Noachs profetie
(Genesis 9 vers 27)

Van de zalige roeping en bekering der heidenen door de Messias en het Woord Zijner genade; en van de gelukzaligen staat der Kerk des Nieuwen Testament die in tenten woont, vrij van de dienstbare schaduwen en ceremoniën.

Omstandig verhandeld en verklaard en krachtig bewezen uit haar vervulling, dat Jezus van Nazareth de Christus is.

Door
Fridericus Ragstat à Weille,
Predikant in Spijk.

Waarbij de auteur in de voorreden gevoegd heeft, een omstandig verhaal hoe dat hij door God getrokken en tot de christelijke kennis der waarheid gekomen en door de achtervolgende genade tot op deze ure toe geleid is.

Jer. 20:7a: ***HEERE, Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden, Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht.***

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2017

Approbatie

Gedrukt en uitgegeven na voorgaande visitatie en approbatie der gedeputeerden des E. E. Classis van Gorinchem; volgens het 55ste artikel der gearresteerde en aangenomen kerkorde hier te lande.

Aan den aller doorluchtigste en grootmachtigste prins en heer, de heer keurvorst
FRIDERICUS WILHELMUS, door Gods genade, markgraaf in Brandenburg, des h. Roomsen rijks, erts kamerheer en keurvorst, hertog in Pruisen, Maagdenburg, Gulik, Kleef, Bergen, Stettijn, Poneren, der Kasubben en Wenden; ook in Sileciën, te Grossen en Jagersdorp; burggraaf in Neurenberg; vorst in Halberstad, Minden en Kamin; Graaf in der Mark en Ravensberg; heer te Ravenstein en der landen Lauwenburg en Buttouw enz.

Aller doorluchtigste, grootmachtigste prins en genadigste heer.

Zo uitnemend krachtig is de waarheid, dat ze haar rechte liefhebbers zo nou aan haar weet te verplichten, dat dezelve in navolging van Hem, Die de Waarheid Zelf is, daartoe alleen oordelen in de wereld zijn, om aan Dezelve getuigenis te geven.
Daarom Paulus, dat uitverkoren vat, van de waarheid overtuigd en vermeesterd, als apostel der heidenen, in de wereld uitgezonden zijnde, om door het liefelijke woord der heilige Waarheid, de Jafethieten te lokken en door een ware gehoorzaamheid van het geloof te brengen in de tent van Sem, dat is Gods Kerk en in deze zijn reis van Jeruzalem tot Illyrikum toe, predikende het Evangelie der waarheid, nu doorwandeld en gezien hebbende vele schone en zeer heerlijke plaatsen, heeft hij dit oordeel gegeven, dat al de uitnemendste dingen des werelds en heerlijkheden der aarde die hij gezien had, maar drek zijn ten aanzien van de uitnemendheid der zaligmakende kennis der waarheid en wilde daarom niets anders weten, noch in iets anders roemen. Bijzonder tonen die, dat ze op het krachtigste van de waarheid overheerst zijn, welke haar meeste werk maken van de openbaring daarvan aan de consciëntie der mensen; en dat niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, maar met woorden en spreekwijzen des Heilige Geestes, Die een Geest der waarheid is en de gelovigen in de waarheid heiligt en in alle waarheid leidt.
Dus zien we dat de apostel der heidenen op die wijze hem benaarstigd heeft de heilige Waarheid aan de heidenen te openbaren; want zijn prediking was niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, maar in betoning des Geestes en der kracht.
Ja, hoe krachtig de waarheid is, blijkt door het inkomen der Jafethieten in Sems tenten. Deze dode Jafethieten zijn door Dezelve opgewekt en levend gemaakt. Door Dezelve zijn uit deze stenen Abrahams kinderen verwekt. Ja, alle koningen en machten dienen en omhelzen de waarheid. Zij bestrijden niet meer de waarheid, gelijk eertijds het hun een dwaasheid scheen te zijn, maar zijn voedsterheren en beschermers der waarheid. Bijzonder is dit waarachtig in die koningen en prinsen en hoge machten die uit Babel zijn uitgegaan en alles bijbrengen dat tot voortplanting en bescherming der waarheid dienen kan; van welke uw doorluchtige keurvorstelijke hoogheid op een bijzondere uitnemende wijze uitmunt in het aanwenden van alle vlijt, zowel om de waarheid te propageren en voort te planten daar ze niet is, als ook om die te beschermen en te bewaren daar ze alreeds is aangenomen; gemerkt de zorg van alle gereformeerde kerken van geheel Duitsland en ook verder in zeker opzicht op uw doorluchtige keurvorstelijke hoogheid als ’t ware bijna alleen ligt.
Ja, wat behoef ik toch zo ver te gaan en zoveel omtrekken te doen om de krachtige macht der waarheid te bewijzen en te bevestigen? Immers kan ik door mijn eigen ondervinding zeggen, Jehova de HEERE heeft mij door de heilige Waarheid overreed en ik ben overreed geworden; Hij is mij te sterk geweest en heeft mij overmocht. Ik was eertijds een vervolger van de waarheid, maar nu overwonnen en een dienaar daarvan; zodat ik nu niet alleen de heilige waarheid bemin en gehoorzaam ben geworden, maar ook door Gods achtervolgende genade meer dan acht jaren lang als beroepen herder en leraar publiek in Gods gemeente die heb verkondigd en dat niet met waanwijze woorden, die het verstand des vleses voortbrengt, maar met de eenvoudige en nochtans krachtige woorden die de Geest der waarheid gewoon is te gebruiken in de heilige bladeren der Goddelijke waarheid. En vermits ik op een wonderlijke

wijze tot kennis der waarheid ben gekomen, zo ben ik vaak van vele minnaars der waarheid verzocht, dat ik toch wilde, de wijze en manier hoe dat ik door des Heeren goedheid van tijd tot tijd van de heilige christelijke waarheid ben overtuigd en overmeesterd geworden, op het papier stellen en door de druk tot Gods eer aan de gehele wereld bekend maken, zo heb ik eindelijk door hun sterke aanhouding hun begeerte trachten te voldoen en tot dat doel te kiezen de profetie van die grote leraar der gerechtigheid Noach, Gen. 9:27. Door welke ons de kracht der waarheid geheel naakt voor ogen gesteld wordt, zowel ten aanzien van de nu alreeds ingekomen Jafethieten die in Sems tenten, dat is Gods Kerk, de heilige waarheid belijden en aankleven; alsook ten aanzien van het vleselijke Israël dat nog de schaduwen dient en de waarheid van zich stoot en buiten haar vaders tenten dolen, die door dezer Jafethieten bekering van de heilige waarheid zullen overtuigd en tot een goede ijver verwekt en mede gebracht worden in haar vaders tenten van Sem, dat is in Gods Kerk; om alzo te wonen in deze tenten, gelijk in de dagen der samenkomst volgens het profetische Woord, Hosea 12:10. En daarbij nu heb ik goed gevonden tot voldoening van het verzochte, in de voorreden een omstandig relaas te voegen hoe dat ik van en door de kracht der heilige christelijke waarheid van tijd tot tijd ben overtuigd en overwonnen en een dienaar daarvan geworden.

Nu dit werk, dat de kracht der waarheid op het allerkrachtigste ontdekte, kon ik onder de waarheidlievenden aan niemand gereder brengen en opdragen dan aan uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid, die als een tweede Salomo, Fredericus vorst, de waarheid vrede verschaft en met alle kracht en macht die beschermd en propageert; van wiens paleizen en tafels mag gezegd worden, hetgeen de historiën van de godzalige en nooit genoegzaam volprezen keizer Theodosius getuigen; namelijk, dat ze zijn als scholen der christelijke wijsheid en waarheid, waarin de onwetenden onderwezen, de afvalligen bekeerd en de goede christenen versterkt worden.

Daar benevens, zo ben ik van de Heere door de kracht der waarheid overreed, op die wijze gelijk ze in onze voorreden wordt verhaald, toen ik woonde in het hertogdom Kleef, in uw doorluchtige roemruchtige hoofdstad des voorsz. Hertogdoms, onder uw keurvorstelijke, doorluchtige hoogheids hoede en bescherming; alwaar ik ook in de gereformeerde kerk, als ik door de heilige doop Christus en Zijn heilige gemeente werd ingelijfd, openbaar belijdenis der heilige christelijke waarheid heb gedaan, en door de goedheid van uw keurvorstelijke doorluchtige orde en believen twee uit uw doorluchtige, keurvorstelijke regering te Kleef zijn gestuurd, om in plaats van uw doorluchtige hoogheid als getuigen over mij bij de doop te staan en ben met uw doorluchtige keurvorstelijke hoge naam Fredericus in de doop genaamd en vereerd geworden; en daarom gelijk de zaak zelf onder uw keurvorstelijke doorluchtige bescherming is geschied en met uw keurvorstelijke, doorluchtige naam Fredericus en bijwoning der twee uit uw doorluchtige keurvorstelijke regering te Kleef versierd, zo mag ook dit werk en traktaatje, daarin de voorrede hetzelve wordt verhaald en omstandiglijk beschreven, met uw keurvorstelijke, doorluchtige hoogheids naam in zijn voorhoofd te dragen, versiert worden, ten einde hetzelve onder uw keurvorstelijke doorluchtige naam en bescherming te beter mag geachte en bewaard worden en meerder nuttigheid en profijt onder de lezers tot Gods eer mag voortbrengen.

Voorts zo heb ik ook gedacht door dit klein geschenk, voor de weldaden die ik van uw keurvorstelijke doorluchtige heb genoten, bijzonder toen ik zo gelukkig was in de eerste maand van het jaar 1672 in uw doorluchtige residentieplaats te Berlijn uw keurvorstelijke, doorluchtige zelf te aanschouwen en te spreken; in het openbaar mijn schuldige plicht van ootmoedige dankbaarheid te doen blijken.

Tot zulk doel nu wordt dit werk uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid met alle eerbiedige ootmoedigheid opgedragen en verbergt zich onder uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheids vleugelen; om schoot vrij te zijn van al de schichten van nijd en laster.

Verder zo wens ik, ja bid en smeek ootmoedig dat uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid met uw doorluchtige gewoonlijke goedheid, dit gering en klein geschenk dat ik uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid met alle ootmoedige eerbiedigheid opoffere, geliefde met een gunstig oog aan te nemen en te laten behagen. En niet zo zeer te zien op de zwakheid van de hand die het uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid opdraagt, als op de voortreffelijkheid van het onderwerp dat het verhandeld.
Ondertussen, zo wens ik ook en bid en smeek de HEERE dat Hij ten goede van Zijn Kerk uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheid nog in een lange reeks van jaren in goede gezondheid en vrede wil bewaren en uw doorluchtige en machtige scepter en regiment wil zegenen; alsook uw gehele keurvorstelijke, doorluchtige hoogheids familie, zijn doorluchtige hoogheid de heer keurprins en al de andere prinsen van uw doorluchtige stam en huis. De Heere wil ze rijkelijk zegenen met alle geestelijke en lichamelijke zegening in Christus, waarmee ik mij ootmoedig verder bevelen en aanprijze in uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheids gunst en goede gratiën, alsook mijn dierbare familie; en verblijve

Aller doorluchtigste en grootmachtigste prins en keurvorst,
Uw keurvorstelijke doorluchtige hoogheids aller ootmoedigste en getrouwste verplichten dienaar

Fridericus Ragstat à Weille

Spijk 4 maart 1685

UIT GUNST

Ter ere van de gezegende arbeid en billijke verantwoording tegen de vijanden Gods en Zijn belijders,
Door de godvruchtige en hooggeleerde heer
FREDRICK RAGSTAT À WEILLE,
Van nature een geboren Jood,
Zoals nu naar de roeping Gods, bedienaar van het heilig Evangelie in de gemeente Gods te Spijk.

De Weille ons bekend, is krachtig in zijn lere,
Door God in zijn bedrijf om zielen te bekere.
Dies hij ook niet verzuimt geen tijd, noch stond na laat,
Maar in zijn ijverig werk, nog daag'lijks verder gaat;
Zijn 's levens sap verteert zijn maatschap t' onderrichten
Uit 't Oud' en Nieuw' Verbond, tot alle christen plichten.
Wien dien Jehova is en wie Messias was;
Nu onzen Jezus ook brengt hij zeer wel te pas.
Gelijk des Heeren Woord in alles is waarachtig,
Betuigt hier 's Heeren knecht en maakt ons' ziel aandachtig.
Te wensen zijn bedrijf, daardoor hij ons hier sticht,
't hardnekkig Jodendom mocht worden t'saam verlicht.
Dat God die tijd vervult, wij hopen dat te horen,
Dat het oud' Israël in Christo werd herboren,
't Geen Jacobs God belooft: dien tijd moet zijn verbeid,
Hoewel Hij 't nog vertrekt in Zijn rechtvaardigheid.
't Zal echter dies geschiên. God is Zijn eed indachtig,
Verflauwt dan niet man Gods, Die 't zegt is toch almachtig.
Of u de satan smijt veel dorens op uw pad,
Uw meester heeft op aard een andere strijd gehad.
Wat is de dienstknecht toch te roemen bij zijn Heere?
En kwelt uw ziel dies niet, laat uw geduld ons lere.
Gort uw wapentuig aan, als u den vijand hoont;
Hoopt op het eeuwig heil, en wordt daarmee gekroond.
Bewijst wie dat gij waart; betuigt wie gij zijt hede,
En onderwerpt u God. Drinkt uit uw kruiskelk mede,
Zo veel de Vader u inschenkt tot zielsprofijt,
En niet en tegenstreeft; denkt alles heeft zijn tijd.
Wilt dan met Paulus ook in uw verdrukking roemen.
Gij hebt een heerlijk lot, kunt gij God Vader noemen.
Hij leidt u door Zijn Geest; bouwt op uw hoeksteen vast,
Zo wordt u ware troost en zegen toegepast.

Uit genade zijt gij alzo. Amen.

I. V. D.W. Van Assendelft
In haast den 13e maart 1685.

Op de profetia Noëtica
Van den eerwaardige godzalige, hooggeleerde

Do. Fredericus Ragstat à Weille,
Getrouw bedienaar van het H. Evangelie te Spijk.

De zwanenveer op dit papier
Drukt onze Ragstat weder hier,
Ze maalt ons af, hoe wonderlijk
God hem voor dees' uit Joodse slijk
Van ongeloof, getrokken heeft
Die nu in 't christ' gelove leeft.
De profetie uit Noachs mond,
Die God in d' eerste wereld zond,
Die wordt hier krachtig uitgelegd,
Door alle periood' en tijd
Getoond, dat Jafeth wordt vermeerd',
En in de tent van Sem begeerd.
Wie weet wat dees geleerde veer,
Nog meer verschaft op ons' begeer'.
Die van een ieder dient gekust,
Gestreeld, geliefd met hartenlust,
Die drukt van nectar en ambroos'
Dwaas is hij, die ze niet verkoos.

Amicus amico
N. Ouwens

Noodwendige voorreden en aanspraak tot de bescheiden en Gods Woord liefhebbende christelijke lezer.

Beminde heilzoekende en waarheid liefhebbende lezer,
Ik stel u hier ter hand een traktaatje van *Noachs profetie* aangaande de zalige roeping en bekering der heidenen. Zij is de eerste profetie die ons van deze inhoud in de heilige Bladeren der Goddelijke waarheid voorkomt. En zij spreekt niet alleen van deze heilzame genade in het algemeen, maar ook van dit groot en verschrikkelijk oordeel, hetwelk gepleegd wordt over de wederspannige Joden, die de naaktheid en nederigheid van Jezus bespotten, gelijk eertijds Cham en Kanaän omtrent Noach deden; en van de gelukzalige staat der Kerk van het Nieuwe Testament die nu onder de bediening der genade van het Evangelie der zaligheid in tenten woont, gelijk in de dagen der vaderen onder de belofte, vrij van alle last en dienstbaarheid en dat zodanig, dat ze ook nooit met enige last of juk meer bezwaard kan worden; want wij zouden anders genoodzaakt zijn de offerande van een liefelijke reuk die Christus Jezus aan de Vader heeft opgeofferd te verloochenen. De strijdende Kerk op aarde is nu met de verheerlijkte Kerk in de hemel tot één gemaakt.
Door deze profetie zien wij, hoe dat Noach door de Geest van Christus Die in hem was het Evangelie verkondigd heeft, degenen die ten tijde van Petrus dood en in de gevangenis waren, 1 Petr. 4:6.
Ja deze laatste woorden van Noach bevatten alles dat Gods Kerk van Noach af tot het einde des werelds toe zou overkomen; alles wat Christus' komst in het vlees moest voorgaan en volgen.
Bijzonder duidelijk spreekt hij van de vernietiging van de Joodse berg die Christus zo tegen was; hetwelk vervuld is onder de tweede periode van het Nieuwe Testament, als de Romeinen, Jafeths nakomelingen, Sems tenten en woonplaats, dat is Kanaän hetwelk Sems nakomelingen bewoonden, lichamelijk hebben bewoond en de Joden verdreven en tot slaven gemaakt; toen is deze Joodse berg of regering in de zee van het heidendom geworpen, en met de tempel vernietigd, waardoor het deksel van het Evangelie is weggenomen en de vrijheid en het geestelijke priesterdom openbaar bevestigd en dagklaar doorgebroken is.
Ook worden de bijzondere perioden van het Nieuwe Testament niet duister voorgesteld, als hij profeteert van de roeping en bekering der heidenen; gemerkt dat deze profetie wel een klein begin van vervulling verkregen heeft in de eerste periode, als de Joden haar des eeuwigen levens onwaardig hadden gemaakt, en de heilige apostelen zich gekeerd hebben tot de heidenen, Hand. 13:46. Echter, zo zijn onder de tweede periode vele martelaren door de bijl gedood en in de zee van het heidendom gestorven en vele schepen of uiterlijke kerken in dezelve vergaan; en heeft daarom deze profetie eerst in de derde periode als onder Constantijn de Grote de Kerk een algemene vrede is toegebracht en de heidense Roomse keizer geen acht meer gaf op de goden zijner vaderen en de vijanden der christenen geworden zijn richters en voorstanders des christelijken geloofs, en veroordelers der ketterijen, een rechte gedaante van vervulling beginnen te verkrijgen en is allengskens in de volgende perioden meer voltrokken en zal ten volle vervuld worden in de zevende en laatste periode, als de wateren des Geestes over de ganse aarde zullen vlieten om al de natiën die genoemd worden, Jes. 11:11 en 14 en 60:6 en 7 en 66:19, te besproeien tot vervulling van de Goddelijke beloften, en dan zal het gehele heir der heidenen tot de Kerk komen en haar volheid ingaan om met haar heerlijkheid God in Christus te dienen.
Deze profetie heb ik eerst in de openbare gemeente door drie bijzondere predicaties afgehandeld, en om de uitnemendheid van deze profetie, die ik bijkans als een sleutel van alle volgende aanmerkte, ben ik bewogen geworden het billijk en rechtvaardig verzoek van sommige toehoorders in te willigen om die tot Gods eer en heerlijkheid het licht te laten zien en door de druk openbaar te maken.

Daar benevens, vermits ik uit de vervulling van deze profetie klaar en duidelijk bewezen heb, dat Jezus van Nazareth de Christus is, zo hoop ik ook dat misschien dit werk onder de Goddelijke zegen zal dienen tot overtuiging van het vleselijke Israël, en dat alzo deze knechten in deze laatste dagen door het geloof mochten komen tot de Heere haar God en tot de Messias haar Koning, om in en door Hem, gerechtvaardigd en geheiligd en van haar ellendige knechtschap verlost te worden en met alle heiligen in Christus te mogen roemen in de ware vrijheid der kinderen Gods.

En zo ben ik dan ook aangezet om dit werk door de druk openbaar te maken omdat in deze doorluchtige profetie niet alleen gesproken wordt van de verborgenheid der godzaligheid, dat God namelijk, Die geopenbaard is in het vlees en gerechtvaardigd in de Geest en opgenomen in heerlijkheid, ook is gepredikt onder de heidenen en geloofd in de wereld; maar ook van deze verborgenheid, dat namelijk door de barmhartigheid die de heidenen verkregen hebben, het vleselijke Israël tot nog toe onder de ongehoorzaamheid besloten, ook barmhartigheid verkrijgen zouden; want God heeft van eeuwigheid voorgenomen, Israël door de heidenen, die eertijds een Lo-ammi, een niet-volk waren, tot heilige jaloersheid te verwekken, Deut. 32:21. En voorwaar, deze verborgenheid moet ons niet onbekend zijn, opdat wij niet opgeblazen en wijs zijn bij onszelf, maar omzichtig zouden zijn en trachten door een heilig en godzalig leven en wandel in de goedertierenheid des Heeren te blijven en alzo het vleselijke Israël tot een heilige ijver te verwekken, om door een ware bekering en geloof te komen tot de Heere en Zijn goedheid, Hosea 3:5. Want waarlijk, ofschoon ze vijanden zijn aangaande het Evangelie, zo zijn ze nochtans beminden om der vaderen wil, en God heeft beloofd Zich te ontfermen over het gehele huis van Israël, Ezech. 39:25. Daarom Paulus, die grote apostel en leraar der heidenen, sprekende van deze grote verborgenheid, rakende de heilzame bekering van Israël naar de verkiezing der genade, zo gebruikt hij deze volgende woorden om deze heilige en troostelijke waarheid te bevestigen, zeggende: “Ik zeg dan: Heeft God Zijn volk verstoten? Dat zij verre; want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams, van den stam van Benjamin.” Rom. 11:1. Hij bewijst dat God Zijn volk Israël, dat Hij tevoren heeft gekend, niet verstoten heeft, door zijn eigen voorbeeld, “want (zegt hij) ik ben ook een Israëliet,” enz. Zo dan God, Israël Zijn oud volk geheel en al verstoten had, zo zou ook ik Paulus, (wil hij zeggen) een verworpeling zijn, want wanneer God een volk of geslacht, of huisgezin geheel verwerpt en verstoot, zo blijft er niemand van hun over die in genade aangenomen en behouden wordt. God had die van Lachis, Eglon en Hebron verstoten en verworpen, en allen werden ze verdelgd door de scherpte des zwaards, totdat er niemand van hen in het leven was overgebleven, Jozua 10. Toen God de Heere het huis van Jerobeam door Zijn profeet dit bekend liet maken: “Daarom, zie, Ik zal (zegt de Heere) kwaad over het huis van Jeróbeam brengen, en van Jeróbeam uitroeien die aan den wand watert, den beslotene en verlatene in Israël; en Ik zal de nakomelingen van het huis van Jeróbeam wegdoen, gelijk de drek weggedaan wordt, totdat het ganselijk vergaan zij. 1 Kon. 14:10. Zo wordt ook gesproken van Baësa in hoofdstuk 16:3 en van Achab, hoofdstuk 21:21. Zo moest het dan ook met Israël gaan, wanneer God ze geheel verworpen en verstoten had, niemand zou dan van Israël in genade aangenomen en door bekering tot God gebracht en behouden worden, maar nu is mij, Paulus, daar ik immers ook een Israëliet ben, genade en barmhartigheid geschied, zo is het ook zeker dat God Zijn volk niet geheel en al verstoten heeft, maar dat er een zeker overblijfsel is naar de verkiezing der genade, hetwelk behouden en zalig zal worden. Daarom gaat de heilige apostel voort en bewijst ook deze waarheid uit het voorbeeld van de dagen van Elia en de toestand van de Kerk in die tijd en toont dat gelijk toen, tegen alle vermoedens, er een zeker overblijfsel was, die van God niet verstoten, noch van de genade vervallen waren, alsook nu ten deze tijden een zeker overblijfsel in Israël is dat behouden en zalig zal worden.

Maar dit overblijfsel van welke Paulus hier spreekt, zijn niet maar enige weinigen, gelijk sommigen menen, maar het is een zekere grote menigte, ja allen die God de Heere tevoren gekend en bij Hem ten leven opgeschreven zijn; zo spreekt de heilige apostel in dit hoofdstuk zeer klaar en duidelijk van de hele natie, zeggende: als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, zo zal geheel Israël zalig worden, vers 25 en 29.
Ja gewis is dat overblijfsel naar de verkiezing der genade, waarvan Paulus spreekt een uitnemende, grote menigte, want indien zelfs die ten tijde der heilige apostelen, als eerstelingen van de gehele massa tot God in Christus zijn bekeerd, zo uitnemend veel waren (niet tegenstaande het gros verhard bleef) dat ze toen al moesten uitroepen: hoeveel duizenden van Joden zijn er die geloven! Hand. 21:20. Ik laat staan de grote menigte die van toen af van tijd tot tijd ook als eerstelingen tot de zaligmakende genade zijn gekomen; denkt dan eens wat een uitnemende grote menigte dat zal wezen, wanneer God de Heere de gevangenen Zijns volks geheel zal doen wederkeren en de gehele massa der Joden door een ware bekering en geloof naar de verkiezing der genade Gods zal toegebracht worden in de laatste dagen.
Zekerlijk God is getrouw en waarachtig, haar ongeloof kan het geloof Gods niet teniet doen, Rom. 3:3. “Want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk.” Rom. 11:29. God heeft absoluut bij testament en onveranderlijke raad besloten volgens Zijn eeuwige liefde, onder haar een zaad Gods over te laten en haar ontelbare menigte in de laatste dagen tot de Kerk te brengen, Jes. 59:20, Gen. 17:7 en 8. Vergelijk Lev. 26:44, Deut. 32:43. En voorwaar God kan en zal ook zekerlijk die te zijner tijd krachtig roepen; want ofschoon ze vijanden zijn ten opzicht van het Evangelie, zo zijn ze nochtans beminden om der vaderen wil, Rom. 11:28.
Ja ik zal het argumenteren met mijn eigen voorbeeld en met Paulus zeggen: “Heeft God Zijn volk verstoten? Dat zij verre; want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams.” En ofschoon ik niet met zulke zekerheid als Paulus kan zeggen uit wat stam dat ik geboren ben, vermits nu door de verwoesting van Jeruzalem en vernietiging van de genaamde vaderen des vleses die uit de twaalf stammen Israëls op de stoel van Mozes zaten, om het volk Israël in de tijd van haar minderjarigheid en kindsheid als voogden te regeren en door veel geboden en inzettingen in dwang en orde te houden. Zo is ook (zeg ik) met de vernietiging van de stoel het onderscheid der stammen onzeker en het geslachtsregister vernietigd geworden, alzo dat nu meer niemand met de minste schijn van waarheid, of zekerheid, zou kunnen zeggen uit wat stam dat hij is. R. Izaäk ben Abraham moet zelfs bekennen dat Juda en Benjamin zodanig onder elkaar zijn vermengd, dat ze onmogelijk kunnen onderscheiden of terdege van elkaar kunnen gekend en met zekerheid geweten worden. En daarom zou ik onmogelijk met enige zekerheid kunnen zeggen uit wat stam dat ik ben, echter zo kan ik evenwel met zekerheid met Paulus zeggen: “ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams”. Want ik ben ook (zowel als de heilige Paulus) van geboorte en opvoeding een Hebreeër uit de Hebreeën, uit de Israëlitische natie afkomstig, van ouders tot ouders en alzo uit het vleselijke zaad van Abraham en nochtans is mij door de rijkdom van Gods goedertierenheid, genade en barmhartigheid geschied, dat ik door Gods oneindige en onverdiende liefde, naar de raad Zijns willens en onveranderlijk besluit ben overgebracht (gelijk Paulus) uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaarlijk licht, zo is het ook zeker en vast dat God Zijn oude volk, de Israëlitische natie, niet geheel verstoten en verworpen heeft, want indien Israël geheel van God verstoten en verworpen was dan zou noch Paulus, noch allen die van Paulus af uit de Israëlitische natie zijn bekeerd, de genade en goedertierenheid zo niet hebben kunnen deelachtig worden.
Maar wanneer ik argumenteer met mijn voorbeeld om te bewijzen de vaste zekerheid van Israëls bekering in de laatste dagen en zeg dat ik gelijk Paulus ben overgebracht uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar licht, zo wil ik niet zeggen dat ik gelijk Paulus even zulke grote mate der genade zou hebben ontvangen, dit zij verre; helaas! Ik moet en wil graag bekennen, dat ik de minste van Christus’ dienaars ben, en ten opzichte van mijzelf niet

waardig ben een dienstknecht van Christus genaamd te worden, alzo ik niet alleen lange tijd door ongeloof en onwetendheid de waarheid vervolgd heb, maar ook nog onder de genade, mij in vele dingen zeer zwak en krachteloos bevind, en dat ik omtrent mijn schuldige plicht nog zeer ver te kort kom. Want ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde die in mijn leden is; maar door de genade Gods ben ik die ik ben en ik dank God door Jezus Christus voor Zijn onverdiende genade, dat Hij mij door Zijn grondeloze barmhartigheid overgebracht heeft tot het koninkrijk Zijns Zoons der liefde, en tot de zaligmakende kennis der waarheid; en mij getrouw geacht heeft en door Zijn genade die aan mij bewezen is tot nog toe door Zijn achtervolgende goedertierenheid niet ijdel geweest is; maar het zij ver van mij dat ik mij zou vergelijken met de heilige apostel Paulus, dat uitverkoren vat, die op een bijzondere uitnemende wijze van zijns moeders lijf aan afgezonderd was om de Naam van Jezus Christus door de predicatie van het Evangelie der genade te dragen voor de heidenen en de koningen en de kinderen Israëls, Hand. 9:15. Over wien dat men in zeker opzicht zou kunnen zeggen, dat de Heilige Geest uitgestort is zonder mate.
Ook is mijn mening niet, wanneer ik zeg *gelijk Paulus*, om daardoor uit te drukken en te kennen te geven dat ik zoals Paulus zou zijn getrokken en tot de waarheid gebracht door zulk een wonderlijke en schielijke omschijning van een licht uit de hemel en Jezus horende met een luidende stem, tot mij zeggen: wat vervolgt gij Mij? Nee, in genen dele, dat is geheel mijn mening noch bedoeling niet; want ik ben geheel op een andere wijze getrokken en tot de zaligmakende genade gekomen; en voorwaar niet snellijk of schielijk, maar het heeft jarenlang geduurd, van tijd tot tijd ben ik langzamerhand van de waarheden der genade uit het Goddelijke Woord overtuigd geworden, totdat ik eindelijk door een krachtige overtuiging gekomen ben tot een besef daarvan, en de zaligmakende waarheid omhelsd hebbende, gelijk ik dit aanstonds breder en omstandiger zal verhalen; maar alleen is dit mijn zin en mening, wanneer ik zeg dat ik ben tot de zaligmakende genade en tot de uitnemende kennis der waarheid overbracht, gelijk Paulus, om daardoor (namelijk) uit te drukken en te kennen te geven de zekerheid en vastigheid van Gods onveranderlijke genadige beloften omtrent Israël, Zijn oude volk en dat Hij haar niet geheel verstoten heeft; want Paulus was een Israëliet en is tot God in Christus bekeerd; en ook ik ben van geboorte een Israëliet en ik ben ook evenals Paulus die ook een Israëliet was, tot God in Christus bekeerd; daarom zo heeft ook zekerlijk God de Heere Zijn oude volk niet geheel verworpen en verstoten, gemerkt dat Paulus zoals ook ik uit de Israëlitische natie zijn, en nochtans heb ik zowel als Paulus Gods goedertierenheid gesmaakt en ben door Gods onverdiende genade tot de uitnemendheid der kennis van Jezus gekomen en overgebracht uit de macht der duisternis tot Gods wonderbaar en zaligmakende licht.

Maar om nu terdege de gehele wijze en manier te verhalen, hoe en op wat wijze en manier dat het de Heere belieft heeft mij te trekken en over te brengen tot het Koninkrijk Zijns Zoons der liefde en alzo betalen mijn schuld, en mijn belofte dit aangaande in het traktaatje van het genadeverbond gedaan, te volbrengen; zo zal ik vooraf stellen, mijn geboorteplaats, afkomst en opvoeding en dan voorts tot de zaak zelf komen, hoe de Heere mij van tijd tot tijd door Zijn oneindige barmhartigheid en liefde in Christus, van de heilige christelijke waarheden heeft overtuigd en eindelijk door het geloof gekomen ben tot de HEERE en Zijn goedheid, vergetende mijn volk en mijns vaders huis.

Wat aangaat het eerste, rakende mijn geboorteplaats, dat is de stad Metz, aan de Moezel gelegen, zijnde eertijds toen het Franse rijk in Austrasia, Naustrasia en Sueson verdeeld was, de hoofdstad van Anstrasia, zoals Parijs het hoofd van Naustrasia was. In deze stad wonen een grote menigte van Joden en hebben vrijheid om haar godsdienst openlijk te oefenen, hetwelk

anders in geheel Frankrijk niet toegestaan is, als alleen in Charleville en in Avignon; want ofschoon in Rouen en Lion en ook wel in Parijs enige Joden openlijk wonen om te handelen, zo hebben ze nochtans geen vrijheid om hun religie te verrichten en Synagogen te hebben en te bouwen, dan alleen in de voorzegde drie plaatsen.
In deze stad Metz nu ben ik geboren van een Joodse vader en moeder; alzo dat ik van mijn afkomst ben, een Hebreeër uit de Hebreeën, van ouders tot ouders uit het zaad van Abraham naar het vlees.
Wat aangaat de stam uit welke dat ik geboren en voortgekomen ben, daar kan ik met geen zekerheid van spreken; want gelijk ik alreeds getoond heb dat met de vernietiging van de stoel van Mozes en de verwoesting van Jeruzalem ook het onderscheid der stammen en het geslachtsregister vernietigd is geworden.
Maar indien men met enige redenen die een schijn van waarheid hadden, zou kunnen bewijzen en beweren het zeggen van mijn voorouders, zo zou ik moeten zeggen dat ik uit Juda afkomstig ben, maar alzo zij geen meerder bewijs bij brengen, dan dat ze van de verdreven Spaanse Joden zijn, in welk koninkrijk alleen de stam van Juda en het overgebleven zaad van David (naar hun zeggen) zou te vinden zijn, zo is dit bij mij apocrief en geef het weinig geloof, en ik ga liever de zaak van de stammen met stilzwijgen voorbij.
Maar mijn voorouders en geslacht is best kennelijk, door hun 'van' die ze na hun verbanning uit Spanje gebruikt en aangenomen hebben.
Zo is de naam Weille of Weil of ook Veil zoals de Fransen spreken, in het vierentwintigste of vijfentwintigste lid en nog verder achterwaarts gerekend, door mijn voorvaderen gebruikt en zijn daarmee onder alle mensen bekend en genoemd geweest.
Sommigen van mijn naaste grootvaders die in Duitsland zijn komen wonen, zijn door het gewone volk ook met de naam Ragstat genaamd geweest, maar zij zelf hebben weinig of niet de bijnaam Ragstat in hun ondertekening van geschriften gebruikt, maar hebben altijd onderhouden en gebruikt de naam Veille of Weille.
Van de bijnaam Ragstat heb ik van mijn bloedvrienden tot mijn onderrichting verstaan dat deze bijnaam door het gewone volk aan mijn vaders grootvader gegeven is, om zijn uitnemende rijkdom en dat hij kwam wonen in een plaats genaamd Rastat, liggende op de grenzen van Lotharingen en Duitsland, onder het gebied van de vorst van Paden Durlach, welke plaats hij door zijn middelen en gebouwen een rijke stad gemaakt had, want in het Hoogduits heet rijk, reich en door de verandering van taal, zo is hij eindelijk genoemd Ragstat in plaats van Reichstat. En daarom in hun ondertekening zo hebben mijn voorouders niet de bijnaam Ragstat maar alleen de naam Weil of Veil of Weille gebruikt.
Wat voorts aangaat de etymologie en oorspronkelijke kracht en betekenis van de naam Veil of Weille kan ik zo eigenlijk en met zekerheid niet zeggen. Zo mij voorstaat, zo heb ik gehoord dat deze naam Veil of Weille van het Franse woord reveiller afkomstig zou zijn, hetwelk ontwaken en wakker maken betekend. En dat deze naam Veille of Weille aan mijn voorouders, die uit Spanje om hun religie verdreven waren, door de Joden die toen nog in Frankrijk openlijk woonden en tot welke zij hun toevlucht genomen hadden, is gegeven, omdat zij zeer naarstig waakten voor de Joodse godsdienst en rabbijnse overleveringen; en het Joodse volk door hun leer en voorbeeld zochten wakker te maken, om op hun hoede te zijn en getrouw en standvastig te blijven aan de Joodse synagoge en overleveringen.
Maar het staat mij ook voor (zo mij dunkt) in een zeker Rabbijns boek, eens gelezen te hebben dat deze naam Veil of Weille mijn voorouders zou gegeven zijn na zekere plaats of huis, dat zo genoemd was, hetwelk één van mijn voorouders in de ouden tijden zou zijn toegekomen, en hij bewoond had; alzo dat ik daarom zoals ik gezegd heb, met geen volle verzekering van deze naam Veil of Weille spreken kan.

Voorts zo waren meestendeels mijn voorvaders en bloedvrienden die onder deze naam Veil of Weille bekend geweest zijn, mannen van aanzien en die grote ambten met lof onder de Joden bediend hebben.
Maar alzo ik niet in het vlees, maar alleen in Christus zoek te roemen, zoals ik ook anders niet voorgenomen heb te weten, zo oordeel ik onnodig te zijn hier al hun namen en ambten te registreren, hetwelk niemand enige nuttigheid bijbrengen kan.
Echter zo zal ik van deze twee vermaarde mannen uit het stamhuis Veil of Weille hun namen hier neerstellen, te weten de vermaarde R. Jacob Veil of Weille, die door zijn schrijven en loffelijk regeren in zijn tijd nog op deze huidige dag door de gehele wereld onder de Joden zeer vermaard is en met de grootste lof en eerbiedigheid van hem onder hen gesproken wordt.
Ten tweede, zo zal ik hiermee neerstellen de naam van mijn vader, die genaamd was R. David Veil of Weille en van de algemene man ook soms R. David Ragstat Veil of Weille genoemd is geweest. Maar in zijn schrijven heeft hij nooit de toenaam Ragstat gebruikt. Hij was ook een zeer groot Rabbi, hebbende onder zijn Rabbijnse macht verscheiden Synagogen en Joodse vergaderingen, en is nog op deze huidige dag onder alle Joden zeer vermaard en bemind.
Wat nu aangaat mijn moeder, die is ook van ouders tot ouders uit Joden gesproten. Zij is oorspronkelijk van Franse Joden afkomstig, uit de provincie van Picardië. Van haar moeders zijde is ze voortgekomen uit het aanzienlijke en vermaarde Joodse stamhuis Trevis, hetwelk ook voortgebracht heeft de wijdvermaarde meester der Synagoge R. Eliëzer Trevis, en verscheidene andere vermaarde mannen onder de Joden die daarna geregeerd hebben in de Joodse Synagoge van Trier en onderhorige andere Joodse vergaderingen.
Van haar vaders zijde is ze afkomstig uit het aanzienlijke Joodse stamhuis genaamd Jathon, hetwelk ook veel aanzienlijke Joodse mannen voortgebracht heeft, onder welke mijn moeders oom, de vermaarde R. Jacob Jathon, parnes der Synagoge van Metz en mijn moeders broer monsieur Salomo Jathon, ook parnes van de Synagoge van Metz, onder de hedendaagse Joden best bekend zijn.
Nu, mijn vader en moeder hebben mij volgens de Joodse wetten en wijze in de Joodse religie en godsdienst opgevoed. En van mijn kindsheid af hebben ze mij gehouden bij de studie en mij laten leren alle wetenschappen die mij bekwaam konden maken om een Rabbi in Israël te zijn en de Joodse godsdienst te beschermen en aan te raden.
Tot dat doel hebben ze mij gezonden, zelfs in mijn tedere jonge jaren, toen ik maar elf of twaalf jaren oud was, naar de hoge scholen der Joden buiten mijn vaderland, en zo heb ik vervolgens van tijd tot tijd de voornaamste Joodse scholen en Rabbinaten bezocht; en ben zover gekomen in de Joodse studies en wetenschappen, dat ik eindelijk hoewel nog enigszins jong, een rabbi en leraar der Joden ben geworden. Zoals ik ook dit ambt niet zonder goed genoegen te Kleef onder de Joden heb bedient en waargenomen, zoals deze bijgevoegde kerkelijk gerichte getuigenis van Kleef tot onderrichting van een iegelijk klaar en duidelijk getuigt.

Kopie van de attestatie des E. Kerkenraads van Kleef.

Wij dienaren des Goddelijken woords en ouderlingen der gemeente van Jezus Christus binnen de stad Kleef, getuigen dat D. Fredericus Ragstat à Weile, tegenwoordig herder en leraar in Christus gemeente te Spijk, bij Gorinchem in Holland, niet alleen van geboorte en opvoeding een Jood was, maar ook door zijn ouders naar hun scholen gezonden en vlijtig gestudeerd heeft, zodat hij eindelijk in de Joodse theologie en andere wetenschappen onder hen gebruikelijk, zo ver gevorderd is, dat hij door hen zeer geliefd en bemind en openbaar door hen, zo hier als elders tot hun rabbi en leraar verkoren, beroepen en gebruikt werd. Heeft zich ook in onze stad geheel eerlijk en eerbaar als zodanige man bij hen betaamde gedragen, zoals dit een der voornaamste Joden in onze stad in wiens huis zijn eerwaarde toen het meest verkeerde, in tegenwoordigheid van drie predikanten toen zelf heeft getuigd. Maar lange tijd

van de blindheid des Jodendoms overtuigd zijnde en uit Mozes en de profeten duidelijk ziende dat Jezus de Christus is, zoals zijn eerwaarde dit openlijk in hun Synagoge nu en dan wat, maar bijzonder uitvoerig op de laatste sabbat vóór zijn vertrek uit het midden van hen, te kennen gaf. Zo heeft hij zich eindelijk bij onze eerwaarde kerkelijke vergadering aangemeld, en is, zijn motieven met genoegen gehoord hebbende, openlijk in onze gereformeerde kerk in de Naam des Drie-enige Gods gedoopt en alzo Christus en Zijn heilige gemeente ingelijfd, waarbij hij ook openlijk in onze kerk een zeer goede belijdenis van de allerheiligste christelijke waarheid tot vreugde en blijdschap van alle vrome toehoorders, zoals hem daarover behoorlijke attestatie anno 1670, den 4e september gegeven is, gedaan heeft. Daarna heeft zijn eerwaarde na een klein verblijf in onze stad, zijn studie tot Gods eer, in onze christelijke hoge scholen zo te Groningen als elders voortgezet, totdat hij door de zegen des Heeren bekwaam geworden is om in Christus' kerk het Evangelie te bedienen, hetwelk hij nu, Gode zij lof, zo in Zeeland als nu in Holland tezamen omtrent acht jaren niet zonder roem, openlijk als herder en leraar heeft gedaan, zoals zijn ontslag en getuigenis, ons *in originalibus* getoond, zo van de eerwaarde Classis van Goes als de kerk van Ossenisse, duidelijk attesteren. Wij daarom, aangezien zijn eerwaarde ons nu wederom bezocht en deze gemeente, in welke zijn eerste belijdenis gedaan met die van God hem medegedeelde gaven door een zeer stichtelijke predicatie gebouwd heeft, wensen van harte de verdere rijke Goddelijke zegen zowel over zijn persoon als over zijn dienst en studies, opdat zijn eerwaarde Gode een welbehagelijke zielenwinst mocht toebrengen en zijn bediening heerlijk gemaakt wordt om zijn vlees tot jaloersheid te verwekken, of hij enige van hen naar de verkiezing der genade, mocht gewinnen en behouden. Geschied en verzegeld in onze kerkenraad Kleef den 1e oktober 1684.

Uit last en in aller naam
Johannes Alexander Neuspitzer
Eccl. Past.

Nu, uit deze Rabbijnse duisternis heeft het God behaagd door de rijkdom Zijner genade, licht tevoorschijn te brengen en mij alzo te trekken uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar en zaligmakend licht.
Als Rabbi en beschermer der Joodse overleveringen zijn mijn gedachten eens gevallen op de roemruchtige leer van Elia, waarvan melding gemaakt wordt in de Talmoed, in het boek Sanhedrin, hoofdstuk 11, fol. 97. In welke leer vastgesteld wordt dat de Messias, nadat de wereld vierduizend jaren zou gestaan hebben, moest komen, en vermits zoveel honderd jaren verstreken zijn en hun ingebeelde Messias die ze verwachten nog niet gekomen is, zo wordt achteraan de voorzegde leer van Elia bijgevoegd de woorden van een zekere Talmoedische Rabbi, genaamd Abajai, welke aldus luiden: "Maar door onze ongerechtigheden, welke vermenigvuldigd zijn, יצאו מה שיצאו zo zijn uitgegaan of verlopen hetgeen uitgegaan of verlopen is." Hier nu was ik bezig om te bevestigen dat de zonde en ongerechtigheid de oorzaak zouden zijn dat de tijd zolang verlopen en de ingebeelde Joodse Messias nog niet gekomen was; en dat daarom de Messias alsnog moest verwacht worden en zo volgens het 12e Joodse geloofsartikel, in de 13 Ikarim (gelijk ze genoemd wordt) wel gesteld zij en noodzakelijk moest beleden worden, gelijk R. Maimonides in de 12 art. dien gesteld heeft, luidende als volgt: "Ik geloof door een volkomen geloof dat de Messias toekomende is; en ik wil, ofschoon Hij ook zeer lang wegblijft, echter hopen en op Hem wachten en waken alle dagen totdat Hij komt." Nu, hoe meer ik zocht zulks met de Schriftuur en redenen te bevestigen, hoe meer ik overtuigd werd van het tegendeel en dat het geheel onmogelijk was dat de zonden de komst van de Messias zouden kunnen beletten en verhinderen; want indien de zonden de komst van de Messias zouden kunnen verhinderen, zo was het onmogelijk dat

de Messias ooit zou kunnen komen, gemerkt dat de mensen nooit zullen zijn zonder zonden, ten opzichte van haarzelf; vermits dat het gedichtsel der gedachten des mensen ten allen dagen alleenlijk boos is, Gen. 6:5. En zo zullen Hem dan altijd de zonden verhinderen, en wat zou dan daaruit anders volgen dan een godslasterlijk besluit dat Gods macht zou beperkt zijn door het doen van de mensen, te weten, indien we volharden in het goede, zo kan God Zijn beloften ten goede vervullen, maar zo niet, zo zou onze ongelovigheid het geloof Gods teniet doen. Maar dit zij verre van te denken, ik laat staan te besluiten en vast te stellen, want "God is geen man, dat Hij liegen zou, noch eens mensen kind, dat het Hem berouwen zou; zou Hij het zeggen en niet doen, of spreken en niet bestendig maken?" Num. 23:19.
Ten tweede, zo werd ik ook overtuigd van de onmogelijkheid dat de zonde de komst van de Messias zou kunnen beletten, uit de eigen Talmoedische en andere algemene Rabbijnse leringen; want de Talmoed stelt vast dat er nooit een minder getal van uitverkoren heilige zielen, die noch rimpel noch vlek hebben in Israël zijn als 18.000; en nevens deze 18.000 zijn nog een getal van 36 die in heiligheid zelfs de engelen des hemels te boven gaan. Wel dan, indien dat zo is, zoals de Talmoed leert en de Joden geloven, zo argumenteerde ik bij mijzelf, waarom komt dan de Messias niet om de menigte der uitverkoren heiligen, die volgens de voorzegde leer gezegd worden onder de Joden te zijn? Want God de Heere belooft aan Abraham, zo hij maar tien godzalige zielen in Sodom en Gomorra zou vinden, dat Hij het zou verschonen, hoeveel te meer zou dan God Zijn Eigen volk genadig zijn en Zijn belofte ten goede aan hen vervullen, daar volgens de voorzegde leer niet maar tien, maar zoveel honderdmaal tien godzaligen in het midden van hen altijd zou te vinden zijn.
En nog meer, op de dag van het feest Jom Kippoer יום כפר ,op de dag der verzoening komt met onze van de maand Tisri, die overeen hetwelk gevierd wordt de tiende dag geloven de Joden ,september volgens de algemene Rabbijnse leer, dat alsdan het gehele Jodendom zonder zonde is en dat ze de engelen des hemels gelijk zijn, waarom ze ook zekere woorden in hun formuliergebedenboek in het gebed genaamd קריאת שמעKeriath Shema, welke zij het gehele jaar binnensmonds mompelen, omdat naar hun voorgeven de voorzegde zekere woorden, welke aldus luiden: baruch sheem kebood machuthoo le-olam vagned. Dat is: Gezegend zij de Naam der heerlijkheid, Zijn koninkrijk in alle eeuwigheid. Mozes zou gehoord hebben, toen hij veertig dagen op de berg bij de Heere was, van de heilige engelen des hemels, die op deze wijze gewoon waren God te loven en te prijzen, dat als ze de Naam des Heeren hebben genoemd, straks bijvoegen en zeggen de voorzegde woorden, gezegend zij de Naam der heerlijkheid enz. En Mozes heeft deze verborgenheid (zoals zij zeggen) op aarde aan Israël bekend gemaakt en geordonneerd dat ze ook op die wijze God zouden aanroepen en verheerlijken, dat ze namelijk na het noemen van Gods heilige Naam, zouden zeggen de voorzegde woorden: gezegend zij, enz. Maar omdat de mensen zondaars en niet waardig en heilig genoeg zijn om te spreken de taal der engelen, en hun wijze en manier te gebruiken, zo zeggen ze en mompelen ze de voorzegde woorden het gehele jaar binnensmonds, maar op die dag van Jom Kippoer, vermits ze zich inbeelden dat alsdan het gehele Jodendom zonder zonde is, en dat ze allen op die dag de heilige engelen gelijk zijn, zo spreken ze de voorzegde woorden luidkeels uit; ja met zulk een krachtig geluid, dat de doofste mensen van de wereld hetzelve horen kunnen, al stond hij driehonderd roeden ver van hun Synagoge af; nu argumenteer ik wederom bij mijzelf, zo dit in waarheid zo was, zoals de Joden geloven en de Rabbijnen leren, dat geheel Israël op die dag zonder zonde is, waarom komt de Messias niet op die dag, daar de zonden Zijn komst niet beletten kunnen?
Ook kwamen mij zeer vreemd voor de bepaalde tijden die sommige Rabbijnen in de Talmoed tot Christus komst stellen. Want R. Chaninah zegt: "dat de Messias niet eerder zou komen totdat de wateren opgedroogd en er geen vissen meer zouden gevonden worden." Een andere Rabbi zegt dat de Messias niet eerder komen zal dan wanneer geen geld meer te vinden zou zijn. Welke bepalingen van tijd mij genoegzaam toonden dat deze Rabbijnen het volk maar

iets zochten wijs te maken, om hen aan te zetten tot een lang wachten en dat ze mogelijk bij zichzelf van het tegendeel overtuigd waren, en daarom besloot ik eindelijk dat het niet alleen niet mogelijk was dat de zonden Christus' komst zou kunnen beletten maar ook dat de Messias zekerlijk al voor lange tijd moest gekomen zijn; en het 12e artikel in de 13 Joodse geloofsartikelen, die wij boven geciteerd hebben, was bij mij van toen af geheel apocrief.
Maar omdat ik toen, evenals alle Joden en meestendeels der Rabbijnen, alles wat van de Messias en Zijn komst gesproken wordt, vleselijk en aards verstond en nooit terdege gelet had op het uitgedrukte woord van de Goddelijke beloften, om te mogen verstaan het doel waarom de Messias van God beloofd en in de wereld komen moest, en wat toch Zijn ambt zij, zo kon ik zeer licht het voorzegde 12e artikel in de 13 Joodse geloofsartikelen overstappen. Want daar was mij weinig aan gelegen of de Messias nog verwacht moest worden of niet en daarom al de overtuiging die ik uit de boven verhaalde argumenten had, dat de Messias moest gekomen zijn en de zonden Zijn komst niet konden beletten, verwekten in mij de minste gedachten niet om aan het christendom te denken en te toetsen of niet Jezus van Nazareth (onze dierbare Heiland) de beloofde Messias is. Maar ik was evenals de geruste vrouwen en zekere dochters van welke de zoon van Amos melding maakt, Jes. 32. En ik bekommerde mij weinig over de verbreking Jozefs; het was mij genoeg dat ik wist (meende ik) dat geen Messias meer te verwachten was. Maar om verder mijn gedachten te laten gaan, om te zien en te verstaan het doel waarom de Messias van God beloofd was, opdat ik niet mistasten mocht van de rechte Messias uit te vinden, bemoeide ik mij heel weinig. Want mijn natuurlijke en vleselijke bevatting die ik toen van de Messias en Zijn komst had, kon de geestelijkheid die wij christenen van de Messias en Zijn ambt en komst volgens Gods Woord geloven en belijden, niet begrijpen. En ofschoon mij soms de christelijke belijdenis van de Messias, voor zover die in het algemeen alle Rabbijnen en mannen van studie in het Jodendom enigszins bekend is, te binnen kwam, zo kon ze echter niets op mij werken, want zij scheen mij dwaasheid te zijn en ik kon ze niet verstaan, omdat ze geestelijk moet gevat en onderscheiden worden. En ik geloofde daarom een zekere tijd lang dat Hiskia, de koning van Juda, de Messias, en Sanherib de koning van Assyrië is de Gog van Magog geweest, zoals zekere R. Hilel in de Talmoed, in het boek Sanhedrin, hoofdstuk 11 openlijk leert en zegt. En alhoewel de tegenwerping van andere Talmoedisten mij wijzer maakten en duidelijk bewezen dat Hiskia onmogelijk de Messias geweest kon zijn, omdat Hiskia leefde toen de eerste tempel stond en Zacharias geprofeteerd had in het begin van de tweede tempel, zolang na de dood van Hiskia, dat nog eerst zolang na hemzelf de Messias tot Sion en Jeruzalem komen zou; evenwel zo deed mij deze opmerking en Talmoedische overtuiging in genen dele denken aan de christelijke belijdenis, veel minder om die toe te stemmen en te omhelzen; maar ik dacht, is Hiskia de Messias niet geweest, zoals uit de voornoemde reden des Talmoeds blijkt dat Hij niet geweest kan zijn, zo mag het een van de Makkabeesche koningen geweest zijn die geregeerd hebben ten tijde van de tweede tempel en der Joden vijanden hebben verslagen, onder welkers regering Edom een erfenis is geworden, ook Seïr van Israël zijn vijand. En ofschoon mij dat scheen tegen te wezen dat de Makkabeesche koning en uit Levi en zonen Aärons waren, daar nochtans de Messias niet uit Levi en Aäron, maar uit Juda en David moest voortkomen, echter dacht ik omdat ze meestendeels vrouwen hadden uit Juda en overblijfsels van het huis van David en gezeten hebben op de aardse troon van David, dat dan de volgende Makkabeesche koningen voor zover uit Juda en David ook konden gerekend worden en was daarom een tijd lang in die gedachten gerust, dat iemand van de Makkabeesche koningen de Messias geweest is, totdat ik eens door de besturing des Heeren bij geval dat ik iets uit Gen. 3 moest nazoeken kwam te overdenken de Godsspraak Gen. 3:15: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw" enz. Over welke woorden de Chaldeeuwse Parafrastes Jonathan dit volgende heeft: "En ik zal vijandschap maken tussen u en tussen de vrouw, tussen het zaad uws zoons of kinderen en het zaad harer zonen of kinderen. En het zal

geschieden als de kinderen der vrouwen bewaren zullen de geboden des wets, zo zullen ze met één zorgvuldige naarstigheid … maar zo ze de geboden des wets verlaten, zo zult gij met alle naarstigheid haar bijten en steken in der verzenen. Maar voor haar zal genezing wezen, maar voor u zal geheel geen genezing zijn. En … (namelijk der vrouwen kinderen) zal ….worden, een pleister toebereid in de dagen des Messias." Deze woorden nu van onzen Chaldeeuwse Parafrastes Jonathan kwamen mij zeer wonderlijk voor en zij klonk mij zeer wonderlijk in mijn oren, want ik merkte in deze woorden aan: 1. Dat de zonden volgens de mening van deze Parafrastes zijn de aller schadelijkste beet des duivels, waardoor hij de consciënties der mensen dodelijk doorwond had, maar door de onnozelheid des levens (namelijk het vrouwenzaad) wordt het hoofd des serpents verbroken en vernield.
2. Dat voor de zondige mens een toegang zou worden geopend tot de poort van Gods barmhartigheid, maar niet alzo voor de duivel. Want לך *u*, namelijk u serpent en duivel (zegt de Heere tot de slang, volgens de woorden onzes Parafrastes) לא יחאאמו "Zal geen genezing wezen, maar der vrouwen kinderen zal genezing zijn." Waarom ook de Hierosolomitanische Parafrastes duidelijk spreekt לך חיויא *u serpent*, enz.
3. Dat er een geneesmiddel en medicijn bereid is voor de zonde door de Messias; want het woord שפיותא schapkjutko, dat de Parafrastes hier gebruikt, betekend een pleister, stilte en rust, gelijk in de glossen over de Parafrastes op de kant ook aangetekend staat.
Deze aanmerking nu die ik uit de woorden van de voornoemde Chaldeeuwse Parafrastes maakte, deden mijn zinnen vaak vallen op de christelijke belijdenis van de Messias en Zijn ambt, voor zover mij die toen in het rouwe bekend was, en brachten mij eindelijk zover dat ik voornam die te onderzoeken en aan de Schrift te toetsen.
Maar vermits ik toen geen andere boeken had die de christelijke belijdenis beschrijven dan van enige rabbijnen die tegen de christenen geschreven hebben, zoals R. Lipman Nizachon, Abarbanel en dergelijke Rabbijnse boeken welke niet altijd de christelijke belijdenis ter goeder trouw terneer gesteld hebben, zo viel het mij vrij wat moeilijk en zwaar, echter ben ik door die weg op het rechte pad gekomen.
In bevond in de eerste plaats, aangaande de christelijke belijdenis, *dat de Messias moest komen om de zonden uit te wissen en de ongerechtigheid te verzoenen en om de gerechtigheid, vrede en leven aan te brengen,* geheel Schriftmatig was; en dat de Rabbijnse weerlegging meer woorden dan waarheid waren, en dat ze meer hartstocht en bitterheid dan de Heilige Schrift en de gezonde redenen gebruikten.
En zo had ik vooreerst uit het onderzoek van de christelijke belijdenis, rakende het doel waarom de Messias van God beloofd en in de wereld komen moest, dit licht en profijt dat ik een recht inzicht kreeg van de woorden uit Dan. 9:24 en van het doel van Christus' komst, namelijk om de overtreding en afval der Israëlieten te stuiten; dat is te sluiten en te bedwingen. In velen tot bekering en leven, door toerekening der waarachtige verzoening, rechtvaardigmaking en heiligmaking. En in velen tot voleinding en ondergang door ware straffen, ongemakken en verlies van land, stad, tempel en de stoel van Mozes en al hun vrijheid en verstrooiingen door de gehele wereld, en overgeving in de handen der vijanden, waardoor hun afval en overtreding gestuit en bedwongen wordt, dat ze geen macht hebben om langer hun overtreding met kracht voort te zetten en te oorlogen tegen Jehova en tegen de Messias Zijn Gezalfde. En dan, om de zonden van de heidenen te verzegelen, dat ze niet meer zouden gedacht worden; zodat de zondige heidenen niet meer een afgezonderd Lo-ammi zouden zijn, een niet-volk en vervreemd van de Heere, maar Ammi, Gods volk en gezegende des Heeren, door het geloof in de Messias. En voorts om de ongerechtigheid geheel en al te verzoenen, dat er geen rimpel of vlek meer overblijven zal en om de eeuwige gerechtigheid, vrede, leven en zaligheid aan te brengen.
Waaruit ik nu duidelijker zag dan ooit tevoren, dat de zonden de komst van de Messias onmogelijk konden verhinderen, gemerkt dat juist daarom, namelijk opdat de zonden en

ongerechtigheid verzoend en uitgewist zouden worden, de Messias volgens het getuigenis van de heilige Schrift, van God is beloofd en in de wereld moest komen.
En zo was ik toen door de bevatting van de ware betekenis, rakende het doel van Christus' komst, zover verlicht dat ik mijn eerste fantasievolle mening liet varen, toen ik overtuigd werd door de bovengenoemde argumenten ad hominem (om alzo te spreken) dat de Messias door de zonden onmogelijk kan verhinderd worden, maar noodzakelijk allang moest gekomen zijn, daaruit besloot dat iemand van de Makkabeesche koningen de Messias mocht geweest zijn. Deze gedachten (zeg ik) liet ik varen; want ik zag nu wel uit het doel waarom de Messias van God beloofd en in de wereld komen moest, dat niemand van de Makkabeesche koningen de Messias geweest kon zijn, gemerkt dat niemand van hen Israëls overtreding gestuit en de zondige heidenen tot Gods volk gemaakt en de ongerechtigheid verzoend en de eeuwige gerechtigheid, vrede, leven en zaligheid aangebracht heeft; maar integendeel. Want de laatste makkabeesche koningen, Aristobulus en Hircanus, hebben met de Romeinen aangespannen en de ware gerechtigheid Gods niet gezocht en het volk met de heidense Romeinen doen hoereren, en stad en land aan de Romeinen cijnsbaar gemaakt.
En vermits ik veel Joodse boeken gebruikte die tegen de christelijke religie ageerden, zo leerde ik ook het doen der rabbijnen in het weerleggen van de christelijke godsdienst terdege kennen en deed mij dit profijt dat ik mij niet meer zo lichtelijk blindelings aan hun woorden overgaf; maar ik ging tot *de wet en tot de getuigenis*, en als ik ze niet bevond daarmee overeen komende, zo hield ik ze voor apocrief en hadden geen geloof noch ingang bij mij.
Dit stuk dan, rakende het doel van de komst van de Messias, terdege gevat hebbende, zo zag ik wel dat dit het grootste en voornaamste stuk was dat men omtrent de Messias betrachten en aanmerken moest, zo men de rechte Messias wil leren kennen, vinden en door het geloof aankleven; want niet alleen kon ik door het beseffen van het doel van Christus komst verscheiden Schriftuurplaatsen en profetieën beter verstaan, maar dit gaf mij ook aanstonds aanleiding om te denken over de persoon van de Messias; want ik zag wel dat een bloot mens alleen niet bekwaam was om zulke dingen uit te werken, waarom ik de christelijke belijdenis van de persoon van de Messias die aan geen Jood van studie onbekend is, mede bij de hand nam om aan de heilige Schrift te toetsen en te onderzoeken.
Ik zag wel, zoals ik ook uit de Chaldeeuwse Parafrastes boven heb aangemerkt, dat door de onnozelheid van het leven van het vrouwenzaad, namelijk de Messias, het hoofd des serpents zou vertreden en verbroken worden; waardoor ik vast besluiten moest dat de Messias noodzakelijk meerder moest wezen dan Mozes, David, Salomo etc., welkers fouten in de heilige Bladeren uitgedrukt en ons zeer duidelijk worden voorgesteld. Maar hier was evenwel de vraag, als de Messias maar een bloot mens zou zijn, zoals de Joden geloven en leren, hoe dat dan zulk een geheel onberispelijk onschuldig leven, dat bekwaam zou zijn om het hoofd van de serpent te verbreken, in de Messias kon gevonden worden? Gemerkt dat niemand van vrouwen geboren naar de aart en wijze der natuur zo rechtvaardig op aarde is, dat hij goed doet en niet zondigt, Pred. 7:20. Dus besloot ik dan dat de Messias meer dan een nietig mens alleen moest zijn en dat bij gevolg Zijn geboorte en menswording niet moest geschieden door de wil des mans en des vleses (want dan zou het leven van de Messias niet geheel onschuldig en onnozel kunnen zijn) maar door een bovennatuurlijke kracht en geestelijke wijze. En in deze mening werd ik geweldig versterkt door de Goddelijke namen die doorgaans verspreid zijn in de heilige Bladeren en de Messias op een absolute wijze gegeven worden.
Zo werd ik ook verder in dit gevoelen geworteld, als ik overlegde bij mijzelf dat de Messias onmogelijk de zonden zou kunnen uitwissen en de ongerechtigheid verzoenen zonder uitstorting van Zijn bloed en tussenkomende dood, want zonder bloedstorting geschied er geen vergeving, gemerkt dat de ziel die zondigt zal sterven, Ezech. 18:20. En daarom moet daar bloedstorting en tussenkomende dood wezen, zal de zonde uitgewist en Gods recht dienaangaande voldaan worden. Waarom ook alle dingen bijna door bloed gereinigd werden,

want den eeuwige toorn Gods, die brandende was tegen de zonden, moest gedragen en niet alleen gedragen maar ook geblust en overwonnen worden, gemerkt dat anders de zonden noch waarlijk verzoend, noch de eeuwige gerechtigheid kon aangebracht worden; zo kon ik klaar zien en beseffen dat de Messias noodzakelijk moest zijn JEHOVA de HEERE in het vlees geopenbaard en IMMANUËL God met ons; namelijk God met ons vlees en bloed bekleed en ons in alles gelijk is geworden uitgenomen de zonden, en alzo waarachtig God en waarachtig mens in enigheid des Persoons, om als mens voor de menselijke natuur die gezondigd had de straf der zonden in de mensheid te lijden en te dragen en onze schuld betalen; en als God de mensheid kon ondersteunen om de last van Gods toorn te dragen en te overwinnen en Zijn bondgenoten de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.
Deze heilige waarheid kwam mij nog helderder en klaarder tevoorschijn als ik in het onderzoeken der Schriften de doorluchtige profetie las, Jes. 7:14: "Zie, een maagd zal zwanger worden, (of eigenlijk הרה is zwanger) en zij zal een Zoon baren en Zijn Naam IMMÁNUËL heten". Ik bemerkte dat de profeet in deze profetische woorden van de Messias en van niemand anders sprekende is, want deze Zoon van de maagd wordt in hoofdstuk 8:8 het gehele land toegeëigend, waarom ook niet de zoon van de profeet, zoals R. Salomon Jarchi wil, door deze IMMANUËL kan verstaan worden; gemerkt dat des profeten zoon niet meer eigendom aan het Joodse land had dan andere aanzienlijke inwoners. En zo zag ik ook dat door de IMMANUËL niet Hiskia moest verstaan worden, omdat in vers 9 en 10 gezegd wordt dat Immanuël de toerusting der vijanden vernietigen en hun raadsslagen verbreken en tot niet maken zou; hetwelk voorwaar noch Hiskia, noch iemand in het gehele Joodse land kon doen. De verdere tegenwerping der Joden omtrent deze profetie bevond ik zeer krachteloos te zijn en vermits ik dezelve onlangs in het brede beantwoord en weerlegd heb, in de *Heerlijkheid Jesu Christie* hoofdstuk 4 (Edit. Hag. Cum privil) oordeel ik onnodig te zijn die hier wederom op te halen en neer te stellen, maar zullen de christelijke en waarheidlievende lezer tot ons voornoemde boek van de tweede druk zenden, daar wij niet weten iets van belang aangaande der Joden tegenwerping omtrent deze profetie zonder beantwoording uitgelaten te hebben. Nu, deze profetie toonde mij niet alleen dat de Messias moest zijn IMMANUËL, God en mens in enigheid des persoons, maar ook de wijze en manier hoe dat de Messias in het vlees zou geopenbaard worden, namelijk van een reine maagd, עלמה door de kracht en werking des Heilige Geestes. *Ziet* העלמה *de maagd zal zwanger worden* enz.
Dus had ik toen voor zover dan door Gods goedertierenheid verlichting, niet alleen dat de tijd van de komst van de Messias allang verstreken en verlopen was, maar van het doel van de komst van de Messias en van Zijn Persoon en van de voornaamste delen van Zijn ambt; echter, zou ik tot rust van mijn gemoed aannemen en geloven de allerheiligste christelijke belijdenis dat Jezus van Nazareth de Christus is, dan bleef mij nog over te onderzoeken en te toetsen, eerstelijk de rechte bestemde tijd, in Gods Woord bepaald en uitgedrukt, of die correct omtrent Jezus vervuld en bewaarheid is. Ten tweede, zo was mij ook nodig te onderzoeken wat in de heilige Bladeren gezegd wordt dat op Christus komst zou volgen en of ook hetzelve op de komst van Jezus de zoon van Maria geschied en gevolgd is. Wat aangaat het eerste, rakende de bestemde tijd van de komst van de Messias in de heilige Schrift bepaald en uitgedrukt. Ik bevond onder verscheiden andere plaatsen de profetie van de heilige worstellaar en patriarch Jacob, Gen. 49:10 de eerste en aller duidelijkste in de heilige Bladeren te zijn. Want hij toont niet alleen dat de Messias naar het vlees uit Juda zou voortkomen en ook Zijn Persoon, ambt, wijze en manier van Zijn menswording en openbaring in het vlees door de naam SILO, dat vredemaker en haar vrucht of kind betekend, namelijk der vrouwen, zonder de wil des mans en des vleses; maar hij beschrijft ook bijzonder net en omstandig de precieze tijd van Christus' komst, als namelijk deze beide en de koninklijke scepter van Juda en den מחקק mechokek, wetgever, den grote Joodse raad, de vaderen des

vleses die op de stoel van Mozes zaten, nog niet tegelijk uit het midden van Juda zou weggenomen zijn, zeggende: “De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn”. Want ofschoon dat de koninklijke scepter al lang voor Christus’ komst van Juda moest zijn geweken, ten einde de Messias, volgens het woord der belofte, Zach. 9:9 zou komen, arm en veracht, zonder uitwendige gedaante en heerlijkheid, Jes. 53. Maar als een licht des morgens zonder wolken, dat is zonder uitwendige zwier en gevolg van mensen, van dienaars en prachtige knechten en opwachters, 2 Sam. 23. Echter de wetgever, de grote Joodse raad of Sanhedrin moest nog in wezen zijn en resideren tussen de voeten en landpalen van Juda en Jeruzalem in zijn gewoonlijke plaats, op de berg van het huis des Heeren en niet verhuisd zijn in een andere stad en plaats buiten de stam en landpalen van Juda. Want schoon dat deze schaduwachtige hemel van de stoel van Mozes en Joodse politie ten tijde van de komst van de Messias zou bewogen worden, Hag. 2, dat is geschut en in zijn aanzienlijkheid en macht verminderd worden, omdat hij alsdan nabij de verdwijning zou zijn; nochtans moest hij niet uitgeroeid maar noch in wezen zijn en resideren in zijn oude residentieplaats te Jeruzalem tussen de voeten en landpalen van Juda, opdat alzo de Messias die naar het vlees moest voortkomen uit Juda ook kon komen tot Juda den wetgever, dat is, terwijl de wetgever nog te Jeruzalem tussen de voeten en landpalen van Juda zou wonen en Jeruzalem de hoofdstand van Judea, in en tot welke de Messias moest komen, in waarheid kon zijn en genoemd worden des HEEREN troon, volgens de profetie in Jer. 17. En alzo hij God, kon staan in het midden der alzo genaamde goden, om door hen geoordeeld, verworpen en uit het land der levenden afgesneden te worden, Jes. 53:8. Als ik nu de komst van onze dierbare Koning Jezus toetste aan deze profetie, zo bevond ik dat deze bepaalde tijd in al haar omstandigheden ten volle in de komst van onze Heiland Jezus, de ware Silo, is geschied, vervuld en bewaarheid geworden. Want toen Hij kwam was de wetgever wel enigszins in zijn macht en aanzienlijkheid verminderd en alzo deze schaduwachtige hemel bewogen en geschut, want zij hadden geen macht om iemand te doden, echter was hij nog in wezen en had nog zijn woning en residentieplaats te Jeruzalem. En alzo is Hij volgens de beloften naar het vlees uit Juda onder de wet en tot Juda den wetgever, terwijl die nog resideerde te Jeruzalem in de landpalen van Juda; en Hij, God, heeft gestaan in het midden der alzo genaamde goden en is van deze genaamde goden, den wetgever, veroordeeld. En van deze bouwlieden verworpen en uit het land der levenden afgesneden, maar een weinigje na Zijn lijden en sterven en hemelvaart, omtrent de 40 jaren voor de verwoesting van de tempel en Jeruzalem, zo is de wetgever of het sanhedrin volgens het eigen getuigenis der Talmoedisten en andere Rabbijnse boeken van Jeruzalem naar de stad יבנה Jafneh, zijnde een stad gelegen in de merkpalen van het land Efraïm, dicht aan Palestina, omtrent drie mijlen bij Joppe in Palestina vandaan, welke stad te weten Jafneh hedendaags Ebalijn naar het getuigenis van R. Benjamin in zijn *Itinerarium* pag. 80 (Edit. Lugd. Bat. In 16) genaamd wordt, is verhuisd.

Dus zag ik toen voor zover uit de vervulling van dit alles dat Jezus van Nazareth de Christus is. Alleen bleef mij in deze profetie nog over te onderzoeken of ook in Jezus vervuld is hetgeen de heilige patriarch in deze zijn laatste woorden voorzegd had dat op de komst van de Messias zou volgen. Namelijk de gehoorzaamheid der volkeren ולו *en Hem* (zijde hij) te weten de Silo *zullen de volkeren gehoorzaam zijn*. Door deze volkeren zag ik wel dat men de heidenen, die volgens de beloften in het ware Zaad van Abraham, te weten de Messias zouden gezegend worden, Gen. 12:2, 22:18, moest verstaan. Die zouden nu Silo of Messias gehoorzaam zijn, namelijk door het geloof aannemen tot haar Heiland en Zaligmaker en ongeveinsdelijk door geloof en liefde dienen en naar Zijn stem horen, welke *roept tot de stad*, Micha 6:9, zeggende: “Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer”. Jes. 45:22. En “wast u, reinigt u, laat af van kwaad te doen, leert goed te doen”, Jes. 1:16 en 17. Daarom (oordeelde ik) worden ze niet גוים gojim, maar

amiem עמים evenals Israël het volk Gods genoemd, omdat ze door de bekering en geloof in de tijd ook zouden worden en zijn het ware Israël Gods en het gezegende heilige volk in de gezegende heilige Israëls, de Messias.
Deze woorden nu voor zover ten naasten bij verstaan en bevat hebbende, zo kwam mij te binnen de profetie in Jes. 42:4: "de eilanden zullen naar Zijn leer of wet wachten." En vers 6 daar de Messias een *Licht der heidenen* genoemd wordt. En dergelijke luidende plaatsen meer, zoals Jes. 49 daar de Messias gezegd wordt te zullen zijn het heil des Heeren tot aan het einde der aarde. En wederom Zach. 9:10: "Hij zal den heidenen vrede spreken". En Jes. 11:10 dat "de heidenen naar den Wortel van Isaï, Die staan zal tot een Banier der volken zullen vragen". En Jes. 60:6 de heidenen "zullen den overvloedigen lof des HEEREN boodschappen". En Jes. 52:15: "Alzo zal Hij vele heidenen besprengen" (door Zijn bloed). En bijzonder de plaats Zef. 3:9: "Gewisselijk, dan zal Ik tot de volken een reine spraak wenden; opdat zij allen den Naam des HEEREN aanroepen, opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder." Door welke Schriftuurplaatsen ik niet alleen te beter kwam te verstaan de voorzegde woorden van de heilige patriarch, Gen. 49:10, maar ik zag ook klaar dat de bekering en roeping der heidenen onfeilbaar op de komst van de Messias moest volgen en dat alzo dit gevolg van de bekering der heidenen een geheel zeker en gewis kenteken is dat die Messias de ware Messias moet wezen op Wiens komst deze grote heilzame genade gevolgd is.
En toen ik nu verder zag dat de Chaldeeuwse Parafrastes de voorzegde laatste woorden van de heilige Patriarch *en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn,* door deze volgende woorden verklaard, zeggende: "Hem zullen onderworpen zijn alle koningen der aarde", waardoor mij ook te binnen kwam dat de psalmist hetzelfde van de Messias profeteert, Ps. 72:11, zeggende: "Ja, alle koningen zullen zich voor Hem nederbuigen, alle heidenen zullen Hem dienen". En dat zelfs vele Talmoedisten en andere Rabbijnse schrijvers de bekering en inkomst der heidenen als iets onfeilbaar vaststellen dat op de komst van de Messias zou volgen, zoals onder andere Rabbijn R. Isaäc Abarbanel aangaande deze zaak wel het duidelijkste spreekt, zeggende in zijn commentaar over de profeet Jesaja in het elfde hoofdstuk: "Niet alleen zullen hem (namelijk de Messias) onderworpen of onderdanig zijn de kinderen Israëls, maar ook alle andere volkeren, zoals de oude (te weten de heilige patriarch) Jacob gezegd heeft: (Gen. 49:10) En Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn. En de profeet zegt (Jes. 2:4) En Hij zal richten onder de heidenen en bestraffen vele volkeren enz. En daar wordt mede gezegd (Jes. 42:4) de eilanden zullen naar Zijn wet (of) leer wachten."
Zo werd ik in deze waarheid zeer versterkt en bevestigd en nam aanstonds voor zonder enig verder vertoef te examineren en te onderzoeken of ook de bekering en inkomst der heidenen naar de inhoud van het profetische woord op de komst van onze Heiland Jezus van Nazareth gevolgd is. En wat verder de Joden hiertegen inbrengen en te zeggen hebben. Het eerste bevond ik met weinig moeite klaar en waarachtig in Jezus vervuld te zijn. Want men hoort en ziet overal dat die welke eertijds heidenen waren en de waarheid Gods in leugen veranderd hadden, en het schepsel ge-eert en gediend boven de Schepper, nu de ware God Israëls dienen en uit Mozes en de profeten weten te spreken van Jehova en Zijn Gezalfde; men hoort hen niet meer spreken van de oude heidense fabelen en de namen der afgoden worden niet meer genoemd. Niemand die enige eerbiedigheid bewijst aan Jupiter of Saturnus, Mars, Juno, Bachus, Mercurius, Neptunus, Pluto enz. maar al deze namen der afgoden zijn volgens de profetie, Zach. 13:2, zo goed als uitgeroeid. En die heeft begonnen zijn vervulling te nemen volgens het eigen getuigenis der Joodse historieschrijvers straks na Christus opstanding en hemelvaart; en zij ontkennen ook zelfs niet dat er ook enigen Jezus gevolgd zijn in de dagen Zijns vleses; maar voornamelijk geven ze een breed getuigenis straks na Christus' opstanding en hemelvaart, hoe dat de heidenen van tijd tot tijd zijn ingegaan en de leer van Christus hebben aangenomen en hun afgoderijen verlaten. Dus zag ik de vijanden der waarheid,

richters zijnde van de waarheid en door hun getuigenis dezelve bevestigende. Ik bevond dan uit deze ingang en bekering der heidenen, die op de komst van Jezus gevolgd, is dat Jezus noodzakelijk moet zijn de waarachtige van God beloofde Messias, Heiland en Zaligmaker der wereld; want noch Bar Kochba, noch David Aldavid, noch Theudas, Judas Galileüs, noch deze bedrieger van welke R. Lemlen geboodschapt heeft, waarvan R. David Ganz in zijn boek צמח *Tsemach* melding maakt; noch deze laatste bedrieger Sabbathaï Tsevi zijn de heidenen gehoorzaam geworden; want Theudas is vergaan en allen die hem gehoor gaven zijn verstrooid, ook is aan Judas Galileüs zulks geschied en hetzelfde droevig einde heeft ook Bar Kochba en David Aldavid gehad, en geen beter lot zou deze laatste bedrieger Sabbathaï Tsevi gehad hebben, als hij niet zijn razernij had verlaten en de Mohammedaanse religie omhelst; en in plaats van de heidenen op te wekken om de God Israëls te dienen, zo heeft hij zelfs de God Israëls verlaten en is een Mohammedaanse heiden geworden. Alleen op de komst van Jezus Nazarenur zijn de heidenen tot God in Christus bekeerd en op Zijn komst is de profetie vervuld geworden, hetgeen voorzegd is, Mal. 1:11, want nu wordt de Naam des HEEREN groot gemaakt van de opgang der zon tot de ondergang der zon, in het midden van de heidenen en op de gehele aarde, Ps. 8:2 en 10, waarop ik geen reden vond om langer te ontkennen dat JEZUS de CHRISTUS is.

Ik ging daarom toen verder de Joodse tegenwerpingen onderzoeken en wat ze toch met een schijn van reden hiertegen hebben in te brengen. Maar ik bevond die te zijn Joods, dat is, meerder bestaande in woorden dan in waarheid en zaak; want wat aangaat dat ze zeggen, dat er nog zoveel landen en rijken met heidenen vervuld zijn die Jezus van Nazareth niet aanroepen noch kennen. Dit werpt niet omver dat Jezus is de Christus, want daar moet wel gelet worden op hetgeen de profeten van de bekering der heidenen hebben geprofeteerd; anders hebben ze gesproken van hun eerste inkomst, welke op Zijn komst zou volgen en strekken om Israël, die haar door ongeloof des eeuwigen levens hebben onwaardig gemaakt tot jaloersheid te verwekken (Deut. 32), en anders van die, welke op Israëls bekering zou volgen; want dan zal het overblijfsel van alle heidenen die tot nog toe Christus niet gekend noch gediend hebben, komen naar Jeruzalem, dat is tot de Kerk, om van jaar tot jaar, dat is, altijd en eeuwiglijk zonder ophouden en nalatigheid te dienen den Koning Jehova der heirscharen en te vieren het feest der loofhutten (Zach. 14:16). Dat is, te genieten de vrijheid van Christus' Kerk die in hutten en tenten woont en niet gebonden is aan een bijzonder land, stad en plaats, noch belast is met vleselijke geboden en inzettingen, die in haarzelven niet goed waren. Deze grote en totale bekering van het gehele overblijfsel der heidenen in alle hoeken en landen, zal eerst volgen nadat God door Zijn Geest geopend zal hebben de ogen van het huis Davids en de burgers van Jeruzalem en dat ze zullen aanschouwen de Messias, Die ze doorstoken en gekruisigd hebben, en deze hun zonden en ongehoorzaamheid beklagen; en bitterlijk met ware boetvaardige tranen bewenen (Zach. 12:10-14). Want alsdan zal deze fontein des heils en des levens op een bijzondere uitnemende wijze worden geopend voor alle boetvaardige zondaars, meerder dan dat Hij ooit van tevoren geweest is (Zach. 13:1) En de HEERE JEHOVA zal Koning zijn over de gehele aarde, (Zach. 14:9). En daarop zou dan geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenen in alle plaatsten en landen zouden komen door een ware gehoorzaamheid des geloofs tot de Kerk, "om aan te bidden den Koning, de HEERE der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten." Zach. 14:16.

Ten tweede, ofschoon dat er enige landen en koninkrijken nog met heidenen bewoond worden, zo is het daarom niet gezegd dat er geheel en al geen christenen in deze landen zouden gevonden worden, die de ware God Israëls in Christus kennen en dienen; maar wij bevinden het tegendeel dat in Afrika en in Amerika en in Azië, zowel als in Europa den Naam des Heeren groot wordt gemaakt in het midden der heidenen; daar is geen spraak noch taal, of de stem van het Evangelie van Christus is in en onder deze gehoord; en daar zijn er van hen

die door een ware gehoorzaamheid des geloofs de waarheid omhelst en aangenomen hebben; alzo dat de Heere nu waarlijk zeer heerlijk is in Christus op de gehele aarde.
Wat nu verder de Joden inbrengen, dat de heidenen niet waarlijk op de komst van Jezus van Nazareth zijn bekeerd, omdat de christenen welkers meestendeel eertijds heidenen waren, verscheurd zijn in zoveel verscheidene sekten, ook dit had bij mij geen klem. Want wat kan dit geven of nemen aan de zaak? Waren toch in Israël zo menige sekten Farizeeën, Sadduceeën, Essenen, Gaulonieten, Herodianen, en nog op deze huidige dag wordt er onder hen gevonden de vermaarde Karaïmse sekte, en zelfs de Farizeeën waren verdeeld in zeven soorten, zoals ook de Essenen niet éénsgezind waren, en niet tegenstaande al deze sekten en scheuringen willen evenwel de Joden dat de Israëlische kerk, in het algemeen zo genaamd, de ware kerk zal zijn. Waarom zouden dan de scheuringen en sekten in het christendom beletten te zeggen dat die eertijds heidenen waren en de heidense afgoderijen hebben verlaten en de Messias hebben aangenomen, christenen te noemen en te zeggen dat de christelijke kerk de ware kerk is. En dat de christenen geen heidenen, maar het ware Israël Gods zijn.
Alzo weinig klem had deze volgende Joodse tegenwerping, dat indien Jezus de ware Messias is, zo moest volgen dat de Messias kwaad voor Israël en goed voor de heidenen zou zijn, want de heidenen hebben Hem aangenomen en zijn door Hem verhoogd en in aanzien gekomen, maar de Israëlieten zijn door Zijn komst gevallen en verbroken geworden, verliezende land, stad, tempel en hun gehele regering en aanzienlijkheid, en zeer weinigen zijn er uit Israël die ooit Hem hebben aangenomen en nochtans wordt de Messias in de heilige bladeren beloofd aan Israël ten goede.
Deze tegenwerping nu (zeg ik) had geheel geen klem op mij, want dat de Messias aan Israël ten goede is beloofd, er is niemand die dit tegenspreekt. De heilige Schrift is er vol van, maar Israël heeft het goede verstoten en zichzelf des eeuwigen levens onwaardig gemaakt, alzo dat het niet aan Jezus de Messias geschort heeft dat Israël kwalijk gevaren is, want Hij zocht Israëls heil en welwezen, maar het verderf is uit Israël zelf voortgekomen, omdat ze niet hoorden naar de Messias de heilige Israëls; en zo zijn ze volgens het Goddelijk dreigement in Deut. 18:18 en 19, omdat ze geweigerd hebben naar Hem te horen, zo zwaar van de Heere bezocht.
Ten tweede, aangaande de vernietiging van de uitwendige tempel die van stenen en andere stoffelijke dingen te Jeruzalem was gebouwd. Dit zou Israël noch schande noch schade veroorzaakt hebben, als ze maar naar de Messias, Die hen zocht te maken tot tempelen des Heiligen Geestes, hadden gehoord en Hem door het geloof aangenomen; gemerkt dat het schaduwachtige heiligdom niet langer duren moest dan totdat de waarheid en zaak die daardoor beduid en afgebeeld werd zou gekomen zijn en dan moesten al de schaduwen verdwijnen en vernietigd worden en zo ook den schaduwachtige tempel met zijn toebehoren; het gaan tot de wierrookheuvel moest niet langer duren dan tot op die heldere dag van het Evangelie, Hoogl. 4:6, en zo zou de vernietiging van het aardse heiligdom meer gestrekt hebben tot hun profijt, om hen vrij te maken van het zware juk der dienstbaarheid des vleselijke gebods; en zo ook, ofschoon de Joodse regering, voor zover dat ze Christus tegen was, moest verzet en deze berg Israëls in de zee van het heidendom geworpen worden, want deze medegenoten en vaderen des vleses moesten wijken, als de hemelen alleen zouden regeren; de Mozaïsche heerschappij kon geen plaats hebben als Hij gekomen was op Wiens schouderen alleen de heerschappij is (Jes. 9:5). Echter, indien ze Christus door het geloof als de ware Koning en Heerser van Israël hadden aangenomen, zo zou deze vernietiging van de Joodse regering niet verder geweest hebben dan voor zover dat ze Joods, en Christus en Zijn rijk tegen was; want de wetgever kon niet blijven als Christus, het einde der wet, gekomen was, en de stoel van Mozes moest noodzakelijk wijken voor Christus' scepter, maar zij hadden kunnen zijn christelijke regeerders, tot bescherming en opbouw van het Koninkrijk van Jezus, zoals alle andere machten en overheden, die onder de scepter van Jezus regeren,

alzo dat de vernietiging van de stoel van Mozes niet zou gestrekt hebben tot hun verderf en ondergang, maar tot hun opbouw en vrijheid in de Messias. Maar omdat ze de Messias, de Rotssteen des heils, smaadheid aangedaan hebben en verworpen, en God vertoornd hebben in en door een "niet-god", zich verlatende op de Romeinse macht, hen toeschrijvende de oorzaak van het welvaren van het land, zoals ze eertijds deden omtrent Azië en Mitsraïm, zeggende: "Ik zal mijn boelen nagaan, die mij mijn brood en mijn water, mijn wol en mijn vlas, mijn olie en mijn drank geven", Hosea 2:4b, en op hun eigen kracht en werken, zeggende: in mijn naam zal God verheerlijkt worden", (Jes. 66:5). En op een Messias, die een "niet-god" en maar een nietig mens is, begiftigende alzo met huwelijksgaven anderen die geen goden waren, zo zijn hun smarten rechtvaardiglijk vermenigvuldigd, omdat de Heere met hen in tegenheid heeft gewandeld en in het land van hun vijanden heeft gevoerd, zodat ze nu zelfs geen אם volk meer zijn, maar verstrooid worden door de gehele wereld, "zonder koning en zonder vorst, zonder offer, en altaar, zonder efod en terafim". En hun naam neemt de HEERE niet meer op Zijn lippen, want zij dragen maar de enkele blote naam Israël, en eigenlijk zijn ze een geestelijk Edom en vijanden Gods ten aanzien van de Evangelische waarheid en een geestelijk Moab die door zijn hovaardige en hardnekkige ongelovigheid vervreemd is van Gods volk en de ware godsdienst. En een geestelijk Kanaän en zijn knechten en slaven en liggende onder de vloek, alzo dat hun verderf niet van de Messias, Jezus van Nazareth, maar uit hun hardnekkigheid en ongelovigheid is voortgekomen.

Ten derde, zo is het ook duidelijk in de heilige Schriftuur tevoren voorzegt dat het alzo in en op de komst van de Messias met de heidenen en Joden zou toegaan. Zoals in en op de komst van Jezus van Nazareth geschied en vervuld is geworden. Jesaja heeft gesproken in het zevende hoofdstuk van zijn profetieën, van de wonderlijke geboorte en menswording van de Messias en van de omstandigheid des tijds, als de Messias in het vlees zou geopenbaard worden, zegt hij in het volgende achtste hoofdstuk van de Messias: "Dan zal Hij ulieden tot een Heiligdom zijn, למקדש maar tot een Steen des aanstoots לאבן נגף en tot een Rotssteen der struikeling den twee huizen Israëls, tot een Strik en tot een Net den inwoners te Jeruzalem. En velen onder hen zullen struikelen, en vallen en verbroken worden, en zullen verstrikt en gevangen worden". Jes. 8:14 en 15. Vergelijk Jes. 29:13 en 14. "Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; en hun vreze, waarmede zij Mij vrezen, mensengeboden zijn, die hun geleerd zijn;" (namelijk van mensen en die ze door gewoonte hebben aangenomen.) "Daarom, zie, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk; want de wijsheid zijner wijzen zal vergaan en het verstand zijner verstandigen zal zich verbergen". Ook zullen ze geen kennis hebben van Gods Woord, om te verstaan wat tot de zaligheid der ziel nodig is, vers 10 en 11. En zij zullen in hun raadsslagen bedrogen worden, Jes. 30:1 en 5. En wederom in het voornoemde hoofdstuk 29:17: "Is het niet nog om een klein weinig (tijds), dat de Libanon in een vruchtbaar veld zal veranderd worden, en het vruchtbare veld voor een woud יער geacht zal worden"? Daarop nu, als dit zal geschied zijn zal volgen wat staat in vers 18, dat te dier tijd "en te dien dage zullen de doven horen de woorden des Boeks; en de ogen der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien." Dat is, de heidenen zullen bekeerd worden tot God in Christus door het woord der verzoening der heilige Schriften. *Zij zullen horen* (zegt de profeet) *de woorden des Boeks,* maar niet de menselijke inzettingen en overleveringen, maar alleen de *woorden des Boeks,* dat is der heilige Schrift. *Zullen ze horen* namelijk door het geloof aannemen, om daaruit te leren en te verstaan de weg des vredes en hetgeen tot de zaligheid nodig is. *En de behoeftigen* (arme) *onder de mensen,* namelijk de heidenen welke ten aanzien van het Israël naar het vlees arm (behoeftig) en ontbloot waren van alle uitwendige vleselijke voorrechten, *zullen zich in den Heilige Israëls verheugen.* Vergelijk Jes. 65:1: "Ik ben gevonden van hen die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten; tot het volk dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik

gezegd: Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik". Ik voeg hierbij Jes. 9:1 en Hag. 2:8. Zodat immers door de vernietiging van de stoel van Mozes, land, stad, tempel enz. in en door de komst van Jezus van Nazareth, en dat in het tegendeel de heidenen zijn verhoogd en door Zijn heilzame leer der genade tot God bekeerd en de Messias door het geloof hebben aangenomen, niets anders geschied is dan hetgeen de heilige profeten tevoren hebben geprofeteerd dat door en op de komst van de Messias volgen en geschieden zou. Waarom dan door de vervulling van deze profetieën in Jezus, de Joden zich niet konden ergeren aan Jezus, maar veel meer moesten ze daardoor overtuigd worden dat Jezus is de Christus.

Dus had ik dan, toen voor zoverre begrepen en verstaan dat uitnemend grote en voorname hoofdstuk der christelijke religie, dat Jezus is de Christus, hetwelk ik van toen af met alle christenen geloofde. En daar was niets meer in de weg dat mij omtrent dit hoofdstuk zwaarmoedig kon maken en verhinderen om te geloven en aan te nemen, want de overige Joodse tegenwerpingen omtrent dit hoofdstuk van de Messias bevond ik maar enkele beuzelingen te zijn, waarom ik ook mijn papier met hetzelve niet wil bekladden. Evenwel kon ik toen nog niet de christelijke religie omhelzen en aannemen, want het zwaarste kwam eerst achteraan.
Eerstelijk kwam mij bijzonder zwaar en onbegrijpelijk voor, de aanbiddelijke verborgenheid der heilige Drie-eenheid. Dit ging het begrip van mijn eindig, zwak, duister verstand zover te boven dat ik dacht onmogelijk te zijn dat EEN en hetzelfde WEZEN in DRIE PERSONEN, en drie Personen zouden kunnen bestaan en maar één enig God zijn!
Ten tweede, kon ik ook geheel niet beseffen het vieren van de eerste dag der week en waarom niet op de zevende dag, volgens de Goddelijke instelling? Zo veel te meer, omdat ik door de dagelijkse omgang met de christenen vaak hoorde dat de christenen den zondag sabbat noemden en roemden dat ze die dag onderhielden uit kracht van het vierde gebod in de tien woorden uitgedrukt.
Aangaande het eerste, rakende de aanbiddelijke verborgenheid van de heilige Drie-eenheid. Ik ben door de Goddelijke bijstand op deze volgende wijze gebracht, om dit hoogwichtig en noodzakelijk geloofsstuk heiliglijk te geloven en aan te nemen.
Vooreerst zo stelde ik vast, een grote dwaasheid te wezen, een zaak te ontkennen dat ze is, omdat men de manier niet en bevat hoe ze is. Bijvoorbeeld, niemand verstaat op welke wijze en manier het verstand en de wil op de natuurlijke en levendige geesten en lichaam is werkende. En hoe het bevel van de wil tot beweging van het lichaam, als tong, handen, voeten etc. overgaat. Zou men dan daarom ontkennen en loochenen dat de ziel over sommige leden en bewegingen van het lichaam bevel heeft, omdat men de manier niet bevat? Zekerlijk, dat zou immers zeer absurd en belachelijk zijn? Ja hoeveel dingen zijn er in de zaak der natuur, van welke we dagelijks spreken en zien gebeuren, en nochtans, wanneer we om reden over deze dingen gevraagd werden, genoodzaakt zouden zijn om met de heilige man Job te zeggen: "Zo heb ik dan verhaald hetgeen ik niet verstond, dingen die voor mij te wonderbaarlijk waren, die ik niet wist." Job 42:3. Verstaat men dan de wijze en manier der dingen niet, (redeneerde ik bij mijzelf) die in de natuur en in en door onszelf geschieden, waarvan wij de zekerheid nochtans uit en door verscheiden andere gronden bewust zijn, zo zou het immers de allergrootste ongerijmdheid en snode kwaadaardigheid zijn, als men onweersprekelijke gronden van de heilige waarheid der aanbiddelijke Drie-eenheid vind, (gelijk ik ook in waarheid verscheiden klare Schriftuurteksten vond, die ik de christenen hoorde gebruiken, om deze heilige waarheid te beweren, als ik bij geval met hen over deze zaak disputeerde) die evenwel te loochenen en te ontkennen, omdat men de manier en wijze niet bevatten kon.
Daar benevens zo stelde ik mij ook als vast voor, dat het een onmogelijke zaak is om met mijn eindig, zwak en duister verstand, het oneindige en onbepaalde aanbiddelijke Goddelijke Wezen in al Zijn volmaaktheden te bevatten; en zo ben ik door de Goddelijke genadige

bijstand, door zodanige redeneringen bewogen geworden dit geloofsstuk van de heilige Drie-eenheid niet langer te ontkennen, omdat ik het niet bevatten kon, maar met een gebogen en onderworpen hart de gronden en bewijsredenen van deze heilige waarheid, die God Zelf in de heilige Bladeren dien aangaande geopenbaard heeft, te toetsen en te onderzoeken.
Ik onderzocht dan de heilige Schriften, en bevond niet alleen dat God op verscheiden plaatsen genoemd wordt ELOHIM, in het veelvoudige getal, hetwelk de veelheid der Personen in het enige aanbiddelijke Goddelijke wezen te kennen geeft, maar zag ook dat God op verscheiden plaatsen in het getal van velen van Zichzelf sprekende en openbarende is. Zo horen we de HEERE spreken in het getal van velen, Gen. 1:26: *En Elohim zeide:* נעשה אדם בצלמנו *Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis;* enz. En Gen. 3:22: *Toen zeide de JEHOVA Elohim:* הן *Zie,* adam, of *de mens is geworden als Onzer een* enz. En Gen. 11:7: "Komaan, laat Ons nedervaren en laat Ons hun spraak aldaar verwarren, opdat een iegelijk de spraak zijns naasten niet hore*".* Dit zegt JEHOVA van de Babelbouwers. Alsook Gen 19:24: "Toen deed de HEERE zwavel en vuur over Sódom en over Gomórra regenen, van den HEERE, uit den hemel". Die nu, Die het hier deed regenen over Sodom en Gomorra wordt JEHOVA genoemd en is de levende God Israëls en Hij deed regenen מאת יהוה van JEHOVA, de HEERE de God Israëls. Voeg hierbij Jes. 6:8 en Dan. 9:7, Jes. 63:9 en 10, Hag. 2:6. Ps. 33:6: "Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest Zijns monds al hun heir". In welke woorden de verborgenheid van de aanbiddelijke Drie-eenheid zeer duidelijk geopenbaard wordt, want de HEERE, het Woord en de Geest Zijns monds zijn drie en Deze drie zijn één.
Als ik nu verder onderzocht de Rabbijnse Cabalische geschriften, en onder andere bevond dat R. Bechaj (in leg. Fol. 4 col. 1.) zegt volgens de Cabalah de naam Elohim te zijn samengevoegd van deze volgende twee woorden: EEL- HEM אל-הם *God zijn* of *zijnt*. En R. Mozes ben Maimon bekent dat ELOHIM niet minder משנים dan het getal van twee betekent; en dat in *Pirke Avoth* (hoofdstuk 3, Mischne 6) de rabbijnen zeggen dat Elohim het getal van drie betekent. Want. R. Chelaptha ben Dosa vraagt, vanwaar zou kunnen bewezen worden dat God met Zijn genadige tegenwoordigheid is in het midden waar drie vergadert zijn, om Godzaliglijk te bemediteren Gods wet? En hij antwoord, daar staat geschreven (Ps. 82:1) "Hij oordeelt in het midden der goden, elohim." Verstaat hij, God oordeelt in het midden van Elohim, de Richters, welkers vergadering om te oordelen en te richten niet minder dan het getal van drie uitmaakt; en uit die naam Elohim bewijst hij het getal van drie, en stelt vast dat Elohim niet minder dan drie betekent. Zo bediende ik mij van deze Rabbijnse verklaren als van een argumentum ad hominem[1], om zelfs uit de Joodse geschriften de Joden van deze heilige waarheid te overtuigen.
Maar nog krachtiger was dit argumentum ad hominem om deze waarheid van de heilige Drie-eenheid te beweren, hetgeen ik vond in het boek *Zohar* over het eerste boek Mozes fol. 16, alwaar over de aangetrokken woorden Ps. 110:1 deze volgende verklaring staat: תתארן קאמר אמר יהוה לאדני שב לימיני דרגא עלאון לדרגא dat is, *De HEERE heeft gezegd tot Mijnen HEERE, zit tot Mijner rechterhand N*amelijk, *de bovenste graad* (in het enige Goddelijke Wezen) *heeft tot de benedenste graag gezegd, zit* etc. En over het derde boek Mozes, hoofdstuk 16 op de vraag van R. Eliëzer, waarom dat de Naam Gods van vier letters, jod, he, vau, he, יהוה soms gelezen en uitgesproken wordt אלהים ELOHIM, gelijk אדני Adonaï Elohim יהוה daar nochtans Elohim gerechtigheid en de Naam Gods van vier letters, jod, he, vau, he, יהוה barmhartigheid betekend en te kennen geeft; wordt in voornoemde boek *Zohar* na een voorgaande eerste antwoord, deze volgende tot de voornaamste reden en antwoord gesteld: תא חזי *kom en zie,* (zegt R. Simeon de schrijver van de *Zohar* tot R. Eliëzer zijn zoon die de voornoemde vraag voorgesteld heeft) רזא רמלת *de verborgenheid van het woord of zaak; er zijn drie* דרגא *darga,*

[1] Argument dat gericht is op de persoon van de tegenpartij, bijv. Door hem belachelijk te maken.

graden, namelijk in de enige aanbiddelijke Godheid; *en een iegelijke darga en darga* of *graad,* is door hemzelf onder elkaar onderscheiden en niet te min zijn ze alle drie tezamen gebonden en geknoopt (met eerbiedigheid gesproken) in één; noch de enen is gescheiden of verscheiden van de anderen etc.
Dus vond ik uit de duistere *Zohar* licht en reden om deze heilige waarheid te beweren. Maar een bijzonder krachtig bewijs om deze heilige waarheid te beweren, vond ik in de woorden van de Hierosolemitanisse Chaldeeuwse Parafrastes over de woorden Gen. 3:22 (*Toen zeide de JEHOVA Elohim, Zie, de mens is geworden als Onzer een)* enz. De woorden luiden aldus: "En het Woord des Heeren Elohim zeide: ziet dien Adam, welken Ik geschapen heb, is Mijn eengeboren in de wereld, gelijk Ik (het Woord des Heeren Elohim) een eengeboren ben in de hoge hemelen." Hier nu heeft de Chaldeeuwse Parafrastes (zag ik) in plaats van Jehova Elohim, *het Woord des Heeren Elohim.* Ik merkte dan aan, eerstelijk wie het is die hier spreekt, en dat is het Woord des Heeren, Elohim. Ten tweede hetgeen dit Woord hier zegt: Namelijk: *ziet dien Adam welken Ik geschapen heb is mijn eengeboren in de wereld, gelijk Ik* (het Woord) *ben één, eengeboren in de hoge hemelen* of *hemel der hemelen.* Het Woord dan dat hier spreekt, verklaart Zichzelf te zijn de Schepper gelijk Jehova Elohim zeggende, *ziet, Adam dien Ik geschapen heb* etc. en dienvolgens waarachtig God, gelijk Jehova Elohim. Opgemerkt dat de schepping alleen aan God eigen is en dit Woord noemt Zich verder de *eengeboren in den hemel der hemelen.* Zo bekent deze Parafrastes (zag ik) dat de Jehova is Elohim, dat is dat in het enige aanbiddelijke Goddelijke Wezen een veelheid der personen *is.* En dat in dat enige Goddelijke wezen in veel Personen een Mem of Woord is, dat met Jehova Elohim alles geschapen heeft en *eengeboren is, in de hemel der hemelen.* Over deze Chaldeeuwse Parafrastes woorden was ik niet weinig blij, want ik oordeelde dat er geen krachtiger plaats in de Joodse geschriften zou kunnen gevonden worden om de Joden uit de Joden van deze heilige waarheid te overtuigen.
Maar om weer te keren tot de heilige Schriften, bevond ik dat God al voor dezen deze waarheid het oude Israël gezocht heeft in te stampen, wanneer Hij zeide: "Hoort Israël, Jehova, onze God, Jehova zijn één". De hedendaagse Joden bekennen zelfs dat in deze woorden een zeer grote verborgenheid is. R. Menachem Raknatensis citeert (in leg. Fol. 194) over deze woorden uit Deut. 6:4 de woorden uit de *Zohar,* welke aldus luiden: "Hierin is een verborgenheid voor de wijzen, welke niet toegelaten is om te openbaren". En een weinigje verder staat op hetzelfde blad: "Niet in dit geslacht of eeuw, totdat de Koning Messias zal komen, Die hun macht zal geven om te openbaren". Maar deze verborgenheid is die, namelijk *Jehova onze God, Jehova zijn één.* Deze drie zijn één.
Ook bevond ik bijzonder aanmerkenswaardig de woorden der kinderen Rubens, Jozua 22:22 alwaar ze tot tweemalen toe zeggen: אל אלהים יהוה *de God, God, JEHOVA Die weet het* etc. Waarom toch noemen ze den Heere tegelijk in één adam el אל Elohim אלהים JEHOVA יהוה? Waarlijk anders niet dan om te tonen hun zuiver en rein geloof in de aanbiddelijke Drie-enige God Die ze ook daarom tot getuige van hun zuiver en rein gemoed, wegens hun opgerichte altaar aanroepen. Voeg hierbij de Priesterlijke zegen, Num. 6:24-26. Alwaar driemalen na elkaar in die zegen de naam JEHOVA genoemd wordt; zekerlijk anders niet dan om te tonen dat de ware zegen alleen van de Drie-enige JEHOVA komende is.
Insgelijks wordt deze heilige waarheid in de heilige Schrift geopenbaard omdat God de HEERE in de heilige Schrift spreekt, niet alleen in de eerste Persoon, door IK, (Gen. 17:1, Exod. 20:2, Deut. 5:5 en 6, Jes. 42:25, 44:24, 45:12 en 13, 51:4 etc.) maar ook in de derde Persoon, Jer. 10:16, Hosea 1:7. Daar is ook een HIJ in God, 1 Kon. 18:39, Jer. 10:13, Hosea 6:1 en 2, Nahum 1, Job 28:24 en 25 etc. En men vind ook een GIJ in God, Ps. 2:7: "Ik zal van het besluit verhalen: de HEERE heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd". Waarlijk deze bijzondere spreekwijzen van God geven duidelijk te kennen de

verborgenheid van deze heilige aanbiddelijke Drie-eenheid, dat er namelijk een eerste, tweede en derde Persoon is in het enige aanbiddelijke Goddelijke wezen.
De oude Hebreeën erkennen dat IK en GIJ en HIJ verscheiden namen van God zijn, hetwelk nog hedendaags van al de Joden, maar van het meestendeel onwetende beleden wordt; wanneer ze op het feest der loofhutten in hun formulieren en gebedenboeken, genaamd Hoschagnoth, bidden en zeggen: אני והוא הושיעה נא *IK en HIJ, helpt GIJ nu.*
Ja, ik bevond zelfs in de Schriften van het Oude Testament de namen van Vader, Zoon en Heilige Geest, alhoewel ze niet even in zulke orde op een plaats na elkaar uitgedrukt staan; echter worden evenwel deze namen in het Oude Testament gevonden. Want als Vader heeft Zich God geopenbaard in 2 Sam. 2:1, waarom ook de Kerk zeer vaak de HEERE onze Vader en Vader noemt, Jes. 63:16 en Jer. 3:19. En de naam van de Zoon of Woord wordt gevonden in Ps. 2:7 en 33:6, Jes. 60:1 en 63:10 en 11. Hag. 2:6. En de Heilige Geest 2 Sam. 23:2, Hag. 2:6 en Jes. 63:10. En ofschoon het mij eerst zeer vreemd voor kwam, waarom in het Oude Testament nergens de heilige Drie-eenheid naar orde bij elkaar uitgedrukt en geopenbaard wordt, want nergens vind men in het Oude Testament naast elkaar staan in zulke orde, Vader, Zoon en Heilige Geest. Maar als mij te binnen kwam de woorden der beloften, Zef. 3:9: “dan (namelijk in de dagen van het Nieuwe Testament) zal Ik tot de volken een reine spraak wenden”; enz., zo oordeelde ik dat deze zoete manier van spreken buiten de stijl van het Oude Testament was, en dat God deze heldere manier van spreken heeft willen bewaren voor de aangename tijd van het Nieuwe Testament.

Dus ben ik ten vollen overtuigd geworden van deze aanbiddelijke Waarheid, en zag en bemerkte de noodzakelijkheid van dit hoogwichtige geloofsstuk, en dat in deze kennis het leven en zaligheid gelegen is, en dat men ook onmogelijk anders beseffen kan hoe dat God tegelijk barmhartig en rechtvaardig kan zijn zonder Hemzelf in het een of het andere te verloochenen, maar daar was een tweede obstakel en hinderpaal dat mij niet weinig verwarring en moeite veroorzaakte, en dat was de *sabbat*. Hetwelk mij onmogelijk was te beseffen hoe dat de eerste dag van de week, de zondag, uit kracht van het vierde gebod (zoals sommige christenen met welke ik soms sprak en disputeerde zeiden) kon gevierd worden. Want als men een wekelijkse sabbat uit kracht van het vierde gebod in het christendom moet vieren, dan zou men gehouden zijn (dunkt mij) de zevende dag en niet de eerste dag der week te vieren, want het gebod stelt niet voor een dag uit zeven zonder bepaling, maar het zegt wel duidelijk de zevende dag der week, omdat God op die dag gerust en sabbat gehouden heeft; en zo maakt mij dit stuk van de sabbat veel verwarring in mijn hoofd.
Maar eindelijk bemerkte ik dat het vierde gebod niet moest beschouwd worden zoals de andere negen geboden, die absoluut moreel zijn; want ik bevond dat de sabbat elders onder en bij de ceremoniële wetten gesteld wordt (Lev. 19, Exod. 31, Ezech. 20). En omdat de HEERE in Exod. 31:17 en Ezech. 20:20 duidelijk de sabbat noemt אות oot, een *teken*, en wel bijzonder uitdrukkelijk zegt Exod. 31:13b: “want dit (namelijk de sabbat) is een teken tussen Mij en tussen ulieden bij uw geslachten; opdat men wete dat Ik de HEERE ben, Die u heiligt”. Zo zag ik niet alleen dat het doel van de sabbat heiligmaking was, maar dat het ook een voorbeeld en gebod en van een geheel andere aart en natuur was dan de andere negen geboden, en dat het een gebod was dat in zijn omstandigheid alleen Israël raakte, tussen hetwelk en God, de sabbat אות
een *teken* was, waaruit ik dan klaar zag, ofschoon dat er ook iets in dit vierde gebod moreel schijnt te zijn, dat nochtans het vierde gebod van de sabbat de christenen die door de komst van de Messias en Zijn verdiende genade van al de oude dienstbare schaduwen en zo ook van de oude schaduwachtige Joodse sabbat verlost en vrij gemaakt zijn, niet verbindt, noch verbinden kan; en dat daarom de eerste dag der week die de christenen vieren, indien die moet onderhouden worden, de verbintenis noodzakelijk uit een andere reden en bevel moet gehaald

worden, dan uit het vierde gebod. Ik oordeelde dan toen, dat de verplichting van het vieren van de eerste dag der week voort moest komen uit de natuur, die ons verplicht en verbindt zekere tijd af te zonderen om de Heere publiek te dienen en met godsdienstige bezigheden toe te brengen; hetwelk ik ook toen oordeelde dat dit het morele, dat in het vierde gebod schijnt te zijnn is en dat dan voorts de eerste christelijke kerk de verbintenis der natuur tot den openbare godsdienst zeer wijselijk en stichtelijk gezocht heeft op de eerste dag der week waar te nemen en die dag met dat doel in te stellen en te verordineren, omdat Christus op die dag van de dood is opgestaan, en de gedurige sabbat der genade toen een begin genomen heeft. En dat wij ook ten volle verzekerd zijn geworden van de eeuwige sabbat der heerlijkheid die Hij ons door Zijn volmaakte gehoorzaamheid verworven en verkregen heeft.
Dus was mijn gemoed toen vergenoegd over het stuk van de sabbat, en kon zeer goed beseffen waarom de eerste en niet de zevende dag der week in het christendom gevierd wordt. Want ik zag duidelijk, doordat de christenen door de komst van de Messias en de uitgewerkte verlossing vrijgemaakt zijn van alle voorbeeldende dienstbare schaduwen, zo ook van de Joodse schaduwachtige sabbat; en dat de eerste dag der week niet uit kracht van het voorbeeldende gebod, maar uit kracht van de voornoemde redenen gevierd wordt. De natuur alleen, bemerkte ik ook wel, kan niemand verbinden noch tot de eerste, noch tot de zevende dag ofschoon ze leert en verplicht om tijd af te zonderen tot de publieke godsdienst; maar de redenen van het loffelijke gebruik der Kerk ter gedachtenis van Christus' opstanding en de stichtelijke bevelen, komende bij de verplichting der natuur tot de publieke godsdienst, die verbinden tot de eerste dag.
Als ik nu de Joodse boeken nader overlas en zag dat ze de sabbat noemden *een afschijnsel van olam haba, toekomende wereld* of *eeuw,* en elders het woord *olam haba* door hen verklaard wordt, zowel voor de dagen van de Messias (Sanhedrin hoofdstuk 11. Fol.) alsook voor de toekomende of eeuw der heerlijkheid, na de opstanding der doden; en dat ze ook de dagen van de Messias noemden *de toekomende tijd en dag,* die (in zekere opzichten) *geheel en al sabbat is,* zo timmerde ik verder op deze grond en argumenteerde uit de Joden om de afschaffing van de oude schaduwachtige sabbat en het vieren van de eerste dag der week, om reden zoals boven is aangetoond, te beweren. Want is de sabbat die in het vierde gebod belast wordt te vieren, een afschijnsel en voorbeeld van de dagen van de Messias, de sabbat der genade en van de eeuwige rust der heerlijkheid die de Messias door Zijn volmaakte gehoorzaamheid verkrijgen zou, zo volgt dan ook vanzelf dat, als de Messias zou gekomen zijn en de sabbat der genade een begin genomen heeft en de eeuwige rust door de gehoorzaamheid van de Messias zal aangebracht zijn, de schaduwachtige oude Joodse sabbat moet ophouden en afgeschaft worden, want de schaduwen moeten voor de zaak en het lichaam wijken en verdwijnen.
Dus bemerkte ik dat die christenen met welke ik soms over het stuk van de sabbat sprak en disputeerde, dat ze meerder uit eenvoudigheid en goede mening, dan uit een grondige kennis van de zaak discussieerden, en dat ze zich zeer vergisten als ze zeiden dat men de dag des HEEREN, de eerste dag der week, absoluut uit kracht van het vierde gebod moest vieren en dat het ons christenen even streng verbind als de Joden; want ik zag, God lof, anders en bemerkte de nadeligheid van zulk een zeggen aan de voortplanting van het christendom. Want is de sabbat een voorbeeld geweest van een toekomend goed, dan moet ook noodzakelijk als dit goed gekomen is het voorbeeld wijken en ophouden, omdat het voorbeeld te onderhouden als de zaak gekomen is, een stilzwijgende, ja openbare verloochening is van de komst der zaak. Zo waren mijn zinnen door zich ongeleerde woorden over dit stuk van de sabbat eerst zelfs verwart en ze deden mij twijfelen aan de voornaamste waarheid, van welke ik door Gods goedertierenheid door het naarstig onderzoeken der heilige Schriften allang overtuigd was. Want is de sabbat (dacht ik) een voorbeeld geweest (zoals deze lieden zeggen en bekennen) van de Messias en Zijn verdiende en aangebrachte rust van genade en heerlijkheid, dan kan

ook nu de Messias gekomen en de rust verkregen is, het voorbeeldend gebod geen plaats meer hebben, of zij moeten noodzakelijk bekennen dat de Messias nog niet gekomen is en dat daarom het oude schaduwachtige gebod nog zijn volle kracht heeft om tot onderhouding te verbinden. Maar door het onderzoeken der Schriften, ziende wat God Zelf van de sabbat in Zijn Woord geopenbaard heeft en wat hij betekende en dat terdege gevat hebbende kon mij de ongefundeerde woorden der eenvoudige mensen dit aangaande niet meer storen en was, God lof, over dit stuk ten volle gerust en vergenoegd.
Hierbij kwam mij ook te binnen, ergens in de Rabbijnse geschriften gelezen te hebben, dat als de Messias gekomen zal zijn, alle feesttijden en vierdagen ophouden, uitgenomen de dagen van Purim פורים omdat er geschreven staat in het boek Ester, hoofdstuk 9:28b: "en dat deze dagen van purim niet zouden overtreden worden onder de Joden, en dat de gedachtenis derzelve geen einde nemen zou bij hun zaad. Dus dan ook de voorbeeldende sabbat, voornamelijk voor zover hij voorbeeldende was, hetwelk mij waarlijk niet weinig genoegen en rust veroorzaakte, uit de duistere Joodse boeken zoveel licht te halen.
Nu vielen voorts mijn gedachten, waarom meer de dagen van Purim dan andere feestdagen in gedachtenis zouden blijven. En ik oordeelde dat het woord וזכרם *en haar gedachtenis*, niet te zeggen is dat enkel die dagen van Purim meer zouden onderhouden worden dan andere Joodse feesten, maar dat de dagen der samenkomst in het Nieuwe Testament onder de bediening der genade op die wijze gevierd en onderhouden zouden worden, zoals de dagen van Purim eertijds ingesteld waren om te vieren; want de dagen van Purim waren eigenlijk dagen van blijdschap en dankzegging, maar zij waren niet afgezonderd evenals andere feestdagen, dat ze zich moesten onthouden van noodzakelijke arbeid, of dat ze bijzondere offeranden moesten offeren, die op die dagen haar bijzonder opzicht hadden, zoals op Pascha en het Loofhuttenfeest etc. Maar zij verschilden niet van de andere werkdagen, dan alleen dat het dagen van blijdschap en dankzegging waren en uitdeling van aalmoezen aan de armen etc.. En zo zijn de dagen der samenkomst in het Nieuwe Testament, ja de gehele tijd van het Nieuwe Testament is een gedurig Purim, dagen van blijdschap en dankzeggingen en uitdeling van aalmoezen aan de armen, en weldadigheid te oefenen aan de naasten etc. En niemand is verbonden zich te onthouden van noodzakelijk werk en arbeid, maar ook werkende kan hij God verheerlijken.

Dus was ik niet meer bezwaard, noch over het stuk van de sabbat, noch over het stuk van de andere feesttijden, want ik zag dat ze maar schaduwen waren van de toekomende goederen, en die daarom moeten verdwijnen en ophouden als de zaak zelf gekomen is; en doordat de Joden zelf zulke taal voeren aangaande de feesttijden, zoals wij zo-even van tevoren hebben verhaald, zo kon dat mij niet anders dan rust en vergenoegen veroorzaken.
Zo was ik ook weinig over de verdere stukken van de schaduwachtige wet, dat die in het christendom niet onderhouden worden, bekommerd. Want aangaande de voorbeeldende offeranden bekennen de Joodse schrijvers zelf, dat ze als de Messias zal gekomen zijn zouden ophouden. In het boek Jalkut zeggen ze duidelijk: "Alle offeranden zullen ophouden in de toekomende tijd" etc., namelijk als de Messias zal gekomen zijn; want die tijd noemen ze in het algemeen לעתיד לבא *in de toekomende tijd*, en עולם הבא *olam haba toekomende eeuw* of *wereld*.
Daar benevens, zo zegt ook de heilige Schrift duidelijk dat als de Messias zou zijn uitgeroeid, dat is, dat Hij de dood voor onze zonden zou hebben gesmaakt, *het slachtoffer* en *spijsoffer* zouden ophouden en het *gezicht*, namelijk de verscheidene vertoningen van al de voorbeeldende gezichten en schaduwen een einde hebben, Dan. 9:24, 26 en 27.
Hierbij kwam ook, daar ik zag dat de HEERE de wet des vleselijken gebods "besluiten die niet goed waren en rechten waarbij ze niet leven zouden" noemde, Ezech. 20:25, zeer licht kon beseffen dat al deze dingen zagen op een toekomend goed en maar opgelegd waren tot op

de tijd der verbetering en dat ze daarom nu, daar de Messias gekomen is, Die door God gezalfd en gezonden is om *vrijheid* aan te brengen en te *verkondigen het jaar van het welbehagen des HEEREN*, Jes. 61:1 en 2, geen plaats meer kon hebben.
In merkte ook aan dat de tempel vernietigd, het altaar verbrand en Jeruzalem verwoest en daarom geen plaats meer overgebleven is tot dienst der ceremoniën.
Ook argumenteerde ik bij mijzelf dat een aards Kanaän nodig had aardse ceremoniën, maar nu we niet meer aan Kanaän zijn gebonden, en dat van de opgang der zon tot haar ondergang de Naam des HEEREN groot is onder de heidenen, en in alle plaatsen *Gode geestelijk reukwerk en rein spijsoffer* wordt toegebracht, (Mal. 1:11) En daar God in geest en in waarheid gediend wordt, zo kunnen ook de oude dienstbare schaduwen nu geen plaats meer hebben.
Zo ben ik ook, toen ik zover gekomen was, niet meer zwaarmoedig geweest over de wet des onderscheids van spijs en drank, dat die in het christendom niet in acht genomen en onderhouden wordt; want ik merkte de ceremoniële wet aan, zoals ze inderdaad is, als een groot gedeelte van het juk der dienstbaarheid, dat daarom geen plaats kon hebben, nu meer de Messias gekomen en vrijheid verkondigd is.
Ook had ik in deze bijzondere overwegingen en aanmerkingen omtrent de wet des onderscheids der spijzen. Ik oordeelde zoals het ook inderdaad is, dat geen gedierte dat in zichzelf bekwaam is tot spijze het ene uit de natuur meer onrein was dan het andere, want God zag dat alles wat Hij geschapen had, *goed was*, (Gen. 1). Maar de zonde, die het gehele schepsel onder de ijdelheid heeft doen zuchten en onderworpen, omdat ze de zondige en ijdele mens dienen moeten, heeft het gebruik van alle dingen besmet en onrein gemaakt. Zodat voor de onreine en ongelovige mens niets rein is, maar in het tegendeel de gelovigen, doordat ze zelf door het geloof in de Messias van zonde en schuld gereinigd zijn, zo zijn voor hen ook door dat reinigende en zaligmakende geloof alle dingen rein geworden en geoorloofd geweest om te gebruiken en met dankzegging te nuttigen. Waarom ook de gelovigen, die tevoren op Christus gehoopt hebben, onder de beloften vóór de wet, zoals ze in hun godsdienst geleefd hebben, alsof de zonde veroordeeld was in het vlees; want daar was geen wedergedachtenis der zonden, door een wet der schaduwen hen opgelegd, om hen te verwijten dat voor de zonde nog niet betaald was; zo hadden ze ook dit gemeenschappelijk met hen, die onder de vrijheid van het Evangelie leven, dat voor hen alle dingen rein waren en geoorloofd om te gebruiken en met dankzegging te nuttigen. Want door het geloof in de Messias, Wiens bloed de consciëntie reinigt van de dode werken, hebben ze wederom de heerschappij over de schepselen verkregen die Adam door de zonde verloren had; en alles is hen wederom onder de voeten gezet: “schapen, ossen, beesten des velds, vogelen des hemels, vissen der zee” etc. (Ps. 8:7-9). Zoals de HEERE ook duidelijk spreekt tot Noach, als Hij hem zegende na de zondvloed, zeggende: “Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde. En ulieder vrees en ulieder verschrikking zij over al het gedierte der aarde en over al het gevogelte des hemels, in al wat zich op den aardbodem roert en in alle vissen der zee; zij zijn in uw hand overgegeven. Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijze; Ik heb het u alles gegeven, gelijk het groene kruid”. Gen. 9:1-3. Alles mochten ze eten, alleen moesten ze zich wachten dat ze het vlees met zijn ziel, dat is met zijn bloed, niet aten, Gen. 9:4. Waarom ook Izaäk, als hij Ezau voor zijn dood wilde zegenen, zo zei hij tot Ezau: “Nu dan, neem toch uw gereedschap, uw pijlkoker en uw boog, en ga uit in het veld en jaag mij een wildbraad”, Gen. 27:3, zonder te specificeren welk wildbraad het moest zijn. Want alles was de reine rein en geoorloofd te eten zonder onderscheid. Maar toen de wet boven de belofte ingekomen is en Israël strenger werd geregeerd en geboden en inzettingen hun zijn opgelegd, waardoor ze gelijk als gedwongen waren te belijden dat de zonde noch in de wereld en niet verzoend en uitgewist was. Zo wilde God ook hen verder overtuigen van de kracht der zonde en tonen dat het gehele schepsel onder de zonde is zuchtende en door dezelve besmet en verontreinigd, en daarom is de natuurlijke mens niet rein, hen daarom verbiedende een groot getal van zekere soort van

beesten dat ze die niet mochten eten. Maar Hij wilde hen alleen toelaten tot spijze te gebruiken dat soort van beesten die Hij ook verordineerd en verkoren had; om daarvan te nemen tot offeranden waarin een zekere afbeelding waren, zowel van de volmaakte offerande van de Messias, alsook, door haar reine kentekens, van de staat der gelovigen. En daarom waren deze beesten voor de gelovigen, die met een oog des geloofs op de betekenende zaak zagen, rein en geoorloofd tot voedsel te nuttigen. Daarentegen de ongelovigen, die maar op de uitwendige letter staarden en niet door het geloof zagen op de zaak die daardoor afgeschaduwd werd, zoals God hun offeranden niet begeerde en Hem een gruwel waren, Jes. 1. Zo was hen ook alle dingen onrein, zelfs die dingen die de Heere toegelaten had om te nuttigen, omdat ze niet geloofden. Daarom worden de ongelovige en hardnekkige Israëlieten, die om hun ongeloof en weerspannigheid rechtvaardiglijk uit hun land onder de heidenen verdreven zijn, gezegd onrein brood onder de heidenen te eten, Ezech. 4:13. Dat is, onreine spijze te nuttigen, vergelijk Hosea 9:3, *zij zullen in Assyrië het onreine eten.* Ofschoon men ziet dat ze volgens de uitwendige letter der wet zochten te leven, door niets anders te eten dan die wet toelaat te nuttigen, echter, omdat ze geen geloof hadden dat hen zelf en de spijze reinigde, worden ze gezegd *het onreine te eten.* Maar nu, nadat de Messias in de volheid des tijds is gekomen en de zonden door Zijn bloed heeft uitgewist en de vloek van de aarde heeft weggenomen, zo is ook nu voor de gelovigen en reinen alles rein en alles wat in het vleeshuis verkocht wordt dat mogen ze vrij eten, niets vragende om de consciëntie. En daarom, zo kan nu de wet van het onderscheid der spijzen even weinig plaats hebben dan de andere schaduwachtige geboden.
En dan, zo bemerkte ik ook dat zoals God de Israëlieten afgezonderd had van de heidenen met bijzondere geboden en inzettingen, opdat ze een heilig volk zouden zijn en een koninklijk priesterdom en geheel niet wilde dat ze enige gemeenschap met de heidenen hebben zouden, haar gebiedende dat ze geen verbond met de heidenen zouden maken, gevende tot reden: “Want zij zouden uw zonen van Mij doen afwijken, dat zij andere goden zouden dienen”, Deut. 7:4. Alzo heeft God hen ook om deze redenen willen verbieden te eten de spijzen die meest de heidenen gewoon waren te eten, opdat ze niet door de gemeenschap der heidense spijzen tot meerder gemeenschap van de heidense afgoderijen zouden vervallen. Maar nu de Messias gekomen is en vrede tot de heidenen gesproken en beide Joden en heidenen door Zijn bloed met God verzoend en bevredigd en tot één gemaakt heeft en God niet meer alleen is een God der Joden, maar ook een God der heidenen *in* en *door* de Messias, zo kan dan ook deze wet des onderscheids der spijzen nu geen plaats meer hebben, maar Joden en heidenen die geloven mogen alles wat zich roert dat levend, is tot spijze met dankzeggingen genieten.
Ook beschouwde ik dat God veel dingen onder de wet verboden heeft te eten omdat ze ongezond waren en vleselijke onreinigheden verwekten, maar nu dat de Messias gekomen en de uitwendige reinigheden en onreinigheden geen plaats meer hebben en God gediend wordt in de Geest en waarheid, zo kan dan ook de wet der spijzen, die op de uitwendige reinigheden en onreinigheden zag, nu geen plaats meer hebben.
Hierbij kwam ook dat mij niet weinig versterkte dat de rabbijnen zelf bekennen dat als de Messias zal gekomen zijn het חזיר chazir zwijn, of varken, geoorloofd zou zijn te eten (Jalkut Chadasch f. 182, pag. 2. 36). Alsook, dat men dan niet zal gehouden zijn te onderhouden de uitwendige ceremoniën volgens de rabbijnse tradities in het slachten der beesten, zoals ze nu doen. (Jalkut Chadasch fol. 173. Pag. 2. 60).

Dus ben ik ook door de ontdekking van al deze waarheden ten volle overtuigd geworden van de allerheiligste christelijke belijdenis en daar waren nu weinig of geen obstakels voor mij meer in de weg om het Jodendom te verlaten en het christendom te omhelzen. Want de voornoemde waarheden vertoonden mij wel het ware christendom, maar geen anti-christendom; een Christus Die volkomen kan zalig maken, allen die door het geloof in Hem

tot God gaan; maar geen verzonnen en met handen gemaakte Christus, van water en meel tezamen gebrouwen. Ja zij overtuigden en toonden mij dat Jezus de grote God en Zaligmaker der wereld is, maar niet dat Hij een Sociniaanse zogenaamde God zou zijn. Zij bewezen mij dat Jezus is waarachtig God en mens in enigheid des Persoons, maar niet een Jezus met een verdicht Mennonistisch lichaam, dat Hij uit de hemel zou hebben meegebracht.
Echter, zo bleven mijn zinnen nog zeer verward en ongerust; want ofschoon mij al deze openbaringen en overtuigingen uit het Woord van God omtrent de heilige christelijke waarheid al vrij groot licht gaven, evenwel schenen ze mij vrij wat vreemd en duister te zijn, en kwamen ze mij nog vrij wat rauw en onbeschaafd voor, en ik dacht dat in de Waarheid volgens haar aart en wezen vrij wat meer licht en klaarheid moest zijn; en dat ze daarom mij in betere orde aan elkaar gehecht, geschakeld en klaarder en meer onderscheiden moesten voorkomen. Totdat ik eindelijk door Gods goedertierenheid met mijn gedachten bezig was omtrent Gods verbonden, die Hij met de mens had opgericht, om uit de Schriften te leren verstaan wat God van Zijn verbonden in de heilige Bladeren geopenbaard heeft en wat een *verbond* of *testament* (zoals het woord BERIT ברית beide betekend) naar de taal van de Heilige Geest is. Ik vond in de Goddelijke Geschriften dat God met Adam een verbond had gemaakt hetwelk hij (Adam) schandelijk heeft overtreden en verbroken (Hosea 6:7, Jes. 43:27), waardoor dit eerste verbond krachteloos is gemaakt voor eeuwig en altijd. Ik vond ook dat in de heilige Schriften melding gemaakt wordt van een ander verbond, hetwelk God de Heere, nadat het eerste verbroken en krachteloos was gemaakt, met de gevallen mens uit genade heeft opgericht; en in Jes. 54:10 en in meer andere plaatsen een ברית שלום *verbond des vredes* genoemd wordt en *een eeuwig onveranderlijk en onverbrekelijk verbond is;* zoals het ook duidelijk ברית עולם *een eeuwig verbond* op verscheiden plaatsen der heilige Bladeren genoemd wordt. En ik las ook in Jer. 31:31 van een *nieuw verbond,* dat het verbond op Sinaï met Israël opgericht tegengesteld wordt; en alhoewel mij dit in het eerst grote verwarring in mijn zinnen maakte, echter zodra had ik niet enig verstand en besef van deze verbonden of ik gevoelde mij als ’t ware in een ander leven en wezen. Ik zag een ander licht; de waarheden die mij eerst nog schenen enigszins wat donker en duister te zijn, kwamen mij nu geheel helder en duidelijk in zulke nette welgeschikte orde voor, dat ik er geheel geen duisterheid of onbeschaafdheid meer in bemerken kon; maar ik bevatte alle dingen onderscheiden en de onderzoeking der Schriften was mij niet meer lastig noch moeilijk. Ja ik kreeg een bijzondere aangenaamheid en smaak in deze nuttige en zielvertroostende oefeningen en werd als ’t ware met kracht aangezet om de heilige christelijke waarheid te zoeken als zilver en na te speuren als verborgen schatten, opdat ik de vreze des Heeren mocht verstaan en de kennis Gods vinden. En ik bevond dat mijn Koning Jezus, de grote God en Zaligmaker der wereld, Die in den beginne niet in het verborgen gesproken heeft, noch tot het zaad Jacobs gezegd heeft: *zoekt Mij tevergeefs*, Jes. 45:19, Zijn genade en goedertierenheid niet onthoudt, noch verbergt voor degenen die Hem vrezen en in waarheid door het geloof zoeken; maar dat Hij is de HEERE Die in gerechtigheid spreekt en Zijn verborgenheid openbaart aan degenen die Hem vrezen en hen Zijn verbond bekend maakt, Ps. 25:14. En ik zag door het middel van het onderzoeken der Schriften dat de gehele heilige christelijke waarheid maar *één* en *énig* is, zoals er ook maar *één énige God* en *één énigen Zaligmaker* is, en dat al de delen van de heilige christelijke waarheid aan elkaar geschakeld en geknoopt zijn en dat men ze alle helder en onderscheiden kan beseffen door het rechte begrip van de Goddelijke verbonden. Zo kreeg ik door het verstaan van Gods verbonden uit de heilige Schriften niet alleen duidelijk te zien de noodzakelijkheid van de komst van de Messias, en zo vervolgens uit al hetgeen de heilige Schriftuur aanmerkt dat de komst van de Messias moest voorgaan, vergezelschappen en daarop volgen, dat JEZUS van Nazareth de CHRISTUS is; maar kon ook zeer helder en duidelijk zien in welk opzicht het eeuwige *verbond des vredes,* dat onverbrekelijk en onveranderlijk is, *oud* en *nieuw* genoemd wordt. Namelijk, ten opzicht van Gods bijzondere

huishouding in Zijn Kerk, dat God dan anders en als op een nieuwe wijze en vorm, naar de eis, staat en gelegenheid van Zijn Kerk, het verbond heeft voorgesteld.
Ja, het heeft mijn dierbare Koning Jezus beliefd, door de rijkdom Zijner genade, mij nog dieper in Zijn binnenkamers in te leiden; opdat ik mij in Hem zou verheugen en verblijden en Zijn uitnemende liefde vermelden, meer dan de wijn. Hij deed mij door Zijn Geest uit de heilige Schrift verstaan de gehele natuur van de Goddelijke verbonden; hoe dat het eerste, dat verbroken is, in Gods natuurlijke heiligheid en in Zijn recht gevestigd was en daaruit noodzakelijk vloeide, maar dat het tweede verbond, dat de Heere na de val met de mens uit genade heeft opgericht, en ברית שלום *berit shalom, verbond des vredes* in de heilige Bladeren genoemd wordt, zijn wortel en begin in een voorgaand besluit had en uit een Gode betamelijke verkiezing is voortgekomen. En aldus werd ik door een besef van Gods Genadeverbond ten volle overtuigd dat er bij God van voor de grondlegging der wereld een eeuwige en onveranderlijke WIL geweest is, om sommige mensen met naam genoemd, uit kracht van een vrijwillig en onveranderlijk besluit, de erfenis der zaligheid met en door het geloof in de Messias uit loutere genade te schenken, tot prijs van Zijn Goddelijke eer en heerlijkheid; en daarentegen sommigen onder de ongehoorzaamheid besloten te laten en over hen Zich niet te ontfermen. Want ik zag dat daarna, zo ras als de zonde in de wereld gekomen was en God Zijn wil om de zondaar voor Zich op een betamelijke wijze te rechtvaardigen en zaligen, zonder dat Zijn Goddelijke eigenschappen elkaar zouden verduisteren, naar dat heilige voornemen dat Hij vóór de grondlegging der wereld gemaakt had, openbaarde, sprak van een tweeërlei volk en zaad dat er van nu af voortaan volgens Zijn eeuwig besluit op aarde wezen zou, namelijk een *zaad der vrouw,* de Messias en Zijn uitverkorenen, en een *zaad der slang* of des duivels, boze mensen die onder het beleid van de satan en zijn boze engelen gedurig zich zouden stellen tegen JEHOVA en Zijn Messias om onophoudelijk de heilige Goddelijke waarheid en Kerk te bestrijden; zeggende tot de slang, dat is tot de duivel, zoals sommige rabbijnen in hun boeken zelf bekennen: “En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen”. Gen. 3:15. Is er een zeker *zaad der vrouw* en zaad *der slang,* zoals God duidelijk in de voornoemde woorden spreekt en openbaart, zo is er ook een verkiezing en verwerping; en dat alleen uit louter welbehagen. Want God stelt en maakt deze vijandschap tussen de vrouw en de satan etc. Het staat in des mensen macht niet, maar alle mensen zijn van nature vijanden Gods en daarom is er niets in hen dat hier gelden kan.
Zo zag men ook dadelijk na de bekendmaking van deze Goddelijke wil, volgens Zijn heilig voornemen een splitsing onder Adams kinderen. Kain[2] was uit de boze, een kind des duivels, mesitra achrah מסטרא אחרא dat is, *van een andere zijde of einde,* (anders gezegd) מסטרא בישא *van een boze zijde;* (zoals de rabbijnen en cabalisten spreken) en sloeg zijn broeder dood. Abel was mesitra kadischa מסטרא קדישא *van een heilige zijde* of *einde* (opdat ik de taal der rabbijnen gebruik) en offerde door het geloof Gode een aangename offerande, Gen. 4:4, *Kaïn ging uit van het aangezicht des HEEREN,* Gen. 4:16. En Abel was *rechtvaardig* en de HEERE zag hem aan, vers 4. Dat is, hij behaagde God, zoals gebleken is in en door zijn offerande die hij aan God geofferd heeft uit een oprecht, heilig en rein hart en Gode aangenaam was.

[2] In Zohar Bereshith wordt dit volgende van Kain gezegd: *van het venijn dat de slang geworpen heeft in Eva is Kaïn voortgekomen en hij heeft Abel gedood.* En in Jalkut Chadasch fol. 4 pag. 2 & 43 wordt uit het voornoemde boek *Zohar* verhaald dit volgende, dat meteen ons toont en verklaart wat de *Zohar* door נחש de *slang* verstaat; namelijk סמאל samaël, dat is de *satan* en opperste der duivelen. De woorden luiden aldus: *Als samaël gekomen is bij Eva, zo heeft hij venijn in haar geworpen en zij is zwanger geworden en heeft gebaard de Kaïn, en zijn gedaante of gestalte was niet de andere mensenkinderen gelijk; en al degene die gekomen zijn van zijn zijde, worden niet anders genoemd dan kinderen elohims.*

Na de zondvloed heeft God de HEERE ook door de mond van Noach Zijn eeuwig besluit der genadige verkiezing en rechtvaardige verwerping wederom zeer duidelijk bekend gemaakt. Kanaän wordt van God door de mond van Noach vervloekt en gesteld tot een *knecht der knechten zijner broederen*, Gen. 9:25-27. En als ik mij verder in het onderzoeken der Schriften inliet om na te zien wat Kanaäns kinderen wedervaren is; hoe ze in de Babelbouw, waardoor Nimrod, de zoons zoon van Cham zich tegen Sem, en zijn nakomelingen, die erfgenamen van de zegeningen Gods zijn, gesteld waren, meenden sterk te maken, verstrooid, van de belofte vervreemd, tot de afgodendienst vervallen en met vervloeking uitgeroeid zijn, zo zag ik daar geheel vast en zonneklaar, het besluit der verwerping, Gen. 15:18 en 19, Exod. 23:23, Deut. 7:1-5, Joz. Hoofdstuk 8-11.
En wanneer ik ook verder aanmerkte hoe dat de Jafethieten volgens Noach's profetie en zegenwens over hen de eilanden en woningen der volken hebben bevolkt en met inwoners bezet; en God hen in de tijden der onwetendheid zoveel eeuwen heeft laten gaan in hun eigen wegen; makende Zijn woord aan Jacob bekend, Zijn inzettingen en rechten aan Israël, Ps. 147:19, en hen alleen uit alle geslachten der aarde gekend, Amos 3:2. Maar de Jafethieten waren evenals alle andere volken buiten Israël, vervreemd van God, Zijn inzettingen en rechten kenden ze niet, Ps. 147:20. Zij dienden de dingen die van nature geen goden waren, de zon en de maan en het gehele heir des hemels, Deut. 4:19. En evenwel, als de *bestemde tijd* gekomen was, welke God tevoren verordineerd had om de Jafethieten te roepen en tot de zaligmakende kennis en ware godsdienst te brengen, zo heeft Hij hen door het aanlokkende en lieflijke woord van het Evangelie overreed, getrokken en tot de gemeenschap van Sems tenten, (dat is tot de ware Kerk en godsdienst) gebracht; zo zag ik wederom zonneklaar der Jafethieten verwerping in de voorgaande tijden en hun verkiezing in de laatste tijden na de komst van de Messias.
Hetzelfde bemerkte in ook in Sems nakomelingen, het Israël naar het vlees, als ik mij te binnen bracht haar aanzienlijke en heerlijke staat van de verleden eeuwen, voor de openbaring van de Messias in het vlees; en hoe dat ze nu in deze laatste tijden, na de komst van de Messias andere goden, welke hun vaderen niet geëerd, noch gekend hebben, met huwelijksgaven begiftigen, en hun smarten vermenigvuldigd zijn en God hun namen op Zijn lippen niet neemt en zij een LO- AMMI zijn.
Bijzonder duidelijk en helder zag ik ook de verkiezing en verwerping, als ik lette op de splitsing die God Zelf in het huis van Abraham en Izaäk gemaakt heeft. Abraham bad den HEERE voor Ismaël, zeggende: "Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht!" En God antwoordde Abraham: "Voorwaar, Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam noemen Izak; en Ik zal Mijn verbond met hem oprichten, tot een eeuwig verbond zijn zade na hem. En aangaande Ismaël heb Ik u verhoord; zie, Ik heb hem gezegend en zal hem vruchtbaar maken en hem gans zeer vermenigvuldigen; twaalf vorsten zal hij gewinnen, en Ik zal hem tot een groot volk stellen. Maar בריתי אק ים את יצחק Mijn verbond zal Ik met Izak oprichten", Gen. 17:18-21.
Izaäk had Ezau lief en zocht de zegening van Abraham op hem te brengen, evenwel het besluit Gods wordt uitgevoerd, dat niet Ezau maar Jacob de zegen kreeg, want God had Jacob lief en Ezau gehaat, Mal. 1:2 en 3.
Dus zag ik nu uit deze overtuiging van de Goddelijke verkiezing, welke ik had door het besef van het Genadeverbond, de gehele christelijke waarheid ten volle in alle delen open gelegd, en bemerkte der Joden dwaling ook daarin dat ze zeggen הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (dat is) *alles is in de handen des hemels,* dat is in Gods handen en macht, *uitgenomen de vreze des hemels,* of Godes, dat (zeggen ze) is in de macht des mensen om goed of kwaad te zijn; om God te vrezen of niet. En wederom, dat het gebed God kan doen veranderen van Zijn voornemen en besluit. Al deze dwalingen kon ik toen als met handen tasten; want ik zag uit de woorden des verbonds, die God sprak direct na de val in de hof Eden, dat God uit genade

de mens een vijand van de duivel maakt, en dat de mens van nature door de zonde verdorven en dood in misdaden en een vriend des duivels is; en daarom geheel onmachtig en onbekwaam tot het goede. En zo zag ik ook dat God geen berouw noch verandering in Zijn voornemen en genadegiften onderworpen is, Num. 23:23, vergelijk Jes. 46:10. En ofschoon dat het gebed des rechtvaardigen van groot vermogen is, Ps. 34:16, zo kan het nochtans Gods eeuwig besluit en voornemen niet veranderen; want "de raad des HEEREN bestaat in eeuwigheid; de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht". Ps. 33:11. God is niet als een mens, die zijn voornemen verandert, 1 Sam. 15:29, Spreuk. 19:21. Hij is de JEHOVA, Die niet wordt veranderd, Mal. 3:6. Zijn raadslagen zijn waarheid en vastigheid, Jes. 25:1. Wie zal dan hetgeen de HEERE der heirscharen in Zijn raad besloten heeft, breken? Jes. 14:27. God de HEERE wil wel van het huis Israëls door het geloof met gebeden en smeking om Zijn goed en genade gezocht worden, echter hun zal Hij door gebeden van hetgeen Hij van eeuwigheid voorgenomen en besloten heeft te doen, niets veranderen; want daar is noch wijsheid, noch verstand, noch raad, en zo ook geen bidden tegen de HEERE of Zijn voornemen, om het in hetzelve te doen veranderen, Spreuk. 21:30.

Ik zocht daarom van toen af God in de Messias, Jezus van Nazareth, door het geloof te omhelzen, en als een christen op een heilige christelijke wijze naar de mate der genade die ik toen door al de voor verhaalde overtuigingen ontvangen had, Hem heiliglijk te dienen. Evenwel zo was ik door de vleselijke zorg en bekommernis van het lichamelijke leven, zeer vreesachtig om Christus openlijk te belijden, ik vreesde als ik mijn bloedvrienden en natie zou verlaten en Christus openlijk belijden, dat ik dan, als ik geen levensmiddelen had, onder de christenen (mij toen een volk en natie in hun omgang en wandel als nog onbekend) geen voedsel en deksel vinden zou, en van honger moest vergaan.
Ook viel het mij zeer zwaar mijn oude moeder en bloedvrienden en natie te verlaten, en meer andere gevaarlijkheden die ik mij was inbeeldende en vreesde. Waarom ik, zoals eertijds Nicodemus zeer schroomachtig was om Christus openlijk te belijden; en dacht voldoende te zijn Christus maar in het verborgen en in mijn binnenkamers te dienen, en in het openbaar mij te vertonen als een Jood, en met de Joden de uitwendige Joodse godsdienst waar te nemen, opdat ik alzo door hen nog geëerd en als een ijverige voorstander der synagoge mocht worden gehouden, en vrij zijn van alle zorg en vrees. Maar toen ik door zulke overleggingen scheen te slapen, waakte mijn hart, en het was alsof ik hoorde de stem van mijn dierbare Koning Jezus tot mij zeggen: doe Mij open. Neigt uw oor tot de redenen Mijns monds. En, Mijn zoon geef Mij uw hart. En mijn consciëntie knaagde mij gedurig en liet mij nooit met rust. Dan kwam mij eens te binnen dat ware en welbekende spreekwoord:

Die aan twee zijden hinkt.
Voor al de wereld stinkt.

En dan kwam mij eens te binnen de woorden van Job, dat geen huichelaar of geveinsde voor Gods aangezicht zal verschijnen, Job 13:16. En wederom: *de verwachting der huichelaars zal vergaan,* Job 8:13. En bijzonder viel mij onverdraaglijk zwaar, die dingen onder de schijn van een Jood te doen, welke strijdig waren tegen de allerheiligste christelijke belijdenis en de eer van onze dierbare Koning Jezus, zoals daar verscheidene van hun gebeden zijn die ze in hun Synagoge doen; en hen te stijven in de ijdele verwachting van een Messias Die nog eerst komen zou, en die maar een nietig mens en een niet-god is; en te onderhouden de oude schaduwen waarvan de onderhouding nu meer een verloochening zijn van de volbrachte offerande van Christus. En ook kwam mij te binnen, ten aanzien van mijn bekommernis en zorg omtrent de dingen voor het tijdelijke en lichamelijke leven nodig, hetgeen zelfs de rabbijnen dien aangaande zeggen; want zij noemen zodanige mensen, die zich al te veel bekommeren en zorgen maken over de dingen dezes tijdelijke levens קטני אמונה *klein gelovigen.* Ik kon ook inderdaad niet anders zien, of zulke mensen wantrouwen God; want

zouden ze God door het geloof naar behoren waarlijk vertrouwen, zij zouden zich zo zeer niet bekommeren over de aardse vergankelijke dingen, maar zij zouden zich op de HEERE wentelen en op Hem vertrouwen, denkende dat Hij het zal maken, en dat die den HEERE verwachten en in Hem vast vertrouwen, de aarde erfelijk zullen bezitten, Ps. 3:7-9. Ja, zeer vaak dacht ik, gedurende deze strijd van vlees en geest in mij, dat ik een stem tot mij hoorde spreken, zeggende: *Werp uw zorg op den HEERE, en Hij zal u onderhouden* (Ps. 55:23). Zo levendig kwamen deze woorden mij te binnen. Ook kwamen mij zeer vaak zeer levendig de woorden te binnen van Jeremia 17:7 en 8: "Gezegend daarentegen is de man die op den HEERE vertrouwt, en wiens Vertrouwen de HEERE is. Want hij zal zijn als een boom die aan het water geplant is en zijn wortels uitschiet aan een rivier, en gevoelt het niet wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen; en in een jaar van droogte zorgt hij niet, en houdt niet op van vrucht te dragen". Bijzondere kracht had ook op mij de vermaning van Jeremia 2:31, als hij volgens de Joodse uitlegging de nalatige leraars en andere voorstanders van de Joodse godsdienst, die zich meer bekommerden en zorgden om dingen rakende het lichamelijke leven, dan dat ze zich benaarstigden om hun ambt en bediening getrouw tot Gods eer waar te nemen, hen aanwijzende het overblijfsel van het manna dat in de tempel bewaard werd, en vermaant, zeggende tot hen: "O geslacht, aanmerkt toch gijlieden des HEEREN woord: Ben Ik Israël een woestijn geweest? Of een land der uiterste donkerheid? Waarom zegt dan Mijn volk: Wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen?" Hij vertoonde hen (zeggen ze) het overblijfsel van het manna, en vroeg hen of de HEERE in de woestijn Zich als een woestijn aan hen vertoond had. Immers konden ze zien uit dit overblijfsel van het manna, dat de HEERE Zich omtrent hen gedurende hun wandeling in de woestijn zeer getrouw en vaderlijk bewezen had; hen dragende als op arendsvleugels, en als een man die zijn zoon draagt, hen gevende brood uit de hemel en water uit de steenrots; zodat ze geen gebrek hadden. Waarom dan (zei de profeet nu verder tot hen) vertrouwt gij niet op de HEERE, van Wiens goedertierenheid en vaderlijke zorg gij zulke heerlijke en overvloedige ondervinding hebt, en bekommert u meer over de zaak van het tijdelijke leven dan om de ere Gods en hetgeen eeuwigdurende is? Immers is Hij de onveranderlijke JEHOVA, en Zijn hand is niet verkort om de Zijnen die Hem in waarheid dienen en Zijn heilige Naam zoeken te verheerlijken te helpen en te voeden, door middel en zonder middel, zowel nu als toen in de woestijn. *Waarom zegt dan Mijn volk:* (zeggen ze dat de Heere verder zegt door de mond van de profeet) *wij zullen niet meer tot U komen?* Eilieve, wat onrecht hebt gij toch in Mij gevonden? Deze rabbijnse verklaring bracht mij zeer levendig te binnen de almachtige besturing des HEEREN, dat Hij zonder middel en door middel de Zijnen voedt en helpt, en Zijn milde hand opent en verzadigt al wat er leeft, naar Zijn welbehagen, Ps. 145:16. En de Zijnen niet begeeft, noch verlaat; waarom ik mij zeer bedroefde, dat ik zo lang na zo vele en krachtige overtuigingen van de heilige waarheid, om zulke slechte vleselijke inzichten en redenen onder de Joden geveinsd had, en niet beter door het geloof was doorgebroken en God in Christus voor Zijn onverdiende genade, dat Hij mij zover verlicht had door Zijn Woord en Geest, om Jezus mijn dierbare Koning te kennen, in het openbaar door een ongeveinsde christelijke belijdenis en heilige dankbare christelijke wandel, zonder uitstel toen ik mijn Koning en Zaligmaker Jezus kende, had gedankt. Ik wilde daarom in het gezelschap der ongelovigen niet langer blijven, maar zocht het gezelschap der heiligen, en mijn ijver werd zo uitnemend groot in mij, dat noch verdrukking, noch benauwdheid, honger, gevaar, naaktheid, vervolging en smaadheid, dat ik eerst vreesde, noch de liefde tot mijn bloedvrienden, die ik uitnemend hoogachtte mij konden scheiden van de liefde van Christus en van de gemeenschap der heiligen. En ik ging toen staandevoets, als overwonnen hebbende alle vrees, tot de hoog verlichtte en zeer godzalige heer D. Joh. Alexander Neuspitzer, getrouw en zeer ijverig dienaar van het heilig Evangelie in de bloeiende gereformeerde gemeente te Kleef, die naast mijn huis woonde. Ik openbaarde aan zijn eerwaarde de gehele handeling Gods omtrent mijn persoon; hoe dat ik

van tijd tot tijd door Gods goedertierenheid uit Zijn heilig Woord van de allerheiligste christelijke religie overtuigd ben geworden, en dat ik wel enige tijd na alle overtuiging uit enige vleselijke inzichten met de Joden geveinsd had, en Christus maar in het verborgen diende en ik in het openbaar mij vertoonde als een Jood en huilde met de wolven daar ik in het bos was. Maar door Gods goedertierenheid ben ik al de vleselijke inzichten te boven gekomen, zodat ik geen gevaar vreesde, noch eer en aanzienlijkheid achtte, om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, en dat ik daarom niet langer met een goede consciëntie kan noch wilde verkeren in het gezelschap der ongelovigen, en verzocht daarom aan zijn eerwaarde raad en bijstand, opdat ik secuur en zonder gevaar dit alles onder de Joden zou kunnen openbaren, en mijn belijdenis in het midden van Christus' gemeente tot Gods eer en heerlijkheid doen, om voorts door de heilige doop Christus en Zijn gemeente ingelijfd te worden. De eerwaarde heer Neuspitzer heeft deze mijn woorden en voorstelling aangehoord, en was al zo zeer verwonderd als verblijd, en beloofde mij met een bijzondere teerhartige genegenheid alle christelijke liefde en bijstand, die tot mijn veiligheid en bevordering dienen kon. Ik heb zijn eerwaarde bedankt en kwam de andere dag in het begin van de avond terug, wanneer zijn eerwaarde mij niet alleen zeer beleefd en vriendelijk onthaalde, maar ook zodanig dat geen teerhartige christelijke vader zijn zoon liefelijker, beter en christelijker zou kunnen bejegenen. Op vrijdag daarna, dat was ongeveer twee dagen na deze tweede audiëntie, sprak ik wederom de eerwaarde heer Neuspitzer, en maakte aan zijn eerwaarde bekend, dat ik als de morgen daarna aanbreekt, zijnde der Joden sabbat, in hun vergadering mijn staat en genegenheid aan de Joden zou openbaren. Hetwelk zijn eerwaarde ook grotelijks behaagde en alles beloofde bij te brengen en te bezorgen dat tot mijn veiligheid zou dienen, zoals hij ook deed, en ik ook 's morgens daarna op hun sabbat in hun vergadering mijn voornemen openbaarde; hetwelk ik nog uitvoeriger deed op de zondag daarop volgende, des namiddags op de Gombertsplaats in het midden van 50 a 60 Joodse mannen, zowel uit Wezel en Emmerik alsook Kleefse inwoners, die op de voornoemde plaats tezamen gekomen waren, een weinigje voor de drie uren 's namiddags. Toen ze zagen dat ik niet genegen was om met hen van de plaats naar binnen in het huis te gaan en hun schone woorden niet al te veel vertrouwde, sloten zij de poort van de plaats, en stelden zich enige van hun knechten aan de poort van binnen, opdat niemand van de straat, die niets noodzakelijks binnen te doen had, hen gemakkelijk verstoren zou. Wat ze eigenlijk verder voor hadden met het hun poortsluiten uit te werken, is de alwetende God bekend; maar de HEERE zij gedankt, ik was niet verschrikt, noch vervaard, maar sprak met een bijzonder manhaftige en christelijke moed hen aan op deze volgende wijze: *Zeer geliefde broeders naar het vlees; ik zie ulieden niet weinig ontsteld over mijn verandering van religie, tot welke ik nu zonder uitstel en vertoef ten volle besloten ben; hetwelk mij niet vreemd voorkomt van ulieden, omdat mij ulieder handeling en aard van doen niet onbekend is. Ik weet wel dat gijlieden gewoonlijk vreemd oordeelt en lastert, dat gij niet kunt verstaan en ook niet wilt verstaan, dan alleen datgene dat uw vermetelheid en goeddunken u voorwerpt en de Talmoedisten en rabbijnen u overgeleverd hebben. Alle nieuwigheden worden gehaat door hen die de oude dwalingen liefhebben. Maar ik zeg en verzeker ulieden dat de gereformeerde christelijke religie, die ik nu door Gods onverdiende genade met geheel mijn hart en ziel omhels en aanneem, geen afgodische nieuwe religie is, zoals gijlieden meent, en die gewoonlijk CHADESCH EMUNA* חדש אמונה *een nieuw geloof of religie noemt; maar zij is de ware, aloude, onvervalste, zuivere religie en godsdienst, die de gelovigen van alle tijden, van Adam af, gehad hebben en in welke zij zalig zijn geworden. Ik zeg, de gereformeerde christelijke religie, dat is de hervormde en herstelde christelijke religie en godsdienst, gezuiverd van alle ingeslopen dwalingen en nieuwe uitvindingen van menselijke inzettingen, die God niet bevolen heeft, en de godsdienst besmetten. Deze hervormde religie (zeg ik) is de ware, oude religie, die de gelovigen van alle tijden gehad hebben; want er zijn ook velen die de naam van christenen per abuis dragen, en*

God dienen naar hun eigen goeddunken met een eigenwillige godsdienst. Zoals daar zijn die van het Pausdom, die zich ten onrechte Katholiek roemen te zijn, en nochtans zichzelf naar een particuliere stad van Rome noemen. Deze Roomse religie beken ik met ulieden dat ze een afgodische nieuwe religie is, en stem in zekere opzichten graag toe hetgeen uw R. Jozef Jachiades van hen zegt in zijn verklaring van de profeet Daniël, dat ze dienen 'nieuwe goden die hun vaders niet gekend hebben', namelijk, ten opzicht van de beeldendienst, die ze als God eren, waardoor ze de hemelse Majesteit onteren, en aanbidden een verzonnen Jezus, die van water en meel gemaakt is, hetwelk inderdaad nieuwe goden zijn, die noch de gelovigen van het Oude-, noch die van het Nieuwe Testament ooit gekend of gediend hebben. Die ik en alle heilige christenen belijden dat het zijn dode stomme ELOHIMS, die waarlijk niet behouden noch zalig maken kunnen. Maar voor zover hij de nieuwe God verklaart te zijn Jezus van Nazareth, spreekt hij godslasterlijk, door bitterheid en uit haat en nijd, want JEZUS NAZARENUS is geen nieuwe God, maar de levende God Israëls, de עתיק יומין *OUDHEID DER DAGEN, zoals Hem Daniël noemt; want ofschoon Hij naar het vlees in de tijd voortgekomen is uit Bethlehem, zo is Hij nochtans God geweest vóór alle tijd,* בטרם הרים הטעו *aleer de bergen ingevest waren; waarom ook Zijn uitgangen gezegd worden te zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid, Micha 5:1. Hij is de God der vaderen, de God Abrahams, de God Izaäks en de God Jacobs, Exod. 3:6. Door het geloof in Hem zijn ze behouden en zalig geworden. Van Hem getuigt Jesaja, dat Hij hen was een HEILAND, en door Zijn liefde en barmhartigheid Israël uit Egypte verlost had en in de woestijn geleid, en Die alzo hen heeft gedragen al de dagen vanouds, Jes. 63:9. Want waarlijk Hij is de ENGEL VERLOSSER, Gen. 48:16, van Wien de HEERE door Mozes deze volgende woorden gesproken en Israël gewaarschuwd heeft, zeggende: "Zie, Ik zend een Engel vóór uw aangezicht, om u te behoeden op dezen weg en om u te brengen tot de plaats die Ik bereid heb. Hoed u voor Zijn aangezicht, en wees Zijn stem gehoorzaam, en verbitter Hem niet; want Hij zal ulieder overtredingen niet vergeven; want* שמי *Mijn Naam is in het binnenste van Hem". Exod. 23:20 en 21. Ziet, deze Engel wordt beschreven te hebben Gods Naam in het binnenste, maar Gods Naam betekent in de heilige Schriftuur al die dingen welke van God natuurlijk gekend, en geestelijk geopenbaard, en door het geloof aangenomen worden; zodat al wat God is, hetwelk God genoemd wordt en in God verborgen is, is in het midden van deze Engel wezenlijk; dat is, al wat God is, en in God is, deze Engel is, en in Hem zij, zodat Hij duidelijk verklaard wordt te zijn de waarachtige levende God Israëls. Zoals er ook daarom gezegd wordt, 'Hij zal ulieden de overtreding niet vergeven'; want de zonden vergeven en niet vergeven, kan niemand doen dan alleen de waarachtige levende God Israëls, Jes. 43:25, 44:22. Zoals gij allen ook weet, en op uw nieuwjaarsdag en de tien dagen van boetvaardigheid,* עשרת ימי תשובה, die *met uw nieuwe jaar beginnen en met Jom Kippoer* יום כפור *dag der verzoening eindigen, op een bijzonder uitnemende wijze God bid om de vergeving der zonden, als wel wetende en gelovende dat God alleen en niemand anders de zonden vergeven kan. En daarom zo spreekt uw Don R. Jozef Jachiades zeer godslasterlijk, als hij Jezus Nazarenus een Nieuwe God noemt; want Hij is de onveranderlijke eeuwige ware God, bij Wien noch oud, noch nieuw plaats heeft, zoals ik u alreeds ook getoond heb, en daarom Zijn woorden ten aanzien van het pausdom, dat ze nieuwe goden dienen, niet verder toestem dan alleen ten opzichtte van de beeldendienst en andere ingevoerde afgodische nieuwigheden; en vermits de gereformeerde godsdienst van alle ingeslopen dwalingen en schadelijke nieuwigheden gezuiverd is, zo verklaar ik u in waarheid dat deze ware christelijke religie geen nieuwe, maar de aloude zaligmakende religie is, in welke de gelovigen ten allen tijden van Adam af geleefd en God gediend hebben. Want allen zijn ze door het geloof in de Messias behouden en zalig geworden, zij die leefden vóór de komst van de Messias zijn door het geloof in de Messias, Die toen nog eerst komen moest, gerechtvaardigd en in de heerlijkheid ingegaan. En wij christenen worden gerechtvaardigd en zalig gemaakt door het geloof in dezelfde Messias Die door God beloofd en nu in de*

volheid des tijds gekomen is. En voorts zijn ook de gelovigen van Adam af, volgens de bijzondere huishouding Gods in Zijn Kerk, daarin onderscheiden dat de uitverkorenen van Adam af tot Mozes, welke onder de belofte leefden, door het geloof gerechtvaardigd zijnde, in zo grote vrijheid en gemeenzaamheid met God verkeerden, even alsof alreeds voor de zonde betaald was. Want men vind nergens in de heilige Schriftuur dat hun enige LAST of WET opgelegd is geweest, en door de onderhouding daarvan zij als gedwongen zouden zijn geweest te belijden dat voor de zonde en schuld nog niet betaald is. En dat uw talmoedisten en rabbijnen van Abraham zeggen, dat hij niet alleen al hetgeen dat God door Mozes lang daarna Israël geboden had, maar ook zelfs de Rabbijnse inzettingen waargenomen had, is maar een verdichtsel. De heilige Schriftuur openbaart ons niets dan hetgeen het tegendeel vertoont. Abraham (getuigt de heilige Schrift) is door het geloof gerechtvaardigd, Gen. 15, maar niet door een eigenwillige godsdienst, die onmogelijk God behagen kan. En er was geen andere last noch wet aan de gelovigen van de Eerste Tijd opgelegd dan, התהלך לפני והיה תמים *wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht, Gen. 17:1. Maar de gelovigen van Mozes tot Christus waren met een zwaar juk van vleselijke geboden belast, en als minderjarige kinderen onder de voogdij der genaamde elohims goden gesteld; en moesten de dienst des tabernakels en tempels in Kanaän waarnemen, om daar de beloofde Messias af te wachten. Maar nu de uitverkorenen na de komst van de Messias en Zijn voldoening voor de zonden, hebben en genieten de VRIJHEID en het LICHT der kennis en andere geestelijke gaven, nog volstrekter en op een uitnemender wijze dan die van de eerste tijd, welke onder de beloften leefden. Anders ziet,* (zei ik verder tot hen in mijn aanspraak) *en is er geen verschil tussen de gelovigen vóór de Wet en tussen de gelovigen onder de Wet en zij die nu onder de genade leven; want in alle tijden en eeuwen zijn de uitverkorenen door het geloof in deze ware Messias JEZUS NAZARENUS behouden en zalig geworden.*

Nu ging ik verder voort om hun deze waarheid helder en duidelijk te vertonen, en begon met het geloof van Adam en Eva, om hen dat uit het getuigenis der heilige Schrift duidelijk te doen verstaan; en van het geloof van Adam en Eva ging ik voort tot het geloof van Abel, Seth, Henoch, Lamech, Noach en zo vervolgens tot het geloof van de gezegende Sem; en Melchizedek en Abraham, Izaäk en Jacob; en toonde hen ook hoe het schijnt dat deze heilige patriarch Jacob zelfs gezien heeft op de Naam Jezus, als hij in Gen. 49 zijn geloof en hoop in de Messias openbaart, en Hem genoemd heeft in het tiende vers שילה *Silo,* dan zegt hij in het volgende 18e vers, *op,* of, *tot Uw zaligheid,* eigenlijk, לישועתך *Uw Jezus wacht ik HEERE.* Van Jacob ben ik voortgestapt tot het geloof van Jozef, van wiens geloof en persoon ik wat vrij uitvoerig en omstandig in het midden van hen sprak, omdat ik de dag tevoren op hun sabbat volgens juist die sabbatsles van de historie van de komst der broederen Jozefs in Egypte, om van Jozef koren te kopen, gepredikt had, en getoond dat hij een voorbeeld van de Messias is geweest. Van Jozef ben ik voortgevaren om te spreken van Mozes, en getoond hoe dat Mozes van Jezus onze Koning geschreven en getuigd heeft. Bijzonder lang bleef ik ook staan op het geloofsstuk van de heilige aanbiddelijke Drie-eenheid en de rechtvaardigmaking. Maar ik werd door hen telkens verhinderd om de waarheden die ik hun voorstelde terdege uit te breiden; want zij vielen mij in de rede en braken ze af, en zochten mij op allerhande wijze te storen om over deze waarheden niet langer te spreken. Dan hoorde ik eens één der Joden van mij zeggen, waarom horen wij langer aan hem zo godslasterlijk spreken en den Nazarener verklaren te zijn de waarachtige God? En dan hoorde ik eens één zeggen: het is een wonder dat God niet de aarde opent om hem te verslinden wegens zijn lasterlijke woorden, dat hij den TALUY, dat is, de gehangene (want zo godslasterlijk noemen ze onze dierbare Koning Jezus) zo verheft. En dan hoorde ik wederom een ander onbeschoft van mij zeggen: wat hoort men hem, hij weet niet wat hij zegt, hij heeft een שעה רעה boos uur, laat ons maar zien dat we hem binnen brengen, opdat hij zich mocht bedaren en het kwade uur mocht voorbij gaan. Dan hoorde ik ook sommigen al wenende zeggen, och, och, u vader, u heerlijke vader, die zulken

CHASID חסיד vrome heilige in Israël geweest is, zal hij dan niet een KADISCH קדיש (dat is een zoon die zeker gebed in de Joodse liturgie, genaamd Kadesch in de Synagoge voor de afgestorven ouders doet) nalaten? Zullen al zijn zonen die AVODAH SARAH (vreemdendienst of afgodendienst) dienen? En dan waren sommige verzoekende, dat ik eerst mijn oude moeder in Metz in Lothringen zou gaan bezoeken en haar mondeling deze mijn verandering van religie bekend maken, waartoe Gomberts ook was aanbiedende de onkosten te betalen en nog een verering bovendien te geven; en voorts bedreven ze alle listigheid die bedacht kan worden, om mij maar op te houden en van de open plaats naar binnen in het huis te brengen. Maar ik hun listigheid bemerkende, en het al vrij laat in de avond geworden was, werd ik enigszins bevreesd, want ofschoon de eerwaarde hooggeleerde heer Neuspitzer in zijn huis op mij was wachtende, en aan het venster lag, alwaar hij op de plaats van Gomberts, daar ik met de Joden stond en sprak, kon zien en een oog in het zeil houden; echter was het onmogelijk dat zijn eerwaarde aan het venster waar hij lag, alles kon horen wat op de voornoemde plaats gesproken werd, en nog veel minder kon hij door donkerheid van de nacht zien wat er omging. En daarom werd ik wat vreesachtig, en dat zoveel te meer, omdat ik ondervinding had van een grote trouweloosheid, die ze op deze voormiddag onder de predicatie der christenen, en het stil en weinig geloop op de straten was, mij zochten te kruisigen. Maar ik liet mijn vrees niet blijken, maar nadat ik hun enige voorstellingen beantwoord had, zei ik tot hen: *vrienden, omdat het nu zo laat in de avond geworden is, en gij mijn genegenheid tot het christendom en de motieven die mij daartoe bewogen hebben, verstaan hebt, en evenwel niet zie iets op ulieden gewonnen of gevorderd te hebben, maar dat gij even hardnekkig blijft en mijn dierbare Koning Jezus, Die ons allen geschapen heeft, in mijn tegenwoordigheid schandelijk lastert, en met allerhande slinkse streken en ijdele beloften mij maar zoekt op te houden, en te beletten de genieting van het heilige gezelschap der vrome christenen; zo weet daarom, dat ik nu niet langer genegen ben om mij verder door ulieden te laten ophouden, en al uw lasterlijke woorden jegens Jezus den heilige Israëls met stilzwijgen aan te horen; en al uw beloften acht ik maar als wind. Een uurtje gezelschap der vrome christenen, om van en door hen gesticht en opgebouwd te worden in de allerheiligste kennis van Jezus, is van meerder waarde dan alles dat gij beloven of geven kunt. Waarom ik ook niet een ogenblik langer het christelijke gezelschap wil missen; en behaagt het ulieden mij met geweld hier op deze plaats opgesloten te houden, en niet te laten gaan tot hen, die mijn ziel door het geloof in Jezus, de ware Messias, zonder mijn lichamelijke tegenwoordigheid alreeds enige weken herwaards bijgewoond en gezelschap gehouden heeft; zo zal ik genoodzaakt zijn luidkeels om hulp te roepen. Want vrijuit gesproken, gij hebt mij heden voormiddag zodanig bejegend, waardoor gij mij reden hebt gegeven om ulieden niet al te veel goeds toe te vertrouwen; en ik verzeker ulieden dat ik niet lang zal behoeven te roepen of er zullen aanzienlijke christenen zich tot mijn redding en hulp zeer rap openbaren, eerder dan gij misschien u inbeeld; want ik kan u verzekeren* (zei ik verder tot hen) *dat den eerwaarde Neuspitzer van deze namiddagse behandeling, hier op deze plaats gepasseerd, verwittigd is; en op mijn verzoek aan zijn venster is liggende, om een oog in het zeil te houden, en belieft het ulieden dan dat ik roep, gij zult zijn eerwaarde spoedig zien komen.*
Maar zodra ik deze woorden uitgesproken had, vertoonden ze een geheel ander gelaat en spraken zo vriendelijk als ze mogelijk ooit geleerd hadden en boven alle aanwezige Joden was toen in vriendelijkheid uitmuntende de heer Gomberts. Echter waren ze zeer onwillig om voor mij de poort van de plaats te openen, om te mogen gaan tot den eerwaarde heer Neuspitzer, en verzochten mij, dat ik hen wilde beloven dat ik nog diezelfde avond tot hen wilde wederkomen, hetwelk ik ook beloofde, opdat ik maar uit hun handen zou geraken. En uit de poort gelaten zijnde, ging ik op staande voet tot de eerwaarde heer Neuspitzer en verhaalde zijn eerwaarde al hetgeen dat gepasseerd was, en verzocht zijn eerwaarde of het zijn eerwaarde believen mocht met mij nog eens zonder uitstel ten huize van Gomberts te gaan,

omdat de Joden daar nog bij elkaar vergaderd waren, en ik niet anders van hen los kon raken dan met belofte om nog diezelfde avond wederom bij hen te komen. Waarom ik graag mijn belofte wilde volbrengen om hun geen aanstoot of ergernis te geven, hetwelk ik nochtans niet weet uit te voeren, tenzij dat zijn eerwaarde beliefde met mij te gaan. Want alleen zou ik mij nu niet meer onder hen willen begeven en hen vertrouwen. Welk verzoek zijn eerwaarde zeer wel behaagde en ook op staande voet met mij ging ten huize van Gomberts, daar we de Joden meestendeels nog bij elkaar vonden. En terwijl dat ik klopte en zei den eerwaarde heer Neuspitzer dat ik eerst zou instappen en zijn eerwaarde achter de poort aan een hoek een weinig schuilde, zo zag de Jood die mij open deed, door zijn voorbarigheid niet dat iemand bij mij was, maar riep luidkeels de andere Joden toe, met een zeer blijde stem, *hij is het, hier is hij;* en wilde alzo de poort sluiten, doch de poort niet half dicht zijnde, of de eerwaarde heer Neuspitzer kwam tevoorschijn en stootte tegen de poort, zeggende: *hola, ik moet er ook binnen zijn.* Maar zodra had de portier de stem van de eerwaarde heer Neuspitzer niet gehoord, of hij veranderde zeer haast van stem, zeggende: *och! De* גלח *GALACH is bij hem.* En één van de Joden die het eerst op de blijde stem van de portier uit het huis kwam, ook zeggende: *hier is hij*; liep zeer gehaast wederom naar binnen, tot de andere Joden, zeggende: *och! Het is gedaan, want de galach* (zo noemen ze de predikanten tot smaadheid en verachting) *is bij hem.*

Dus ben ik toen met de eerwaarde heer Neuspitzer naar binnen gegaan. Monsieur Gomberts heeft ons zeer beleefd ontvangen, en zo sprak ik Gomberts nog eens aan, en de Joden die bij hem waren, in tegenwoordigheid van de eerwaarde heer Neuspitzer, en nam zo, na enige weinige gesprekken over enige geloofsstukken, beleefd mijn afscheid van hen; en de eerwaarde heer Neuspitzer nam mij mee in zijn eerwaardes huis om bij hem te logeren; en zo vond ik meteen tegelijk een goed huis tot een herberg en een hospes, die voor mij een zeer trouwhartige lieve vader was, en een hospita die omtrent mij handelde als een lieve barmhartige moeder; en een tafel waaraan ik niet alleen gevoed werd met goed lichamelijk voedsel, maar mijn ziel werd ook zeer verkwikt door het geestelijke voedsel, van de heerlijke christelijke oefening, die elke avond en morgen door de eerwaarde heer Neuspitzer aan zijn tafel na het eten nauwkeurig werd waargenomen. Dus ben ik van dag tot dag meer en meer opgebouwd in de allerheiligste christelijke religie, en ben na het verloop van 6 of 7 weken, nadat de opzieners der christelijke gereformeerde kerk binnen Kleef mijn motieven verstaan en in dezelve genoegen hadden geschept, openbaar op de eerste dag des Heeren in het jaar 1669 door de heilige doop, Christus en Zijn heilige gemeente ingelijfd. De eerwaarde hooggeleerde heer Neuspitzer deed een zeer heerlijke predicatie en had tot zijn tekst de woorden uit Handelingen 8:35-37. En de eerwaarde hooggeleerde heer Hondius, zaliger, doopte mij; en daar waren twee heren uit de doorluchtige christelijke regering afgevaardigd, die in plaats van zijn keurvorstelijke doorluchtige hoogheid als getuigen over mij stonden, die mij ook waardig geacht heeft, mij te vereren met zijn allerdoorluchtigste naam FRIDERICUS, de naam die in de doop mij gegeven is. En nadat de formulieren gelezen waren en ik met de wateren des heiligen Doops besprengd was, zo deed ik direct na deze handeling een openbare belijdenis in de volle gemeente; en gaf alzo reden en rekenschap van mijn geloof en hoop. Wat verder aangaat de ceremoniën en omstandigheden die toen gepasseerd zijn, heb ik niet onthouden; want daar ik toen zeer ziek was, zo heb ik op niets meer gelet dan hoe dat ik mijn God in Christus door het geloof behagen mocht, en al de uitwendige dingen gingen mij weinig ter harte.

Nadat ik nu weer hersteld was, las ik naarstig de Schriften van het Nieuwe Testament, en in het bijzonder de brieven van de heilige Paulus. En boven alle andere Schriften van het Nieuwe Testament vond ik bijzonder genoegen en trok groot profijt uit de brief aan de Romeinen, Galaten en Hebreeën, die mij veel van mijn motieven helderder en duidelijker voorstelden dan ik die ooit van tevoren uit de Schriften van het Oude Testament zag; want zij

verklaarden mij verscheiden Schriftuurplaatsen van het Oude Testament, die mij tevoren niet zo helder schenen te zijn. Ik verheugde mij daarom grotelijks, dat de HEERE mij door Zijn Geest in de Schriften van het Oude Testament zover had verlicht, dat ik uit het enkele Oude Testament die waarheden vond, die zo duidelijk in het Nieuwe Testament worden voorgesteld, en dat ik nu door het Nieuwe Testament meer verlicht werd in de Schriften van het Oude Testament, en de alreeds gevonden waarheden klaarder kwam te zien en te verstaan. Ook oefende ik mij naarstig in de Latijnse taal, en omtrent negen maanden na mijn doop ben ik van Kleef naar de vermaarde academie van Groningen vertrokken, alwaar de HEERE mijn studies zodanig zegende dat ik na het verblijf van ongeveer twee jaren op deze academie in de E. classis van Middelstum in Ommelanden ben ik voorbereidend geëxamineerd, en aldaar in de orde der kandidaten voor het heilig predikambt, volgens getuigenis daarvan gesteld en geteld. Ja de Heere achtervolgde mij zodanig met Zijn genade, dat ik in beraad kwam om met een publieke bediening in de voornoemde academie bevorderd te worden, zoals de lezer uit dit volgende, mijn kerkelijk Testimonium van Groningen duidelijk zien en lezen kan.

(Dit kerkelijk Testimonium heb ik gelicht in het jaar 1674, omdat het eerste, gelicht in het einde van het jaar 1672, per ongeluk nat geworden en verdorven is, zo verzocht ik als ik bij gelegenheid in het jaar 1674 te Groningen was, dat mij dit Testimonium van 1672 vernieuwd mocht gegeven worden.)

Het Testimonium.

“Ds. Fredericus Ragstat a Weille, door de rijkdom der barmhartigheden onzes Gods in Christus, uit het Jodendom tot het Koninkrijk van de Zoon der liefde Gods overgebracht zijnde, heeft enige jaren onder ons gewoond en gestudeerd, zich alleszins vroom en eerlijk, zedig en godzalig, matig en voor de goeden aangenaam gedragende, en als hij op zijn naarstigheid in het studeren in de Latijnse taal en kennis van de zuivere gereformeerde waarheid een aanmerkelijke aanwas bekomen had, heeft hij zich eindelijk in Ommelanden Classis Middelstumanâ preparatorie (zoals men alhier spreekt) laten examineren, zijnde aldaar in de orde der kandidaten van het heilig predikambt, volgens getuigenis daarvan gesteld en geteld, zoals hij ook uit kracht en recht van hetzelve op verscheiden plaatsen, al vóór zijn vertrek en nu wederom te Emden, Uitwierda etc. niet zonder roem heeft gepredikt. Daar nu deze ds. Fredericus Ragstat a Weille S.M.C.[3] onder ons van goede en eerlijke wandel geweest zijnde, zodat noch in onze stad, noch in onze provincie het minste tegen zijn goede getuigenis strijdig niet begaan zij, althans zoveel ons bekend is, een behoorlijke attestatie verzocht heeft, is hem die van de gehele kerkeraad toegestaan, om naar waarheid opgesteld te worden, zoals wij bij dezen getuigen, betuigende meteen dat bij enigen van grote naam, niet alleen gedachten, maar ook voorstellen geweest zijn, om hem in publieke bediening der academie, bijzonder in de Hebreeuwse taal te promoveren, hoewel dit (zoals de schaduw de zonneschijn navolgt) de onvriendelijkheid van anderen hem achterna zittende, heeft belet. Biddende de Heere dat Hij deze bekeerde rabbijnse Jood, nu alreeds beklimmende leer- en preekstoelen der christenen, in plaats van Mozes’ katheter, meer en meer wil vervullen met Zijn Geest en genade, tot volle bekwaamheid van die heilige en hoogwichtige bediening die hij begeert. Zo wensen wij ook benevens alle heil, dat hij gezegend wordt met een wettige beroeping, opdat hij zijn gaven meer opwekkende, zijn talent wel zal mogen aanleggen tot een Gode welbehaaglijke zielenwinst en verheerlijking van de aller heerlijkste Naam onzes Heeren en enige Heiland Jezus Christus.

Groningen den 11e september 1674.

[3] Sacri ministerii candidatus, kandidaat voor het heilige leraarsambt.

In de naam van allen
Gregorius Mees, Eccl. Groninganus.

Wij zouden hier ook kunnen nederstellen de academie attestaties die ook hetzelfde zeer helder en duidelijk getuigen, doch het lust ons niet de bladeren met alleen getuigenissen te vullen.
Deze goede gelegenheid van bevordering voorbij zijnde, kon ik ze van achteren niet hervatten, want zij had van deze zijde geen haar daar ik ze aan vast houden kon, echter zo liet ik de moed niet vallen, maar vertrouwde in mijn God, Die alles schoon gemaakt heeft in Zijn tijd. In en door Wien wij leven en ons bewegen en zijn. En Die de haren van ons hoofd heeft geteld en zo ook al de gevallen van ons leven. Want Hij weet en kent ons zitten, staan, etc. Ps. 139:2. Ik hield daarom mijn Koning Jezus vast door het geloof, met het anker der hoop, hetwelk niet beschaamt. Ook kwam mij vaak te binnen het versje dat de schooljongens uit Ovidius in de school leren.

Vivere spe vidi, qui moriturus erat.
Ik heb de mens die sterven zou,
Zien leven door zijn vast vertrouw'.

Ik was daarom blij in de hoop, mijzelf verzekerende dat de Heere te Zijner tijd alles zal beschikken dat Zijn heilige Naam eerlijk en mij zalig is.

In het einde van het jaar 1672 ben ik van Groningen naar Leiden vertrokken, en leerde soms in de omliggende vacante plaatsen en was meestendeels bijwonende de openbare lessen van al de theologische professoren aldaar, waarvan ik ook veel geestelijk profijt genoten heb; en bijzonder uit de lessen die toen de hoog verlichte heer Ch. Wittichius, professor der heilige theologie aldaar, had uit de 'Psalmen Davids'. Maar weinig uitzicht tot promotie voor mij daar toen ziende, zo ben ik na het verblijf van 8 of 9 maanden van Leiden naar Middelburg in Zeeland vertrokken, daar het mij, zowel door enige vrienden die ik daar vond, alsook door de grootheid van de Classis Walcheren en de vele plaatsen die onder de voornoemde classis behoren, die toen vacant waren, waarschijnlijker scheen haast gevorderd te worden. Maar daar gekomen zijnde, zo heb ik wel velen gevonden die mij hebben ontvangen als een engel Gods, en als het hun mogelijk zou zijn geweest, noch kosten, noch moeiten zouden ontzien hebben om mij zo spoedig mogelijk tot Gods eer en heerlijkheid aan een goede beroeping te hebben geholpen; zoals ze ook hun oprechte genegenheid en zuivere liefde aan mij betoonden, tot op de laatste dag dat ik door een wettig beroep naar Ossenisse in het Hulsterambacht, uit Zeeland ben vertrokken; en nog tegenwoordig zich met mij verheugen als mij de HEERE in Zijn gunst weldoet. Dit zeg ik en betuig het tot hun lof en tot betoning van mijn schuldige eerbiedige dankbaarheid omtrent hen.
Maar ik heb er ook een zeker soort mensen gevonden, die veel spreken van heiligheid en Reformatie, en nochtans de vrede weinig zoeken en najagen, ja er enigszins werk van maken om degenen die niet aanstonds op alles dat ze goedkeuren door een blinde onwetende Paapse vroomheid, ja en amen zeggen, bij de hele wereld verdacht te maken, en de vruchten van hun bitterheid doen gevoelen; waarom ik ook in het eerste niet weinig over hen ontsteld was. Bijzonder toen ik van sommigen hun wangunst begon te bemerken en te gevoelen.

Ik zocht in het eerst, eer ik door ondervinding wist dat niet alles goud is dat er blinkt, met een bijzondere genegenheid hun gezelschap. En als ik hen hoorde spreken van zulke wonderlijke vreemde gevallen der consciëntie, waarvan de profeten en nog veel minder Christus en de heilige apostelen, onder het jaar der genade en christelijke vrijheid, daar de gelovigen een volkomen en vaste roem hebben, ons niets hebben nagelaten, dan dat daarmee in strijd is, zo sprak ik met een bijzondere voorzichtigheid en beleefdheid zulke handelingen tegen, hen

tonende dat zulk doen, het onderzoek van de menigvuldige wijsheid Gods verwaarloost, de roem van het Evangelie vermindert en een juk op de consciëntie gelegd en vele zwakken in een gedurige doolhof gebracht worden.
Voornamelijk sprak ik hen tegen aangaande de gemaakte minnen, en wanneer ik zag en hoorde dat ze de godzaligheid voorstelden als een straf leven, om het lichaam niet te sparen, en zulke vreemde gedachten maakten van de handelingen Gods omtrent de uitverkorenen; en van gezichten en dergelijke grillen spraken; en zo anderen lichtvaardig veroordeelden. Ja, dikwijls zei ik openhartig tot hen, dat ik niet kon begrijpen hoe dat een teer gemoed, bekommerd om de zaligheid, zo gemakkelijk mensen van goede naam en faam durft veroordelen, en het openbaren en heerlijk voorstellen van de Goddelijke verborgenheden, van de verbonden en verscheidene bedelingen van de Goddelijke genade, en van de profetieën, schaduwen en voorbeelden tegenspreken! Maar mijn openhartige woorden en vermaningen verwekten mij meer hun haat dan dat ik wat op hen winnen kon. Zij veroordeelden mij als een onwedergeborene. Want ik kon hun grillen niet goedkeuren, en had geen rode Edomietische kleur, maar was wat bleek van aangezicht. Hetwelk eens één van hen in mijn tegenwoordigheid (als ik uit een zware ziekte hersteld was, naar de kerk wilde gaan, om God voor Zijn onverdiende genade te danken) met een Schriftuurtekst zocht te bevestigen, dat de bleekheid van aangezicht een onfeilbaar kenteken was van een niet-wedergeboren mens, en daarom de Joden, (zei hij verder) zolang als ze niet in waarheid tot God bekeerd en door de Geest der genade vernieuwd en wedergeboren zijn, alle bleek van aangezicht zien. Want er staat in Jes. 29:22: “Daarom zegt de HEERE, Die Abraham verlost heeft, tot het huis Jakobs alzo: Jakob zal nu niet meer beschaamd worden, en nu zal zijn aangezicht niet meer bleek worden”. Zij maakten er daardoor helemaal geen zaak van consciëntie van, daar ik ergens in goede overweging kwam om beroepen te worden, mij te blameren en te verhinderen; want zoals ik hoe langer hoe meer de schijnheiligheid en verkeerde vroomheid begon te haten, zo was ik ook geheel geen vriend van de rode Edomieten die bij de wijn vertoeven en de gemengde drank zoeken. Want ofschoon het druivensap rode konen en karmozijnen neuzen maakt, zo zei mij nochtans de canon van Gods Woord dat het uiteindelijk bijt als een slang en steekt als een adder. Echter had dat voorgestelde kenteken der wedergeboorte geen kleine indruk op dit voornoemde soort en slag van mensen. Want de Schriftuur te verdraaien tot dienst en uitvoering der verfoeilijke hartstochten, dat is geen Coccejaanse nieuwigheid, die de Goddelijke waarheid duidelijk en helder openbaart en voor ogen stelt; maar een oude praktijk van voorstanders der dwaling en die hun eigen driften daarin volgen. Evenwel, hoe ze ook woelden en te werk gingen, toch liet ik de moed niet zakken, want door hun lasteren en veroordelen openbaarden ze meer de kwade gestalte van hun gemoed dan dat ze mij aan misdaad kon schuldig maken, en omdat het zelfde aan Jezus en Zijn heilige apostelen gebeurd is, zo dacht ik volgens de waarheid: *De discipel is niet meer dan de Meester.*
Zo kwam ik dagelijks meer en meer te zien en te gevoelen dat mijn lot niet beter was dan dat van de heilige Paulus, die ook niet weinig klaagt over de valse broeders van zijn tijd.
Niettemin kwam ik in verscheidene plaatsen zowel buiten als binnen de provincie Zeeland, in grote overweging om beroepen te worden. Zoals ik ook in het einde van het jaar 1675 in een plaats behorende bij de Classis van Deventer, zeer na stond om beroepen te worden. Wanneer ik ook bij deze gelegenheid te Deventer preekte. en voor mede “comendatus” van de voormelde Classis ben aangenomen, volgens dit volgende getuigenis daarvan.

“D. Fredericus de Weille SS. Ministerii Candidatus, is aangenomen op het vertonen van zijn loffelijke Testimonia, voor mede “Commendatus nostra classis Daventriensis”[4]. Heeft ook tweemaal in onze gemeente gepreekt, eens op dinsdag in de Breure kerk, wanneer ik zijn

[4] Aanbeveling onzes Classis Deventer.

eerwaarde ook heb gehoord, en eens in de grote kerk, de vorige zondag voor de middag, tot bijzonder groot genoegen der gemeente; te meer, omdat Jezus den gekruisigde hen zo krachtig en ijverig werd gepreekt, door hem die geweest is een Joodse rabbijn of leraar, die ik acht aller vrome christenen liefde en bevordering waardig te zijn, vanwege zijn uitmuntende liefde tot onze dierbare Jezus.

Deventer 1675. 18 oktober.

Paulus Colonius, SS. Th.
D. D. Eccl. Daventr.

Maar toen ik zag dat mij de bitterheid der wangunstigen gedurig achtervolgde, om mij alle bevordering zoveel mogelijk was, te beletten en mijn klein en gering talent vruchteloos te maken, en de hitte der verdrukking zo grotelijks toenam, dat ook zeer aanzienlijke en ijverige voorstanders der heilige waarheid zelfs in de hardste kou van de winter niet verschoond bleven, en de waanheiligheid hoe langer hoe onbeschaamder werd. Durvende openlijk roemen en spreken van duivelse gezichten, ja zeggen dat ze de duivel gezien hebben in de gedaante van een zeer deftig leraar, wiens geleerdheid, verstandige ijver en godzaligheid niet alleen binnen de palen van onze Nederlanden, maar ook door de gehele wereld roemruchtig is, werd ik niet weinig vervaard, vrezende meer hun valse en lasterlijke tongen dan hun kwade bedrieglijke ogen en verwaande gezichten; en vond daarom goed, ofschoon ik zeer dierbare en godzalige vrienden in Zeeland had, mijn kerkelijk getuigenis in de eerwaarde kerkenraadsvergadering van Middelburg te verzoeken, en alzo naar Holland of elders daar mij de HEERE leiden zou, om Hem met mijn klein en gering talent een heilige zielenwinst toe te brengen, te gaan wonen. Want ik wanhoopte toen geheel en al om ooit enig beroep in Zeeland te verkrijgen, en daarom verzocht ik zonder verder uitstel mijn kerkelijk Testimonium [= attestatie] den 13 of 14 februari 1677 (zo het mij voorkomt). Hetwelk mij met eenparige stem ook werd vergund en de 18^{e} daarna is overhandigd, luidende gelijk als volgt:

De toonder van deze, dezes D. Fredericus Ragstat a Weille, is tot ons gekomen met een zeer loffelijke kerkelijke attestatie, ondertekend door D. Gregorius Mees, Eccles. Groninganus, den 11^{e} september 1674. Alsook met een ander zeer goed getuigenis, ondertekend op 5 september 1671 door D. Gerardus Lammers, Med. Doctor en ejusdem facultatus ut en physices in academia Groninge en Omlandie professor ordinarius. Mede brengende en vertonende hoe dat de voornoemde D. Fredericus Ragstat a Weille tevoren is geweest een Joodse leraar, maar nu door Gods zegen gekomen tot de schoot der Gereformeerde christelijke religie en gemeente, en daarin zover gevorderd dat hij tot de publieke oefeningen van de heilige dienst als proponent is toegelaten. Waarop ook is gevolgd, dat op het vertonen der gemelde goede en zeer loffelijke getuigenissen, de zelfde D. Fredericus a Weille een geruime tijd als proponent bij ons is aangenomen en erkend, en ook meermalen bij gelegenheid in onze kerken met geen kleine stichting heeft gepreekt. En daar nu D. Fredericus a Weille ons te kennen gaf van voornemen te zijn van ons te vertrekken, en daarom een attestatie verzocht van zijn handel en wandel onder ons, zo hebben wij hetzelve zijn eerwaarde niet kunnen noch willen weigeren, zoals ook hetzelfde van de kerkenraad met eenparige stemmen is toegestaan. Daarom zo getuigen wij bij deze dat hij al de tijd die hij onder ons heeft verkeerd zich alleszins vroom, eerlijk, zedig, godzalig en matig gedragen heeft; zodat ons nooit iets is voorgekomen dat tegen zijn goede getuigenissen (immers zoveel ons bekend is) strijdig door hem begaan is, maar integendeel getuigen wij dat hij zowel door zijn goede wandel alsook door geleerde en gezonde predicaties onze gemeente zeer goede stichting heeft toegebracht. Waarvoor wij zijn eerwaarde ook hartelijk bedanken. Biddende de Heere dat Hij deze bekeerde rabbi meer en meer wil vervullen met Zijn Geest en genade, en

dat hij door een wettig beroep tot de heilige dienst mag worden bevorderd; en zoals hij onder ons voor de goeden zeer aangenaam is geweest, ook bij alle anderen gunst mag vinden, om zijn eerwaarde tot zijn goed voornemen behulpzaam te zijn.

Uit de naam des kerkenraads
Johannes de May, eccl.
Medioburgensis

In Middelburg den 18 februari 1677.

Dit Testimonium nu hebbende, maakte ik een kleine tijd daarna mij gereed om te vertrekken, want ik was nu niet meer zo begerig naar het gezelschap van het voornoemde "fijne slag", zoals ik was in het begin toen ik pas het Zeeuws leerde. Ik had nu door ondervinding gezien "dat in de fijnste waren (zoals men gewoonlijk zegt) het meeste bedrog is". En ik wilde daarom liever de lichamelijke tegenwoordigheid van vele ware goede vrienden die ik er had, missen, ofschoon hun gezelschap mij zeer dierbaar was, dan daar met verlating van een gezond oordeel te blijven, en mijzelf, om een nieuwe veinzende vriendschap te winnen, en aan een eigenwillige godsdienst dienstbaar te maken; doch zoals ik nu op mijn vertrek stond, en niet minder dan om een beroep dacht, werd ik beroepen te Ossenisse in het Hulsterambacht, behorende onder de eerwaarde classis van Zuid-Beveland, welk beroep ik met dankzegging tot God ook aannam, ofschoon de plaats zeer slecht en afgelegen was. Echter woelde dat voornoemde slag van mensen niet weinig om de approbatie van het voornoemde beroep in de eerwaarde Classis mij te verhinderen; doch hoe subtiel en listig dat ze alles in het werk hadden gesteld, om door de tweede en derde hand, sommige leden van de voornoemde Classis, enige dagen voor de Classicale samenkomst, tegen mij te verbitteren, was evenwel alles tevergeefs en verloren arbeid. Want haar bittere wangunst en vossen streken waren nu al door hun vreemde handelingen omtrent andere voortreffelijke lieden voor dezen overal zo openbaar en ontdekt, dat ze nergens enige ingang konden verkrijgen. Zij konden, God lof, aangaande mijn handelwijze en gedrag van leven, met waarheid niets tot mijn nadeel inbrengen. En de scharlakense kwabben en kammen waren in deze gelegenheid niet voordelig, noch de bleekheid des aangezichts nadelig.
En aangaande de alzo genaamde Coccejaanse nieuwigheden, waarmee ik voornamelijk verdacht gemaakt werd, hadden ook geen klem; want ik was beroepen in zulk een onnozele gemeente, daar zoveel bekwame mannenvolk, van de religie niet was om een complete consistorie te kunnen uitmaken. En daarom kwamen de Coccejaanse nieuwigheden nu niet in enige overwegingen; zij konden in die arme gemeente geen nadeel doen. Zoals ook een zeker lid van de eerwaarde Classis van Zuid-Beveland, die in zijn huis door iemand ter oorzake van dit beroep op mij, aangesproken en onder de aandacht gebracht is, dat ik een Coccejaan ben, en dat men daarom voorzichtig behoorde te werk te gaan omtrent de approbatie van dit beroep, aan de aanspreker tot antwoord gaf: "Faxit Deus, God geve, dat hij alle Papisten in die parochie door de bijstand des HEEREN, tot goede Coccejanen mocht maken." Het beroep werd derhalve geapprobeerd en ik ben na voorgaand examen en drie zondagse afkondigingen in mijn klein beroep en gemeente wettig bevestigd.
In deze kleine gemeente nu, zocht ik mij zodanig te gedragen, als een getrouw dienaar van mijn Meester; om te zijn een arbeider die niet beschaamd wordt. Steeds trachtende in mijn volgende handelwijze te verbeteren wat ik zag in het voorgaande gebrekkig te zijn. Het onfeilbare Woord van God heb ik mij zo tot een richtsnoer gesteld, dat ik al mijn gedachten en bevattingen zelfs, veel meer in de aanspraken die ik tot de gemeente richtte, gedurig meer en meer mijzelf poogde aan te passen. Lust hebbende dat ook mijn toenemen openbaar mocht worden in allen. En omdat de inwoners bijna geheel en al Paaps waren, zo maakte ik er

bijzonder mijn werk van, om op een voorzichtige wijze deze onwetende en blinde mensen in haar huizen te bezoeken en aan te spreken, en alle vriendelijkheid zoveel mogelijk was aan hen te bewijzen, opdat ik alzo hen mocht gewinnen en tot de kennis der waarheid brengen. Doch het behaagde de HEERE niet Zich over hen te ontfermen, en daarom was al mijn doen en laten omtrent hen ijdel en te vergeefs. Zij bleven even hardnekkig in hun onwetendheid en afgoderijen, en zeiden dikwijls ronduit tot mij, als ik met hen over religiezaken wilde spreken: 'Dominee, wij willen niet beter weten.' Behalve een enkele ziel, die uit het land van Ter Goes afkomstig en door het blinde Pausdom genoegzaam verleid was, heeft de HEERE beliefd door mij te trekken en genade te verlenen, om Jezus in waarheid te belijden en aan te kleven, over wiens ware trekking ik God ook dank dat Hij mij waardig heeft geacht om mij als een instrument en middel daartoe te gebruiken.
Voorts heb ik mij omtrent die van de religie met bezoeken en aanspraken naast de vastgestelde predicaties en andere christelijke oefeningen zodanig volgens mijn ambt en bediening gekweten, dat ik de roem van een goede consciëntie heb, die mij ook verzekert dat mijn werkloon bij mijn God is. Waarom ook in mijn afscheid, zowel van de eerwaarde classis van Zuid-Beveland, als in die van deze mijn gewezen gemeente en kerk van Ossenisse, toen ik in het jaar 1680 door een wettig beroep naar Spijk in Holland ben vertrokken, niet nagelaten is om de waarheid van mijn goed gedrag en bijzonder ten aanzien van de wakkerheid en bekommerlijke bezigheid over de uitvoering van mijn dienst, op een zeer loffelijke wijze getuigenis te geven, en daarom ook goed gevonden heb die hier bij te voegen en terneer te stellen. Welke aldus luiden:

Het afscheid van de eerwaarde classis van Zuid- Beveland.

D. Fredericus Ragstat a Weille, in het jaar 1677 wettelijk tot herder en leraar van de kerk van Ossenissen in Hulster-ambacht, onder de classis van Zuid-Beveland beroepen zijnde, is naar gewoonlijke approbatie van de voornoemde classis, in de heilige dienst bevestigd en daarop aangenomen tot een lid van de classis. Gemelde heer heeft gedurende de tijd van zijn dienst met alle ijver en wakkerheid de classicale vergadering waargenomen, in welke zijn eerwaarde de zaken van de kerk onzes Zaligmakers Jezus Christus zeer heeft beijverd en met zijn eerwaardes wijs advies de regering van het huis van de levende God helpen besturen, opdat daarin alles met orde en stichting mocht toegaan. Zijn eerwaarde heeft getoond te zijn een vredelievende leraar van het koninkrijk van de Vredevorst. In al de tijd van zijn omwandeling onder ons heeft zijn eerwaarde nooit enige reden van de minste misnoeging of afkeuring gegeven, maar zich gedragen zoals een getrouw en godvruchtig leraar van Jezus Christus kerk betaamt. Zodat wij wel hadden gewenst dat zijn eerwaardes verblijf langer onder ons had mogen wezen. Doch daar het de opperste Herder en Opziener van de Kerk, onzen Zaligmaker, heeft beliefd onze eerwaarde mede-arbeider in de wijngaard des Heeren door een wettelijk beroep te verplaatsen naar de gemeente van Spijk, onder de eerwaarde classis van Gorinchem, zo verzoeken wij de eerwaarde heren opzieners en leden van de classis Gorinchem, onze voornoemde mede-broeder tot een lid van hun classis aan te nemen en volgens ons waarachtig getuigenis te erkennen.
Wij kunnen ook niet nalaten te getuigen dat onze lieve mede-dienstknecht niets heeft nagelaten, maar zich zeer naarstig heeft gedragen om het koninkrijk van de Heere Jezus Christus door openbare geschriften, onder approbatie van onze classis, te bevorderen en tot overtuiging van de verstokte Joden krachtig uit Mozes en de profeten te tonen dat onze Jezus de Christus is. Waarin zijn eerwaarde nog steeds doorgaat, zodat wij door zijn ijverige arbeid van dag tot dag nog meer licht tot verlichting van het oude volk des Heeren, op welks consciëntie een deksel der onwetendheid ligt, met een groot verlangen tegemoet zien. Wij wensen onzen zeer gewenste mede-broeder de zeer rijke zegen van de Allerhoogste, en dat

zijn eerwaarde met de rijkdom van het Evangelie tot de kerk van Spijk mag overkomen, en door u eerwaarden met zo grote vreugde mag worden aangenomen, als hij met droefheid van ons vertrekt. Wij willen over uw eerwaarde personen, diensten en classicale vergadering van de God aller genade afbidden, zaligheid, zegen en vrede.

Cornelius van der Staten,
Deputatus classis

Uit last en naam van de classis van Zuid-Beveland,

Wilh. Nolet,
Deputatus dicta classis.

Datum den 22 September 1680

Nu volgt het afscheid van de kerk en gemeente van Ossenisse op de volgende wijze:

De 8e september 1680 hebben de afgevaardigden van de classis van Zuid-Beveland aan het Collegium qualificatum van de kerk van Ossenisse bekend gemaakt dat voor hun vergadering was vertoond een geapprobeerde beroeping van de kerk van Spijk onder de classis van Gorinchem, gevallen op de persoon van D. Fredericus Ragstat a Weille, bedienaar van het heilig Evangelie binnen de kerk van Ossenisse, en hebben gemelde afgevaardigden het afscheid en ontslaging van voornoemde heer à Weille verzocht.
Het bovengenoemde Collegium qualificatum heeft begrepen dat de eerwaarde classis van Zuid-Beveland, volgens het artikel van de verplaatsing van de kerkorde van Zeeland, onze waarde kerkleraar had verplaatselijk geoordeeld, heeft ook, alhoewel ongaarne, het ontslag toegestaan en zijn eerwaarde ontslagen, maar zo heeft het meer gemelde Collegium qualificatum hun zeer getrouwe leraar niet willen laten vertrekken zonder het geven van een getuigenis der waarheid van leer en leven. Wij getuigen dan bij dezen dat onze lieve leraar zich in zijn persoon, familie en gemeente zeer stichtelijk en godvruchtig heeft gedragen, niet de minste ergernis of aanstoot gegeven, maar als een voorbeeld van heilige wandel betoond heeft. Het woord der waarheid heeft hij recht gesneden, en heeft onvervalsdheid in de leer bewezen; en met ijver en wakkerheid is door zijn eerwaarde de publieke predikdienst waargenomen, de sacramenten bediend en de christelijke discipline geoefend. Bij de huizen heeft hij ook tijdig en ontijdig aangehouden, om de blinde papisten te brengen tot de kennis der waarheid die naar de godzaligheid is, de zieken zijn door hem bezocht, de onwetenden onderwezen en de zwakken gesterkt. Zodat de Heere des oogstes zijn getrouwe arbeidersdienst niet ongezegend heeft gelaten, maar wij hebben onder ons nog mensen die door Gods genadige bewerking en onze getrouwe en ijverige dienaars arbeid tot de schaapskooi van Jezus Christus zijn gebracht. Wij wensen dat onze geliefde visser der mensen het net van het Evangelie aan een andere zijde uitwerpende, meerder en groter vangst door Gods zegen mag verkrijgen.
Wij vertrouwen dat de gemeente van Spijk onze leraar met minstens zo grote blijdschap zal ontvangen, als wij dezelve met droefheid verlaten, en zullen niet nalaten met onze gebeden bij de Almachtige aan te houden, dat zijn getrouwe dienst mag worden gezegend, veel zielen Christus toegebracht en het koninkrijk van onze heerlijke Koning Jezus uitgebreid. Hiermee willen wij wijders aan de kerk van Spijk toewensen, met onze zeer beminde herder van de opperste Herder, genade, vrede en waarheid.

Adriaan Swart, ouderling van Ossenisse.

Uit last en naam van het voornoemde Collegium qualificatum,
Wilh. Nolet,
Collegii preadicti scriba

Dit is het teken van Joost Adriaansz, diaken van Ossenisse.

Alsmede van Adriaan Swart.

Datum Ossenisse den 22 september 1680.

De edelachtbare magistraat van het Hulster-ambacht, onder welkers gebied en opzicht ook Ossenisse als een gedeelte van het voornoemde ambacht is, zoals ze in alle dingen, rakende de opbouwing van Gods koninkrijk, haar behulpzame hand mij heeft verleend en bewezen en altijd zeer vriendelijk, beleefd en goedgunstig omtrent mij is geweest, gedurende mijn verblijf en woning onder haar loffelijke regering te Ossenisse. Zo heeft ze ook hetzelve mij betoond op en na mijn vertrek, mij toezendende deze navolgende attestatie van mijn bedrijf van leven en het waarnemen van mijn beroep en bediening in Ossenisse.

Wij burgermeester en schepenen van het land van Hulster-ambacht, verklaren bij deze, op verzoek van dominee Fredericus Ragstat a Weille, gewezen bedienaar van het Goddelijke Woord in de parochie van Ossenisse, gedeelte van dezelve Ambacht, dat de voornoemde heer A Weille in de voormelde plaats in het jaar 1677 is beroepen, met een bijzondere naarstigheid en buitengewone ijver het Woord Gods aan de gemeente aldaar van tijd tot tijd heeft voorgedragen. Zodat een ieder hetzelve aanhorende met een extreme vergenoeging en tevredenheid vandaar kwam te vertrekken. Hebbende zich verder in zijn handel en wandel zodanig gedragen, dat ons wetens nooit is voorgevallen hetgeen de minste berisping of aanspraak onderworpen zou kunnen zijn, maar in tegendeel in verscheiden voorgevallen gelegenheden deszelfs daden en manier van doen, bij velen als een voorbeeld van stichting en navolging is aangemerkt en ter harte genomen. In kennis der waarheid is deze gedaan, verzonden onder het zegel van zaken van het voornoemde Ambacht, en bij onze griffier tekenen, dezen twaalfde oktober zestienhonderd tachtig, mij ter oorkonde

Als griffier

T. Trallendonck.

In deze gemeente van Spijk, behorende onder de eerwaarde classis van Gorinchem, daar ik tegenwoordig nog sta, heeft mij de HEERE door Zijn Geest ondersteund, zodat ik tot nog toe niet verflauwde in mijn lust en liefde om in mijn gemeente aan te houden tijdig en ontijdig, en haar toe te dienen het gezonde voedsel der Woorden Gods. Tot onderwijzing der onwetenden, tot vertroosting der kleinmoedigen, tot ondersteuning der zwakken, tot mondstopping der dwalenden, tot overtuiging der goddelozen, en God toe te brengen een heilige zielenwinst in Christus. En Gode zij dank, dat ik ook in deze gemeente tot nog toe niet geheel tevergeefs heb gearbeid, noch mijn kracht onnuttig en ijdel doorgebracht.
En ook aangaande de collecte voor mijn kerk, om daar een woning te bouwen, opdat al haar opeenvolgende predikanten niet meer in de naastgelegen stad Gorinchem zoals voor dezen, maar tot troost en dienst der gemeente bij en in het midden van de gemeente mochten wonen; mij in het jaar 1683 naast mijn gewone dienst ten laste gevallen; ofschoon ze mij zeer

moeilijk en lastig was, heeft mij de HEERE ook eindelijk door Zijn genade ondersteund en versterkt, zodat ik ze met een bijzondere christelijke ijver en zorgvuldigheid, getrouwelijk voltrokken heb. Zoals in deze navolgende attestatie van mijn kerkenraad van Spijk, zowel van mijn gehele gedrag tot nog toe onder hen, alsook van deze bijzondere daad van de collecte getuigd en gedankt wordt.

D. Fredericus Ragstat a Weille heeft sedert de tijd in welke zijn eerwaarde het opzienersambt onder ons heeft bediend, zich in alle delen van zijn dienst, zowel in de predicaties, publieke oefeningen als anderszins, als een bijzonder voorbeeld van de kudde die hem was toevertrouwd, in leer en wandel op een ongewone wijze gekweten; en getoond dat hij een goede schat van hemelse wijsheid in zijn hart opgelegd hebbende, deze met een bijzonder grote lust en ijver begerig is geweest aan anderen mede te delen. Waardoor hij zich in openbaring der waarheid aangenaam heeft gemaakt bij de consciëntie der mensen; ja, hij heeft ons in alles overvloedige proeven gegeven van zijn trouwe bescheidenheid, wakkerheid, liefde, standvastigheid en bekommerlijke bezigheid over de uitvoering van zijn dienst.
Bijzonder heeft hij ook zulks doen blijken in de collecte die hij voor onze kerk onlangs gedaan heeft; waarbij ons niet alleen gebleken is een zeer zuivere rekening van ontvangsten en uitgiften, maar ook een grote zuinigheid; zowel in het bouwen als anderszins, om alles bij te brengen dat enigszins tot voordeel van onze kerk dienen kon; zelfs zijn eigen schade als die dragelijk was, niet ontziende, opdat tot Gods eer het begonnen werk een gewenst einde mocht nemen; zoals nu ook door zijn getrouwe zorg en de Goddelijke bijstand geschied is. En alzo ook naast de afrekening en afwikkeling zijn eerwaarde voor zijn getrouwe zorg en moeite door ons is bedankt. En zo hebben we in alles bevonden dat hij niet het zijne maar hetgeen van Christus is zocht. Waardoor ook zijn persoon en dienst tot nog toe niet onvruchtbaar onder ons geweest is. Zodat we den Opperheer des oogstes van harte danken, dat Hij Zijn getrouwe dienstknecht, met het voedsel ter rechtertijd in zijn hand, tot ons gezonden heeft; biddende de Heere dat Hij het talent dat Hij hem verleend heeft, meer en meer wil zegenen, tot grootmaking van Zijn allerheiligste Naam en opbouw van het koninkrijk van Jezus, en tot opwekking van zijn eigen vlees tot een heilige jaloersheid, om hen te winnen en te behouden, naar de verkiezing der genade.

Actum Spijk den 26 februari 1685.

Oth Ruttentaen van Blockland, als ouderling.
Jan Huybertsen van der Wef, als ouderling.
Gerrit Rutten, diaken.
Dit merk Ɜ€ is gesteld bij Peter Jansen Calik, als diaken.
Dit is het + teken van Evouw Andriesz. diaken.
Dit merk x is van Arijen Huybertsz. Van Gypen, als ouderling.

Ik schout, dijkgraaf en opper-kerkmeester van de kerk van Spijk etc. getuige nevens de kerkenraad van Spijk, het hiervoor gezegde en bijzonder aangaande de collecte, als hebbende de rekening als opper-kerkmeester uit last en naam van de hoog edele heer van Sommelsdijk, Spijk etc. opgenomen.

Jr. Vr. Werf.

Dus ziet, heeft mij de HEERE door Zijn grote goedertierenheid getrokken uit de macht der duisternis van het ongelovige Jodendom tot Zijn wonderbaar en zaligmakend Licht, JEZUS

CHRISTUS, het ware Licht der wereld. En mij door Zijn achtervolgende genade zodanig geleid dat Hij mij waardig geacht heeft te maken tot een dienaar van het Nieuwe Testament.
Ik zou u wel (waarde lezer) deze mijn trekking eerder door de druk hebben medegedeeld, maar terwijl ik op de academiën, was kon ik geen tijd vinden om dit in het werk te stellen, hebbende toen de tijd ten hoogste nodig om mijn studies tot Gods eer voort te zetten. En ook was ik toen nog niet machtig om zulks in de Nederduitse taal, met een bekwame stijl te kunnen uitgeven. Want alzo ik van Metz van geboorte ben, daar men niet de Duitse maar de Franse taal spreekt, zo zocht ik op de academiën zijnde en voornamelijk te Groningen, meer het gezelschap der Fransen en Walen, dan der Duitsers; en liet mij de Duitse taal zeer weinig ter harte gaan. En nadat ik van de academiën vertrokken was en mij een jaar of twee in de Nederduitse taal geoefend had, meende ik dat het al te laat was om zulks nu eerst uit te geven. Maar als ik nu in Spijk een jaar of twee ten naasten bij predikant was geweest, en mij de moeilijke opdracht van de collecte voor mijn kerk is ten laste gevallen, en bij deze gelegenheid te Amsterdam geleerd had, zo ben ik niet alleen door vele liefhebbers der heilige Waarheid verzocht, maar met kracht ook aangezet om deze mijn trekking, hoe die van tijd tot tijd door des HEEREN goedertierenheid is geschied, door de druk te willen uitgeven. Hetwelk ik eindelijk door hun sterke aandrang ook beloofd heb te zullen doen, zodra als ik van de moeilijke collecte zou ontslagen zijn; en nu ook, toen ik van deze verdrietige opdracht verlost was, mijn belofte gezocht heb te volbrengen. En tot een toegift kortjes en beknopt erbij te voegen hoe de Heere mij van die dag af dat ik te Kleef belijdenis der Waarheid deed tot op deze huidige dag toe, door Zijn genade geleid heeft en in al mijn sukkelingen doen gevoelen een inwendige vreugde en rust des gemoeds, om ook te kunnen roemen in de verdrukking.

Dus ziet gij nu (waarde lezer) dat ik op een geheel andere wijze dan de heilige Paulus eertijds, tot de zaligmakende kennis der Waarheid ben gebracht.
Echter, omdat de HEERE mij zowel als Paulus eertijds, uit het ongelovige Jodendom getrokken heeft, ofschoon ik met hem op geen gelijke wijze ben getrokken, noch op verre na zulke genade niet heb ontvangen, zo kan ik evenwel door mijn voorbeeld, zoals Paulus door het zijne, met dezelfde woorden argumenteren en bewijzen dat God Zijn volk, dat Hij tevoren gekend heeft, niet heeft verstoten. *Want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams,* en nochtans is mij genade en barmhartigheid geschied. Zo moet ook zekerlijk God het oude Volk van Israël niet verstoten hebben; want anders zou noch Paulus eertijds, noch ik nu en zovelen van Paulus af tot op deze tegenwoordige tijd, uit dat ongeloof zijn getrokken en de zaligmakende genade hebben deelachtig geworden.

Maar misschien zult gij mij vragen, hoe komt het dat er dan zo weinig van die natie nu bekeerd worden? Ik antwoord: ofschoon er nu weinig tot God in Christus bekeerd worden, echter toont God door de weinigen die Hij trekt dat Hij zekerlijk te zijner tijd de gehele massa zalig zal maken; want God als een soevereine God, doet in dit stuk evenals in alle andere dingen, hetgeen Hem behaagt. Eens heeft het Hem beliefd door één predicatie van de heilige apostel Petrus enige duizend te bekeren, en nu door enige duizend predicaties maar één te trekken. Evenwel is die éne bewijs genoeg dat God Zijn volk niet verstoten heeft; want anders zou ook die éne tot de gehoorzaamheid des geloofs niet kunnen gebracht worden.
Voorts zo kan ik ook tot Gods eer zeggen, dat het de HEERE belieft heeft alzo door mij enigen te trekken. Omtrent vier of vijf maanden na mijn gedane belijdenis kwam een jongeman van Dusseldorp af, mij spreken in Kleef, en verzocht dat ik hem helpen wilde om gedoopt en een christen te worden; hebbende geen andere beweegreden dan dat noodzakelijk de christelijke religie de ware moest zijn, omdat ik zover in de Joodse wetenschap was gekomen en nochtans een christen was geworden, en omdat dit motief niet genoeg is (zei hij verder tot mij) om anderen te voldoen, zo ben ik gekomen om door u nader onderwezen te

worden. En deze jongeman, nadat ik hem tien of twaalf dagen onderwezen had en bemerkte zijn oprechtheid, zo is hij met enige voorschriften naar Nijmegen gegaan, alwaar hij ook in het einde van het jaar 1670 is gedoopt, en zoals ik gehoord en verstaan heb, zo hebben de heren van de voornoemde plaats hem doen studeren, en weet niet dat ik ooit iets daarna van hem heb gehoord, anders dan hetgeen goed is. Ook in het einde van het jaar 1683, geleerd hebbende te Amsterdam, zo is een Joodse schoolmeester, omtrent Enkhuizen (zoals ik verstaan heb) daardoor bewogen en overtuigd zijnde, tot de gehoorzaamheid des geloofs gekomen, die mij ook Pascha 1684 bezocht heeft en niets dan oprechtheid in hem kon bemerkten.
Maar ik moet ook bekennen dat ik twee malen zeer deerlijk bedrogen ben. Eens in het jaar 1682 door een Hoogduitse Joodse jongeman die in Spijk kwam om door mij onderwezen en gedoopt te worden, en zoveel uitwendige blijken van oprechtheid gaf, dat ik niet twijfelde of het was alzo. Maar helaas! Hij was vol bedrog, en had verschrikkelijke dingen in de zin, om onder die schijn van door mij onderwezen te willen worden, uit te werken. Te Gorinchem zei hij, dat hij Mozes, en tegen mij dat hij Samuël heette, en elders gebruikte hij de naam van Abraham, en meer andere streken die mij geopenbaard werden, die, als ik ze wilden onderzoeken en het trachtte te doorgronden, mij de hielen liet zien.
In het jaar 1684, in maart, heeft een zekere christelijke juffrouw van Amsterdam een Spaanse Joodse vrouw tot mij in Spijk gebracht, die genegenheid had (zoals ze voorgaf) tot het christendom, en wel bijzonder om door mij onderwezen te mogen worden, en aangezien ik zag de ijver en liefde van de voornoemde eerzame christelijke juffrouw omtrent haar, zo werd ik ook gaande, en zocht alles bij te brengen wat aan de voornoemde Joodse vrouw tot bevordering en uitvoering van haar gewaande goede doel dienen kon. Maar ik bevond eindelijk, zoals vele anderen met mij, daar ze verkeerd heeft, dat niets minder dam een ware genegenheid tot het christendom in haar was, zijnde een mens zo heet gebakerd van hoofd en zo brutaal in haar wandel, dat het bijna ongelooflijk is; lasterende en te schande makende een iegelijk die haar zocht te vermanen en het kwade in haar te berispen. Ook zou ze (zoals mij door geloofwaardige lieden verhaald is) lasterlijk van de allerheiligste Persoon des Middelaars Jezus Christus gesproken hebben. Waaruit ik ook voorzichtigheid geleerd heb om zulke lieden in het toekomende niet al te veel te vertrouwen. Maar ofschoon mij deze hebben bedrogen, zo heb ik evenwel stof om God te danken over die, die de HEERE beliefd heeft door mij te trekken, en kan voor zover nog nader argumenteren en bewijzen dat God Zijn volk niet heeft verstoten; want ook door mij heeft het Hem behaagd enige weinigen genade te bewijzen en tot de gehoorzaamheid des geloofs te brengen.
Ja, deze waarheid heeft in Gods Woord zulke onwankelbare gronden, dat er de minste tegenspreking niet meer valt. En niet minder blijkt ze ook zelfs in de manier, hoe dat de HEERE mij getrokken heeft, hetwelk de HEERE niet zou hebben kunnen doen, indien Hij deze natie absoluut geheel en al verstoten had; maar zulke eerstelingen zijn een helder bewijs dat Zich de HEERE ontfermen zal *over het ganse huis Israëls,* zoals de HEERE ook duidelijk spreekt en belooft in Ezech. 39:25. En dat zal met zekerheid geschieden *als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn,* Rom. 11:25. Zoals we dit ook in onze bladzijden over *Noachs profetie* zeer duidelijk en krachtig hebben aangetoond en bewezen; hoe dat wanneer de Jafethieten ten volle in Sems tenten zouden zijn ingegaan, het geestelijke Kanaän, het Israël naar het vlees, dat uit Sem voorgekomen en tot nog toe onder de ongehoorzaamheid besloten is, mede barmhartigheid verkrijgen zal, en wonen als heren in haars vaders tenten en genieten dezelfde zegen met ons.
Lees en herlees dan (waarde lezer) zo de bladzijden over *Noachs profetie* als het historisch relaas van de genade die de HEERE aan mij bewezen heeft; en ik wil niet twijfelen of gij zult door des HEEREN bijstand enig geestelijk profijt daaruit genieten. Ik hoop dat God uw hart met Zijn Geest zal vervullen, opdat gij door geloof, kennis, liefde, hoop, gebeden,

onderzoeking van Mozes en de profeten, de Semmieten, het Israël naar het vlees moogt tot een heilige jaloersheid verwekken, om enigen van hen naar de verkiezing der genade te winnen en te behouden. Hetwelk ik u van harte toewens en nog nader met de kerk, “Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame! Als de HEERE de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jakob verheugen, Israël zal verblijd zijn”. Psalm 14:7. O Heere hoor, o Heere vergeef, o Heere merk op en doe het, en vertoef niet, om Uws Naams en eer wil. Waarop ik verder zegge, amen, het zij alzo, ja amen.

Op de afbeelding van de auteur, sprekende ingevoerd.

‘k Heb, toen mij ‘t ware licht nog niet en had beschenen,
Het blinde Jodendom door mijne leer gesticht.
Totdat ik eindelijk verlicht door ’t zuiver licht,
De stralen van dien glans ging Christus Kerk verlenen;
Zo ben ik FREDERYK, in naam en daad geweest,
Die niet heb wederstreeft de vrede van Gods Geest.

Mors mihi vita.

NOACHS PROFETIE

Over Gen. 9 vers 27.

God breide Jafeth uit, en hij wone in Sems tenten; en Kanaän zij hem een knecht.

Op hetzelve

Eer dat de wereld was, of eeuw, of tijd, of stonden.
Eer dat men mensen zag, of schepsels zijn gevonden,
Zo is er nochtans iets van eeuwigheid geweest,
Een algenoegzaam God, een werkzame Geest.
De Vader, Geest en ’t Woord door Wien wij God genaken,
Waarin den Vader Zich voor eeuwig kon vermaken.
Die spelend’ al den dag was voor Zijn aangezicht,
En zo vermaakten Zich dat ongeschapen Licht.
Ja altijd had Hij zo zonder verloop van jaren,
Of zonder buiten Hem zich ’t schepsel te openbaren
Volmaaktelijk vernoegd. Maar sinds den afgrond hier
Van ’t eindeloze goed, van ’t krachtig liefdevyer.
Wanneer d’ eeuwige God liefds-afgrond wil ontdekken,
Komt d’ aarde uit een niet, uit d’ aard een mens verwekken.
Want als dit grote Al, zeer schoon was toegerust,
Zo krijgt Hij als het waar’, een nieuwe scheppens-lust.
God houdt een heil’ge raad, zegt: laat Ons mensen maken
Naar Onzer beeltenis, en zonder ’t werk te staken,
Zo spreekt Hij maar één woord en in een ogenblik
Zo komt er naar Gods beeld een mens uit het slik.
Maar helaas! Dit beeld verliest de mens door de zonden.
Daar is de vreed’ gestoord, Gods majesteit geschonden,
Den vloek beheerst de aard’, nijd, broedermoord den mens,
Hoewel God ’t vrouwenzaad beloofd der heid’nen wens.
En als nu alle vlees zijn wegen zo verdraaide,
Dat over ieder mens de zond’ den scepter zwaaide,
’t Verdriet God grotelijks, het smart Hem aan het hert,
Zodat door zonden-vloed gans d’ aard verslonden werd.
Doch Noach wordt verschoond, ’t hoofd van een nieuwe wereld,
Die weêrom als voorheen met schepsels wordt bepereld.
De vloek blijft echter vast; want ziet uit enen stam,
Komt een gezegend zaad en een vervloekte Cham.
Gods Geest toog Noach aan, die ons toen al voorzeide,
Hoe God Sem zeeg’nen zou en Jafeth wijd uitbreide
Ja hoe God wonen zou in Sems in Salems hut.
Waarom Hij zelfs zou zijn een vyer’ge muur en schut.
Doch hoe dat eens Gods raadsbesluiten zullen baren,
Hoe dat dat woeste volk der heid’nen heirscharen,

Den Moor, den Afrikaan, de Heere zonder feil'
Zal brengen in Zijn Kerk, dat toont hier van der Weil'
Van wiens verblinde hart God eens het deksel weerde,
Dien rabbi Israëls, vermaarde schriftgeleerde,
Brengt uit de goede schat nu van zijn hart weer voort
Dat goede hemel-nieuws, dat vanouds is gehoord.
God breide Jafeth uit, Hij wone in Sems tenten.
O God van Sem Uw Naam zij Jafeth ook bekend, en
Geef dat Uw heerlijkheids geduchte Majesteit
Bij Sem recht zij gevreesd, bij Jafeth uitgebreid.
Dat Jood en heiden, Turk en alle afgodisten,
Door enen band verknocht, te saâm als enen christen
Uitgalmen Zions heil, verkondigen Uw lof,
Die geestelijk zaad verkrijgt in veelheid als het stof.
Wanneer zal Heer', naar 't Woord der heid'nen volheid ingaan?
Israël nu verhard, van zijn verstoktheid afstaan?
Dien Goël nemen aan? Dien Koning hulde biên?
Ach! Wie zal leven dan, wanneer dit zal geschiên?
Geluk hem die 't zal zien!

Henricus Nahuys V.D. M.
Hoornaar 2 maart 1685

NOACHS PROFETIE

Van de zalige roeping en bekering der heidenen door de Messias, en het Woord Zijner genade; en van de gelukzalige staat der Kerk van het Nieuwe Testament die in *tenten* woont enz. Verklaard en verhandeld en krachtig bewezen uit haar vervulling, dat JEZUS van Nazareth de CHRISTUS is, enz.

Tekst. Hebreeuws. Gen 9:27
יפת אלהים ליפת וישכן באהלי־שם ויהי כנען עבד למו.

Targum Jonathan
ישפר יי תחומיה דיפת ויתנירון בנוי וישרון במדרשא דשם. ויח כנען עביד להון
God zal schoon en sierlijk maken de landpalen van Jafeth; en zijn zonen zullen Jodengenoten worden (dat is bekeerd,) en zij zullen wonen in de school van Sem; en Kanaän zij haar dienstbaar

Targum Onkulos
יפתי יי ליפת וישריכ שכינתיה במש ניה דשם ויהי כנען עבדא לתון
God breide Jafeth uit; en de tegenwoordigheid Gods wone in de tabernakel van Sem, en Kanaän zij haar knecht.

Vers. Tremel.
Alliciet Deus Jephethum, ut habitet in tentoriis Schemi; eritque Canaän servus eis.

Tekst.
God breide Jafeth uit, en hij wone in Sems tenten; en Kanaän zij hem een knecht.

Aandachtige en zeer beminde in de Heere Jezus Christus,

Groot en uitnemend is de eer en heerlijkheid van onze God, welke geopenbaard is en gebleken is in de geboorte en menswording van Zijn Zoon, onze Heiland en Zaligmaker JEZUS CHRISTUS.
Ja ook zelfs het heerlijke, hetwelk eertijds heerlijk was, is niet heerlijk geweest in opzicht van deze uitnemende heerlijkheid, welke in de menswording van de Heere Jezus is gebleken, 2 Kor. 3:10. Want in deze geboorte is gebleken de eer en heerlijkheid van Gods waarheid. De beloften, eertijds aan de vaderen gedaan, (zegt de heilige apostel) heeft God vervuld, verwekkende Jezus, Hand. 13:32. En in deze JEZUS, geopenbaard in het vlees, 1 Tim. 3:16, zijn voorts al de andere beloften Gods ja en amen gemaakt, 2 Kor. 1:20. En zo is in deze geboorte gebleken dat God waarachtig is, Joh. 3:32.
En ten tweede. Zo is in deze geboorte ook heerlijk gebleken de eer en heerlijkheid van de Goddelijke genade, liefde en goedertierenheid; en wel van die genade, door welke Hij den Zoon heeft gegeven, Joh. 3:16, en Hem niet heeft gespaard, Rom. 8:32. Waardoor God Zijn uitnemende liefde jegens ons bewijst, Rom. 5:8, en ons alle dingen schenkt in en met Zijn Zoon Jezus Christus, Rom. 8:32, de allergrootste en allerheerlijkste beloften, 2 Petr. 1:4, en heeft ons alzo begenadigd in den Geliefden, Ef. 1:2. Hetwelk zulke grote en heerlijke dingen zijn, dat de heilige Schriftuur van dezelve getuigt, dat “het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben”. 1 Kor. 2:9.
En ten derde. Zo is ook in deze geboorte gebleken de eer en heerlijkheid van Gods heiligheid en gerechtigheid; want opdat Hij rechtvaardig zou zijn Die de goddelozen rechtvaardigt, Rom. 4:5, zond Hij Zijn Zoon, Welke Hij overgeleverd heeft voor de zondaren, en dat om hun overtredingen, Rom. 4:15. In dat gericht, aan hetwelk Hij Zijn Zoon onderworpen heeft, is Hij verhoogd, en in de gerechtigheid die Hij Zijn Zoon in de eeuwige raad des vredes heeft voorgesteld, die ook de Zoon in de volheid des tijds door Zijn volmaakte gehoorzaamheid heeft aangebracht, Dan. 9:24, is Hij geheiligd, Jes. 5:16. Waarlijk een gerechtigheid die verwonderenswaardig is, want opdat de zonde zou veroordeeld worden, hetwelk bij de wet onmogelijk was, zond God Zijn Zoon in de gelijkheid van het zondige vlees, en dat voor de zonde, Rom. 8:3. Hem zonde voor ons makende, opdat wij zouden worden de rechtvaardigheid Gods in Hem, 2 Kor. 5:21. En opdat de zonde niet ongestraft zou gelaten worden, zo straft Hij ze in Zijn Zoon, en doet Hem wedergeven en herstellen hetwelk Hij niet geroofd had, Ps. 69:5.
En zo is ook in deze geboorte op een uitnemende wijze gebleken de eer en heerlijkheid van Gods macht. Daarom zingt de heilige maagd Maria in haar lofzang, Hij heeft grote daden aan mij gedaan, Hij Die machtig is, Luk. 1:49. O wat is dat een bijzondere uitnemende macht! De HEERE geeft een teken dat een maagd, zonder de wil des mans en des vleses, maar door de kracht des Allerhoogste en werking van de Heilige Geest, zou zwanger worden en een Zoon baren, te weten de Immanuël עמנו־אל de God met ons, Jes. 7:14. Hij schept wat nieuws op aarde, iets dat nooit gehoord of geschied is en ook nooit meer geschieden zal, noch gehoord worden. De *vrouw*, נקבה zonder de wil des mans, omvangt גבר de *held* en *man*, Jer. 31:22. Door Wien God de Heere hulp en verlossing besteld heeft, Ps. 89:20. Hij doet op Hem rusten de Geest des machts, Jes. 11:2 en Hij heeft Hem gezalfd met macht, Hand. 10:38 door Welke Hij grote en zeer wonderlijke dingen heeft gedaan op de aarde, Matth. 11:5. Hij heeft de sterkgewapende ontwapend. De duivel vernietigd, Hebr. 2:14. Den dood verslonden tot overwinning, 2 Tim. 1:10. Deze Machtige heeft gedaan hetgeen bij de wet onmogelijk was, Rom. 8:3. En zo is Hij waarlijk bewezen te zijn de JEHOVA, in Denwelke zijn gerechtigheid en sterkte, Jes. 45:24.

Ja, in Christus' geboorte is ook geopenbaard de ere van Gods wijsheid. Alleen God is wijs geweest, en heeft op een betamelijke wijze de zonden kunnen vergeven en straffen, de zondaars verschonen en de zonden zelf niet te sparen; de straf op de zonden af te eisen en echter van de zondaren geen voldoening aan de gerechtigheid te vorderen, noch de barmhartigheid te vergeten. Niets van het recht te verkrommen, of van hetzelve af te wijken, en nochtans het ontslag van de onrechtvaardige rechtvaardiglijk toe te staan. De goddelozen te rechtvaardigen en niet te verdoemen, ja rechtvaardiglijk te rechtvaardigen, opdat het recht der Wet in hem vervuld zou worden, Rom. 8:4. Deze veelvuldige wijsheid van God, Ef. 3:10, is geopenbaard in de zending van de Zoon, evenals ook de Goddelijke rijkdom; waarom Paulus de heilige apostel melding maakt van de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, Ef. 3:8. Hierom Jesaja, als hij de Heere zag, zittende op een zeer hoog-verheven troon en met Zijn zomen de tempel vervullende, hetwelk was de ere en heerlijkheid van Jezus te zien, zoals de heilige Johannes getuigt, Joh. 12:41. Namelijk, in het vlees geopenbaard, 1 Tim. 3:16. Toen (zeg ik) als hij dat gezicht zag, heeft hij ook een stem horen uitroepen, zeggende: יהוה קדוש קדוש קדוש כבודו הארץ-כל מלא צבאות "Heilig, heilig, heilig is de HEERE der heirscharen; de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol", Jes. 6:1-3. Zo ook Jes. 40:5, daar wordt gezegd dat de heerlijkheid des HEEREN zal geopenbaard worden, maar hoe en wanneer? Dan namelijk, als "alle vlees tegelijk zal zien dat het de mond des HEEREN gesproken heeft", te weten, in het vlees. Insgelijks wordt in Hag. 2 gesproken van Christus Zijn komst en van de menswording met de woorden: "de Wens aller heidenen" zal komen, vers 8, en er wordt van stonden af aan bijgevoegd: "Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen". En wederom: "De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste", vers 10a. Daarom de heilige engelen, welke God dankten en lof zongen over de weldaad van de zending van Zijn Zoon, als Hij geboren werd te Bethlehem in de stad Davids, zeggen in hun lofzang in de eerste plaats: "Ere zij God in de hoogste hemelen", Luk. 2:14. Want doordat nu Jezus geboren was, in Wien alle beloften Gods ja en amen zijn en al de schaduwen haar vervulling en einde hebben, zo is God nu verheven en Hem is de ere, omdat Hij in de hoogte woont, Jes. 33:5 en niet meer in de schaduwachtige Levitische tempel en tabernakel met handen gemaakt, en evenwel niet ver is van een iegelijk van ons, Hand. 17:27.

En zoals in de geboorte en menswording van Christus op een bijzondere uitnemende wijze geopenbaard is Gods ere en heerlijkheid, zo heeft ze ook uitnemende goederen en gaven veroorzaakt en op aarde aangebracht, door welke Hij in waarheid betoond is te zijn de Middelaar van het Nieuwe en veel betere Testament, dat in veel betere beloften bestaat. Onder deze aangebrachte goederen en gaven mag de vrede de uitnemendste gerekend worden, die Hij als bij testament aan de Zijnen heeft nagelaten, zeggende: "Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u", Joh. 14:27, en dat ook een bijzonder eigen goed is van het Nieuwe Testament der genade, "Want het Koninkrijk Gods is niet spijze en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest", Rom. 14:17. En alhoewel de heiligen van het begin af vrede met God gehad hebben, echter zo was er vóór Christus' komst geen vrede tussen Joden en heidenen, want deze ellendigen, eertijds zonder Christus, waren vervreemd van het burgerschap Israëls en van de testamenten der beloften; zij leefden als "zonder hoop en zonder God in de wereld", Ef. 2:12. God de Heere belast de Israëlieten, Deut. 7:2-4, dat ze ganselijk geen verbond met de heidenen zouden maken, noch met hen omgaan. Maar deze vijandschap heeft Jezus door Zijn komst, en voornamelijk door Zijn lijden en sterven vernietigd, en vrede gemaakt. Want komende in de wereld (zegt Paulus), heeft Hij door het Evangelie vrede verkondigd, beide die verre en nabij waren; en de vijandschap, namelijk de wet der geboden in inzettingen bestaande vernietigd, en de middelmuur des afscheidsels verbroken en door Zijn dood en bloedstorting beide, Joden en heidenen met God verzoend en bevredigd, Ef. 2:13-17. Daarom, zodra als Christus in de wereld kwam, hebben de engelen daarbij gezongen en melding gemaakt van deze vrede, zeggende in hun lofzang: "en vrede op

aarde", als wilden ze zeggen, de vijandschap tussen God en de mens en tussen de mens en zijn eigen consciëntie en tussen de mens en zijn naasten en voornamelijk de vijandschap tussen Joden en heidenen, zal nu ophouden en weggenomen worden, omdat de vrede en de oorzaak des vredes, de Silo, de Vredemaker op aarde is. Want nu is de ure gekomen, (zoals Christus elders spreekt) dat de doden, dat zijn de heidenen die dood in zonde en misdaden waren, de stem des Zoons Gods zullen horen en leven, Joh. 5:25. En waarlijk, deze vrede die Christus gemaakt heeft tussen Joden en heidenen, is een zaak van een bijzonder groot belang; want door deze vrede is God betoond te zijn niet alleen een God der Joden, maar ook een God der heidenen, "Die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof". Rom. 3:29 en 30. Ja, door deze vrede wordt Christus' erfenis uitgebreid en de voorhoven van Zijn koninkrijk uitgezet en Zijn troon zeer hoog verheven; want zo worden Hem de heidenen tot een erfenis gegeven en de einden der aarde tot een bezitting, Ps. 2:8, verg. Ps. 72:8-11. En nog meer, door deze vrede, ziet, worden vervuld de beloften die eertijds aan Abraham zijn gedaan, dat hij zijn zou een erfgenaam der wereld en een vader van vele volkeren, en dat in zijn Zaad zouden gezegend worden alle geslachten der aarde, Gen. 22:18, en de toezeggingen in de profetische schriften van de bekering en inkomst der heidenen bewaarheid, en de zegen die Noach uitgesproken heeft over Jafeth, zeggende in de woorden van onze tekst, uw aandacht voorgelezen, "God breide Jafeth uit, en hij wone in Sems tenten; en Kanaän zij hem een knecht". Dit wordt volkomen bevestigd, want omdat de vijandschap vernietigd en vrede gemaakt en aangebracht is, zo worden nu de Jafethieten, namelijk de heidenen, door de predicatie van het Evangelie des vredes aangelokt en door het geloof in Jezus, de ware God van Sem, overgebracht uit de macht en het rijk der duisternis, om te wonen in de tenten van Sem, en met Sem te genieten dezelfde zegen en genade.

Wij horen dan Noach, die leraar der gerechtigheid, spreken in de woorden van onze tekst, uw aandacht voorgelezen.

1. Van *God* en *Jafeth*.
2. Zo zegt hij ook wat God aan Jafeth doen zal, namelijk, *uitbreiden* of overreden. Waarop dat volgen zou, zijn inkomst en woning שם-באהלי in de *tenten van Sem*.
3. Zo toont hij ook wat *Kanaän* wezen zou aan Jafeth, namelijk, עבד een *knecht*.

In de eerste plaats horen wij Noach spreken van God en Jafeth. Hij spreekt eerst van God, Die in het voorgaande 26e vers שם אלהי de God van Sem wordt genoemd. En Die hij door uitnemendheid ook JEHOVA genoemd heeft, om aldus Sem te verzekeren van Gods liefde, gunst en genade en van het verbond, weldaden, zaligheid, leven, onsterfelijkheid en van de zaligmakende gemeenschap Gods, zowel hier in dit leven, alsook hiernamaals in de eeuwige heerlijkheid in de hemel boven, in en door de verdiensten van de Middelaar, Die Zichzelf in de volheid des tijds Gode onstraffelijk zou opofferen. Deze God nu zal dit aan Jafeth doen, als willende niet langer alleen maar zijn een God der Joden, maar ook een God der Jafethieten, namelijk der heidenen, rechtvaardigende de besnijdenis uit het geloof en de voorhuid door het geloof, Rom. 3:29 en 30.
God Die in den beginne alles geschapen heeft, en gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, Gen. 1:1 en 3, 2 Kor. 4:6, zal ook dit nieuwe scheppen en in het midden van deze duistere heidenen Zijn licht doen schijnen en Zijn zaligmakende genade doen blinken. Want de bekering en aanlokking der heidenen, dat hier beloofd wordt, is ook een schepping en als het licht uit de duisternis te doen schijnen. Hierom zegt de heilige apostel tot die bekeerde heidenen in Efeze: "Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heere", Ef. 5:8.

God de Heere, Die de heidenen in de voorleden tijden heeft laten wandelen in hun eigen wegen, Hand. 14:16. Zonder hen van buiten te bestralen met de zaligmakende leer van het woord der genade; want God maakte toen "Jakob Zijn woorden bekend, Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten. Alzo heeft Hij geen volk gedaan; en Zijn rechten, die kennen zij niet. Hallelujah". Ps. 147:19 en 20. Maar "duisternis bedekte de aarde en donkerheid de volken", Jes. 60:2. Noch van binnen hen te verlichten door Zijn Heilige Geest, want zij waren "Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding huns harten", Ef. 4:18. Waarom ze ook gezegd worden in die tijd zonder God geweest te zijn, Ef. 2;12. En God niet te kennen, 1 Thess. 4:5. "God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom dat zij zich bekeren", Hand. 17:30. En toont dat "God geen aannemer des persoons is. Maar in allen volke is die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam", Hand. 10:34 en 35. Want Gods huis is een "bedehuis voor alle volken, die zich tot de Heere voegen om Hem te dienen, en om de Naam des Heeren lief te hebben, om hem tot knechten te zijn", Jes. 56:6 en 7.
Het grondwoord אלהים Elohim dat in onze tekst staat, en door *God* in onze taal wordt overgezet is niet afkomstig van het Arabische woord aljah אליה, hetwelk eerbewijzen betekent, omdat men, namelijk God alle eer moet bewijzen. Maar het heeft zijn oorsprong van het Hebreeuwse woord אלה alah, zweren, waaruit wij zien en leren dat God het werk der verlossing in Zijn eeuwige raad des vredes vastgesteld en besloten, alsook al de beloften der genade die Hij ooit gedaan en beloofd heeft, als met een eedzwering bevestigd heeft. "Want als God (zegt Paulus) aan Abraham de belofte deed, dewijl Hij bij niemand die meerder was, had te zweren, zo zwoer Hij bij Zichzelven", Hebr. 6:13. Namelijk toen, als de Heere tot hem zeide: "daarom dat gij deze zaak gedaan hebt, en uw zoon, uw enige, niet onthouden hebt, voorzeker zal Ik u grotelijks zegenen en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren des hemels en als het zand dat aan den oever der zee is; en uw zaad zal de poort zijner vijanden erfelijk bezitten. En in uw Zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde, naardien gij Mijn stem gehoorzaam geweest zijt". Gen. 22:16-18. "Waarin (zegt de apostel) God, willende den erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daar tussen is gekomen", Hebr. 6:17.
Maar in de tweede plaats, zo wordt ons ook door deze naam Elohim getoond en aangewezen dat God macht, genoegzaamheid en het recht heeft om de mens en de zondaar te bezweren en te verplichten, om te geloven de Goddelijke beloften en om te gehoorzamen de Goddelijke geboden en bevelen, en om met lijdzaamheid en blijdschap te hopen en te wachten op de vervulling van de Goddelijke profetieën en voorzeggingen; en dat de mens en de zondaar gehouden is, op zodanige bezwering en verplichting te zeggen: amen. Erkennende Gods macht, genoegzaamheid, recht en waardigheid, en door geloof, liefde, hoop en standvastige gehoorzaamheid zich aan God overgevende en geheel en al aan Hem onderwerpende. Hierom staan deze twee woorden in de heilige bladeren bij elkaar gevoegd, ELOHEE-AMEN אלהי־אמן de *God amen*; op Wiens bezwering niemand weigeren moet te zeggen: amen. Zo staat er in Jes. 65:16: "Zodat wie zich zegenen zal op aarde, die zal zich zegenen באלהי־אמן in den God der waarheid (amen); en wie zweren zal op aarde, אמן באלהי ישבע die zal zweren bij den God der waarheid (amen)". Welk recht om de zondaar zodanig te bezweren en te verplichten, op Gods wijsheid, waarheid, macht, liefde, trouw en goedheid is steunende; want wanneer het de Heere aan wijsheid ontbrak om te kennen de voorwerpen des geloofs en der gehoorzaamheid waardig, hij zou niet kunnen zijn Elohim, macht hebbende om van ons geloof en belijdenis te vergen. Zo ook als het Hem ontbrak aan waarheid, dan zou Hij niemand tot onderwerping kunnen verplichten, aangezien dat niemand gehouden is iemand te geloven die niet waarachtig is. Eveneens, indien het Hem aan macht, liefde, trouw en goedheid ontbrak, Hij zou niet de Elohim zijn Die iets zou kunnen beloven, aangezien dat niemand mag beloven hetgeen hij niet machtig is te volbrengen. En zo zou Hij ook aan niemand iets geopenbaard

hebben dat ter zaligheid nodig is, want die niet lief heeft, zal niemands welzijn of zaligheid bevorderen, en hetgeen tot dat doel nodig is, openbaren of beloven; ook zou hij Zijn weldaden en genadegaven aan niemand meedelen, zo het Hem aan goedheid ontbrak.
Nu, deze alleenwijze, waarachtige, machtige, liefderijke en goedertieren Elohim, God, wordt dit werk aan Jafeth te doen, toegeëigend; want het is een Goddelijk werk, en Zijn eer, die Hij aan niemand anders geeft. "Ik ben de HEERE, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik aan geen ander geven, noch Mijn lof den gesneden beelden". Jes. 42:8, vergelijk hoofdstuk 48:11. Want als wij het grondwoord "Japhth" יפת dat in onze tekst staat, verklaren door het woord "uitbreiden", zoals onze Duitse overzetting heeft, en dat de betekenis zou zijn, "Jafeth zou worden uitgebreid", dan is het immers Gods werk, want wie heeft de mensen geschapen? En geschapen zijnde, wie heeft tot hem gezegd: פרו ורבו ומלאו את-הארץ "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde"? En wie heeft des mensen macht zover uitgebreid, dat hij macht en heerschappij heeft over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte dat op de aarde kruipt, zodat alles hem onder zijn voeten is gesteld? Zekerlijk, niemand anders dan God, Die hemel en aarde, de wereld en alles wat daarin is, gemaakt heeft, Ps. 146:6. Daarom zegt de heilige Paulus tot die van Athene, dat God: "heeft uit énen bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op den gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden tevoren geordineerd, en de bepalingen van hun woning", Hand. 17:26. En als wij het grondwoord Japhth door het woord *overreden* verklaren, zoals Piscator en sommige andere schrijvers doen, en dat de betekenis zou zijn dat Jafeth zou worden overreed, dan is het immers ook Gods werk. Jeremia zegt: "HEERE, Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden". Jer. 20:7a. Zo belooft de HEERE ook Hos. 2:7, dat Hij Zijn vervallen Kerk zal herstellen, zeggende: ziet, Ik zal ze מפתיה overreden. En zo verheerlijkten degenen die van Petrus hoorden de genade die de Heere aan de heidenen bewezen heeft God, zeggende: "Zo heeft dan God ook den heidenen de bekering gegeven ten leven!" Hand. 11:18. …"en dat Hij den heidenen de deur des geloofs geopend had". Hand. 14:27. Het is Zijn werk, Hij heeft het gedaan, Hand. 15:8 en 9. En wanneer wij ook het woord Japhth vertalen door *schoon maken*, zoals de Chaldeeuwse Parafrastes Jonathan doet, en dat de betekenis zou zijn, "Jafeth zou worden schoon gemaakt", dan is het ook Gods werk, want in Christus Jezus is de zegen van Abraham tot de heidenen gekomen, Gal. 3:14, en in Christus Jezus zijn ze verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, Ef. 1:13. Door deze genade zijn ze geheel verheerlijkt geworden inwendig, zodat zelfs de Koning der koningen lust heeft in haar schoonheid, Ps. 45:12.

Noach (waarde christenen) had drie zonen, Sem, Cham en Jafeth, en Jafeth de oudste zoon van Noach, heeft 7 zonen voortgebracht of geteeld, met name: Gomer, Magog, Madái, Javan, Tubal, Mesech en Tiras. En twee van deze zonen van Jafeth, te weten Gomer en Javan hebben ook tezamen zeven zonen geteeld; want Gomer heeft drie zonen geteeld: Askenaz, Rifath en Togarma. En Javans kinderen waren: Elisa, Tarsis, Chittim en Dodanim. Van deze nakomelingen nu, spreekt Noach door Gods Geest in de profetie van de woorden van onze tekst. Want evenals de naam Kanaän niet alleen de persoon van Kanaän, de zoon van Cham, betekent, maar ook al de Kanaänieten zijn nakomelingen; en door Sem, niet alleen de persoon van Sem, maar ook alle Semieten zijn nakomelingen, het Israël naar het vlees verstaan wordt zo ook door Jafeth moeten we niet alleen de persoon van Jafeth, maar alle Jafethieten die uit Jafeth voortgekomen zijn, verstaan. Even alzo wordt in Gen. 25:23 gezegd van Jacob en Ezau, "De meerdere zal den mindere dienen". Alwaar door de meerdere en mindere niet alleen de personen van Jacob en Ezau, maar voornamelijk hun nakomelingen verstaan worden, want in hen is voor het eerst deze profetie bevestigd en bewaarheid.
Het is daarom een grote dwaling als de Joden zeggen en voorgeven, omdat in deze profetie van Noach, in de zegen die over Jafeth uitgesproken wordt, de naam אלהים Elohim en niet

JEHOVA staat, zoals in de zegen over Sem, dat daarom de zegen van Jafeth van minder kracht en belang, en verre zo hoog niet te achten was dan die van Sem. Dit zeggen we, is een grote dwaling, ja, een kleinachting deze profetie aangedaan. Want de naam Elohim is zowel een naam van de almachtige, oneindige levende God Israëls, dan de naam JEHOVA. Het is wel waar dat de profetie en zegening van Jafeth, op die van Sem is volgende, maar dat is niet omdat ze minder is, maar omdat ze als een aanhangsel van deze is, en de zegen eerder over Sem dan over Jafeth gekomen is, die voor het eerst in het ware zaad Abrahams en alzo in Sem gezegend wordt.
Van deze Elohim God nu, en Jafeth, zegt Noach in de woorden van onze tekst "Elohim God, יפת Japht" enz. Hier hebben we in de grondtaal een paronomasia[5] en allusie[6] van het woord japht יַפְתְּ op de naam Jafeth יֶפֶת. De Hebreeën zeggen: לשון נופל על לשון *spraak vallende op spraak*. Dat is, dat het ene op het andere toespelende is. En dit wordt in de heilige Bladeren meermalen gevonden. Zoals Gen. 5:29, daar noemt Lamech zijn zoon *Noach*, dat is *trooster*, want (zegt hij) "deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, dat de HEERE vervloekt heeft". Hier is de naam Noach, *trooster* en het woord *troosten* en vertroosten op elkaar toespelende. Zo ook Jer. 1:11 en 12. De Heere vraagt Jeremia wat hij zag en Jeremia antwoord: "ik zie een amandelroede" (Hebr. שקד מקל) en de Heere antwoordt wederom, zeggende: "Gij hebt wel gezien, אני שקד-כי want Ik zal wakker zijn (of haasten) over Mijn woord, om dat te doen." Hier is nu de naam van amandelstok שקד מקל en het woord שקד haasten of wakker zijn, op elkaar toespelende. Zo ook in Gen. 49:8. Jehuda, *geprezene* of *lover, u zullen prijzen* of *loven* etc, is de naam en het woord op elkaar toespelende. Alsook in vers 16. דן Dan, de *richtende* of *richter* ידין *zal richten* etc., is het woord en de naam op elkaar toespelende. Voeg hierbij 1 Sam. 25:25 en Zef. 2:4.
Wat aangaat het woord *japht* יפת in zichzelf aangemerkt, rakende zijn kracht en betekenis, hebben we alreeds enigszins getoond, dat het op drieërlei wijze kan uitgelegd en vertaald worden. Als:

1. God *zal uitbreiden,* zo heeft onze Duitse overzetting en de Targum Onkelos en de 70 overzetters, Hiëronimus en meer anderen.
2. Betekent dit woordje ook *schoonmaken.* Zo vertaald het de Targum Jonathan. *God zal schoon en sierlijk maken de landpalen van Jafeth etc.*
3. God zal *overreden.* Zo wordt dit woord vertaald door Jun en Tremel. En Piscator en meer anderen. In deze betekenis wordt dit woord ook gebruikt in Jer. 20:7 פתיתני ואפת יהוה "HEERE, Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden", of hebt mij overreden laten. Zo ook Richteren 14:15 אישך-את פתי *overreed uw man.* Vergelijk Hosea 2:13.

En daarom zullen wij al deze 3 uitleggingen volgen. Want allen hebben ze hun waarheid; alhoewel dat we het allermeest met die vertalingen houden die het door *overreden* hebben overgezet.

Wij beginnen dan met onze Duitse overzetting eerst, die het door *uitbreiden* vertaald heeft. *God zal Jafeth uitbreiden.* De zin en mening hiervan is helder om te verstaan en te bevatten. Jafeths nakomelingen zullen groot en veel worden in getal, en zich zeer ver uitbreiden en grote landen in bezit hebben, en in de uitdeling der aarde zal God het grootste en schoonste gedeelte aan hen te bewonen geven.
Jafeth, voor zover we bevinden kunnen, zowel in de heilige Schriftuur als bij andere oude aanzienlijke schrijvers, heeft deze navolgende landen bewoond: Europa, Duitsland, Turkije, Klein Azië, Media, een gedeelte van Armenië, en zoals de Targum Jonathan wil, zo bewoonde hij ook Afrika, Macedonië, Albanië, Barbarijen. En volgens de Targum

[5] Woorden die veel overeenkomen in de stijl van de tekst.
[6] In dit geval wordt door het werkwoord naar de persoon verwezen. Er is een zinspeling.

Jeruschalmi is ook Perzië een gedeelte van Jafeths bezitting en Italië en Dodaina. En sommige oude geleerde schrijvers rekenen ook tot Jafeths deel Amerika of ten minste het grootste deel daarvan.
Die grote onfeilbare schrijver Mozes zegt in Gen. 10:5 dat uit Jafeths zonen, die hij naar orde in vers 2-4 optekent, "Van dezen zijn verdeeld de eilanden der volken". Dat is: de eilanden en woningen der volken, uit Jafeth volkrijk zijn gemaakt en met inwoners zijn bezet. En daarom, wanneer we in de heilige Bladeren van *eilanden* lezen of horen lezen, zoals in Jes. 41:1. "Zwijgt voor Mij, gij eilanden". Jes. 42:4: "De eilanden zullen naar Zijn leer (of wet) wachten." En in Jes. 49:1: "Hoort naar Mij, gij eilanden". En Jes. 51:5: "Op Mij zullen de eilanden wachten en op Mijn arm zullen zij hopen". Vergelijk Jes. 60:9: "De eilanden zullen Mij verwachten". En Ps. 72:10: "De eilanden zullen geschenken aanbrengen". En Ps. 97:1. Zo moeten we aan de nakomelingen van Jafeth denken, die deze eilanden vervuld en met inwoners bezet hebben. Noch Sem, noch Cham zijn in zoveel landen uitgebreid als Jafeth. En daarom mag het als een bijzondere eigen zegen over Jafeth gezegd worden, *God zal Jafeth uitbreiden*, namelijk boven al zijn broeders, zoals elders van Juda gesproken wordt, Gen. 49:8.
Daar benevens, zo zijn de landen van Jafeth ook boven alle andere landen met volk en inwoners vervuld. De historieschrijvers verhalen ons dat in het oosten, daar zich Jafeth verspreid heeft, de landen zodanig met volk en scharen vervuld zijn, dat ze als met mensen en inwoners bezaaid zijn. En zo zien we dan dat de uitbreiding der volken en de bezitting van veel landen, niet alleen is een werk van de Goddelijke almogendheid, zoals alreeds enigszins boven getoond is, maar het is ook een bijzondere Goddelijke zegen. Want het wordt hier als een bijzondere zegen van Noach door Gods Geest over Jafeth uitgesproken, zeggende: Elohim *God breide Jafeth uit* etc. Zo heeft ook God de Heere, onder andere beloofde weldaden en zegening, aan Abraham ook deze bijzondere zegen beloofd, zeggende: "Ik zal u tot een groot volk maken", Gen. 12:2a. En wederom: "En Ik zal uw zaad stellen als het stof der aarde; zodat, indien iemand het stof der aarde zal kunnen tellen, zal ook uw zaad geteld worden". Gen. 13:16. En wederom: "Zie nu op naar den hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn". Gen. 15:5, vergelijk Gen. 17:5 en 22:17 en 18. En zelfs aangaande Ismaël zei de Heere tot hem: "En hij zal wonen voor het aangezicht van al zijn broederen". Gen. 16:12 en Gen. 17:20: "Ik heb hem gezegend en zal hem vruchtbaar maken en hem gans zeer vermenigvuldigen; twaalf vorsten zal hij gewinnen, en Ik zal hem tot een groot volk stellen".
Dit was ook de zegen die God over Israël door Zijn dienstknechten, de profeten heeft laten uitspreken. De Heere (zegt Mozes) "zal u weldoen en Hij zal u vermenigvuldigen boven uw vaderen." En Hosea 1:10: "Nochtans zal het getal der kinderen Israëls zijn als het zand der zee" etc. Vergelijk Zach. 2:4: "Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden vanwege de veelheid der mensen en der beesten, die in het midden derzelve wezen zal". Voeg hierbij Deut. 1:11.
Zulk een zelfde zegen heeft God na de zondvloed over Noach en zijn zonen uitgesproken, Gen. 9:1: "Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde". En ook over Adam en Eva in het begin, Gen. 1:28: "En God zegende hen, en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte dat op de aarde kruipt".
Ja onder deze manier van spreken wordt ook de gelukzalige staat in Gods Kerk uitgedrukt, Jes. 54:1-3. Wanneer de Heere zegt: "Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt, maak geschal met vrolijk gezang, en juich, die geen barensnood gehad hebt, want de kinderen der eenzame zijn meer dan de kinderen der getrouwde, zegt de HEERE. Maak de plaats uwer tent wijd, en dat men de gordijnen uwer woningen uitbreide, verhinder het niet; maak uw

koorden lang en steek uw pinnen vast in. Want gij zult uitbreken ter rechter- en ter linkerhand; en uw zaad zal de heidenen erven, en zij zullen de verwoeste steden doen bewonen".
Ja zelfs de grootheid van Christus' Koninkrijk wordt onder deze manier van spreken en woorden uitgedrukt. Zie Zach. 9:10: "En Zijn heerschappij zal zijn van zee tot aan zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde". Vergelijk Jes. 9:6. Alsook Ps. 2:8: "Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting". En Ps. 72:8: "En Hij zal heersen van de zee tot aan de zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde".
God de Heere, Die in al Zijn werken Zijn Naam heeft bekend gemaakt en Zijn eigenschappen in het openbaar ten toon gesteld heeft, heeft wel bijzonder de mens geschapen tot Zijn eer en heerlijkheid; en dat maaksel zodanig toebereid, dat het bekwaam was om de werken Gods en de deugden en volmaaktheden die daarin uitblinken, te kennen, te erkennen, te roemen en te verbreiden. Hierom heeft God het beeld Zijner glorie en heerlijkheid in hem opgericht, en gewild dat zoals hij van God was, zo ook tot God en Zijn eer wezen zou. Hetwelk R. Abraham Jagel in zijn boek לכח־טוב *Lekach-Tov*, of Joodse Catechismus, zeer goed heeft aangemerkt en voorgesteld in de tweede vraag en antwoord, als hij zegt en vraagt: "Mijn zoon, zeg mij eens met welk doel heeft God u geschapen in deze kostelijke en heerlijke gedaante?" (Namelijk, van een mens die geschapen is naar Gods beeld). En daarop antwoordt hij: "God heeft alle dingen geschapen tot Zijn eer, en ik ben geschapen om mijn Schepper te dienen en om Hem lief te hebben en te vrezen vanwege Zijn eer en heerlijkheid, en te doen hetgeen Hem aangenaam is, zonder enig inzicht om daardoor enige beloning te verwachten, ofschoon uiteindelijk de beloning zal komen in de toekomende eeuw, die eeuwig is durende, wanneer we in heerlijkheid eeuwiglijk voor Hem zullen leven". Zodat de mensen niet alleen zijn de mooiste der schepselen van God beneden op de aarde, maar zij zijn ook de heerlijkste van Gods schepselen beneden op aarde. De aarde is om des mensen wil gemaakt; zij dient hem tot een woonplaats en voedster. Ja om des mensen wil is God mens geworden, opdat Hij de mens Zijn Goddelijke natuur zou deelachtig maken. Waarom dan ook zeker de veelheid en menigte der mensen geen vloek op zichzelf is, maar zij zijn als zoveel getuigen van Gods wijsheid, goedheid en almogendheid, die hen draagt en onderhout. En zo is het ook een grote zegen, vele landen te bezitten die haar vruchten en aangenaamheden geven en voortbrengen, tot vervulling der mensenharten met vrolijkheid en spijze. Hand. 14:17. Ja het wordt tot lof van de zoon des mensen in Ps. 8 verhaald: "Gij hebt alles onder zijn voeten gezet".
Maar de uitwendige menigte en veelheid der mensen, en de erfenis van grote en machtige landen alleen, zijn op verre na het beste en heerlijkste deel niet, wanneer die mensen zijn zonder Christus, en die landen gebruikt en bewoond worden door zodanigen die niet door het geloof in Christus zijn gereinigd en niet door Christus Geest geheiligd zijn. Want "Alle dingen zijn wel rein den reinen, maar den bevlekten en ongelovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en consciëntie zijn bevlekt". Titus 1:15. God de Heere (zegt Mozes) heeft Israël niet verkoren, noch lust in hen gehad om hun veelheid boven alle andere volken, want zij waren het weinigste van alle volken, maar uit liefde en kracht van de eed des verbonds, Deut. 7:7 en 8. Daarom onderscheidt de heilige profeet de menigte van het volk, en de ware blijdschap, zeggende: "Gij hebt dit volk vermenigvuldigd, maar Gij hebt de blijdschap niet groot gemaakt", Jes. 9:2, tonende dat de uitwendige menigte van het volk niet is de werkelijke oorzaak en reden van de ware blijdschap.
Wat een grote menigte is er van duivelen en onreine geesten, die daarom de naam *Legio* dragen, *want zij zijn velen.* Mark. 5:9 en Luk. 8:30. Zijn die dan gezegend, omdat ze vele zijn? Immers toont ons de heilige Schrift het tegendeel; want zij zijn gebonden, zegt de heilige apostel, met kentenen der duisternis en worden bewaard tegen de grote dag des oordeels. Judas:6 en 2 Petr. 2:4. En helaas! Wat zijn toch de mensen buiten Christus anders dan duivelen en slangen en adderen gebroedsels? Hierom zegt onze Zaligmaker tot de ongelovige farizeeën en Schriftgeleerden: "Gij slangen, gij adderengebroedsels, hoe zoudt gij de helse

verdoemenis ontvlieden?" Matth. 23:33. Zo is dan ook in hun uitwendige menigte en veelheid de ware en werkelijke oorzaak van de zegen niet. De Heere zegende Gideon tegenover de Midianieten, niet door een groot getal van volk, maar door een klein getal uitverkorenen, die voor de Baäl niet geknield hadden. Richt. 7:2-9.
Maar zo is evenwel de uitwendige menigte en veelheid der mensen een uitwendige schijn en gedaante van zegen. Zo is de menigte des volks de heerlijkheid van een koning, maar in gebrek van volk is eens vorsten verstoring, Spreuk. 14:28. En daarom zijn zij rechte verstoorders en verdelgers van de zegen, die buiten Gods bevel, door hun eigen drift en begeerlijkheid, uit eerzucht en enkele wraakgierigheid de volken beoorlogen en verdrijven, de landen bederven, hun krachten verteren, en hun uitbreiding beletten en verhinderen en hun steden vernielen en door het zwaard de inwoners verslinden en vernietigen. En alhoewel dat ze niets kunnen doen zonder de aanbiddelijke Goddelijke voorzienigheid en besturing, maar voor zover dat ze ten opzicht van zichzelf anders niets dan hun eigen eerzucht en begeerlijkheid beogen, zo zijn ze (zeggen wij), verstoorders en verdelgers van de zegen. Want de zegen van Jafeth is, dat God hem zou uitbreiden, maar zulke verwoesters zoeken en trachten Jafeths uitbreiding te beletten en te verhinderen en hem klein te maken. En ofschoon de volken goddeloos en afgodendienaars zijn, zo betaamt het nochtans aan geen mens, door zijn eigen aandrift, uit eerzucht en wraakgierigheid die te verderven en te vernielen. Wij moeten laten leven, die God het leven gegeven heeft; en wonen, die Hij woning vergund heeft. Wij moeten niet verminderen, die God door Zijn zegen uitgebreid heeft. Gods volk moet barmhartig zijn, medelijdende, haar vijanden liefhebben, Matth. 5:44. Zodat het ons moet bedroeven, als de blinde verstoktheid van onze vijanden ons noodzaakt voor de wet Gods en zuiverheid van de godsdienst en voor de behoudenis van ons land en ingezetenen te vechten en te oorlogen, en de waarheid van de godsdienst en ons eigen behoudenis te zoeken door hun verderf. Veel minder betaamt het dan, door vuile aandriften van eerzucht en wraakgierigheid, land en lieden door oorlog en geweld te verderven en te vernielen. Het was de aard van Salmanasser, Nebukadnezar, Alexander, Antiochus en de oude heidense Romeinen en dergelijke heidense tirannen dat ze naar mensenbloed dorstten, en door enkele eerzucht en bloedgierigheid andere landen zochten te overmeesteren, en de mensen verdreven en vernielden. Maar christenen moeten de wraak Gode bevelen en niet hun, maar Gods eer zoeken en trachten te bevorderen, en moeten daarom alles bijbrengen wat tot Gods eer strekkende is, en waardoor Zijn waarheid wordt bevestigd en vervuld, om in en door ons verheerlijkt te worden.

Wij zullen dan verder gaan, en ook zien welke verborgenheden ontdekt zullen worden in deze profetie en zegenwens van Noach, als we dit woord Jafeth יפת verklaren en vertalen door het woord *overreden. God* (zegt Noach volgens deze verklaring) *zal Jafeth overreden*.
Overreden, is iemand door zoete bewegelijke woorden en gronden en krachtige middelen tot iets te brengen waarvan hij uit zichzelf enigszins vervreemd en onwillig is. "Overreed uw man" zeiden de Filistijnen tot Simsons vrouw, "dat hij ons dat raadsel verklare", Richt. 14:15. Simson was onwillig en niet genegen om zijn raadsel te openbaren en daarom zeiden ze tot zijn vrouw. יפת את אישך "overreed uw man" etc. Dat is, breng zodanige zoete woorden en beweegredenen bij, die goed gefundeerd zijn om hem te overwinnen, opdat Hij u het raadsel zal openbaren. Zo ook Hosea 2:13, daar zegt de Heere van Zijn volk: "Ik wil ze overreden", [of: lokken,] namelijk brengen en bewegen tot hetgeen waartoe ze niet genegen zijn. Maar hoedanig zal Hij dan te werk gaan, om haar te bewegen? לבה-על ודברתי "en Ik zal naar haar hart spreken" zegt Hij verder, dat is, Ik zal zoete beweeglijke woorden en gronden gebruiken, en haar alzo door krachtige en lieflijke middelen tot Mij trekken.
Het grondwoord פתה *overreden* betekent zodanig een overreding, welke geschied als met een soort van verleiding en bedrog; en dat zich de overrede persoon voegt en schikt naar de staat

en gelegenheid van hem die hij zoekt en tracht te overreden. Want het woord betekent ook verleiden, bedriegen, Spreuk. 1:10 בני אם-יפתוך חטאים אל-תבא "Mijn zoon, indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet". Vergelijk Exod. 22:16. En daarom voegt zich de overreder naar de staat en gelegenheid van hem die hij poogt te overreden. Zo zocht Paulus door de predicatie van het heilige Evangelie zijn toehoorders te overreden, met die voorzichtigheid, van zich te voegen naar hun staat en gelegenheid, zeggende: "En ik ben den Joden geworden als een Jood, opdat ik de Joden winnen zou; dengenen die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet zijnde, opdat ik degenen die onder de wet zijn, winnen zou; Dengenen die zonder de wet zijn, ben ik geworden als zonder de wet zijnde (Gode nochtans zijnde niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet), opdat ik degenen die zonder de wet zijn, winnen zou. Ik ben den zwakken geworden als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zou; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou". 1 Kor. 9:20-22. Zelfs den dwazen een dwaas; waarom ook Paulus zegt: "Wij *zijn* dwazen om Christus' wil", 1 Kor. 4:10a. Zoals ook het Hebreeuwse woord "dwaasheid" of "dwaselijk handelen" betekent. Spreuk. 1:32: פתים משובת כי "Want de afkering der slechten (dwazen) תהרגם zal hen doden". En Job 5:2 קנאה תמית ופתה "de ijver doodt den slechte". Vergelijk Hosea 7:11 "Want Efraïm is פותה כיונה als een botte (dwaze) duif". En Spreuk. 9:16: פתי-מי "Wie is slecht (of dwaas)? Hij kere zich herwaarts".

Om nu een zodanig persoon te overreden, wordt er ook vereist dat de overreder geopenbaard zal worden, niet alleen aan het oor, maar ook aan het hart desgenen die overreed wordt. Hierom zegt de heilige Paulus: "Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen (dat is: overreden) de mensen tot het geloof (namelijk om in Christus te geloven), en zijn Gode openbaar geworden; doch ik hoop ook in uw consciënties geopenbaard te zijn". 2 Kor. 5:11.

God zal dan Jafeth overreden (zegt Noach), dat is, God zal Jafeth door zoete beweeglijke woorden en gronden en krachtige middelen, en als door een manier van heilig bedrog en verleiding (met eerbied gesproken) en door openbaring van Zichzelf, aan het hart en gemoed van Jafeth trekken en brengen tot hetgeen waarvan Jafeth van nature vervreemd en afkerig was, en anders niet zou gekomen hebben.

Hoe nu deze profetie en zegenwens van Noach aan Jafeth is vervult geworden, dat zal ons duidelijk blijken als wij nader gaan onderzoeken hoedanig Jafeth vóór deze trekking en overreding, van God vervreemd is geweest.

"In de verleden tijden", Hand. 14:16, "de tijden der onwetendheid", Hand. 17:30. Toen duisternis de aarde bedekte en donkerheid de volken, Jes. 60:2. In zulke verdorven tijden heeft Jafeth eertijds geleefd en gewandeld, en was Jafeth "dood in zonden en misdaden", wandelende "naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de macht der lucht, van den geest die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, Ef. 2:1 en 2. "en in de ijdelheid huns gemoeds, verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods". Ef. 4:17c en 18a. "In ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijnzuiperijen, brasserijen, drinkerijen en gruwelijke afgoderijen", 1 Petr. 4:3b.

Alzo zie, heeft God de Heere de Jafethieten eertijds laten gaan in hun eigen wegen, Hand. 14:16. En alhoewel Hij Zich aan hen niet onbetuigd heeft gelaten, en zo nabij hen geweest is, dat ze Hem "immers hebben kunnen tasten", Hand. 17:27, nochtans heeft Hij Zich aan hen zodanig niet geopenbaard als aan Israël. Hij heeft tot hen niet gesproken "uit de hemel", noch een verbond met hen gemaakt. Hij heeft hen geen inzettingen gegeven, noch hen tot Zijn volk aangenomen, maar zij waren van Gods volk afgescheiden en יבש עץ *een dor hout,* Jes. 56:3. De Heilige Geest was aan hen niet gegeven, en de Zoon Jezus Christus de Middelaar was hen niet bekend gemaakt. Maar zij dienden een onbekende God, Hand. 17:23. Daarom worden de Jafethieten gezegd in deze tijd geweest te zijn *zonder Christus, vreemdelingen van de testamenten der belofte, geen hoop hebbende,* noch der zaligheid, noch des eeuwigen levens, noch der heerlijke wederopstanding, en zonder God in de wereld. Namelijk, zonder een

verbonden en zaligmakende God; en dat duurde zulk een lange tijd en zo vele eeuwen. Ja, kort na deze profetie van Noach hebben ze begonnen van God vervreemd te worden, want van die tijd af dat de tongen verwart en de geslachten verstrooid zijn, Gen. 11:7-9, hebben zij meer en meer van God begonnen af te wijken en vervreemd te worden. De kleine overblijfselen, zoals Melchizedek, Gen. 14:19, en de heilige en oprechte man Job, Job 1:2, en andere dergelijke mannen uit de heidenen, hebben allengskens opgehouden en het arme heidendom heeft begonnen te worden een geestelijke woestijn, Jes. 35:1. Zonder hoop, zonder geloof, zonder belofte, zonder kennis, zonder God, zonder Christus, ja, in die tijd waren ze dood, Joh. 5:25, נבר vreemd, Jes. 56:3, Ef. 2:12. Zonen van de nacht en der duisternissen, Rom. 13:12, 1 Thess. 5:5-8, Honden, Matth. 15:26, zondaars, Gal. 2:15, נבל גוי een dwaas volk, Deut. 32:21. Niet naar Gods naam genoemd, Jes. 63:1, טמא onrein, Jes. 52:1, het volk der gruwelen, Ezra 9:14.
Wel mogen we met de heilige Paulus door verwondering uitroepen, en zeggen: “O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen”! Rom. 11:33. Waarlijk “Want Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE. Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, alzo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan ulieder gedachten”. Jes. 55:8 en 9. Ziet, die Hij besloten en beloofd had te overreden en tot Zich te trekken en te brengen, die heeft Hij zolang onder de zonde gehouden, hen niet waardig achtende noch te roepen, noch Zijn dienstknechten de heilige profeten tot hen te zenden, noch Zijn Heilige Geest over hen uit te storten, maar Hij heeft hen zulke lange tijd overgegeven aan het goeddunken van hun verdorven harten en willen, en hen als een roof voor de satan en eigendom voor de dood en hel gelaten. Hier moeten we met onze gedachten stilstaan, en die gevangen geven onder de gehoorzaamheid van Jezus Christus, om de wonderlijke Goddelijke daden en besturingen niet al te nauwkeurig te onderzoeken en na te vorsen. Maar zo kan van deze wonderlijke handeling van God omtrent de heidenen, behalve Gods aanbiddelijke vrije wil en welbehagen, dat ons genoeg moet zijn, evenwel nog verscheidene redenen gegeven worden.
Want 1. De Heere heeft omtrent de heidenen zo kunnen doen met gerechtigheid, aangezien dat ze allen waren van nature kinderen des toorns, en zulken toorn wel waardig.
2. Zo heeft Hij dit kunnen doen volgens Zijn grote oneindige wijsheid; want zo heeft Hij de wereld aangetoond en geopenbaard de nietigheid van het vlees, om goed te doen en zich tot God te bekeren, en aan de mensen laten blijken en bekend worden de zwakheid en onmogelijkheid der natuur, om de zondaar tot God te brengen en de onvolmaaktheid der werken en de eigen gerechtigheid. En heeft bewezen de boosheid van satan en de kracht van de zonden en van de vloek, en alle mensen overtuigd van de onvermijdelijke noodzakelijkheid Zijn genade, zonder welke niemand had kunnen behouden worden. Maar allen waren we verloren geweest in eeuwigheid.
3. Heeft God door zo te doen, benomen alle stof om in het vlees te roemen. “Opdat geen vlees zou roemen voor Hem” 1 Kor. 1:29. En daarom wilde God eerst dat de mensen ten volle aan zichzelf zouden zien en kennen hun nietigheid en ijdelheid.

Ondertussen (ziet) heeft God niet vergeten Zijn waarheid, goedertierenheid, trouw en beloften; want als de mooie eigen tijd gekomen was die God van eeuwigheid in de raad des vredes bestemd had om Jafeth te overreden en tot Hem te trekken, zo heeft Hij het gedaan en volbracht, en niet één van Zijn woorden heeft Hij op de aarde laten vallen, maar ten volle betoond dat Hij is de sterke, almogende en waarachtige God, Die getrouw is in het vervullen van Zijn beloften, en machtig is om uit stenen Abraham kinderen te verwekken, Matth. 3:9. Om Abraham volgens Zijn belofte en toezegging te maken tot een vader van vele volken, Gen. 17:4 en 5.

Zo heeft God in de volheid des tijds Zijn Zoon gezonden in de wereld, opdat de wereld door Hem zou behouden worden, Joh. 3:17. Die heeft Zijn leven gegeven voor het leven der wereld, Joh. 6:51. “En Hij is een Verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld”. 1 Joh. 2:2. Dat is, niet alleen voor de Joden, maar ook voor de heidenen; want Hij moest door Zijn bloed ook “vele heidenen besprengen”, Jes. 52:15. En alzo worden “het Heil des Heeren tot aan het einde der aarde”, Jes. 49:6. Christus moest niet alleen de overtreding van Israël stuiten en weren, maar Hij moest ook de zonden van de heidenen verzegelen en verbergen, opdat ze nooit meer tevoorschijn zouden komen, Dan. 9:24. Zo is Hij gekomen om de zondaren, dat zijn bij uitnemendheid de heidenen, Gal. 2:15, zalig te maken, 1 Tim. 1:15. Hij zou niet alleen zoeken de verloren schapen van het huis Israëls, maar ook de andere dwalende schapen, die van de stal Israëls niet waren, om die ook toe te brengen, Joh. 10:16. Hij zou de dode heidenen doen horen Zijn stem van het woord der zaligheid, en hen doen leven, Joh. 5:25.
Nadat dan de Zoon door de Vader gezonden, in de bestemde tijd in de wereld nu gekomen was en de wereld met God had verzoend, 2 Kor. 5:19. En de middelmuur des afscheidsels verbroken, de vijandschap der geboden in inzettingen bestaande, gedood en vernietigd, en die beide Joden en heidenen door Zijn dood en bloedstorting met God had bevredigd en tot één gemaakt, Ef. 2:13-16. Zo is daarop gevolgd, dat deze verborgenheid der godzaligheid ook eindelijk is gepredikt onder de heidenen, 1 Tim. 3:16. En het getuigenis van Zijn rantsoen aan hen bekend gemaakt, 1 Tim. 2:6. En Jafeth is alzo aangelokt, geroepen en overreed geworden. Want het was onmogelijk dat de Jafethieten, die Christus tot een erfenis gegeven waren, Ps. 2:8, onder het geweld en macht der zonden en des satans en des doods konden blijven en gelaten worden; en Christus de Herder van Zijn schapen en kudde onthouden; en het Hoofd van Zijn lichaam gescheiden, en de Erfgenaam van Zijn erfenis, de Zone Gods van Zijn huis, de Verlosser van Zijn verlosten als verstoken zijn, en Israël van Zijn medeerfgenamen en jongste zuster, die nu al begon borsten te hebben, waarom Israël zo vaak met verlangen gewenst heeft, langer kon onttrokken worden; en Abraham van de veelheid der volken en erfenis der wereld als ontzet blijven.

De middelen nu, die God de Heere gebruikt heeft om deze vervreemde Jafethieten aan te lokken en te overreden, waren voornamelijk deze twee, namelijk Zijn Heilige Geest en het Woord der genade, het Evangelie der zaligheid.
Het eerste en voornaamste middel was de Heilige Geest. Zo “viel de Heilige Geest”, toen Petrus de heilige apostel met de gezanten van Cornelius de hoofdman, op de aanrading van de Geest ging naar Caesarea tot Cornelius, om hem te onderrichten en bekent te maken wat God bevolen had, “terwijl hij nog deze woorden sprak, op allen die het Woord hoorden”. Hand. 10:44. Daarom ook “de gelovigen die uit de besnijdenis waren, zovelen als er met Petrus waren gekomen, ontzetten zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de heidenen uitgestort werd; want zij hoorden hen spreken met vreemde talen, en God grootmaken”, vers 45 en 46. Ja de Geest is gevallen op de heidenen; die Geest namelijk, Die gevallen was in het begin op de apostelen. Hierom zegt de heilige apostel Petrus, Hand. 15:8: “En God, de Kenner der harten, heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende den Heiligen Geest gelijk als ook ons”. Namelijk in het begin, Hand. 2. Want zo hoorden ze hen ook spreken in vreemde talen, en God verheerlijken, zoals toen de heilige apostelen deden. Ja daar is geen onderscheid geweest, getuigt de heilige apostel in het volgende negende vers, “tussen ons en hen”, want God had “hun harten gereinigd door het geloof”, dat Hij door Zijn Heilige Geest in hen gewrocht had. Door deze Geest is de liefde Gods in hun harten uitgestort, Rom. 5:5, en zij zijn geworden kinderen Gods en mede-erfgenamen, Rom. 8:15 en vrij in Christus, 2 Kor. 3:17. Ja in deze Geest zijn ze verzegeld tot de dag der verlossing, Ef. 4:30, vergelijk Ef. 1:13, 2 Kor. 1:22.

Het tweede middel dat God de Heere gebruikte om Jafeth te overreden, was het Woord der genade, het Evangelie der zaligheid, Ef. 1:13. “Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid”. Jak. 1:18. Dit levende en eeuwig-blijvende Woord Gods, is dat onvergankelijke zaad der wedergeboorte, 1 Petr. 1:23. Door hetzelve heeft Hij de eilanden, die zo lange tijd naar Zijn Woord en leer hebben gewacht, Jes. 42:4, in Zijn Naam doen hopen, Matth. 12:21. Dit is de reine en heldere sprake die de Heere beloofd had in de laatste dagen tot de heidenen te wenden, “opdat zij allen den Naam des HEEREN aanroepen, opdat zij Hem dienen met een אחד שכם eenparigen schouder”. Zef. 3:9. Want Gods Woord is dat enige middel dat God geheiligd heeft om met Zijn Heilige Geest daardoor geloof, bekering, hoop, liefde en andere zaligmakende genade in de zijnen te werken. “Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods”. Rom. 10:17. Door deze twee middelen, namelijk Gods Geest en het Woord der waarheid, zijn alle heidenen bewogen en overreed en door het geloof gekomen tot de Messias de wens aller heidenen, Hag. 2:7 en 8. Daarom wordt Gods Geest de Geest des geloofs, 2 Kor. 4:13 en het Woord, het Woord des geloofs genoemd, Rom. 10:8.

Het mindere middel dat God de Heere verder gebruikte om door Zijn Woord en Geest Jafeth te overreden en tot Zich te trekken, waren de heilige apostelen en evangelisten, herders en leraars, die God en Christus gesteld en gegeven heeft “Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwing van het lichaam van Christus”, Ef. 4:12. Door hen heeft Hij hun laten verkondigen Zijn Woord, en het goede doen boodschappen. “De Heere gaf te spreken; רב צבא המבשרות der boodschappers van goede tijdingen was een grote heirschaar”. Ps. 68:12. “Mannen broeders”, zei de heilige apostel Petrus (tot de apostelen en ouderlingen die vergaderd waren over de twist die er ontstaan was, dat sommigen hebben wilden dat men de heidenen die tot God bekeerd waren, besnijden zou en gebieden de wet van Mozes te onderhouden), “gij weet dat God van overlangen tijd onder ons mij verkoren heeft, dat de heidenen door mijn mond het woord des Evangelies zouden horen, en geloven”. Hand. 15:7. “In Christus Jezus (zei de heilige Paulus tot die van Korinthe) heb ik u door het Evangelie geteeld”. 1 Kor. 4:15, vergelijk Gal. 4:19. “Mijne kinderkens, die ik wederom arbeid te baren”, namelijk door de predicatie van het Woord, “totdat Christus een gestalte in u krijge”. Want hij was een geroepen apostel, afgezonderd tot het Evangelie van God, Rom. 1:1. Om hetzelve onder de heidenen te prediken, Hand. 22:21. Daarom zegt Hij, Rom. 11:13: “Want ik spreek tot u, heidenen: Voor zoveel ik der heidenen apostel ben, ik maak mijn bediening heerlijk”. Vergelijk Ef. 3:8: “Mij, den allerminste van al de heiligen, is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen den onnaspeurlijken rijkdom van Christus”. En 2 Tim. 1:11: “Waartoe”, namelijk tot het Evangelie, waarvan gewaagd wordt in het voorgaande 10^{e} vers “ik gesteld ben een prediker en een apostel en een leraar der heidenen”. Hierom wordt het geloof, de vrucht der lippen genoemd, Jes. 57:19. Omdat God hetzelve door Zijn Heilige Geest werkt in de harten der uitverkorenen, door de prediking des Woords, hetwelk God aan de lippen der mensen toebetrouwd heeft.

Als wij nu zien op de hoedanigheid van deze middelen, zo waren ze inderdaad zeer krachtig en zoet en lieflijk, en daarom ten volle bekwaam om Jafeth te overreden en tot God te brengen. Krachtig waren deze middelen; want de Geest was de almogende God, Dien geen ding onmogelijk is, Luk. 1:37. Maar Hij doet al wat Hem behaagt, Ps. 115:3. En niet één van Zijn gedachten kan afgesneden worden, Job 42:2. Hij is de HEERE, Die de hemelen en de aarde gemaakt heeft door Zijn grote kracht en door Zijn uitgestrekte arm; geen ding is Hem te wonderlijk, Jer. 32:17. Hij slaat de aarde, dat is de aardse en verdorven natuur, die slaat en verbrijzelt Hij, opdat de mensen hun zonden zouden zien en gevoelen, die zouden beklagen, bewenen en verlaten, en alzo de ware troost des Evangeliums door het geloof deelachtig zouden worden. En Hij doodt in de uitverkorenen de oude mens met zijn bewegingen en begeerten, om hen te doen leven voor God en de gerechtigheid. Ja, Hij is sterk en krachtig;

Hij werpt terneder de overleggingen en alle hoogte die zich verheft tegen de kennis Gods, 2 Kor. 10:5. En Hij bouwt ons tot een woonstede Gods, Ef. 2:22. Op die wijze dan kon Hij krachtig werken in Jafeth en in hem voortbrengen "een onberouwelijke bekering tot zaligheid", 2 Kor. 7:10. En wat aangaat het Woord, dat is ook een krachtig middel tot zaligheid; "Want het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziel en des geestes, en der samenvoegselen en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten", Hebr. 4:12. Het verschrikte de stadhouder Felix, Hand. 24:25, en maakte het hart week van de koning Josia, 2 Kron. 34:27. En de toehoorders van de heilige apostel Petrus werden geheel en al verslagen in het hart, en bekeerden zich tot God in Christus, een getal van omtrent drieduizend zielen, Hand. 2:37-41. Noch koningen, noch machten, hebben ooit de kracht van het Woord kunnen stuiten of tegen gaan. Ook het mindere middel, de apostelen, evangelisten, herders en leraars, waren mannen "aangedaan met kracht uit de hoogte", vol van Geest en geloof, die met een bijzondere vrijmoedigheid door de kracht der genade het Evangelie gepredikt en verkondigd hebben.

En zo waren deze middelen ook zoet en liefelijk. Want de Geest is zoet, en als een liefelijke olie, Ps. 45:8. Hij wordt een "Geest der vrijmoedigheid en vreugde des heils" genoemd, Ps. 51:14. Hij is ook de geestelijke wijn, brood en melk die de gelovigen aangeboden wordt, Jes. 55:1; want Hij verheugt de ziel als wijn, en Hij kweekt en voedt ze als melk, en versterkte ze als brood, en daarom zoet en liefelijk in alle opzichten en wijzen. En zo is ook het Woord. "Zij zijn begeerlijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honing en honingzeem". Ps. 19:11. Het is het "Woord der verzoening", 2 Kor. 5:18. Het spreekt van vergeving der zonden en van de "onnaspeurlijke rijkdom van Christus", Ef. 3:8. Het was Davids lust en vermaking, Ps. 119:72, 77, 92, 97 en 103. Het is als een aangename sierlijke kroon, Spreuk. 4:9.

Het mindere middel, namelijk de heilige apostelen, evangelisten, herders en leraars, was ook zoet en liefelijk. Van hen kan gezegd worden, "Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen die het goede boodschapt, die den vrede doet horen; desgenen die goede boodschap brengt van het goede, die heil doet horen", Jes. 52:7. Zij kwamen met liefde en genegenheid, niet om te heersen over het erfdeel des Heeren, 1 Petr. 5:3, om met een tirannieke macht over ons geloof te gebieden, maar om te zijn "medewerkers onzer blijdschap", 2 Kor. 1:24. En om als gezanten van Christus, ons te bidden van Christus' wege, "laat u met God verzoenen", 2 Kor. 5:20.

Echter, zo waren deze middelen gering en zwak ten aanzien van de wereld. Want het is de Geest Welken de wereld niet kan ontvangen, omdat ze Hem niet ziet, noch kent, Joh. 14:17. Deze wereld kon de kracht en werking des Geestes in geen deel beseffen, en achtten die mannen, over welke de Geest gevallen was en door de kracht van Deze spraken, voor simpele geringe mensen of dronkaards, Hand. 2:13, 17, 18 en 32. Daar benevens, zo kwam de Geest niet met uitwendige luister en heerlijkheid naar de wereld, maar voegde Zich naar de zwakheid dergenen over welke Hij werd uitgestort. En wat aangaat de predicatie van het Woord deze was voor de Grieken en wereldwijzen een dwaasheid, 1 Kor. 1:18 en 23. Het behaagde God "door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven", vers 21. Ook is het Woord niet verkondigd met bewegelijke redenen en woorden der menselijke wijsheid, 1 Kor. 2:4, vergelijk 2 Petr. 1:16. En aangaande de heilige apostelen, evangelisten, herders en leraars, die het Woord verkondigd hebben, die waren ook zeer gering in het oog van de wereld. Zo was Paulus in het oog van die van Athene maar een beuzelaar en klapper, en zij spotten met hem als hij sprak van de opstanding der doden, Hand. 17:18 en 32. Daar benevens, het merendeel der apostelen waren maar geringe ongeletterde mannen, een deel onnozele vissers, en allen, hoe ze ook waren, hadden deze schat in aarden vaten, 2 Kor. 4:7. Uit zichzelf waren zij niet bekwaam om iets goeds te denken, maar hun bekwaamheid was uit

God. “Die hen ook bekwaam gemaakt heeft om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend”. 2 Kor. 3:5 en 6.
En nochtans, zo waren deze middelen evenwel door des Heeren zegen ten volle bekwaam om de Jafethieten zoetjes te bewegen, en hen heiliglijk te verleiden en te overreden, en te trekken uit de macht der duisternis en het rijk des satans tot de levende God, om gewillig alles te verlaten en God in Christus door het geloof heiliglijk te dienen.
Want God de Heere openbaarde Zich door deze middelen aan het hart en gemoed van Jafeth en deed hem zien de deugd en voortreffelijkheid van de waarheid, alsook de verfoeilijkheid van de zonde en afgoderijen, in welke zij zo lange tijd geleefd en gewandeld hebben.
Zo nam God door Zijn Heilige Geest de blindheid des verstands van hen weg, en werkte door Dezen een ziende kracht in hen, om te zien en te weten de rijkdom Zijner heerlijkheid en de uitnemende grootheid Zijner kracht aan hen die geloven, Ef. 1:18 en 19. Ja, zo kwamen ze met de ogen des geloofs te zien de Onzienlijke, en verkregen door die Geest een toegang tot de Vader, Ef. 2:18. Deze Geest dan, (met een woord te spreken) werkte niet alleen in hen een geestelijk gezicht, maar ook een kracht om het licht te volgen en daarin waardiglijk te wandelen. Ten tweede, door het Woord, oftewel de predicatie van het Woord, heeft God Zich ook niet alleen geopenbaard aan hen in het algemeen, dat Hij is de ware God, en de afgoden ijdel en niets zijn, maar ook zodanig dat Hij is de Jehova, Die de zondaar door het geloof in Christus in genade aanneemt, en geheel geen lust heeft in de dood des zondaars, maar dat hij zich zal bekeren en leven, Ezech. 18:23. En ten derde, door de apostelen, evangelisten, herders en leraars, zo is God door hun prediking ook geopenbaard aan hun hart en gemoed, en met kracht aangedrongen. Hierom worden de herders en leraars, Matth. 5:14, het licht der wereld genoemd, omdat ze, namelijk God en Christus, het licht en leven der mensen, aan de wereld door hun prediking openbaren en aan het hart en gemoed aandringen om God en Christus, Die ze ons in Zijn Woord geopenbaard hebben, door het geloof te omhelzen en heiliglijk te dienen. En daarom zegt de heilige Paulus: “Maar wij als dienaars Gods, maken onszelven in alles aangenaam”, 2 Kor. 6:4a, namelijk bij alle consciënties der mensen, in de tegenwoordigheid van God, door de openbaring der waarheid, 2 Kor. 4:2. Dus nu waren deze middelen, hoe gering dat ze ook schenen te zijn in het oog van de wereld, evenwel ten volle bekwaam om Jafeth te overreden en over te brengen van de satan tot de levende God. Aangezien dat God Zich door deze middelen heeft geopenbaard aan het hart en gemoed van Jafeth, en als het ware met kracht tot Zich getrokken en tot Hem overgebracht. En waarlijk, allen die God zodanig overreedt, die worden wedergeboren, geheiligd en kinderen des lichts, en gaan over van de satan tot God en van de dood tot het leven en van de vloek tot de zegen en van de zonde en schuld tot de rechtvaardigheid en van de verdoemenis tot de eeuwige heerlijkheid; want die Geest, door Wie de Heere hen overreedt, is een Geest des levens en der heiligmaking. En het Woord is het zaad der wedergeboorte, door hetwelk Gods Geest werkt in de uitverkorenen, en hen verlicht en vernieuwt. En de herders en leraars arbeiden door hun prediking en goede ijver en wandel, totdat Christus in ons “een gestalte zal krijgen”, Gal. 4:19, en God bidt door hen: “laat u met God verzoenen”, 2 Kor. 5:20, en zij zetten ons met kracht aan “om onze lichamen te stellen tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande”, Rom. 12:1b.
En zo is in de woorden *Elohim, God zal Jafeth overreden*, een belofte van de verzoening der wereld met God; want God bidt door Zijn dienaars, “verzoent u met God”; waardoor Jafeth bewogen en overreed wordt. En van de roeping der heidenen, want zullen ze overreed worden, dan moeten ze ook noodzakelijk geroepen worden.
Ja, in deze woorden wordt hen ook beloofd dat de Heilige Geest aan hen deelachtig gemaakt en het woord der waarheid, het Evangelie der zaligheid zou verkondigd worden; want zonder de krachtige werking van de Heilige Geest en de verkondiging van het Evangelie der

zaligheid kan niemand overreed en tot het geloof gebracht worden. Gods Woord en Geest zijn de twee voornaamste en krachtigste middelen waardoor het geloof gewerkt en de mensen getrokken en overreed worden.
Maar ofschoon deze belofte en zegenwens van Noach naar de uitwendige letter over de gehele Jafeth uitgesproken wordt, zo zijn nochtans niet allen die uit Jafeth zijn voortgekomen op een zodanige krachtige wijze overreed geworden, maar alleen de uitverkorenen uit Jafeth, die God geordineerd had tot het eeuwige leven, Hand. 13:48, en aan Christus in de eeuwige raad des vredes tot een erfenis en eigendom geschonken en gegeven heeft, Ps. 2:8, Jes. 53:10. Hierom zegt onze Zaligmaker, Joh. 6:37a: "Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen". "Niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen" heeft God geroepen en overreed, 1 Kor. 1:26, maar "de armen dezer wereld" heeft God uitverkoren, "om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen die Hem liefhebben", Jak. 2:5. Zoals niemand, of heel weinigen uit Jafeth zijn overreed, toen God Zijn Woord en genade afgesloten hield binnen de enge en nauwe palen van Kanaän, en alle heidenen liet gaan in hun eigen wegen, Hand. 17, alzo ook nu de tijd gekomen zijnde dat de ogen der blinde heidenen zouden geopend worden, Jes. 35:5, en dat tot hen die in duisternis waren, zou gezegd worden, komt tevoorschijn, Jes. 49:9. En nu zijn niet allen, ofschoon ze de stem der genade hebben gehoord, maar alleen de uitverkorenen, die ten opzicht van hen, die verhard zijn gebleven en verloren gaan, de minste zijn, in werkelijkheid ten leven en ter zaligheid overreed geworden. Want het behaagde God deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen te houden, en alleen aan Zijn kinderen te openbaren, Matth. 11:25 en 26, en de wereld met al haar grootsheid ten toon te stellen.
Maar ofschoon dat de kracht en vrucht van deze zegen alleen de uitverkoren Jafethieten raakt, die God ten leven verordineerd en aan Jezus tot een erfdeel en eigendom gegeven heeft, en Zijn kinderen zijn, zo zijn nochtans de overrede Jafethieten een grote schare die niemand tellen kan, Openb. 7:9. En Abraham is door de vervulling van deze zegen aan de uitverkoren Jafethieten gesteld tot een vader van vele volkeren, volgens de Goddelijke belofte aan Abraham gedaan, Gen. 17:4 en 5. En ook is bewaarheid geworden hetgeen God ook aan Abraham beloofd heeft: "En in uw Zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde" Gen. 22:18a. Want door het woord *alle* wordt verstaan alle uitverkorenen uit alle geslachten, naties, tongen en talen, Openb. 5:9. In deze betekenis wordt in Joël 2:28 gezegd dat de heilige Geest zou uitgestort worden over *alle vlees.* En zo moet ook verstaan worden Christus' nodiging in Matth. 11:28 en 29, als Hij wil dat *allen* tot Hem zullen komen om hen rust te geven. En wanneer gezegd wordt dat Jezus is een rantsoen voor *allen,* 1 Tim. 2:6, en dat Hij de dood heeft gesmaakt voor *allen,* Hebr. 2:9, en dat Zijn genade is verschenen aan *allen,* Titus 2:11, en Zijn gerechtigheid is in en over *allen,* Rom. 3:22. Namelijk, alle uitverkorenen zonder onderscheid, uit welk volk, geslacht of natie en van wat staat of conditie dat ze zijn, hetzij mannen of vrouwen, dienstknechten of vrijen.
Wij zien dan dat niemand in waarheid tot God kan bekeerd en getrokken worden, tenzij dat God hem krachtig zal overreden en Zelf tot Zich zal trekken. Want zo profeteert Noach van Jafeths bekering, zeggende in de woorden van onze tekst: *Elohim, God zal Jafeth overreden.* enz. "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke", zei onze Zaligmaker, Joh. 6:44. De apostel zegt: "Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods". Rom. 9:16. "Maar God, Die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden)". Ef. 2:4 en 5. "Want het is God, Die in u werkt het willen en het werken, beide naar Zijn welbehagen." Phil. 2:13. Want wij zijn van onszelf niet bekwaam om iets goeds te denken als uit onszelf; "maar onze bekwaamheid is uit God", 2 Kor. 3:5. Hierom bidt Efraïm: "Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn", Jer. 31:18. En zo doet ook de Kerk, Klaagl. 5:21:

“HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn; vernieuw onze dagen als vanouds”. En Salomo zegt, 1 Kon. 8:57 en 58: “De HEERE onze God zij met ons, gelijk als Hij geweest is met onze vaderen; Hij verlate ons niet en begeve ons niet; neigende tot Zich ons hart, om in al Zijn wegen te wandelen en om te houden Zijn geboden en Zijn inzettingen en Zijn rechten, dewelke Hij onzen vaderen geboden heeft”. Daarom luidt des Heeren belofte, Ezech. 36:26 en 27: “En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwen geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlezen hart geven. En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen en Mijn rechten zult bewaren en doen”. Vergelijk Ezech. 11:19 en Jer. 32:39 en 40. Op dezelfde wijze heeft God ook gesproken, als Hij in het paradijs van Eden bekend maakte dat grote woord der genade, Gen. 3:15, zeggende: אשית ואיבה “En Ik zal vijandschap zetten” en verder. Dit is de reden waarom God gezegd wordt, de heiligen verlaten te hebben, om hen te verzoeken, wanneer ze zondigen, 2 Kron. 32:31.

Ja, hierom is het dat niemand zichzelf kan overreden en bekeren. Want wij zijn allen van nature “dood in zonden en misdaden”, Ef. 2:1, Kol. 2:13. “Er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt”, Rom. 3:11. En daarom, zo kan ook een nietig mens, zonder de krachtige werking Gods in en door Hem, niemand overreden en tot God in Christus bekeren. Want wie is daartoe bekwaam? 2 Kor. 2:16. Zelfs de predicatie van Gods Woord is niet machtig om de mens te overreden en tot God in Christus te bekeren, tenzij dat God door Zijn Heilige Geest eerst de ogen zal openen, om te zien de wonderen van Zijn heilige wet; en het deksel der vooringenomen gevoelens en redeneringen tegen de waarheid zal wegnemen. Want daarom dat God de Heere niet altijd deze genade is werkende in de toehoorders van het Woord, zo is het in velen “een reuk des doods ten dode”, 2 Kor. 2:16. Ja het kan zonder de werking van Gods Geest onmogelijk enige kracht op de mens hebben; aangemerkt: “Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden”. 1 Kor. 2:14. Ja zelfs zodanige mensen die anderszins het beste oordeel hebben, zijn uitermate zeer plomp en dwaas om te verstaan de dingen die tot het Koninkrijk Gods behoren. “En het Licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft Hetzelve niet begrepen”. Joh. 1:5, vergelijk Joh. 3:19. Daarom bidt en smeekt de psalmist, zeggende: “Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet”. Ps. 119:18. De Chaldeeuwse parafrastes heeft over deze woorden מתורתך נפלאות *wonderen van Uw wet,* פרישן מאוריתך *de verklaring en uitlegging van Uw wet*. Daar de psalmist volgens zijn mening gebeden heeft, dat hij mocht verstaan de rechte betekenis en verklaring van de verborgenheden van Gods wet, en de Heere hem daartoe geven wilde verlichte ogen des verstands, om door een heilige vreze Gods te zien en acht te geven op het bewijs des Geesten, om te mogen verstaan de betekenis en mening des Geestes in het Woord.

En waarlijk, zal een ziel terdege overreed, en tot God in Christus bekeerd worden, dan moet ze noodzakelijk trachten te verstaan de verborgenheden van Gods wet; want hoe zou ze anders afstand kunnen doen van de dwaling, waarin ze van haar jeugd af geleefd en gewandeld heeft, en zich keren en begeven tot de voorgestelde waarheid, om die te omhelzen en door een ware gehoorzaamheid des geloofs waardiglijk en heiliglijk in deze te wandelen, zonder eerst te verstaan en ten volle overtuigd te zijn dat dit, hetwelk haar nu is voorgesteld, de waarheid is, en hetgeen dat ze vóór deze overreding en openbaring als waarheid had gehouden, vals en kwaad zij. Aangezien dat niemand het kwade zoekt te verlaten en het goede als goed poogt te omhelzen en aan te nemen, of hij moet ten volle beseffen en overtuigd zijn dat het kwade kwaad en het goede goed is. Ook het geloof, hetwelk een ware overreding en bekering vergezelschapt; want door de gehoorzaamheid des geloofs zo blijkt eerst dat iemand waarlijk overreed en bekeerd is; daar dit het wezenlijke deel van de bekering is, dat men namelijk het kwade tracht te verlaten en poogt God door een heilige en gelovige wandel aan

te kleven en Zijn geboden te gehoorzamen, om bevonden te worden met God gemeenschap te hebben en zich in Hem te kunnen zegenen en de vrede toe te eigenen, niet in een hard en onrein hart, maar in een hart dat door een ware bekering en geloof gereinigd is. Maar dat geloof nu, kan er niet zijn zonder een voorgaande kennis en overtuiging dat dit de waarheid is die men geloofd en aangenomen heeft; want het geloof is een verstandige genade en een bedachtzame deugd, het zal niet wild of woest lopen in onbekende wegen, maar wil kennis als een leidsman voor zich hebben. Er kan wel kennis zijn zonder geloof, maar onmogelijk kan het geloof er zijn zonder kennis. "En die Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen", Ps. 9:11a. Onze Zaligmaker vroeg hem die blind was geweest: "Gelooft gij in de Zone Gods?" En hij antwoordde Hem met een andere vraag: "Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem moge geloven?" En als hij Hem kende, toen geloofde hij en diende Hem. Dat verhaalt de heilige Schrift in Joh. 9:35-38. Zoals het geloof zonder de werken dood is, zo is het zonder kennis blind. Daarom wordt het geloof in de heilige Bladeren *kennis* genoemd, Jes. 53:11, Luk. 1:77. Hierom zegt Paulus in 2 Tim. 1:12: "want ik weet Wien ik geloofd heb", vergelijk met Job 19:25, "Want ik weet: mijn Verlosser leeft". Waarom ook het geloof bij de Grieken pistis πίτις genoemd wordt, zoveel als …. hetwelk *overtuigen* betekent. In het geloof is een overtuiging des gemoeds van de voorgestelde waarheid; en daarom kan niemand in waarheid overreed en tot God in Christus bekeerd worden, tenzij dat hij door Gods Geest verlicht wordt, om te verstaan en overtuigd te zijn van de voorgestelde waarheid "in" en "door" het Woord.

De bekering geschied dan ook niet door dwang en geweld, zoals die van het Pausdom, die de mensen met kracht en geweld dwingen om hun afgodendienst te omhelzen, en als ze dan een deel arme zwakke mensen, die de hitte der verdrukking niet langer konden uitstaan, door dwang tot hun afgoderijen bekomen hebben, roemen ze dan erop, zoveel mensen bekeerd te hebben. Ook geschiedt de bekering niet door een onbesuisde drift, zonder een gevoel en krachtdadige overtuiging van de voorgestelde waarheid, maar zij wordt gewrocht door krachtige overreding, door zoete woorden en beweegredenen, en de overreder moet niet dwingen, maar zich voegen naar de staat en gelegenheid van hem die hij poogt te overreden. Ja, God moet Zich eerst openbaren door Zijn Woord en Geest aan het hart en gemoed van hen die overreed zullen worden, tot dat ze de voorgestelde waarheid helder en onderscheiden mogen verstaan, om ten volle van haar overtuigd te zijn.

Ja, indien het mij geoorloofd is van eigen ondervinding te spreken, dan moet ik zeggen dat al de overtuigingen die ik (nog in het ongeloof zijnde) van tijd tot tijd uit de heilige Schriften had, van de allerheiligste christelijke belijdenis der waarheid; zoals van de komst van de Messias en dat Hij de IMMANUËL is, God en mens in enigheid des Persoons, en van de aanbiddelijke heilige Drie-eenheid en dergelijke gewichtige geloofsstukken meer. Ofschoon ze mij ontstelden en ook enig licht gaven, echter schenen ze mij zeer vreemd en kwamen mij zeer rouw en onbeschaafd voor, en hadden daarom weinig kracht op mij, en mijn gemoed bleef onvergenoegd en even ongerust. Al de waarheden van welke ik enigszins gezicht en besef had bleven mij evenwel vrij wat duister en ik dacht dat in de waarheid, volgens haar aard en wezen, vrij wat meer licht en helderheid moest zijn, en dat ze mij meer onderscheiden en helderder moest voorkomen en in een betere orde aan elkaar gehecht en geschakeld, zodat ze grondige waarheden zouden zijn. Totdat God de Heere door Zijn Heilige Geest mijn ogen verlichtte omtrent Zijn verbonden, die Hij met de mens had opgericht, en Zich door Zijn Woord en Geest aan mijn hart en ziel openbaarde als een bondgenoot, en verstand kreeg van Zijn verbonden, toen kwamen mij de waarheden in een andere gedaante voor, zij waren niet meer zo rouw en ongeschaafd, maar ik zag een geheel ander licht daarin; alles kwam mij zo helder en duidelijk voor ogen, dat ik er geheel geen duisterheid meer in bemerkten kon. De waarheden welke mij eerst onordelijk schenen voor te komen, bevond ik nu dat ze wel aan elkander gebonden en geknoopt waren, en ik zag helder en duidelijk dat JEZUS is de

CHRISTUS (zoals ik hiervan uitvoeriger en omstandiger sprak in het historisch verhaal van mijn trekking en bekering in volgorde opgesteld, in de voorrede van dit boek). En zo werd ik eindelijk door de waarheid, van de waarheid als met kracht overtuigd en overreed, om mijn volk en mijns vaders huis te vergeten, en deze HEERE JEZUS CHRISTUS den Zone Gods te kussen en mij voor Hem neder te buigen en heiliglijk te dienen en door het geloof Hem aan te kleven. En zo kan ik van en door mijn eigen ondervinding zeggen en getuigen dat een ware overreding en bekering geschied door een volle overtuiging en openbaring der waarheid aan de consciëntie.
Maar verder, daar de Heere tot de overreding der mensen ook gebruikt de herders en leraars die het Woord der verzoening verkondingen, door hetwelk God met Zijn Heilige Geest verder is werkende in de harten der uitverkoren toehoorders, zo moet dan verre zijn van allen die God tot dit ambt der bediening geroepen en gesteld heeft, alle trotsheid en opgeblazenheid; maar zij moeten leren en vermanen met een liefelijke toegenegenheid en krachtige gronden, als door de barmhartigheid Gods. Zo doet dan de heilige Paulus, Rom. 12:1: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst". Ziet hij noemt ze broeders, zo liefelijke en vriendelijk, en bidt hen "door de ontfermingen Gods". Zulk een liefelijke manier van spreken gebruikt ook de heilige apostel Petrus in zijn leringen en vermaningen. Hij noemt degenen die hij vermaant, *geliefden* en *broeders*. 1 Petr. 2:11, 4:12, 2 Petr. 1:10. Evenzo doet de heilige apostel Johannes. Hij noemt degenen die hij vermaant, dan eens *mijn kinderkens*, 1 Joh. 2:1 en dan *kinderkens* en *geliefden*, 1 Joh. 3 en 4. En dan eens *broeders*, 1 Joh. 2:7. Met zodanige liefelijke manier van spreken, ziet, zoekt hij hen te winnen en te overreden. Ja het is hun plicht liefelijk te zijn, en die ze vermanen te bidden en te bewegen door de Naam van onze Heere Jezus Christus, zoals Paulus doet, 1 Kor. 1:10 en door de *liefde des Geestes*, volgens Paulus' voorbeeld, Rom. 15:30. Ja zich in alles te voegen naar de staat en gelegenheid van hen die zij zoeken te winnen en te overreden. Zo roemt Paulus in deze genade, 1 Kor. 9:20-24.
En omdat de HEERE voornamelijk overreedt door Zijn Woord en Geest, zo moeten wij, tot welke het Woord geschiedt, trachten hetzelve met aandacht, verstand en opmerking te horen, en onze harten niet verharden, maar hetzelve aannemen met vreugde en gehoorzaamheid. "Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn". Namelijk bij God, zegt Salomo, Spreuk. 28:9. Ja, God de Heere geeft zodanigen over aan het goeddunken van hun verdorven harten, waardoor ze komen te vallen in allerhande rampen en ellenden. "Maar Mijn volk (zegt de Heere) heeft Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild. Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen". Ps. 81:12 en 13.
En daarom, zo laat ons toch gewillig zijn om naarstiglijk het Woord Gods te horen en te onderzoeken, en de Heilige Geest, Die door het Woord tot ons spreekt, en in onze harten werkt, niet tegen te staan, noch te bedroeven of te verbitteren, maar met verstand, geloof en opmerking letten op hetgeen de Geest Gods tot de gemeente zegt. Ja, ook de herders en leraars die het Woord verkondigen, door hetwelk de Heilige Geest Zijn genade is werkende, laat ons die in ere houden; want zij zijn gezanten van Christus, die ons bidden van Christus' wege, alsof God Zelf door hen bade, dat wij ons met God zullen laten verzoenen, 2 Kor. 5:20. En daarom: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig". Hebr. 13:17. Zij zijn de adirim אדירים heerlijken en voortreffelijken, in dewelke des Heeren lust is, Ps. 16:3. En daarom waarlijk dubbele eer waardig, 1 Tim. 5:17.
Maar, daar er ook veel valse profeten zijn uitgegaan in de wereld, 1 Joh. 4:1, die verkeerde dingen spreken, om de discipelen achter zich te trekken, Hand. 20:30, zo moeten we niet zijn

als de kinderen “die als de vloed bewogen en omgevoerd worden met allen wind der leer, door de bedriegerij der mensen, door arglistigheid om listiglijk tot dwaling te brengen”, Ef. 4:14. Maar wij moeten volgens de vermaning van de heilige apostel Johannes “de geesten beproeven of ze uit God zijn”, 1 Joh. 4:1; en niet elke geest geloven. Want anders zou men in plaats van overreed en tot God gebracht te worden, verleid en van God afgetrokken worden; of ten minste, zo doende, zou men de waarheid met de leugen vermengen en het licht met de duisternis, Christus met belial, de zaligmakende leer met de leer die ten verderve leidt, en daarom beproeft de geesten of ze uit God zijn. Ziet of ze door ingeving des Geestes en door God gezonden, tot u spreken, om de zaligheid van uw zielen te bevorderen, of niet. De toetssteen waaraan gij ze beproeven moet, is nabij u, want dit is “het Woord der geloofs” door Mozes, de profeten, apostelen en evangelisten geschreven en nagelaten. Daarom was Gods wet en getuigenis Davids vermaking en zijn raadsman; waarom hij ook roemt in Ps. 119, dat Gods wet hem wijzer heeft gemaakt dan al zijn leraars en onderwijzers.
Wij moeten dan toetsen hun woord, dat ze tot ons spreken, aan het geschreven Woord Gods, en zien of het daarmee overeen komt en niet tegenspreekt. Zo deden die edelen Bereën, Hand. 17:11. “En de geesten der profeten zijn den profeten onderworpen”. 1 Kor. 14:32. Dat is, de leerstukken die de profeten door de gave en ingeving des Heilige Geestes voorstellen, zijn onderworpen aan het oordeel van de andere profeten die ze horen, die moeten zien en oordelen of ook hun profetering is naar de mate des geloofs en door ingeving des Heilige Geestes, en niets van het hare ermee gemengd is, zoals onze kanttekenaars over deze woorden spreken. Indien dan toen de buitengewone profeten aan het oordeel der andere profeten onderworpen waren, hoeveel te minder betaamt het dan ons, hedendaags alle gewone herders en leraars te geloven, zonder eerst hetgeen dat ze spreken, te toetsen of het ook overeen komt met hetgeen de andere profeten door ingeving des Heilige Geestes geschreven en ons nagelaten hebben. “De slechte (zegt Salomo) gelooft alle woord, maar de ערום kloekzinnige merkt op zijn gang”. Spreuk 14:15. Dat is (zeggen onze uitleggers in hun kanttekening) de slechten geloven alle ding, zonder onderscheid of de dingen waar of vals, goed of kwaad, eerlijk of oneerlijk zijn; maar de ערום kloekzinnige merkt op zijn gang, lettende op hetgeen hem te doen staat, en hij wacht er zichzelf voor dat hij in zijn doen en laten door lichtgelovigheid op alle mans zeggen niet afgaat. Hierom vermaant ons onze Zaligmaker in Matth. 7:15 en 16: “Maar wacht u van de valse profeten, dewelke in schaapsklederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Aan hun vruchten zult gij hen kennen. Leest men ook een druif van doornen, of vijgen van distelen?” Door welke vruchten wij moeten verstaan, niet een uitwendige schijn van een heilig leven en een nederig gewaad, want zodanig zijn ze voor dewelke wij ons moeten wachten. Zij komen in schaapsklederen, in een nederige gedaante en schijn van heiligheid; maar hun leer die ze voorstellen, daar door kunnen wij ze leren kennen, als wij die toetsen aan Gods Woord en zien of ze daarmee overeenstemt. En daarom moeten wij, volgens de les van Christus in Matth. 10:16, “oprecht zijn gelijk de duiven”, om namelijk met een ware toegenegenheid de leer der waarheid met vreugde en zonder enige geveinsdheid aan te nemen, maar wij moeten ook zijn ערום “voorzichtig gelijk de slangen”, om niet als de onwetende kinderen, met “alle wind der leer”, door de bedriegerijen der mensen, als de vloed omgevoerd te worden.
En dan verder, zo moeten wij ook trachten onszelf te wapenen met de gehele wapenrusting des Geestes, en maken dat het Woord van Christus rijkelijk in ons kan wonen in alle wijsheid, opdat wij door het verstaan der heilige Schriften en de hulp des Heilige Geestes de satan en het vlees en de wereld, die begeren te strijden tegen de overredende Geest en het Woord, Gal. 5, mogen en kunnen tegengaan en overwinnen. Zoveel te meer is dit nodig omdat de satan, de oude slang, zeer arglistig is, en hij zoekt op verscheiden wijzen de mensen te verleiden en van God af te trekken. Niet alleen komt hij onder de gedaante van een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden en verderven, 1 Petr. 5:8, maar ook in de gestalte van een engel

des lichts, 2 Kor. 11:14. En daarom ziet, zo moeten wij op onze hoede zijn, en de wereld niet lief hebben en tot de satan zeggen: gaat weg satan. En ons onthouden van de vleselijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel, 1 Petr. 2:11, maar wandelen door de Geest, Gal. 5:16 en waken en bidden (volgens Christus' vermaning, Matth. 26:41) opdat we in geen verzoeking vallen. Ja laat ons met de Psalmist de Heere bidden en smeken: "Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land"., Ps. 143:10. En tot de overredende Geest zeggen: Spreek Heere, want uw knecht hoort.
Maar verder, Noach zegt: God overrede Jafeth. Zo heeft de Heere in de overreding der Jafethieten getoond dat Hij is de JEHOVA ELOHIM, de sterke God Israëls, Die alleen wonderen doet, Ps. 72:18. Want deze overreding is zeer wonderlijk geschied en uitgevoerd. Zij is geschied tegen de zin van de satan, in spijt van al zijn listen en geweld. En tegen het woelen van de wereld, die met vuur en zwaard deze overreding tegen ging en zocht te beletten. En tegen de verleiding der Joden, die de leer van Christus en der apostelen lasterden en alzo de overreding van Jafeth zochten te verhinderen.
Ja, door deze overreding zijn de dode heidenen opgewekt en levend gemaakt, om te horen de stem des Zoons Gods, Joh. 5:25. En uit de stenen zijn Abraham kinderen verwekt, Matth. 3:9. En God heeft betoond, te zijn niet alleen een God der Joden, maar ook der heidenen, Rom. 3:29. En voorts de zaligmakende genade is alzo verschenen aan alle mensen, Titus 2:11.
En nog meer. God zal Jafeth overreden. Jafeth's uitverkoren nakomelingen zijn nu al voor een groot gedeelte overreed; want de gehele wereld heeft het overrredende Woord der verzoening gehoord. En ofschoon maar het kleinste gedeelte zijn getrokken en overreed geworden, zo geeft ons nochtans dit een vaste hoop dat nog eens de volheid der heidenen te zijner tijd zeker zal ingaan, want Elohim, God zal Jafeth overreden, zo luiden de woorden van Noach's zegen over Jafeth. Maar hoeveel Jafethieten zijn er die immers tot nog toe niet overreed zijn geworden! Zoals daar zijn de Tartaren, en bijna het grootste gedeelte van Amerika, namelijk rechte naturele Amerikanen, en alle inwoners van het rijk van Japan in Azië, in welk rijk de stem van het overredende Woord der genade hedendaags niet eens gehoord wordt en zelfs niet toegelaten is om het minste geluid daarvan te maken, en daarom zullen ook deze naar de verkiezing der genade door de barmhartigheid van de God van Sem, hun beurt krijgen om door het Woord en Gods Geest getrokken en overreed te worden. Deze vaste en zekere hoop van de ingang van de volheid der heidenen, noemt de heilige Paulus een verborgenheid der Godzaligheid, die zeer groot is, 1 Tim. 3:16, en hij wil dat deze verborgenheid ons niet onbekend zou zijn, Rom. 11:25.

Maar wij zullen nu voortstappen, en ook gaan zien welke verborgenheden zich verder zullen ontdekken in deze profetie, als wij het woord יפת japhth dat in onze tekst staat, afleiden van het wortelwoord יפה japha (Pulchrum esse) *schoon zijn*, en met de Chaldeeuwse Parafrastes Jonathan verklaren door het woord *schoon maken.*
Elohim, God, zal Jafeth schoon maken. De zin en mening van deze verklaring is zeer goed te bevatten. Jafeth namelijk, die zo lelijk mismaakt en van nature zeer bedorven is, zal door God schoon gemaakt worden.
Jafeth in zichzelf aangemerkt, is zeer verdorven van gelaat en natuur. Geen melaatse Naäman, geen kreupele Mefiboseth, geen met etterbuilen vervulde Lazarus en geen onreine afgezonderde vrouwen, noch schurftige Job in de as, is zo lelijk en walgelijk als Jafeth, zoals hij van nature in zichzelf is.
Vanwaar zullen wij dan nu een bekwaam water zoeken, om deze lelijke Jafeth van zijn vuiligheden af te wassen en te reinigen? Zullen wij gaan naar de Jordaan en hem daar zevenmaal in wassen, zoals eertijds Naäman deed op het zeggen en aanraden van Elisa? 2 Kon. 5:10 en 14. Of zullen we gaan naar Abana en Farpar, de rivieren van Syrië en Damascus, en dikwijls salpeter en zeep nemen, om hem in deze vermaarde rivieren terdege schoon te

wassen? Of zullen we gaan naar het wasvat, staande voor de deur des tabernakels van Mozes, en tot de schaduwachtige reinigende as van de rode vaars en het water der afzondering? Immers kunnen die Jafeth's vuiligheden niet wegnemen, noch hem een schone gedaante veroorzaken of geven. Want zij kunnen de consciëntie onmogelijk reinigen van de dode werken om de levende God te dienen. Vanwaar zullen we dan het rechte waterbad zoeken om Jafeth te wassen en schoon te maken? Zekerlijk, nergens anders dan daar ons de heilige apostel Johannes heen wijst, 1 Joh. 1:7, "En het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde". Dit is de Fontein des heils, Jes. 12:3, Die in de volheid des tijds, op een bijzondere uitnemende wijze geopend is "voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid". Zach. 13:1. Hij is het ware Bethesda, het huis der genade, Die allerhande geestelijke kwalen en ziekten reinigt en geneest. Want Hij heeft de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeggebracht, Hebr. 1:3. Hierom zegt de heilige Paulus tot de Jafethieten van Korinthe: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd (maar hoedanig is dat geschied?) in den Naam van den Heere Jezus en door den Geest onzes Gods". 1 Kor. 6:11 vergelijk Openb. 1:5.
Jafeth dan, wordt schoon gemaakt, eerstelijk door de genade van rechtvaardigmaking, door welke hij schoon en vrij gemaakt wordt van zonde en schuld en straf, en rechtvaardig verklaard in de vierschaar Gods, door toerekening van Christus volmaakte gerechtigheid, die ons van God geworden is tot rechtvaardigheid, 1 Kor. 1:30. "Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem". 2 Kor. 5:21 vergelijk Rom. 3:24. Hierom zegt de heilige Paulus "gij zijt afgewassen" maar hoe? Namelijk omdat gij zijt "gerechtvaardigd in de Naam van den Heere Jezus" 1 Kor. 6:11 vergelijk Rom. 5:1. "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus". En Rom. 8:1: "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar den Geest".
Ten tweede, zo wordt Jafeth ook schoon gemaakt door Christus' Geest, door welke hij geheiligd en geheel en al inwendig verheerlijkt wordt. Door Christus' gerechtigheid, toegerekend tot rechtvaardigmaking, wordt hij schoon gemaakt en gereinigd van de zonde, schuld, straf en verdoemenis. Maar door de werkzame kracht van Christus Geest en genade tot heiligmaking, zo wordt hij gezuiverd en schoon gemaakt van de vuile vlekken en smetten der zonden. De zonde wordt in de heilige Bladeren bij zeer vuile en besmettelijke dingen vergeleken. Bij bloed, Ezech. 16:6, bij schuim van een ziedende pot, Ezech. 24:6. Bij de onreinheid van een afgezonderde vrouw, Ezech. 36:17, bij slijk en uitbraaksel van een hond, 2 Petr. 2:22, bij wonden, striemen, etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden zijn, Jes. 1:6. Al deze vuile vlekken der zonde, waarmee Jafeth's natuur besmet is, worden weggenomen en gezuiverd door mededeling van Christus' Geest en genade tot heiligmaking. "Gij zijt afgewassen", dat is, schoon gemaakt en gereinigd, maar hoe? "Gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in den Naam van den Heere Jezus en door den Geest onzes Gods". 1 Kor. 6:11. Deze Geest werkt in hen de wedergeboorte, "Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord Gods". 1 Petr. 1:23. Het Woord der waarheid, in en door hetwelk Hij ze heiligt en verlicht hun ogen des verstands in de goede kennis des Heeren; waardoor ze de waarheid gehoorzaam worden en geloven. En Jezus door het geloof als een kleed aantrekken tot rechtvaardigmaking en heiligmaking, Gal. 3:27, Rom. 13:14. Hierom wordt de Kerk, bestaande uit uitverkoren Semmieten en Jafethieten, gezegd geheel en al schoon te zijn zonder enig gebrek, Hoogl. 4:7 of minste rimpel of vlek, Ef. 5:27.
Van Jezus Christus wordt gezegd, Hoogl. 5:16: "Zijn gehemelte is enkel zoetigheid, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk één is mijn Liefste, ja, zulk één is mijn Vriend, gij dochteren van Jeruzalem". Ja er wordt gezegd in Ps. 45:3 dat Hij veel schoner is dan de

mensenkinderen. De bekeerde en tot God gebrachte Jafeth is ook onvergelijkelijk veel schoner dan andere mensenkinderen. Zo wordt Christus' bruid en Kerk, zijnde allen uitverkoren Semmieten en Jafethieten, gezegd zeer uitnemend schoon te zijn. "Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin, zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duivenogen tussen uw vlechten" Hooglied 4:1a. Ja zij wordt de schoonste onder de vrouwen genoemd, Hoogl. 1:8 en 5:9. Niet alleen ten opzichte dat ze in Christus wordt aangemerkt, door Wiens bloed en Geest zij van al haar zonden en vuiligheden gewassen en gezuiverd is, Ef. 5:26. Maar ook omdat ze naar het beeld van Christus veranderd wordt "van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest". 2 Kor. 3:18c. Ja de bekeerde Jafeth mag met uitnemendheid פיה-יפה de allerschoonste genoemd worden, zoals Jeremia eertijds Egypte noemde, Jer. 46:20. Want "Des konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig; haar kleding is van gouden borduursel". "Zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid; dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder". Ps. 45:14 en 12, vergelijk Hoogl. 4:10 en 11. "Hoe schoon is uw uitnemende liefde, Mijn zuster, o bruid! Hoeveel beter is uw uitnemende liefde dan wijn, en de reuk uwer oliën dan alle specerijen! Uw lippen, o bruid, druppen van honingzeem; honing en melk is onder uw tong, en de reuk uwer klederen is als de reuk van Libanon". Zo is Jafeth schoon gemaakt, en wel uitnemend schoon. Daarom wordt Christus' Kerk, de geestelijke berg Sion, gezegd "zeer schoon en een vreugde der ganse aarde" te zijn, Ps. 48:3.

Nu bij deze uitbreiding, overreding of schoonmaking van Jafeth door (ELOHIM) God voegt Noach verder deze volgende woorden: וישכן באהלי־שם "en hij wone in Sems tenten".
Sommige betrekken dit woord *hij* op de overredende God, zo doet Onkelos, hebbende: "En Zijn Goddelijke tegenwoordigheid zal rusten en wonen in de tabernakel van Sem". Zo wordt dit *hij* ook genomen van Rabbi Salomo Jarchi en van verscheiden andere Joodse rabbijnen. Ook enige oude christelijke schrijvers zijn van hetzelfde gevoelen, gelijk Fullerus en Theodoretus. Maar het meeste deel van de rechtzinnige verstanden betrekken dat *hij* op Jafeth, die door Elohim overreed zou worden, en nemen het als een gevolg en het tweede gedeelte van Jafeth's zegen. Zo heeft van de oude leraars, Chrysostomus, die wel duidelijk is bijvoegende de naam Jafeth; zeggende: "En Jafeth wone in de tenten Sems". Welke verklaring Cajetanus prijst en toestemt, omdat onmiddellijk volgt: "en Kanaän zij hem een knecht". Welke woorden onnodig waren te herhalen, als hier van Sem gesproken zou worden, daar dit alreeds tevoren van hem gezegd was. Zo heeft ook Hiëronimus, Augustinus en voorts bijna alle rechtzinnige leraars van de latere tijden, Zwingli, Mollerus, Piscator, Junius en Tremellius. Pareüs, Burmannes, Cocceüs en meer andere.
En zekerlijk moeten de woorden וישכן באהלי־שם vejischoon be-ohaleh sjem. "en hij wone in Sems tenten" op de overrede Jafeth betrokken en als een tweede gedeelte van Jafeth's zegen aangemerkt worden. Want de woorden van onze tekst zijn een doorgaande en aan elkaar gehechte Godsspraak. God zal Jafeth overreden, en hij zal wonen in Sems tenten. Ten tweede, deze Godsspraak in de woorden van onze tekst, van Jafeth, bestaat uit drie delen en leden. Het eerste en laatste gaat Jafeth aan. Het zou dan ongerijmd schijnen, dat het tweede en middelste van iemand anders maar als een parenthezin zou ingeflanst en gesteld zijn en niet ook van Jafeth spreken en handelen.
Maar omdat enige oude christelijke schrijvers dat *hij* op God betrokken hebben, zo zullen wij ook gaan zien hoe en in welk opzicht. In een goede zin zou kunnen gezegd worden: God wone in de tenten van Sem. Want zoals R. Sal. Jarchi dat *hij* op God betrekt, kan het onmogelijk genomen worden, zoals wij straks nader tonen zullen. Maar wij zullen zien hoe het op een christelijke wijze enigszins een goede betekenis zou kunnen geven, alhoewel dat wij vaststellen dat, dat *hij* niet op God, maar op Jafeth moet betrokken worden.

God dan, zal wonen in de tenten van Sem. *Wonen* betekent, ergens zijn woning en zitplaats te nemen, om daar te verblijven. Zo ging Abraham, toen er honger in Kanaän was, naar Egypte om daar te wonen. Dat is, om zijn verblijf voor enige tijd daar te nemen. Gen. 12:10. En Gen. 26:2 zei de Heere tot Izaäk, toen Hij aan hem was verschenen: ga niet naar Egypte, woon, dat is blijf en houd uw residentie in het land dat Ik u zeggen zal. Vergelijk Dan. 4:21ישכנן ובענפוהי שמיא צפרי "en in zijn takken woonden of zullen wonen de vogelen des hemels", dat is, om hun rust en verblijf te nemen. En Ps. 37:3b: שכן ארץ "bewoon de aarde en voed u met getrouwheid".
Voorts, zo hebben de Hebreeën in hun taal drie woorden die *wonen* betekenen. Als. 1. *Shachan* שכן hetwelk een wonen van rust en zonder vreze, en in zijn eigendom te kennen geeft, zo Joël 3:21. "En de HEERE שכן woont in Sion". En Zach. 2:11: ושכנתי "en Ik zal wonen in het midden van u". Namelijk, met een liefelijke aangenaamheid, en als in mijn eigendom, vergelijk Ex. 25:8: "En zij zullen Mij een heiligdom maken, וטכנתי בתוכם dat Ik in het midden van hen wone". En Ex. 29:45 en Ps. 135:21.
2. *Gur* גור wonen, betekent, als een vreemdeling in een vreemd land woont, en daar vaak met vreze en bekommernis vergezelschapt is. Zo staat van Abraham, Gen. 21:34: Vajagar אברהם וגו ויגר "En Abraham woonde als vreemdeling vele dagen in het land der Filistijnen". En wij weten allen uit het getuigenis der Schriften, in welke vreze en bekommernis hij in dat land verkeerd heeft. Voegt hierbij, Gen. 32:4b: "Zo zegt Jakob, uw knecht: Ik heb als vreemdeling gewoond גרתי bij Laban en heb er tot nu toe vertoefd". Wij weten ook in wat vreze en bekommernis hij zijn tijd bij Laban heeft doorgebracht, vergelijk Ps. 105:23b. "en Jakob verkeerde גר als vreemdeling in het land van Cham". Zie ook Gen. 49:9.
3. *Jashabh*, ישב betekent een wonen als een inboorling. Zo wordt ger גר een die van buiten in het land komt wonen, en toshabh een inwoner die in het land geboren of ten minste opgevoed is, tegen elkaar gesteld. Zo Gen. 37:1: "En Jakob woonde in het land der vreemdelingschappen zijns vaders, in het land Kanaän". Ofschoon hij zelf in dat land als een vreemdeling verkeerde, echter omdat hij was een inboorling van hetzelve, zijnde in Kanaän geboren en opgevoed, zo staat וישב vejeschebh, vergelijk Gen. 26:6.
In de Godsspraak van de woorden van onze tekst staat het woord וישכן vejischon, dat van shachan שכן afkomstig is.
Nu *hij* zal *wonen* staat er, *in Sems tenten*. De tenten Sems betekenen 1. Tenten en hutten die Sem gemaakt en opgericht heeft. Zo de stad van Nahor, Gen. 24:10. En de stad van David, 1 Kron. 11:7, dat was namelijk de stad die Nahor of David gebouwd of ten minste vergroot en verbeterd had.
2. Betekenen Sems tenten, Sems lichaam en ook zijn woonhuis; want beiden worden in de heilige Bladeren tenten genoemd. Het lichaam des mensen is een tent en tabernakel, 2 Petr. 1:13 en 14. "En ik acht het recht te zijn, zolang ik in dezen tabernakel ben, dat ik u opwek door vermaning; Alzo ik weet dat de aflegging mijns tabernakels haast zijn zal, gelijkerwijs ook onze Heere Jezus Christus mij heeft geopenbaard". 2 Kor. 5:4: "Want ook wij, die in dezen tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde; nademaal wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden worde". En vers 1: "Want wij weten dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen". En zo worden ook woonhuizen die door de mensen getimmerd en gebouwd zijn, om te bewonen, tenten en tabernakelen genoemd. "Hoe goed zijn uw tenten, Jakob! uw woningen, Israël"! Num. 24:5 en Ps. 84:11: "Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders ; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen רשע-באהלי in de tenten der goddeloosheid". Vergelijk Job 22:23c. "doe het onrecht verre van uw tenten". Dat is van uw huis en woning. Voegt hierbij, 1 Kon. 12:16: "naar uw tenten, o Israël! Voorzie nu uw huis, o David! Zo ging Israël naar zijn tenten". Dat is naar zijn woningen.

God dan wil en zal wonen, namelijk Zijn verblijf en residentie nemen met een liefelijke aangenaamheid en als in Zijn eigendom onder Sem. Hij, Die gewoond heeft in de braambos, Deut. 33:16, wil nu met een bijzondere genegenheid Zijn rust en verblijf als in Zijn eigendom, onder Sem nemen. "En zij zullen weten, dat Ik de HEERE hun God ben, Die hen uit Egypteland uitgevoerd heb, opdat Ik in het midden van hen wonen zou; Ik ben de HEERE hun God". Ex. 29:46.
Maar bijzonder en wel voornamelijk wil en zal God wonen in de tenten die door Sem en zijn nakomelingen zouden gemaakt en opgericht worden.
Van Mozes lezen wij in de heilige Bladeren, dat hij twee bijzondere en vermaarde tenten heeft opgericht. Van de ene lezen wij, Ex. 33:7-11: "En Mozes nam de tent en spande ze zich buiten het leger, ver van het leger afwijkende; en hij noemde ze de tent der samenkomst". En een iegelijk die de HEERE zocht, ging uit "tot de tent der samenkomst, die buiten het leger was". Voor de deur dezer tent stond de wolkkolom. En de Heere sprak met Mozes uit de wolk' wanneer hij in de tent ging. Mozes, ging soms uit die tent naar het leger, maar Jozua zijn dienaar week niet uit het midden der tent. Deze tent heeft Mozes nadat Israël zichzelf door het maken van het gouden kalf verontreinigd had, voor zich en Jozua zijn dienaar tot een woning uitgespannen; niet willende langer onder de onreine hoop wonen.
De Heere nu, heeft de deur van deze tent met Zijn Goddelijke tegenwoordigheid vereerd, en voor zover in de tent, die door Sems nakomelingen gebouwd was, als gewoond.
Maar de tweede tent die Mozes opgericht heeft, is die van welke wij lezen in Ex. 25:8 en 9 en 40. Waarvan Mozes het afbeeldsel op Sinaï heeft gezien, en overeenkomstig deze openbaring ook al het werk gemaakt en door hem deze tent onder Israël is opgericht. Deze tent wordt bij uitnemendheid de tabernakel, de tent der samenkomst genoemd. Ex. 40:2 en 6. En מקדש een *heiligdom*, Ex. 25:8. In deze tent was een plaats, genaamd het *heilige*, en één genaamd het *heilige der heiligen*, die gescheiden werden door een voorhangsel, Ex. 26, Hebr. 9. In het "heilige" was de kandelaar, de tafel met de toonbroden en het gouden altaar. In het "heilige der heiligen" was de ark met het "verzoendeksel" boven hetwelk waren de Cherubijnen der heerlijkheid, Ex. 40:20 en 26 en Hebr. 9:5. In deze "ark" waren de "tafelen des Verbonds" en de gouden kruik met "manna" en de "staf van Aäron" die gebloeid had, Ex. 40:20, Hebr. 9:4.
Deze tabernakel heeft God laten oprichten, om in Israël te wonen, Ex. 25:8. En wel met rust en aangenaamheid, en als in Zijn eigendom. "En Ik zal in het midden der kinderen Israëls wonen, en Ik zal hun tot een God zijn. En zij zullen weten, dat Ik de HEERE hun God ben, Die hen uit Egypteland uitgevoerd heb, opdat Ik in het midden van hen wonen zou; Ik ben de HEERE hun God". Ex. 29:45 en 46. Dit wonen van God in deze tabernakel, was werkelijk op een bijzondere uitnemende wijze, tussen de Cherubijnen der heerlijkheid, boven het verzoendeksel. Waarom ook de HEERE door Mozes aan Aäron last en bevel geeft: "dat hij niet te allen tijde ga in het heilige, binnen den voorhang, voor het verzoendeksel dat op de ark is, opdat hij niet sterve; want Ik verschijn in een wolk op het verzoendeksel". Lev. 16:2.
En zo heeft God met genegenheid en als in Zijn eigendom in Sems tenten gewoond. Daarom zegt de Heere, 2 Sam. 7:6: "Want Ik heb in geen huis gewoond van dien dag af dat Ik de kinderen Israëls uit Egypte opvoerde, tot op dezen dag; maar Ik heb gewandeld in een tent באהל en במשכן in een tabernakel".
Maar toen ten tijde van de dood van de hogenpriester Eli de ark door de Filistijnen gevangen en weggevoerd werd, zo is deze tabernakel uit de stad Silo in de stam Efraïm (Jozua 22:9), daar hij lange tijd gestaan heeft, naar de hoogte die te Gibeon was, 2 Kron. 1:3, verplaatst. En de ark des Verbonds is, nadat de Filistijnen deze aan Israël hadden hersteld en teruggegeven, dan eens geweest in Kirjath-Jearim, ten huize van Abinadab, op de heuvel, 1 Sam. 7:1, dan eens in Gilgal, en dan eens te Nob, 1 Sam. 21. En dan eens in het huis van Obed-Edom de Gethiet; en ten laatste in de stad van David (2 Sam. 6:11 en 12), dat is de burcht Sion, 2 Sam. 5:7. Totdat eindelijk in plaats van die tabernakel, door Salomo een tempel en huis voor de

HEERE den God van Israël is gebouwd en getimmerd, 1 Kon. 6:1. In Jeruzalem, op de berg Moria, 2 Kron. 3:1. Aangaande dit huis nu dat Salomo bouwde, beloofde God aan Salomo dat alzo hij zou wandelen in Zijn inzettingen en doen Zijn rechten en onderhouden Zijn geboden, dat hij Zijn woord met hem zal bevestigen, dat Hij tot zijn vader David gesproken had; en dat Hij in het midden der kinderen Israëls als in Zijn eigendom zou wonen, 1 Kon. 6:12 en 13. Namelijk, in de tempel, in een wolk en in donkerheid, 1 Kon. 8:10-12. "Want de HEERE heeft Sion verkoren, Hij heeft het begeerd tot Zijn woonplaats, zeggende: Dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd". Ps. 132:13 en 14. En daarom Christus, wanneer Hij de kopers en verkopers en de wisselaars uit de tempel dreef en hun geld uitstortte en de tafelen omkeerde, zo zei hij tot hen: "Neemt deze dingen vanhier weg; maakt niet het huis Mijns Vaders tot een huis van koophandel". Joh. 2:16. Hij noemt het Zijns Vaders huis, als zijnde dat huis en die plaats die Zich de Heere op een bijzondere uitnemende wijze verkoren had, om in hetzelve als in Zijn eigendom te rusten en te wonen. Vergelijk Jes. 56:7 en Jer. 7:11.

En zo heeft Noach dan, als wij de woorden (Sems tenten) zo willen opvatten, in onze tekst geprofeteerd van de oprichting van de Mozaïsche godsdienst en het Levitische priesterdom en de Aäronietische offeranden en oefeningen der ware religie in de nakomelingen van Sem, de kinderen Israëls; en dat ze voor God een tent en tabernakel zouden oprichten en een huis en tempel bouwen, waarin God als in Zijn eigendom zou rusten en wonen.

Maar doordat noch tent, noch tabernakel, noch tempel altoos gebleven is, alzo ook dus niet het wonen Gods in deze tenten. En daarom zal het beter en gepaster overeenkomen, dat we door Sems tenten, in dewelke Noach zegt dat God wonen zou (indien we toch dit woord *Hij* op God willen betrekken), verstaan van de tabernakel des vleses en tempel des lichaams, hetwelk God Zichzelf in de volheid des tijds, uit de nakomelingen van Sem en Heber gemaakt heeft. Want die kan waarlijk gezegd worden in Sems tenten te wonen, die in een lichaam gelijk aan Sem en alle Semmieten gewoond hebben, komt wonen in het midden van Sem, uit de nakomelingen van Sem. En hierop schijnen te zien de woorden in Zach. 2:10, als de Heere zegt door Zijn dienstknecht de profeet: "Juich en verblijd u, gij dochter Sions; want zie, Ik kom ושכנתי בתוכך en Ik zal in het midden van u wonen, spreekt de HEERE". Daar gebruikt de Heere het woord ושכנתי ve-shachantie (ik wil of zal wonen), komende van hetzelfde wortelwoord shachan שכן vanwaar het woord ve-jischon וישכן in onze tekst afkomstig is. Ik zal dan wonen, dan namelijk in het vlees en de tempel des lichaams, vergelijk Ezech. 37:26 en 27 en 2 Kor. 6:16. Daarom, als de heilige Johannes spreekt van deze van deze grote verborgenheid der Godzaligheid, van de openbaring Gods in het vlees, dan gebruikt hij deze volgende woorden: "En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond" Joh. 1:14a., namelijk in het vlees. In de grondtekst staat hier ίσήυαστ, hetwelk ook zoveel betekent als *hij heeft een tabernakel gehad;* namelijk een tabernakel des vleses, in hetwelk Hij in het midden van ons voor een tijd gewandeld en verkeerd heeft. Van deze betekenis is ook niet vreemd het Syrische woord ואנין dat hier gebruikt wordt. Hetwelk zoveel te zeggen heeft, als, Hij heeft Zijn *slaapkamer onder ons gehad,* namelijk, in dat vlees en lichaam dat Hij Zichzelf bereid en gemaakt heeft.

God heeft dan gewoond in Sems tenten, als Hij uit de nakomelingen van Sem de menselijke natuur heeft aangenomen, Zichzelf uit Sem een lichaam heeft toebereid en ons in alles gelijk is geworden, uitgenomen de zonden, zoals de heilige apostel spreekt, Hebr. 4:15. En in die tempel des lichaams, in het midden der Semmieten en in hun tenten heeft gewandeld en verkeerd.

Zo is Hij geboren in Bethlehem, Micha. 5:1, Matth. 2:5. Hij heeft gewoond in Nazareth, Matth. 2:23, In Kapernaüm, Matth. 4:13 en in de tenten van Juda het evangelie der zaligheid verkondigd, om die te behouden en zalig te maken בראשנת in de eerste plaats, Zach. 12:7. Hij heeft geleerd te Jeruzalem in de tempel en in geheel Galilea, Matth. 4:23, en het Jodenland

doorwandeld, Joh. 3:22. Hij at en dronk met de mensen, Matth. 11:19, Joh. 4:7, en op bruiloften, Joh. 2, en in het huis van de tollenaar Mattheüs, Matth. 9:10 en in het huis van zekere farizeeër, Luk 7:36. Hij verkeerde en leerde in hun Synagogen, Matth. 9:35 vergelijk Joh. 6:59. Deze dingen heeft Hij gezegd, in de Synagoge lerende te Kapernaüm.
In deze tempel des lichaams heeft God in de tenten van Sem waarlijk als in Zijn eigendom gewoond, Kol. 2:9 en in dit heiligdom van Zijn vlees hebben wij gezien "Zijn heerlijkheid, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader", Joh. 1:14.
En zo heeft dan Noach dienvolgens in deze woorden "en hij wone in Sems tenten" geprofeteerd en voorzegt de openbaring Gods in het vlees; Zijn geboorte en menswording, welke ook in de hof Eden onder de naam van het "zaad der vrouw" is bekend gemaakt, Gen. 3:15 en 16. Hetwelk waarlijk een zaak is van zulk groot belang dat de heilige Paulus luidkeels uitroept, zeggende: "En buiten allen twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid". 1 Tim. 3:16.
Dat nu de HEERE waarlijk in een tent en tabernakel des lichaams, uit de nakomelingen van Sem gewoond heeft is vast en zeker; want onze Heere is uit Juda gesproten, Hebr. 7:14. Uit het Zaad Davids, Rom. 1:3. Zoals Hij ook een zoon van Abraham genoemd wordt, Matth. 1:1. Ja, omdat God in de tenten van Sem, in een tent des lichaams, die Hij voor Zichzelf gemaakt heeft, wandelde en verkeerde, zo is Hij zelfs een huis, Zach. 12:1, tent of hut, Amos 9:11 en tabernakel of heiligdom genoemd, Jes. 8:14.
En waarlijk, in deze tent des lichaams, die Zich de Heere gemaakt heeft uit Sems nakomelingen, zal de Heere wonen, niet maar voor een weinig tijds, zoals in Silo of Sion, maar eeuwig en altoos; als in Zijn ware eigendom, dat Hij nooit zal verlaten noch begeven. Wanneer deze tent verbroken is geworden, door het lijden des doods, zo heeft Hij ze in drie dagen weer opgericht, volgens de Schriften, 1 Kor. 15:4.
"Tot de heerlijkheid des Vaders", Rom. 6:4. Naar het voorbeeld der oude schaduwen; van de opoffering der garve der eerstelingen, Lev. 23:10, en van Izaäk, Jozef, Hiskia en Jona. En nadat Hij in deze tent 40 dagen lang onder Zijn discipelen en apostelen had gewandeld en verkeerd, is Hij met deze tent ten hemel opgevaren, en onmiddellijk gaan zitten aan de rechterhand Gods, vanwaar Hij ten laatsten dage zal komen om te oordelen de levenden en de doden, en in deze tent des lichaams verschijnen, en daarin uit ons vlees gezien worden, door allen die Hem tot zaligheid verwachten (Hebr. 9:28). Als Zaligmaker, Borg en Verlosser, om hen op die dag van hun volkomen verlossing, te stellen in de volle vrijheid der kinderen Gods.
Dit wonen in Sems tenten, zoals ze zeer noodzakelijk was, zo is ze ook zeer troostelijk, want nu kunnen wij die geloven, onszelf verzekeren, dat wij eens wonen zullen in Gods tent, in de eeuwige tabernakelen, Luk. 16:9. Het huis niet met handen gemaakt, 2 Kor. 5:1. Want daarom in Hij tot ons gekomen, opdat Hij ons tot Zich trekken zou.
Wel mogen wij met de psalmist door een heilige verwondering zeggen: "Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt?" Namelijk, in zijn tenten. Wij "die lemen huizen bewonen, welker grondslag in het stof is" Job 4:19. En heeft Zich deze grote en oneindige God niet geschaamd te bewonen. Als deze God van Sem eertijds verscheen aan Abraham, onder de eik van Mamre, vergezelschapt zijnde met twee engelen, zo bad Abraham Hem, zeggende: אדני אם-נא מצאתי חן בעיניך אל- " ianodA נא תעבר מעל עבדך Heere, heb ik nu genade gevonden in Uw ogen, zo ga toch niet van Uw knecht voorbij". Gen. 18:3. Deze genade hebben nu Sems tenten in waarheid gevonden, welke zij, toen, maar in een voorbeeld en voor een kleine tijd zijn deelachtig geworden en genoten hebben. Waarlijk een grote genade die de Heere daarmee bewezen heeft aan de Semieten; dat Hij Zich verwaardigd heeft in hun tenten te wonen, ofschoon ze dat in genen dele waardig waren.

Maar zoals wij alreeds getoond hebben door gewichtige redenen, dat het woord *hij* niet op God maar op Jafeth moet betrokken worden, zo zullen wij nu ook gaan zien hoe dat het op Jafeth het beste past.
De Midrasch mist verschrikkelijk het rechte spoor en bedoeling van de Geest in de woorden van deze profetie, als hij deze woorden: "en hij wone in Sems tenten", zodanig verklaart, dat hij Jafeth uitsluit van de hulp van God. Zeggende: "Alhoewel dat God Jafeth heeft overreed, dat Cores die voortgekomen is uit de kinderen van Jafeth, gebouwd heeft het tweede huis (verstaat de tweede tempel) zo heeft nochtans de schechina שכינה Goddelijke tegenwoordigheid, in de tweede tempel niet gewoond. En waar heeft ze dan gewoond? In de eerste tempel, die Salomo gebouwd heeft, die geweest is uit de kinderen Sems". Want behalve dat de gewichtige redenen, met welke wij aangetoond hebben dat het woord *hij* niet op God maar op Jafeth betrokken moet worden, ook overvloedig de misslag van de Midrasch aanwijst, dan kunnen deze woorden ook onmogelijk zo verstaan en opgevat worden, omdat deze woorden van Noach, door de Heilige Geest gedreven zijnde, over Jafeth uitgesproken zijn als een zegen; maar als in deze woorden een profetie en openbaring was van Jafeths uitsluiting aangaande de hulp van God, dan zouden ze meer schijnen een uitspraak van een vloek dan van een zegen geweest te zijn. Aangezien dat geen zegen plaats heeft, noch wezen kan buiten de hulp van God; want het goede en rijkdom zijn buiten de hulp van God niet anders, zoals Bernardus zeer wel elders zegt, dan "een zoet vergif". En daarom buiten de hulp van God, zo zijn ze geen zegen maar een vloek. "Goed doet geen nut (zegt Salomo) ten dage der verbolgenheid", Spreuk 11:4a en worden maar "van zijn bezitters bewaard tot hun eigen kwaad" Pred. 5:12. Dus:
De bedoeling van de Geest in de woorden van onze tekst is dan dat Hij Jafeth, die door God uitgebreid, schoon gemaakt en overreed is, zal doen wonen in de tenten van Sem, en wel als in zijn eigendom, met rust en vrede, zoals het grondwoord ve-jischon וישכן te kennen geeft.
En dit is bewaarheid en vervuld geworden op een lichamelijke wijze, wanneer de Chittim, כתים namelijk de Romeinen die uit Jafeth voortgekomen zijn, overgescheept zijn van het westen naar het oosten en hebben volgens de voorzegging van Bileam, Num. 24:24 niet alleen Assur onderdrukt, dat is Antiochus de Grote overmeestert en verslagen, waarvan ook in Dan. 11 geprofeteerd en gesproken wordt; maar ook Heber, עבר de Hebreeën, de nakomelingen van Sem, hebben geplaagd en uit hun land en steden verdreven en meesters en bezitters zijn geworden van de tenten van Sem, bewonende deze als hun eigendom zonder vreze in rust.
Maar daar wij zo-even getoond hebben, dat goed en rijkdommen buiten de hulp van God, meer een vloek dan een zegen schijnen te zijn; zo moet ook Noach, als hij in zijn zegenwens over Jafeth, geprofeteert over het wonen van Jafeth in Sems tenten, noodzakelijk op iets groters, dan op de lichamelijke bezitting van Sems landen en steden gezien hebben; namelijk, iets hetwelk volgen zou op en uit kracht van de zalige overreding van Jafeth.
Den Chaldeeuwse parafrastes Jonathan verklaart deze Godsspraak op een geestelijke wijze, zeggende: "God zal schoon en sierlijk maken de merkpalen, of landen Jafeths; en zijn zonen zullen Jodengenoten worden (dat is, tot God bekeerd) en zij zullen wonen in de school van Sem", namelijk, in zijn tempel en kerk.
Eertijds, toen Jafeth vervreemd was van het burgerschap Israëls en van de verbonden der beloften, waren ook zekerlijk de landen van Jafeth niet aangenaam, maar tohu תהו we-vohu ובהו woest en ledig. Alleen Kanaän was aangenaam. Daarin had God Zijn volk en heiligdom; en in hetzelve had God Zijn genade en waarheid als het ware afgesloten. Dit was אדמה יהוה de aarde, of land des HEEREN, Jes. 14:2 en אדמה קדש heilig land, Zach. 2:12 en ארץ צבי het sierlijke en schone land, Dan. 11:16 en 41. Maar der Jafethieten land was אדמה נכר een vreemd land, Ps. 137:4, een land dat niet gereinigd was, Ezech. 22:24. Een stikdonker land, als de duisternis zelve, Job 10:22. Maar nadat door de zalige overreding der Jafethieten ogen zijn geopend en door een ware bekering tot God, Silo zijn gehoorzaam geworden, toen is de dorre

woestijn der Jafethieten een vruchtbare schone landouw geworden.
En zo heeft God, ziet, door een zalige overreding Jafeth en de landen van Jafeth schoon gemaakt, omdat door deze overreding Jafeth is bekeerd en in de kerk van Sem is komen wonen.
Maar de woorden באהלי־שם *in Sems tenten*, schijnen dat ze ons nog vrij wat meer willen openbaren, dan Jonathan in dezelve heeft aangemerkt en wij uit Jonathans aanmerking getrokken hebben.
Eertijds, toen er nog geen huizen en steden getimmerd waren, zo hebben de mensen in tenten gewoond. Zo hebben de vaders Abraham, Izaäk en Jacob in tabernakelen en tenten gewoond, Hebr. 11:9. Zij waren ook daarmee zeer wel vergenoegd, "Want hij verwachtte de stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is". Hebr. 11:10.
De Israëlieten, nadat ze uit Egypte verlost waren, hebben ook in de woestijn in tenten gewoond. Daarom heeft God de Heere hen belast en geboden dat ze alle jaren in de zevende maand, genaamd Tisri, het Loofhuttenfeest zouden vieren, Lev. 23:34. Zeven dagen lang moesten ze in de loofhutten wonen, vers 42. De reden wordt verder met duidelijke woorden bijgevoegd, "Opdat uw geslachten weten, dat Ik de kinderen Israëls in loofhutten heb doen wonen, als Ik hen uit Egypteland uitgevoerd heb; Ik ben de HEERE uw God". Vers 43. Alhoewel dat dit feest ook een geestelijke betekenis had, ziende op het geestelijke feest der tabernakelen, waarvan gesproken en gelezen wordt in Zach. 14:16: "En het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenen die tegen Jeruzalem zullen gekomen zijn, die zullen van jaar tot jaar optrekken om aan te bidden den Koning, den HEERE der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten". Echter, zo heeft God dit feest onder Israël voornamelijk ingesteld tot een gedachtenis van de verleden weldaad, dat Hij hen veertig jaren in de woestijn in tenten had doen wonen en bewaard.
Ja, God de Heere Zelf heeft in tenten gewoond, 2 Sam. 7:6. Zowel in de woestijn, toen Hij woonde in de tabernakel, zoals we getoond hebben, alsook in Kanaän, toen de tabernakel in Silo was; en in de stad Davids, in de tent die David gemaakt had, 1 Kron. 16:1.
Maar nadat Jeruzalem door de heidenen is verwoest en de tempel door het vuur verteerd en de stoel Mozes omver geworpen en vernietigd en Kanaän de Joden afgenomen is, zo is de Kerk niet meer gebonden aan een zeker land en aards pand, zoals ze geweest is in de dagen der verdraagzaamheid Gods; maar zij is geworden als in tenten wonende, hier niet hebbende een blijvende stad, Hebr. 13:14, maar zoekende de toekomende, die vaste fundamenten heeft en eeuwig in de hemel is, Hebr. 11:10 en 16.
En hierop zien de woorden uit Hosea 12:10: "Maar Ik ben de HEERE uw God van Egypteland af; Ik zal u nog in tenten doen wonen, als in de dagen der samenkomst". Alwaar R. Sal. Jarchi deze woorden כימי מועד *als in de dagen der samenkomst* volgens mij zeer wel verklaart, zeggende: "Als in de dagen, אהלים der samenkomst van de eerste tijd, in welke geweest is Jacob, de oprechte man, wonende in tenten". De betekenis is dan, God belooft dat de Kerk zou wonen wederom in tenten, en wel evenals in de eerste tijd, wanneer de vaderen als tenten bewoners leefden, toen de Kerk nog was zonder juk onder de belofte; niet vast noch gebonden aan een aards pand van Kanaän en dienstbare Jeruzalem, en zichtbare stoel van Mozes en met handen gemaakte altaar en tempel; zo zou ze wederom in volle vrijheid gesteld worden, en met geen juk noch dienstbaarheid meer belemmerd zijn.
En zo hebben, ziet, in de Kerk des Nieuwen Testaments het onderhouden van bijzondere dagen, feesten en sabbatten geheel geen plaats; want de Kerk van het Nieuwe Testament is nu wederom in tenten wonende, niet alleen zoals in de dagen van de vaderen tenten bewoners, toen ze nog was zonder juk en dienstbaarheid onder de belofte, maar zij heeft ook hier geen blijvende plaats, maar zij is gedurig verlangende naar haar vaderland, het Hemelse Jeruzalem, evenals de Israëlieten toen ze in de woestijn in tenten woonden altijd verlangden naar de ingang van Kanaän; en aangezien nu het Jeruzalem dat boven is, dat vrij is, onzer aller

moeder is (Gal. 4:26), zo kunnen wij met geen last of geboden meer bezwaard worden, die dienstbaar maken en maar schaduwen waren van de dingen die in de dagen der verdraagzaamheid Gods nog toekomende waren. Hierom vermaant ons de heilige Paulus, zeggende: “Dat u dan niemand oordele in spijze of in drank, of in het stuk des feestdags of der nieuwe maan of der sabbatten, welke zijn een schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam is van Christus.” Col. 2:16 en 17. Ja, de Kerk van het Nieuwe Testament is gedurig sabbat houdende; want zij heeft een doorgaande sabbat; al de dagen van het Nieuwe Testament zijn een gedurige sabbat, en zo is ze ook gedurig vierende het feest der loofhutten, want zij is altoos in tenten wonende, hier niet hebbende een blijvende stad. Daarom zegt Zacharia: “En het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenen, die tegen Jeruzalem zullen gekomen zijn, die zullen van jaar tot jaar מדי שנה בשנה (dat is: altijd en gedurig zonder ophouden, jaar in, jaar uit doorgaans) optrekken om aan te bidden den Koning, den HEERE der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten”. Zach. 14:16. Namelijk, met de Kerk in tenten wonen.
Voorts, zo wordt ook de Kerk zelf in de heilige Bladeren een tabernakel en tent genoemd. “Christus Jezus is een Bedienaar des heiligdoms, en des waren tabernakels, welken de Heere heeft opgericht, en geen mens”. Hebr. 8:2 vergelijk Openb. 21:3: “En ik hoorde een grote stem uit den hemel, zeggende: Zie, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen en hun God zijn”. En 2 Kor. 6:16: “Want gij zijt de tempel des levenden Gods”, en Ef. 2:21.
Ja, ook zelfs de hemel, de plaats der gelukzaligen, worden ook tenten en tabernakelen genoemd; zo staat er in Luk. 16:9 “En Ik zeg ulieden: Maakt uzelven vrienden uit den onrechtvaardigen Mammon, opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen”. Dat is, in de hemel, want dat is een eeuwige woonstede en tabernakel, 2 Kor. 5:1. Die niet verouderd zal worden of ophouden te zijn, en daar geen dieven kunnen doorbreken, noch geweld, stormen, winden en vloeden raken.
Deze tenten zijn waarlijk de rechte tenten der heiligen; want zij worden elders de stad des levenden Gods en het hemelse Jeruzalem, de plaats van de geesten der volmaakte rechtvaardigen genoemd, Hebr. 12:22 en 23. Naar hetwelk de heiuligen altijd wensen en verlangen.
Zo had Paulus verlangen en begeerte om ontbonden te worden, en met Christus te zijn, Phill. 1:23. Ja, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwen zij naar God; “Mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezicht verschijnen?” Ps. 42:2 en 3 vergelijk Ps. 84:2 en 3: “Hoe lieflijk zijn Uw woningen, o HEERE der heirscharen! Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des HEEREN; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot den levenden God”. Voeg hierbij Ps. 27:4. En zo zijn deze tenten ook de ware tenten van Sem; waarin Sem, Heber, Abraham, Izaäk, Jacob, Jozef, Mozes, Aäron, David, Salomo, Hiskia etc. en alle vrome heilige nakomelingen van Sem wonen tot deze uren en in alle eeuwigheid.
Deze tenten noemt onze Zaligmaker het huis Zijns Vaders, Joh. 14:2. Het paradijs, Luk. 23:42 en 43. Zij worden ook genoemd de derde hemel, 2 Kor. 12:2. De schoot Abrahams, Luk 16:22. Het hemelse vaderland, Hebr. 11:14 en 16. Het gebouw uit God, het huis zonder handen gemaakt, 2 Kor. 5:1. Het heilige Jeruzalem Openb. 21:10. De berg des HEEREN Ps. 24:3.
Zij zijn uitnemend heerlijk. Zij mogen in waarheid עיר יהוה de stad des HEEREN, gelijk de Kerk, Jes. 60:14, genoemd worden. Want God is waarlijk in het midden van haar tegenwoordig met Zijn rijkdom, genade en onuitsprekelijke heerlijkheid. Zij hebben noch zon, noch maan van node, “want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar Kaars”. Openb. 21:23 vergelijk Jes. 60:20. En er zal niets onreins in deze tenten komen, OPenb. 21:27 vergelijk Ps. 15:1-5. De tempel van Salomo was zeer mooi en heerlijk; de

heerlijkheid des tweeden was ongelijk groter en uitnemender, alhoewel zijn uitwendige gedaante op verre na zo heerlijk en kostelijk niet was, noch ten aanzien van het gebouw, noch ten aanzien van de andere dingen, die eertijds heerlijk waren en in de eerste tempel geweest zijn en in deze tweede gemist worden; hetwelk de Joden zelfs erkennen vijf in getal geweest te zijn, als namelijk: 1 De Urim en Thummim. 2. Het heilige vuur om de offeranden te verteren. 3. De ark des Verbonds. 4. De schechina שכינה Gods bijzondere tegenwoordigheid. 5. De Geest der profetie. En elders spreken ze nog van een zesde zaak dat volgens hen in de tweede tempel niet was, namelij,k de heilige zalfolie. Evenwel was de heerlijkheid des tweeden groter, omdat de Heere der heerlijkheid, Die de Heere des tempels is, Mal. 3:1. tot deze Zijn tempel is gekomen en in denzelve Zich heeft geopenbaard en die met Zijn heerlijkheid vervuld, Hag. 2:8.
Maar de heerlijkheid van dit huis, dat zonder handen gemaakt is, is nog veel groter en uitnemender; want daar is de Koning der heerlijkheid wezenlijk en voortdurend op een bijzondere uitnemende wijze, Ps. 24. Daar zijn vaten der heerlijkheid, Rom. 9:23. Tronen der heerlijkheid, Matth. 19:28. Daar is "een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid" 2 Kor. 4:17. Daar zijn kronen der heerlijkheid, Openb. 4:4. Daar is het koninkrijk der heerlijkheid, 1 Thess. 2:12, en alles wat er is, is uitnemend heerlijk.

De inwoning van Jafeth in Sems tenten dan, hetwelk God door Noach aan Jafeth beloofdt bevat veel uitnemende heerlijke beloften, die tegelijk in en door deze woorden aan Jafeth beloofd worden.
Want. 1. Zo wordt door deze woorden te kennen gegeven en aan Jafeth beloofd dat de Jafethieten, de heidenen, nakomelingen van Jafeth niet meer zullen zijn vervreemd van het burgerschap Israëls en van de verbonden der beloften, Ef. 2:12. Maar dat ze zouden worden medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, Ef. 2:19. Gods volk en kinderen, Gen. 49:10, Zach. 2:11. Joh. 11:52 en dat daarom niemand van de heidenen meer zou zeggen, in ben יבש עץ *een dor hout,* en de HEERE heeft mij geheel en al van Zijn volk gescheiden, Jes. 56:3. Want de middelmuur des afscheidsels zou verbroken en de vijandschap, voortkomende uit de wet der geboden, in inzettingen bestaande, vernietigd worden; en die beide, Joden en heidenen, zouden met God verzoend en bevredigd en alzo tot één gemaakt worden, Ef. 2:14-16. Want die in één tent onder één dak wonen, zijn huisgenoten en burgers onder elkaar; en vrienden en geen vijanden. Zo zou er ook geen onderscheid meer zijn tussen Joden en heidenen, maar allen zouden ze één zijn in Christus Jezus, Gal. 3:28, Col. 3:11
2. Zo wordt ook in deze woorden aan Jafeth beloofd dat de heidenen, Jafeths nakomelingen, in Sem, dat is, in de Joden zouden ingelijfd en ingeplant worden; want die in iemands tent en woning ter bewoning opgenomen worden, die worden in dat huis en woning en in dat geslacht en familie als het ware vastgehecht en een lid van hetzelve. Hierom spreekt de heilige patriarch Jacob in zijn laatste woorden, Gen. 49:10, van de roeping en bekering der heidenen tot God in Christus, zeggende: "en Denzelven" ולו, namelijk de Silo, Messias, "zullen de volken gehoorzaam zijn". Zo noemt hij de heidenen niet met de naam Gojim גוים maar עמים ammim, evenals Israël het volk Gods, omdat ze door hun bekering en geloof in de tijd, Israël als het ware ingelijfd en ingeënt zouden worden; en alzo met hen zijn één volk, het ware Israël Gods en de gezegenden des HEEREN, in den gezegende Heiland, de heilige Israëls, de Messias. Zo worden ze ook duidelijk met de naam *am* עם, evenals Gods volk uit kracht van hun bekering, genoemd, Zach. 2:11. In het voorgaande vers wordt gesproken van de komst van de Messias en Zijn wonen onder de mensen. En daarop volgt aanstonds dat de profeet zegt: "En vele heidenen zullen te dien dage den HEERE toegevoegd worden, en zij zullen Mij tot een volk לעם wezen; en Ik zal in het midden van u wonen, en gij zult weten dat de HEERE der heirscharen Mij tot u gezonden heeft". Door hun bekering worden ze Israël ingeënt, en één עם volk met hen. En hierop zien de woorden, Jes. 27:6: "In het toekomende zal Jakob

wortelen schieten, Israël zal bloeien en groeien; en zij zullen de wereld met inkomsten vervullen". Ziet *Jacob*, zegt de profeet, *zal wortelen schieten* etc., hij Jacob, zal de aankomende heidenen in zijn wortelen aannemen en hen doen genieten de vettigheid en sap van de wortel, en alzo de wereld met inkomsten vervullen; te weten, in de toekomende tijd, in de dagen van de Messias, zoals R. David Kimchi zegt, want de dagen van de Messias waren ten tijde van Jesaja nog toekomend. Vergelijk Jes. 44:5: "Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israël". Voeg hierbij Ps. 87:5 en Zach. 8:23. "De zaligheid (zegt de Zaligmaker) is uit de Joden", Joh. 4:22. Zij zijn Gods eerstgeborenen, Ex. 4:22. Hun zijn de woorden Gods toebetrouwd, Rom. 3:2. En hun is de wetgeving en de verbonden en de dienst van God en de beloftenissen, Rom. 9:4. Allen die onder het Oude Testament God oprecht wilden kennen en dienen, moesten Joden worden. Christus de Zaligmaker en Die ook de Zaligheid Zelf genoemd wordt, Gen. 49:18, Luk. 2:30, is voor zoveel het vlees aangaat uit de Joden, Hebr. 7:14. Tot hen was Hij gezonden, namelijk, om te zoeken "de verloren schapen van het huis Israëls", Matth. 15:24. Hij wordt genoemd een Dienaar der besnijdenis, Rom. 15:8. Het Evangelie is door Christus en de apostelen eerst den Joden verkondigd, Matth. 10:5 en 6 en 15:24. Luk. 24:47, Hand. 2:5 en 6 en 13:46 en van hen is het woord der zaligheid tot de heidenen gekomen en hebben alzo in hun licht gaan wandelen, volgens de profetie van Jes. 60:3. En daarom zal Jafeth de zaligheid deelachtig worden, hij moet door het geloof bij Sem, namelijk de Joden, ingeënt worden. De heidenen, zegt Paulus, zijn in de olijfboom Israëls ingeënt en alzo zijn ze des wortels en der vettigheid des olijfbooms mede deelachtig geworden, Rom. 11:17.

3. Dat Jafeth op het ene en zelfde fundament zal staan en bouwen, als Sem doet, namelijk, op Jezus Christus de uiterste Hoeksteen, Ef. 2:20. Want die in één huis of tent wonen, worden door één fundament gedragen en steunen op één en dezelfde grondsteen. En waarlijk, daar kan ook geen ander fundament gelegd worden, 1 Kor. 3:11.

4. Dat Jafeth naar de wijze van Sem, regels en wetten zal leven en enerlei zegen met Sem deelachtig zal worden; want iemand die van buiten inkomt om als een eigenaar met de ingezetenen in rust en vrede te wonen, moet zich aan de gevonden wetten en regels onderwerpen, en naar dezelve leven; en zij hebben enerlei tafel, eten enerlei brood en drinken enerlei drank. Zodat hier een belofte is, dat God niet alleen wil zijn een God der Joden, maar ook der heidenen, zoals Paulus spreekt in Rom. 3:29. En dat de heidenen in Zijn Naam zullen hopen. Welke zolang naar Zijn leer wachtende waren, Jes. 42:4. En hierop zien ook de woorden der profetie in Jes. 2:3: "En vele volken zullen heengaan en zeggen: Komt, laat ons opgaan tot den berg des HEEREN, tot het huis van den God Jakobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen en dat wij wandelen in Zijn paden. Want uit Sion zal de wet uitgaan, en des HEEREN woord uit Jeruzalem". De wegen en paden die God aan Sem heeft voorgeschreven, daarin zal ook Jafeth gaan en wandelen; en daarom eten Sem en Jafeth dezelfde geestelijke spijze en drinken dezelfde geestelijke drank, 1 Kor. 10: 3 en 4, namelijk, genieten door het geloof Jezus Christus, Wiens vlees is waarlijk spijs; andere spijze zijn maar *cibi umbra & vana imago* zoals Cameron zegt, dat is *een schaduw, en ijdele gelijkenis van spijze,* maar Christus' vlees is waarlijk spijs en Zijn bloed is waarlijk drank. Joh. 6:55.

5. Zo wordt hier ook beloofd, de afschaffing van de zichtbare stoel van Mozes en dienstbare Jeruzalem, en het aardse en vergankelijke pand van Kanaän en het Levitische priesterdom en de met handen gemaakte tempel en altaar, en de gehele uitwendige Mozaïsche godsdienst, en de wederbrenging van Sem tot zijn eerste staat, wanneer hij in tenten woonde en aan geen eigen bijzonder land, stad of tempel vastgehecht was; want hoe zou anders Jafeth met Sem in Sems tenten wonen, indien Sem zelf niet terugkomt, zoals in de eerste tijd en dagen, in tenten te wonen. Dus:

6. Eindelijk, zo is hier ook een belofte dat Jafeth zal genieten de hemel, de ware en eeuwige

tenten van Sem, niet alleen hiernamaals in heerlijkheid en gelukzaligheid; maar ook zelfs in dit leven in genade, door een heilige en godzalige hemelse wandel in Christus, Phill. 3:20. Want die in deze tenten wonen, zijn van nu af al gekomen "tot den berg Sion en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem en de vele duizenden der engelen", Hebr. 12:22. Al deze uitnemende dingen worden aan Jafeth in deze woorden וישכן "en hij wone in Sems tenten" beloofd, dat hij genieten zou uit kracht en als een gevolg van de zalige overreding, waarmee God Jafeth heeft overreed door Zijn Woord en Geest. Zonder de krachtdadige werking van Gods Geest, in en door de predicatie van het Woord, zou Jafeth nooit hebben kunnen komen wonen in de tenten van Sem.
Van deze zalige overreding en roeping der heidenen, waar al deze aangemerkte dingen op zouden volgen, wordt ook gesproken in verscheiden andere plaatsen der heilige Schriftuur, ziet Ps. 22:28 en 29 en 72:9-11. Ps. 117 vergelijk Jes. 2:2 en 3 en 11:10 en 42:4-7, 60:1-5, 65:1. Zach. 2:11 en 9:10 en 13:2 en 9 en 14:16.
Al deze profetieën zijn nu in de dagen van het Nieuwe Testament, door de komst van Christus en de predicatie van het heilig Evangelie bewaarheid en vervuld geworden. Want nu zijn de heidenen door de predicatie van het Evangelie der zaligheid aangelokt en overgebracht uit de macht der duisternis tot Gods wonderbaarlijk en zaligmakende licht. Zij leven niet meer naar hun eigen goeddunken, zoals in de tijden der onwetendheid, maar naar de wet en voorschrift van de God van Sem, naar welke wet en leer zij zolang gewacht hebben, Jes. 42:4. Zij dienen de God van Israël door het geloof, en niet meer de afgoden. Zij wonen met Sem in tenten, niet gebonden aan een aards pand en zichtbare stoel van Mozes en dienstbare Jeruzalem en met handen gemaakte tempel en altaar en Aäronische priesterdom en wet des vleselijke gebods, maar zij dienen God zonder vreze door de Geest en het geloof. JEZUS van Nazareth is de ware Messias, want Hem zijn de heidenen gehoorzaam geworden. En Joden en heidenen zijn één in Christus.
Waaruit dan ook klaar blijkt, dat Jezus van Nazareth, Die wij christenen belijden te zijn de beloofde Messias, ook waarlijk en inderdaad de echte Messias en Christus is, Die in den beginne door God is beloofd en door de vaderen verwacht, en door de voorbeelden en ceremoniën is afgeschaduwd geweest en in de volheid des tijds gekomen is, volgens het woord der belofte: "om de overtreding te sluiten, en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht en den profeet te verzegelen, en om de Heiligheid der heiligheden te zalven". Dan. 9:24. Aangezien dat de heidenen volgens het woord der profetie, Silo zijn gehoorzaam geworden en Zijn leer hebben aangenomen en in Zijn Naam hopen en door het geloof in Hem de God van Israël dienen en der afgoden namen niet meer gedenken, in Wien dan al deze profetieën vervuld zijn geworden, zo moet noodzakelijk volgen dat Hij de ware beloofde Heiland en Christus is.
Dat er zulk een bekering der heidenen ten tijde van de Messias zou geschieden, en wel door de kracht en werking van de Messias, dat spreken de Joden zelfs niet tegen. R. Menasse Ben Israël in zijn boek de *Resusrect*, hoofdstuk 2, pag. 253, verklaart de profetie in Jes. 2:2 en 3 van de bekering der heidenen tot de Heere Messias. Nadat hij verhaald heeft de woorden van de profeet, zo zegt hij: "De profeet leert en spreekt niet alleen van tijdelijke goederen, maar ook van geestelijke, welke de mensen zouden overkomen als de Messias komen zou. Want alsdan zullen alle heidenen met een eenparig gemoed en toestemming (zoals ook door Zophonias voorzegt wordt te zullen geschieden) den God van Izaäk en Jacob aanhangen, Zijn leer omhelzen en met een en dezelfde dienst Hem dienen". Insgelijks zegt zekere rabbi, in een boek door hem geschreven tegen de christenen, in de Latijnse taal, doch zonder zijn naam te noemen, fol. 115, "De roeping der heidenen (namelijk, tot het rijk van de Messias) is vermaard bij al de profeten". En een weinig verder spreekt hij aldus: "Wij bekennen dat onder de voornaamste uitwerking des (Heeren) Messias, zijn zal de roeping der heidenen en de

ganse uitroeiing der afgoderijen". R. Izaäk ben Abraham verklaart Jes. 42:1 van de bekering der heidenen, zich nader bedienende met het volgende vierde vers: "Hij zal niet verdonkerd worden en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld; en de eilanden zullen naar Zijn leer wachten". Ziet boek I. hoofdstuk 20. Ook R. Levi Ben Gerson zegt duidelijk dat de Messias alle volkeren der aarde tot de ware God en Godsdienst brengen zou; in zijn verklaring over de woorden Zef. 3:9. "opdat zij allen den Naam des HEEREN aanroepen opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder." Zo wordt daarbij deze waarheid ook bevestigd door R. D. Kimchi en R. J. Abarbanel in verscheiden plaatsen van hun verklaring der Schriften.
Dat nu deze profetieën van de roeping en bekering der heidenen, in en door Jezus waarlijk zijn vervuld geworden, zullen wij nog nader en uitvoeriger naar volgorde tonen.
Kort na Christus' geboorte en menswording kwamen de wijzen uit het oosten, die heidenen waren, om den nieuw geboren Koning der Joden te aanbidden, Matth. 2:2. En door deze wijzen heeft God de leer van den Zaligmaker aan de heidenen in het oosten medegedeeld. Want deze wijzen hebben buiten twijfel alzo weinig gezwegen, toen ze weer in hun land terug gekeerd waren, zoals de eenvoudige herders deden, Luk. 2:17. De hoofdman over honderd uit Kapernaüm was een heiden, en de Heere Christus getuigt Zelf van hem dat Hij zulk een groot geloof in geheel Israël niet gevonden had, Matth. 8:10. De Kananése vrouw, komende uit de landpalen van Tirus en Sidon, was ook een heidin, en nochtans getuigt ook onze Zaligmaker van haar, dat haar geloof groot was, Matth. 15:28. De hoofdman over honderd die Christus' kruisiging bijgewoond heeft, was een heiden, en hij werd tot God in Christus bekeerd en deed een openbare belijdenis van Christus, zeggende: "Waarlijk, Deze was Gods Zoon", Matth. 27: 54. Op het Pinksterfeest werden op één dag tot God in Christus bekeerd, drieduizend zielen, Joden en Jodengenoten, hetwelk heidenen van afkomst waren, Hand. 2:9 en 10. De kamerling van de koningin der Moren, een machtig heer van Candacé, was ook een heiden, en hij werd door het middel dat Philippus hem de profeet Jesaja verklaarde, tot God in Christus bekeerd, Hand. 8:38. De hoofdman Cornelius uit Cesaréa, was ook een heiden, en werdt met zijn gehele familie tot God in Christus bekeerd, Hand. 10:44 en 45. Paulus en Barnabas reisden naar Cyprus in de stad Salamis en Pafos en naar Perge, een stad in Pamfylië en naar Antiochië, een stad in Pisidië en daar werden door hun predicatiën vele heidenen tot God in Christus bekeerd, die het woord met vreugde hoorden en aannamen, Hand. 13. De stokbewaarder, Hand. 16, was een heiden, en is tot God in Christus bekeerd met zijn gehele huisgezin.
Na Petrus' gevangenschap wies het Woord Gods en vermenigvuldigde, Hand. 12:24. Ook in Ikónium, Lystre en derzelver omliggende landen, zijn ook door de predicatie van het Evangelie vele heidenen tot God in Christus bekeerd, Hand. 14. Te Jeruzalem is de eerste synode gehouden, Hand. 15. In deze synodale vergadering zijn de ijveraars der wet afgewezen, en de bekeerde heidenen van het dienstbare juk van de wet des vleselijke gebods ontslagen, en in de door Jezus Christus verkregen vrijheid bevestigd. Zoals dit blijkt uit de synodale brief, Hand. 15:23-29. Sommige schrijvers menen ook dat in deze synodale vergadering, de heilige apostelen het onder elkaar verdeeld hadden, om het Evangelie te prediken door de gehele wereld. Thomas en Bartolomeüs naar het oosten, Simon en Mattheus naar het zuiden, Philippus en Thaddeüs naar het noorden, Petrus en Jacobus Zebedeï naar het westen, Matthias en Jacobus Justus omtrent de plaatsen naar de midde-liniën gelegen; Johannes en Andreas naar de provincies omtrent de Middellandse zee gelegen. Maar Paulus heeft zichzelf vrijgehouden om te reizen en de kerken te bezoeken in alle landen en steden.
Wat aangaat Paulus' reizen tot de heidenen, om hen het Evangelie te verkondigen, daarvan wordt breed en zeer uitgebreid gesproken in de Handelingen der apostelen. Hij doorreisde Syrië en Cilicië om de kerken te bezoeken en te versterken, Hand. 15:41. Door Frygië en Galatië, Hand. 16:6, en door het gezicht dat hij te Troas gezien heeft, is hij naar Macedonië

gereisd, om daar het Evangelie te verkondigen, vers 10. En gekomen zijnde te Filippi, welke was de voornaamste stad van die streek van Macedonië, daar hij toen reisde, heeft hij Lydia de purperverkoopster voor de Heere gewonnen. “Welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd”. En zij werd gedoopt en haar huis, Hand. 16:14 en 15.
Vandaar reisde hij door Amfipolis en Apollónia en kwam te Thessaloníca, de hoofdstad van geheel Macedonië, Hand. 17:1. Daar heeft hij in de synagoge der Joden drie dagen lang uit de Schriften gehandeld van Christus’ lijden en wederopstanding; en toonde dat Jezus is de Christus, beloofd en verwacht, vers 2 en 3. Sommigen van de Joden geloofden. Maar van de Grieken, dat waren heidenen, en vrouwen, zijn in een grote menigte den Heere toegebracht, vers 4. Ook reisde hij naar Athene, en verkondigde daar het Evangelie, alwaar hij Dionysius een Areopagiet voor de Heere gewonnen heeft, vers 15-34. Van Athene is hij vertrokken naar Korinthe, de hoofdstad van Achaje en de eer en luister van Griekenland, Hand. 18:1. En van daar naar Efeze, Hand. 19:1. Ten laatste heeft hij ook te Rome, de troon van alle koninkrijken der aarde, het Evangelie verkondigd. En zo zijn de heidenen, afgodendienaars, verblind door de onwetendheid die in hen was, door de duivel geregeerd en verleid, niettegenstaande de boosheid van de wereld en het geweld van de satan en de macht van deze eeuw, door de predicatie van het Evangelie der zaligheid, hetwelk de heilige apostelen door de gehele wereld verkondigd hebben, in een zeer groot getal, binnen weinig jaren tot de kennis der waarheid gekomen en tot God in Christus bekeerd. Na de dood van de heilige apostelen is voorts doorzijn discipelen getracht de christelijke religie ingang te doen vinden, en zijn vele heidenen in verscheiden landen door hun prediking tot God in Christus bekeerd geworden. Onder Constantinus Chlorus, getuigen vele van de kerkelijke historieschrijvers, dat de christelijke religie gesticht is in Frankrijk, Engeland, Walsland en in verscheiden andere plaatsen. Constantinus de Grote, heel jong in het hof van Diocletianus opgebracht, die hem tot een gesel van het Christendom meende op te kweken, heeft God uit dat goddeloze hof als een tweede Mozes uit het hof van Farao, tot Zich getrokken en door Zijn genade bekeerd en hem gemaakt tot een instrument van Zijn goedertierenheid, om de loop der vervolging te stuiten en der heidenen afgoden uit te roeien, zodat een ontelbare menigte der heidenen door de predicatie van het Evangelie bekeerd zijn geworden. Nicephorus verhaalt, dat men in een korte tijd na de doop en bekering van deze grote Constantinus, twaalfduizend mannen telde die gedoopt waren, behalve vrouwen en kinderen. Onder de keizer Valents zijn ook velen bekeerd. Theodosius heeft der heidenen afgoden uitgeroeid, waardoor een groot getal van mensen door bekering toegebracht zijn. Omtrent deze tijd is door Chrisostomus de christelijke religie in Phoenicia, Scytia en Armenië uitgebreid. Omtrent de tijd van de keizer Theodosius de Tweede zijn ook vele heidenen tot God bekeerd. In Schotland en Engeland heeft Palladius het Evangelie gepreekt. In Ierland heeft Patricius, een bisschop uit Schotland, geleerd en hen tot God bekeerd. En zo zijn eindelijk die van Bourgondië bekeerd, als ze door de Hunnen vervolgd en gedrukt zijn geworden. En hen zijn gevolgd de Franken en Turingers, Saxen, Swaben, Hessen, Friezen en Slavoniën. Westfalen, Vlaanderen en vele plaatsen omtrent de Rijn. Severinus heeft geleerd en gepredikt in Oostenrijk, en door de Goddelijke hulp de inwoners bekeerd.
Corolus Magnus heeft ook de christelijke religie met alle kracht voortgezet. Want nadat hij de Saxen overwonnen had, zo heeft hij hier en daar bisdommen ingesteld, zoals te Bremen, Osnabrück, Munden, Hamburg, Halberstad, Munster, Maagdenburg, Hildersheim en op andere plaatsen. Daarbij heeft hij ook veel scholen opgericht. In deze tijd is ook Holstein, Ditmarsen, Wenden en verscheiden andere omliggende plaatsen en landen tot kennis der waarheid gekomen.
Onder de regering van de keizer Ludovicus Pius is Denemarken en Zweden door toedoen van Anscarius, bisschop van Hamburg, tot het christengeloof gebracht; evenals Haraldus der

Denen koning regeerde.
Daarop is de christelijke religie verder voortgeplant in Bohemen, Bulgarije en andere omliggende landen.
Hun is gevolgd Polen en Ongeren en de naaste omliggende plaatsen.
Insgelijks is in Rusland en Moskou de christelijke religie aangenomen, als Bladomirus, grootvorst in Rusland, te Constantinopel gedoopt en Basilius genaamd werd en met des keizers zuster trouwde.
Daarop is verder gevolgd Pommeren en Pruissen, Litouwen en Lystand en verscheiden aangrenzende rijken en landen. En in deze laatste tijden is ook de christelijke religie voortgeplant in Amerika, Afrika en in Oost- en West-Indië, door de christelijke ijver en koophandel van de onze en der Engelsen naar de voornoemde landen. Een breder en omstandiger bericht, aangaande de roeping en bekering der heidenen, is te vinden in de *Centuriïs Magdeburgensis Historia Ecclesiastica*, alwaar zeer uitvoerig beschreven wordt hoe ze van tijd tot tijd door des Heeren genade getrokken zijn.
Ook zijn al de heidense orakelen vernietigd. Plutarchus heeft een geheel boek geschreven: *ae defectu Oraculorum*, van het ophouden der orakelen; en geeft daarvan verscheidene redenen. Maar de rechte oorzaak daarvan is dat Jezus Christus de Zone Gods gekomen is en de satan en al zijn werken verbroken en vernietigd heeft. Ja de namen der afgoden worden nu niet eens meer genoemd of gedacht. Men spreekt niet meer van Juno, Jupiter, Pluto, Neptunus, Mercurius, Saturnus, Mars, Bacchus etc. Zij worden niet aangeroepen, en ook wordt hun niet meer geofferd, maar allen dienen ze de HEERE, de God Israëls, met een eenparige schouder, door het geloof in de Messias. En alhoewel dat er nog veel onbekeerde heidenen in de wereld hier en daar te vinden zijn, echter is evenwel het Evangelie door de gehele wereld verkondigd en een ontelbare menigte heidenen, zowel in het oosten, westen, alsook in het zuiden en noorden, zijn door de predicatie van het heilig Evangelie tot God bekeerd. Zeer wijdlopig handelt hiervan Dresserus, in *oratione de statu Ecclesiarum in Aethiopia. Phillippus Nicolai, de Regno Christi.* En den heer Dr. J. Hen. Hottinger, in zijn heerlijk werk van de kerkelijke historiën. En Usserius Armachanus, gewezen aardsbisschop in IJsland in zijn boek genaamd: *Antiquitates Ecclesiarum Brittanicarum.* En daarom moet hij ongetwijfeld zeer dikke schellen op de ogen hebben, die niet ziet en bemerkt de vervulling van Noachs profetie, dat namelijk de Jafethieten nu door de reine taal van het heilig Evangelie zijn overreed, en als in haar eigendom met rust en vrede in Sems tenten wonen, en bijgevolg dat Jezus van Nazareth door Wiens Woord en Geest de Jafethieten overreed en getrokken zijn, de waarachtige Messias en Zaligmaker der wereld is.
Nooit zijn door Theudas, noch door Judas Galileus of David Eldavid, die zich in Perzië tot een Joodse messias opgeworpen had, de heidenen tot God bekeerd. Want Theudas is omgekomen en al degenen die hem gehoor gaven. En zulk een einde had ook Judas Galileus, Hand. 5:36 en 37. Hetzelfde lot had ook בר כוכבא Bar-Cochba ten tijde van keizer Trajanus; en David Eldavid in Perzië. En niet beter zou het afgelopen zijn met de laatste bedrieger Zabbathai Zebhi, indien hij niet de Joden had laten varen, en Turks was geworden; maar alleen in en door Jezus van Nazareth zijn de heidenen tot God bekeerd en worden nog dagelijks door het Woord der zaligheid meer en meer getrokken.
Ja, Jezus is zonder twijfel de Christus Die God beloofd en de vaderen verwacht hebben. Want in Hem zijn al de beloften Gods ja en amen geworden, ook de heidenen zijn volgens het woord der belofte door Hem tot God bekeerd. En zij wonen nu in Sems tenten, en leven niet meer naar hun eigen goeddunken en verdorvenheid des harten, maar naar de wet en regel die de God van Sem aan Zijn uitverkorenen heeft voorgeschreven. En daarom, “Denzen geven al de profeten getuigenis, dat een iegelijk die in Hem geloofd”, hetzij Joden of heidenen, besnijdenis of voorhuid, indien ze maar ongeveinsd in Hem geloven, zo zullen ze “vergeving der zonden ontvangen door Zijn Naam”, Hand. 10:43 vergelijk Hand. 15:9.

En zo heeft God in en door Jezus getoond, dat Hij niet alleen is een God der Joden, maar ook der heidenen, Rom. 3:29, en dat bij Hem geen aanneming des persoons is. “Maar in allen volke is die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam”. Hand. 10:35. Hetzij dat hij een Jood of heiden is; als hij maar in oprechtheid God vreest en in waarheid Hem bemint, en de gerechtigheid Gods zoekt, die namelijk in de volheid des tijds geopenbaard is uit geloof tot geloof, Rom. 1:17, en zonder wet, en nochtans getuigenis heeft van de wet en de profeten, Rom. 3:21, is Hem aangenaam. Want ook “de vreemden, die zich tot den HEERE voegen om Hem te dienen en om den Naam des HEEREN lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn: al wie den sabbat houdt, dat hij dien niet ontheilige, en die aan Mijn verbond vasthouden, die zal Ik ook brengen tot Mijn heiligen berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op Mijn altaar; want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken”. Jes. 56:6 en 7.

Och dat het Israël naar het vlees, nog heden in deze dag mocht bedenken wat tot haar vrede en behoudenis dient! Och dat ze nog heden in deze dag uit hun ogen mochten zien, en letten op de tekenen der tijden, hoe dat niet alleen alles wat de komst van de Messias moest voorgaan, maar ook alles dat op Zijn komst moest volgen, in Jezus van Nazareth is vervuld geworden, en dat Hij daarom de ware en door God beloofde Messias is. En alzo in deze laatste dagen, door het geloof in Jezus de Messias mochten komen tot de HEERE en Zijn goedheid, (Hosea 3:5) om met de gelovige Jafethieten en Semmieten te wonen in de tenten van Sem, vrij van alle last en dienstbaarheid, om God te dienen door het geloof, in de Geest en waarheid, “zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen huns levens” Luk. 1:74 en 75. Zekerlijk de HEERE zou Zich over hen ontfermen, en Hij zou hen als de natuurlijke takken, in de natuurlijke wortel wederom inenten; “want God is machtig dezelve weder in te enten”, Rom. 11:23. Want is het betamelijk geweest aan de rijkdom van Gods goedertierenheid Zich te ontfermen over de heidenen, veel meer dan zal de HEERE Zich ontfermen over Zijn volk, hetwelk Hij tevoren gekend heeft en bemind zijn om der vaderen wil, als ze in het ongeloof niet blijven. En zijn de heidenen, die afgehouwen zijn, “uit den olijfboom die van nature wild was”, tegen de natuur “in den goeden olijfboom ingeënt, hoeveel te meer zullen dezen, die natuurlijke takken zijn, in hun eigen olijfboom geënt worden!” Zoals Paulus de heilige apostel zeer wel zegt in Rom. 11:24. En door hun aanneming, ziet, zou de overige menigte dode heidenen opgewekt en levend gemaakt worden, om ook te wonen in de tenten Sems, en te genieten met alle uitverkoren Semmieten en Jafethieten, de zegen en vrijheid die is in de tent van Sem. Want hun aanneming (zegt Paulus) zal zijn als het “leven uit de doden” (Rom. 11:15).

Maar verder, Jafeth zal in Sems tenten wonen, zegt Noach. Zo ziet men dan de uitnemende voortreffelijke heerlijkheid van Sems tenten, want het wordt hier als een zegen van Noach over Jafeth uitgesproken, en als een grote gelukzaligheid die Jafeth zal genieten, voorgesteld dat hij namelijk in Sems tenten zal wonen. Wij mogen met verwondering van Sems tenten zeggen, evenals eertijds Bileam zei, als hij zijn aangezicht stelde naar de woestijn, en Israël zag wonen in haar tenten, in een zeer heerlijke orde naar zijn stammen. “Hoe goed zijn uw tenten, Jakob! uw woningen, Israël!” Num. 24:5. Want “de HEERE is in deze plaats”; of zoals de Targum Jonathan heeft, “de waardige heerlijkheid van de Goddelijke inwoning”. Ja, “hier is Gods huis, en dit is de poort des hemels”, Gen. 28:17. Hier “is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst Gods, en de beloftenissen; Welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat, Dewelke is God boven alles te prijzen in der eeuwigheid. Amen”. Rom. 9:4 en 5. Ja Sems tenten zijn Gods tenten, want God woont op een bijzondere uitnemende wijze in Sems tenten. “Hoe lieflijk zijn Uw woningen, o HEERE der heirscharen! Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen

naar de voorhoven des HEEREN; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot den levenden God. Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders", etc. zegt de Psalmist in Ps. 84:2, 3 en 11a, vergelijk Ps. 43:3.
Maar in de tweede plaats, zo ziet men hier de uitnemende heerlijke en gelukzalige staat van Jafeth, want hij woont als in zijn eigendom met rust en vrede in de tenten Sems, dat Gods tenten zijn, en dient den God van Sem door het geloof in Jezus de Messias, zonder vreze in ware gerechtigheid en heiligheid. Het is een grote eer, te wonen in de hoven der vorsten en koningen, maar het is heel wat meer en groter eer, te wonen in de tenten Sems, want dit zijn Gods tenten. "Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders" zegt de Psalmist in Ps. 84:11a. Indien de Keniethen gelukzalig geprezen worden, omdat ze zo nabij de Semmieten woonden, Num. 24:21, hoeveel gelukzaliger zijn dan de Jafethieten, die in Sems tenten zelf wonen, en met de uitverkoren Semmieten één lichaam uitmaken, waarvan Jezus Christus de God van Sem in het vlees en tent des lichaams uit Sem geopenbaard, het Hoofd is! De Jafethieten zijn nu door hun wonen in Sems tenten, geworden "licht in den Heere" Ef. 5:8. En "mede-erfgenamen, en van hetzelfde lichaam, en mededeelgenoten Zijner belofte in Christus door het Evangelie". En haan hen is bekendgemaakt "de onnaspeurlijke rijkdom van Christus en de veelvuldige wijsheid Gods", Ef. 3:6, 8 en 10.
O laat ons Jafethieten, die zulk een genade van in Sems tenten te wonen, zijn deelachtige geworden, trachten te staan "in de vrijheid waarmee Christus ons" (de God van Sem, in het vlees geopenbaard) "vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen" Gal. 5:1. En laat ons niet wederom uit de tenten gaan, tot de dienstbare stad en tastelijke berg Sion, en met handen gemaakte tempel en altaar, maar trachten door het geloof in deze vrijheid te blijven staan, en bekennen dat wij hier niet hebben een blijvende stad, en zoeken de toekomende, die vaste fundamenten heeft en eeuwig is in de hemel (Hebr. 13:14).
En daarom, laat ons trachten als burgers van het hemelse Jeruzalem, door een heilige en Godzalige hemelse wandel te tonen dat wij hemels gezind en inwoners van Sems tenten zijn. Want Sems tenten vereisen een heilig en Godzalig leven en wandel. "Of weet gij niet, dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven?" 1 Kor. 6:9. De mens moet eerst wederom geboren worden door water en Geest, of hij kan niet in het Koninkrijk Gods ingaan, Joh. 3:3 en 5. Want zonder heiligmaking zal niemand den Heere zien, Hebr. 12:14. Ja, ziet eens hoe de koninklijke profeet David beschrijft de gestalte der inwoners van Sems tenten, dat Gods tenten zijn. Hij vraagt: "HEERE, wie zal verkeren in Uw tent? Wie zal wonen op den berg Uwer heiligheid?" Ps. 15:1 en hij geeft tot antwoord, van vers 2 tot het einde: "Die oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en die met zijn hart de waarheid spreekt; die met zijn tong niet achterklapt, zijn metgezel geen kwaad doet, en geen smaadrede opneemt tegen zijn naaste; in wiens ogen de verworpene veracht is, maar hij eert degenen die den HEERE vrezen; heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet; die zijn geld niet geeft op woeker en geen geschenk neemt tegen den onschuldige. Die deze dingen doet, zal niet wankelen in eeuwigheid." Vergelijk Jes. 33:15 en 16. Ziet zodanig, zegt hij, moeten ze gesteld zijn, die ware inwoners van Sems tenten, dat is van Gods tenten willen wezen. En waarlijk, al deze plichten worden ook noodzakelijk vereist tot een recht heilig en Godzalig leven, waartoe ons Sems tenten verplichten.
1. Daar moet dan in de eerste plaats zijn, een heilige klare kennis van God en van Zijn Wezen, en manier van bestaan, eigenschappen en besluiten, wil, werken en wel in het bijzonder en voornamelijk ook van Zijn verbonden, voor en na de val met de mens opgericht; alsook van Zijn bijzondere huishouding in de kerk en wereld, van de begin tot de voleinding des werelds. Want zonder zulk een heilige kennis kan onmogelijk iemand תמים oprecht zijn, zoals de Psalmist zegt, dat zij die Gods tenten bewonen, oprecht moeten zijn; want "een ziel zonder wetenschap is niet goed", Spreuk. 19:2. Te weten in het algemeen dat er een God is, zonder Hem uit Zijn heilig Woord te kennen in Zijn Wezen en manier van bestaan, eigenschappen,

besluiten, wil, werken etc. zoals door ons aangetoond en gezegd is, die kan niet vorderen in de heiligmaking, en zodanige mensen kunnen onmogelijk aan God een heilige en redelijke dienst geven, Rom. 12:1. Daarom zegt de heilige apostel Petrus, als hij ons vermaant tot ware oprechte heiligheid: “Maar heiligt God den Heere in uw harten; en zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk die u rekenschap afeist van de hoop die in u is, met zachtmoedigheid en vreze”. 1 Petr. 3:15. Ons alzo inscherpende de noodzakelijkheid van een heilige heldere kennis, om God in het hart te kunnen heiligen en תמים oprecht te zijn. Men moet bekwaam zijn om reden en rekenschap te geven van hetgeen dat men gelooft en hoopt. Ja zulk een geringe kennis kan ons niet alleen niet brengen tot die waardige en heilige staat van te zijn תמים “oprecht”, maar ze verschilt ook niets van de staat der “onwetendheid”, toen wij nog heidenen waren; want ook de heidenen wisten door het licht der natuur, dat er een God is. En of iemand denken wilde: de heidenen wisten niet dat er een God in Christus is, maar ik weet dat, dus ik kan met zulk een wetenschap wel komen tot die staat van heiligheid, die volgens de beschrijving van de Psalmist vereist wordt van de “bewoners van Gods tenten”. Maar ik zeg, als iemand op die wijze God niet kent, en ook zijn best niet doet om God alzo te leren kennen, zoals wij het beschreven hebben, die weet noch verstaat niet, hoe dat er een God in Christus is; en zijn kennis is maar een “ingewikkelde kennis”, die niet heilig, noch zalig maken kan. Zodanige mensen zijn gelijk aan de inwoners van Athene, die dienden een “onbekende god”, Hand. 17:23. Zo dienen ook zij een onbekende God, die ze van kindsbeen af maar hebben horen noemen, zonder verder een besef te hebben en te verstaan hoe dat God een God in Christus is, en de zondaars in en door Christus zonder kwetsing van Zijn gerechtigheid en heiligheid, in genade aanneemt, noch hoe dat deze God door het geloof moet worden omhelst en aangebeden.

Ja, wij mogen tot zodanige onwetende mensen zeggen, zoals Christus eertijds tot de Samaritaanse vrouw zei: “Gijlieden aanbidt wat gij niet weet” Joh. 4:22a. En daarom is de kennis Gods op die wijze, zoals gezegd is, dat enige ding, hetwelk noodzakelijk is, en wel in de eerste plaats.

2. Zo moet men door een verstandig beschouwen van deze waarheid, wijsheid en beminnelijkheid Gods, in Godsvreze de wil meer en meer in liefde tot God, Die zo wijs en beminnelijk aan het verstand voorkomt, trachten gaande te maken en te ontsteken. Want hoe zou anders iemand תמים oprecht kunnen zijn, dat een hoge graad van volmaaktheid is, zolang door zulk een beschouwing de wil niet geheiligd en niet in liefde tot God ontstoken is? En welke gerechtigheid zou toch zo iemand werken, wiens wil door zulk een beschouwing niet gaande gemaakt en niet in liefde tot God ontstoken is? Of, hoe zou zo-een met zijn hart de waarheid spreken, en met het hart de zaak menen die de mond spreekt, als de wil anders en verkeerd is?

3. Zo moet de wil, die zo door liefde ontstoken is, trachten werkzaam te zijn omtrent de onderhorige krachten en leden van het lichaam; opdat ze zich gewennen mogen, niet anders te doen en te werken dan deze wil, wil en bevel aangeeft te doen en te werken. En dat ze allen gereed en volvaardig mogen staan om zonder vrees voor de mensen die waarheden, die het verstand kent en de wil liefheeft, gedurig in de wandel uit te drukken. Want anders kunnen de plichten die de Psalmist voorschrijft, onmogelijk behartigd noch waargenomen worden.

4. En in de vierde plaats, zo moet er een zelfverloochening zijn; want anders zou de mens niet תמים oprecht kunnen zijn, noch zou hij zijn eed tot zijn schade en nadeel evenwel niet kunnen volbrengen, als hij zichzelf niet verloochend heeft, omdat de mens in de staat der natuur gewoonlijk genegen is zichzelf te zoeken.

En eindelijk, zo moet er ook een verloochening zijn van alle menselijke wijsheid en gezag, en van zijn eigen ingebeelde geest; want hoe zou iemand een פעל צדק *werker der gerechtigheid* zijn, die op mensen-wijsheid en -gezag steunt, daar immers geen mens rechtvaardig is, maar allen zijn ze leugenaars, Ps. 116:11. En daarom, evenals iemand zijn eigen verstand moet

verloochenen, omdat het menselijke verstand in duisternis kan omdwalen, zo moet hij ook omtrent het verstand van andere mensen doen. En evenals men zijn eigen wil, hartstochten en overwegingen moet verzaken, omdat ze door verscheiden begeerlijkheden omgeslingerd worden, zo moet men ook doen omtrent de wil van andere mensen, omdat ze dezelfde drijfveren onderworpen zijn, of het is onmogelijk dat men een *werker der gerechtigheid* kan zijn. Ja, daar moet ook een verloochening zijn van een eigen ingebeelde geest. Want niemand zal de "verworpene verachten en die de HEERE vrezen, eren", en de waarheid met zijn hart spreken, zoals David Gods tenten-bewoners beschrijft, die niet zijn eigen ingebeelde geest verloochent en de heilige Schriftuur, door Gods Heilige Geest geschreven, tot een richtsnoer houdt, om zich daarnaar te reguleren en zijn geest en gedachten daaraan te toetsen; want onze ingebeelde geest is een verleidende geest, en doet ons het tegendeel doen.
Ja ziet, zo moeten de inwoners van Sems tenten gesteld zijn. Zulke dingen vereisen Sems tenten, en daartoe verplichten ze ons. En waarlijk, allen die deze dingen op zulke wijze betrachten en zo hun leven zoeken aan te stellen en te leiden, zullen in der eeuwigheid niet wankelen, Ps. 15:5. Zij zijn niet alleen inwoners van Sems tenten hier in genade, maar zij kunnen ook verzekerd zijn dat ze ook zullen bewonen hiernamaals de eeuwige tenten der heerlijkheid in de hemel boven.
Maar helaas! Hoevelen zijn er hedendaags die zich inbeelden God tentenbewoners te zijn, en nochtans de kennis Gods niet hebben! (1 Kor. 15:34), Ja, zij hebben niet de minste kennis, noch van Gods wezen en manier van bestaan, eigenschappen, wil, werken en besluiten, noch van zijn verbonden en huishouding. Zij weten niet wat God in Zijn heilig Woord van Zijn verbonden, die Hij met de mens heeft opgericht, heeft geopenbaard. Noch weten ze wat een Testament, Verbond en wet des Testaments en des Verbonds is. En hoe de HEERE het Testament en Verbond naar de verscheiden bedelingen der tijden heeft opgericht en aan de mensen geopenbaard. In welkers opzicht wij in de heilige Schrift lezen van een eeuwig en van een Oud- en Nieuw Testament en Verbond; want het eeuwige Testament en Verbond is niet oud noch nieuw, dan alleen ten opzichte van de bijzondere huishouding Gods in Zijn Kerk en bedeling der tijden, dat God naar Zijn heilige wil en welbehagen in zekere tijd naar de staat van Zijn Kerk, de goederen des eeuwige Testaments en Verbonds, aan Zijn volk heeft beloofd en voorgesteld met een bijgevoegd goed, dat verouderen en verdwijnen moest, om voor het Nieuwe plaats te maken. Maar evenwel is er een groot verschil en onderscheid tussen *niet weten*, en *niet te willen weten*. Deze mensen willen niet weten, zij slachten de uil, zij beminnen de donkerheid en spreken de kennis tegen, hetwelk immers geheel niet past noch overeenkomt met de staat van Gods tentenbewoners en de zalige tijden van het Nieuwe Testament, onder de bediening van het Evangelie der genade; van welke tijd de HEERE beloofd heeft, zeggende: "zij zullen Mij allen kennen", Jer. 31:34. En wederom: "want de aarde zal vol kennis des HEEREN zijn, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken". Jes. 11:9. En dit is immers de getrouwheid אמונת van de zalige tijd van het Nieuwe Testament, namelijk, de bezitting der zaligheden, der wijsheid en der kennis, Jes. 33:6. Deze mensen spreken veel van de Heilige Geest, willen geestelijk zijn en geestelijk werken, roepen veel van geestelijke godsdienst maar helaas! Zij weten niet van wat geest dat ze gedreven worden; zij bedriegen zichzelf met valse inbeeldingen, en zij verkopen elkaar voor geestelijke bewegingen en werken, hetgeen waarlijk niet anders zijn dan driften en begeerlijkheden, waaronder dan de duivel en de vorst der duisternis, die zich ook in de gedaante van een engel des lichts veranderen kan, meesterlijk zijn rol weet te spelen, om door die weg de Bijbelse Godgeleerdheid te verduisteren, en het onderzoek van Gods menigvuldige wijsheid te verwaarlozen, en de roem van het Evangelie te verminderen en de mensen ongestadig te maken in al hun wegen, en te brengen in een gedurige twijfelmoedigheid omtrent hun zaligheid en vaak tot meerder en zwaarder onheilen.
En daarom, de kennis met een zodanige verloochening vergezelschapt, zoals wij aangetoond

en voorgesteld hebben, is ten hoogste nodig. Gods Woord door de Heilige Geest geschreven, moet alleen de leidster wezen in de voortgang van de kennis der waarheid en ware Godzaligheid. Want men kan met geen femelarijen en uitwendige schijn en gedaante van heiligheid een inwoner van Gods tenten worden, maar daar moet waarheid en heiligheid in het binnenste wezen en met kracht en geweld moeten deze tenten ingenomen worden, Matth. 11:12. De oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, moet uitgetrokken, de aardse leden gedood, het vlees gekruisigd en "den nieuwen mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen Die hem geschapen heeft" (Kol. 3:10) moet aangedaan worden. Met al zulke kracht en geweld moeten de tenten Gods ingenomen worden.
O, doet dan aan "de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den bozen dag, en alles verricht hebbende, staande blijven" (Ef. 6:13). En bestormt deze tenten, zoekt ze met kracht en geweld in te nemen; en acht met de heilige Paulus alle dingen voor drek en schade, om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, opdat gij Christus moogt gewinnen en in Hem gevonden worden (Filip. 3:8 en 9). "Staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der gerechtigheid, En de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het Evangelie des vredes; bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des bozen zult kunnen uitblussen. En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord", Ef. 6:14-17 en 1 Thess. 5:8.
Met deze geestelijke wapenen zullen wij deze tenten, als wij kracht en geweld daar op doen, overwinnen en innemen en dezelve erfelijk en eeuwiglijk bezitten en bewonen. Want "die overwint, (zegt Jezus, de ware God van Sem) Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon". Openb. 3:21.
Maar deze tenten nu overwonnen en door ons ingenomen zijnde, zo moeten wij trachten anderen, die nog uitwonend zijn, ook aan te moedigen en gaande te maken, om door een ware bekering en geloof in deze tenten in te dringen. Want het is de plicht van de bekeerde en overrede, ook anderen te overreden en te bekeren. Christus zegt tot Petrus, Luk. 22:32b: "als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders". En daarom, laat ons de uitnemende heerlijkheid van deze tenten aan degenen die buiten zijn bekend maken en hen overreden en tot een heilige jaloersheid verwekken, om ze met ons te doen gaan wonen in deze tenten. Laat ons hen aanmanen en zeggen: "En vele volken zullen heengaan en zeggen: Komt, laat ons opgaan tot den berg des HEEREN, tot het huis van den God Jakobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen en dat wij wandelen in Zijn paden. Want uit Sion zal de wet uitgaan, en des HEEREN woord uit Jeruzalem. Komt, gij huis Jakobs, en laat ons wandelen in het licht des HEEREN". Jes. 2:3 en 5.
Ja, laten wij bidden dat God de HEERE de heidenen, die alsnog in de tenten des duivels wonen, door de rijkdom Zijner genade spoedig wilde brengen tot die gelukzalige staat, van ook te zijn inwoners van Sems tenten. En niet alleen, laten wij alzo bidden voor de heidenen, maar ook alzo voor de nakomelingen van Sem, de Joden, die tot nog toe verhard en onder de ongehoorzaamheid zijn besloten gebleven, en buiten de tent van hun vader Sem dwalen, ook mochten komen en door een ware bekering en geloof deze tenten als hun eigendom te bewonen, en Sems tenten al haar inwoners, die God uit genade vóór de grondlegging der wereld in Zijn eeuwige raad des vredes daartoe verkoren en verordineerd heeft, mag ontvangen.
Eindelijk, zo hebben wij ook uit deze woorden, "God breide Jafeth uit [staat: overrede Jafeth], en hij wone in Sems tenten" aan te merken, dat alhoewel in de woorden van Noach duidelijk Jafeth genoemd wordt, zo worden echter de uitverkorenen heidenen uit de nakomelingen van Cham, als van Cusch, Mitzraïm, Put en die uit Sem zijn voortgekomen, en uit Heber עבר hun

oorsprong en afkomst niet hebben, zoals daar zijn al de nakomelingen van Sem uit Aram, Lud, Assur, Elam en Joktan; want ofschoon dat Joktan een broeder van Peleg en een zoon van Heber was, zo worden echter Joktans nakomelingen niet naar Heber, onder de Hebreeën, maar onder het getal der heidenen gerekend (deze uitverkoren heidenen dan, zeg ik, uit de nakomelingen van Sem en Cham) en worden in deze profetie en belofte niet uitgesloten, maar ook die zullen door de genade van een ware bekering en geloof in Sems tenten gebracht worden. Maar de tekst noemt Jafeth, omdat Jafeth de voortocht heeft, en hij het grootste gedeelte der Kerk uit de uitverkoren heidenen is uitleverende. Van de tijden der heilige apostelen af, heeft het christelijk geloof meest gefloreerd in Europa en in die gedeelten van Azië die door de Jafethieten bewoond zijn. Want zodra de Joden zich het eeuwige leven onwaardig hadden gemaakt, Hand. 13:46, zo hebben de apostelen zich gekeerd tot de heidenen en hen het Evangelie verkondigd, hetwelk meest onder de Jafethieten doorgebroken is. Hetwelk duidelijk blijkt uit de brieven van de apostelen der heidenen, geschreven aan de Romeinen, Galaten, Korinthen, Efezen, Filippenzen, Thessalonicenzen, dat bekeerde gemeenten der heidenen alle uit Jafeth afkomstig waren; en daarom ziet, wordt hier aan Jafeth boven hen allen en voor hen allen deze genade beloofd, als een voorrecht aan Jafeth, omdat hij de voortocht en het grootste gedeelte der christelijke Kerk van het begin af heeft uitgemaakt.

Maar wij zullen voortgaan, en ook zien wat Noach verder tot sluitrede van deze profetie zegt van Cham. Wat namelijk Cham zou zijn ten opzichte van Jafeth? En dit drukt hij uit met deze woorden: “en Kanaän zij עבד למו hem een knecht”.
Cham, de vader van Kanaän, had het kwaad bedreven, en echter niet Cham, maar Kanaän, de zoon van Cham, wordt gevloekt. Een klaar bewijs dat Noach niet uit een toornige drift en wraakgierigheid, maar door een profetische geest deze woorden over Cham uitgesproken heeft, en dat er profetische verborgenheden in deze woorden zijn.
Maar ofschoon de vloek niet eigenlijk over de persoon van Cham, maar over de zoon Kanaän uitgesproken wordt, zo wordt nochtans Cham zelf niet uitgesloten. Want als door de zonde van Cham, zijn zoon Kanaän, die het kwaad niet bedreven had, gevloekt wordt, dan kan ook Cham zelf, die het kwaad bedreven heeft, niet anders gehouden of aangezien worden. Ja, hij heeft gezondigd tegen het gebod hetwelk beveelt vader en moeder te eren, Ex. 20:12. En het verdient daarom de straf die beschreven staat in Deut. 27:16: “Vervloekt zij, die zijn vader of zijn moeder veracht. En al het volk zal zeggen: Amen.” Vergelijk Ex. 21:17: “Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal zekerlijk gedood worden”. En Lev. 20:9: “Als er iemand is die zijn vader of zijn moeder zal gevloekt hebben, die zal zekerlijk gedood worden; hij heeft zijn vader of zijn moeder gevloekt; zijn bloed is op hem”. En Spreuk. 20:20: “Wie zijn vader of zijn moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis”.
De Joden zeggen in het boek *Ze Ennah Vrennah*, fol. 11 pag. 1 Col. 2 lin. 42-45, dat daarom Kanaän en niet Cham in deze vloek genoemd wordt, omdat bij het uitgaan uit de ark de HEERE gezegend heeft Noach en zijn zonen, zeggende: “Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde”, Gen. 9:1b. En daar hij dan ook door de HEERE gezegend was, zo kan noch mocht hij gevloekt of in de vloek genoemd worden. Maar deze uitvlucht heeft weinig fundament, want Cham kan evenwel niettegenstaande deze uitwendige zegen, van de “vermenigvuldiging zijns zaads”, onder de vloek zijn, omdat deze uitwendige zegen niet in strijd is met de dienstbaarheid die in deze vloek over Kanaän uitgesproken wordt.
Dus Cham dan, (zegt Noach) “zij hem een knecht”; want het Hebreeuwse woord למו lamoo spreekt eigenlijk niet van één, maar van velen. En daarom moeten de woorden vertaald worden door: “en Kanaän zij *hen* een knecht”, namelijk de twee broeders Sem en Jafeth; zoals in het voorgaande 25e vers duidelijk uitgedrukt wordt, “ עבד עבדים יהיה לאחיוeen knecht der knechten zij hij zijn broederen”. Driemaal na elkaar wordt in deze profetische woorden van

Noach de dienstbaarheid van Kanaän aan zijn broederen uitgesproken en geopenbaard. Eerstelijk, geheel duidelijk in het 25e vers met uitgedrukte woorden: "een knecht der knechten zij hij לאחיו zijn broederen". En dan in het 26e vers en in de woorden van onze tekst onder het woord lamoo למו hetwelk *hen* betekent, zoals wij getoond hebben, welke verdubbeling ons toont de zekerheid en vastigheid van de zaak die over Kanaän geprofeteerd wordt. Want *alle verdubbeling komt om de zaak te versterken.*

En zo ziet men doorgaans dat in een familie kinderen uit dezelfde ouders geboren, zeer verschillen van natuur, staat, conditie, humeur en gelegenheid. Sommigen zijn van een goede en sommigen van een kwade inborst. Sommigen komen tot eer en sommigen tot oneer. Enigen leven voorspoedig en anderen rampzalig. Enigen zijn bij God geliefd en worden gezegend, anderen zijn bij God niet geliefd en worden vervloekt. Zij zijn niet altijd allen even goed, noch even gelijkelijk gezegend en welvarend.

Het is gebleken in Adam, die drie zonen had geteeld, Kaïn, Abel en Seth. Die zeer verschilden van humeur, conditie en gelegenheid. Zij waren niet even goed, noch even gelijkelijk door de HEERE bemind en gezegend. Kaïn is uitgegaan van de HEERE, Gen. 4:16. En was een moordenaar, Gen. 4:8. Abel was rechtvaardig en van God bemint en is door zijn broeder doodgeslagen, en zijn bloed roept van de aarde. Seth is gebleven, en uit hem is de Kerk voortgekomen.

Maar bijzonder duidelijk blijkt ook deze waarheid in Noach, want Noach heeft ook drie zonen geteeld, Sem, Cham en Jafeth, en wat is er niet een verschrikkelijk groot verschil tussen deze drie zonen! Cham was een oneerbiedige en trouweloze zoon, ziende de schaamte van zijn vader met een bespotting en verachting, Sem en Jafeth daarentegen, waren heilig, getrouw, eerbiedig, de schaamte van hun vader bedekkende. Kanaän wordt gevloekt en een knecht; Sem gezegend en een heer; Jafeth uitgebreid en een inwoner van Sems tenten.

Insgelijks Abraham; die had Ismaël en Izaäk, en ziet wat een grote ongelijkheid is er tussen deze beide; want Ismaël was אדם פרא *een woudezel van een mens*, die wild en woest was en een spotter; en Izaäk was een vroom man, die God vreesde. Ismaël was geboren naar het vlees uit de dienstbare; Izaäk naar den Geest en uit de vrije. Ismaël wordt uitgeworpen en erft niets; Izaäk blijft in zijns vaders huis en wordt erfgenaam van alles.

Zo ook Izaäk, hij had twee zonen, Jacob en Ezau; Ezau was van de HEERE gehaat en Jacob daarentegen bemind, Mal. 1:2 en 3. En ook uit Jacob zijn de twaalf patriarchen voortgekomen, en hoe verschrikkelijk groot het verschil in staat en conditie van hen was, kan men immers duidelijk zien uit de profetie en laatste woorden van Jacob, Gen. 49:3-28. Zo ook David, hij had zonen en dochters, die onderling veel verschilden van staat, humeur en gelegenheid. Thamar wordt door haar broeder Amnon verkracht. Amnon door Absalom gedood. Absalom aan zijn haar gehangen en door Joab doorspiest. Adonia op last van Salomo gedood. Salomo alleen blijft erven het koninkrijk van Israël en de troon van zijn vader David.

Zelfs deze trouweloze Cham had verscheiden kinderen, Cusch, Put, Mitzraïm en Kanaän, welke verscheiden waren van staat en gelegenheid, want over Kanaän wordt een vloek uitgesproken en hij dienstbaar gemaakt; maar noch Cusch, noch Put, noch Mitzraïm worden in zulk een staat gesteld.

Maar waarom nu eigenlijk Kanaän, en niet Cusch, Put en Mitzraïm, gevloekt en tot dienstbaarheid gesteld wordt? Dit kunnen wij niet anders beantwoorden dan met Paulus' woorden in Rom. 9:18: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil". Hier moeten wij met ons verstand stil staan, en niet veel vragen of antwoorden, want het maaksel kan noch mag tot dengene die het gemaakt heeft zeggen: "Waarom hebt gij mij alzo gemaakt?" Rom. 9:20. Gods wegen zijn onnaspeurlijk en zijn oordelen zijn ondoorzoekelijk, Rom. 11:33.

De Joden zeggen in het boek *Ze-enna Urenna* tol. 11 pag. 1 Col. 1 lin. 51-54 dat daarom Kanaän gevloekt en tot dienstbaarheid gesteld wordt, omdat Kanaän een stout jongeling was,

eerst zijn grootvader Noach in de tent zo ontbloot gezien hebbende, geroepen heeft zijn vader Cham, om aan dit droevige spektakel ook deel te hebben, en dat hij aldus zijn vader als het ware heeft verleid en daartoe gelegenheid gegeven heeft; maar alzo dit gezegde niet bewaarheid kan worden uit de heilige Schriftuur, zo is het beter dat wij met Paulus zeggen dat God Zich ontfermt diens Hij wil ontfermen, en dat Hij ook alzo zegent die Hij wil zegenen.
Kanaän dan is een knecht. In het voorgaande 25e vers wordt hij gezegd te zullen zijn עבד עבדים "een knecht der knechten", dat is, een zeer diepe en zware dienstbaarheid, die smadelijk en geheel verachtelijk is. Evenal אדני האדנים *heer der heren* betekend een hoge en uitnemende heerschappij, zo ook ne erawz reez nee nennek et tfeeg "nethcenk red thcenk nee" עבד עבדים smadelijke dienstbaarheid. Daarom heeft de Chadeeuwse Parafrastes Onkelos deze woorden overgezet *een dienende knecht*, dat is, die altijd in dienstbaarheid werken en dienen moet als een slaaf.
De heidenen hebben het voor een grote smaadheid geacht een knecht en dienstbaar te zijn.
Wanneer Samuël de Israëlieten zocht af te zetten van een koning te begeren, zoals de heidenen, zo zei hij tot hen, hij zal uw zonen tot knechten en uw dochters tot dienstmaagden maken, 1 Sam. 8.
In Christus Jezus is noch dienstknecht noch vrije, want zij zijn in Hem allen één, Gal. 3:28 vergelijk Kol. 3:11. Echter heeft Christus zo niet weggenomen het behoorlijke en natuurlijke onderscheid tussen heren en knechten. Daarom worden de dienstknechten door de heilige apostel vermaand, Ef. 6:5-7. "Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam uw heren naar het vlees, met vreze en beven, in eenvoudigheid uws harten, gelijk als aan Christus; niet naar ogendienst als mensenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende den wil Gods van harte; dienende met goedwilligheid den Heere en niet de mensen". Vergelijk Col. 3:22-24.
In de heilige Bladeren wordt gemeld van een tweeërlei knechtschap, van een lichamelijke, zoals de kinderen Israëls in Egypte, die zeer zware lasten moesten dragen en in leem stampen, tichelstenen maken en allerhande zware en moeilijke dingen moesten werken en doen, Ex. 1:10-14, 2:11 en 5:7-15. En van een geestelijk, of die ten minste voor het grootste gedeelte geestelijk is, wordt gesproken in Gen. 25:23. Wanneer van Ezau gezegd wordt dat hij Jacob dienen zou, onder deze worden "de meerdere zal den mindere dienen". En wederom in Gen. 27:40 ואת-u tluz (jig) ne" תעבד אחיך w broeder dienen". Deze dienst moet noodzakelijk in een geestelijke zin genomen en opgevat worden, want lichamelijk heeft Ezau nooit Jacob gediend, maar wel geestelijk in zo verre in de erfenis der Goddelijke zegeningen en voorrechten Ezau achter Jacob gesteld wordt als een knecht en Jacob de voortocht heeft als een heer; zoals gewoonlijk de heren voorgaan en de knechten achteraan volgen.
Even alzo wordt ook Kanaän niet alleen genomen voor de persoon van Kanaän en zijn nakomelingen; maar ook voor de Joden, niet alleen omdat ze inwoners en eigenaars van dit land der vreemdelingschap van hun vaderen Abraham, Izaäk en Jacob, volgens de belofte, Gen. 12:7, 13:15, 15:18 en 17:7, zijn geworden, en velen uit Kanaänitische moeders zijn voortgekomen; waarom ook de HEERE zegt tot Israël, Ezech. 16:3: "Uw handelingen en uw geboorten zijn uit het land der Kanaänieten; uw vader was een Amoriet, en uw moeder een Hethitische". Maar voornamelijk omdat ze door ongeloof en trouweloosheid hebben nagevolgd de boze wegen van Kanaän en zichzelf de vloek en dienstbaarheid hebben waardig gemaakt, zoals Cham en Kanaän gedaan hebben. En zo zijn ze een geestelijk Kanaän; zoals ze ook zijn een geestelijk Moab, Jes. 16:6 en 7 en דומה Duma, Jes. 21:11 en Edom, Mal. 1:4 en bijzonder Jes. 63:1. Alwaar ook Jeruzalem onder de naam van de hoofdstad van Edom, בצרה Bozra genoemd wordt. Want evenals de Joden waren een geestelijk Edom, zo ook haar hoofdstad Jeruzalem een geestelijk Bozra. "Wie is Deze, Die van Edom komt, met besprenkelde klederen van Bozra? Deze, Die versierd is in Zijn gewaad? Die voorttrekt in Zijn grote kracht? Ik ben het, Die in gerechtigheid spreek, Die machtig ben te verlossen". En daarom moeten wij in deze profetie van Noach door de naam *Kanaän* verstaan, én Kanaän

zelf met zijn nakomelingen, én de ongelovige Joden, die de voetstappen en boze wegen van Kanaän zijn nagevolgd, en alzo geestelijk Kanaän zijn geworden.
Wij zien dan hier de strenge gerechtigheid Gods, hoe dat God de Heere "bezoekt de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid", Ex. 34:7, en nog verder, "Gij, Die goedertierenheid doet aan duizenden, en de ongerechtigheid der vaderen vergeldt in den schoot hunner kinderen na hen", Jer. 32:18. De ongerechtigheid van Cham wordt bezocht aan Kanaän en zijn nakomelingen. De zonde van Kaïn is bezocht aan zijn gehele nakomelingschap, die met hem van het aangezicht des Heeren zijn uitgegaan. Allen zijn ze door de wateren van de zondvloed omgekomen. Door de verharding van Farao, moet geheel Egypte en al de eerstgeborenen lijden. Om de zonde van David moet zijn jong teder kindje sterven. Om Salomo's overtreding moeten zijn nakomelingen het koninkrijk verscheurt zien en tot gevolg hebben. Omdat de Joden de HEERE der heerlijkheid gekruisigd hebben, en gezegd hebben: "Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen" (Matth. 27:25). Zo zijn nog op deze huidige dag hun kinderen verstokt en dolen in de duisternis, en van God en de zaligmakende genade vervreemd, en liggen onder de vloek en toorn Gods, die verschrikkelijk is. En daarom is het de schuldige plicht van alle vaders, zowel natuurlijke, als geestelijke, en politieke of burgerlijke, namelijk, de overheden en machten die ook de naam van vaders in de heilige Bladeren dragen, zeer omstichtig te zijn in hun leven en wandel en zichzelf zorgvuldig te wachten voor zonden en ongerechtigheid, opdat geen kwaad kome over hun nakomelingen.
En dan in de tweede plaats, dat goede dagen, vruchtbaarheid van het land en uiterlijke zegeningen, van deze wereld niet altijd de waarachtige zegeningen zijn, want Kanaän was gezegend in de wereld, hij heeft een zeer kinderrijke nakomelingschap nagelaten en bewoonde een gezegend land, hetwelk was בגן יהוה een "hof des HEEREN", Gen. 13:10, en evenwel was hij een vloek en een knecht van beide zijn broeders, Sem en Jafeth. Rijkdom is vaak een valstrik en bederf van degenen die de rijkdom bezitten, Pred. 5:12. Uitwendige voorspoed heeft niet altijd gebleken een zegen te zijn, maar zeer dikwijls is dat bekende Nederlandse spreekwoord, "als de mens is vol en zat, werd hij door de lust gevat" waarachtig bevonden. Want "Als nu Jeschurun vet werd, zo sloeg hij achteruit (gij zijt vet, gij zijt dik, ja, met vet overdekt geworden); en hij liet God varen, Die hem gemaakt heeft, en versmaadde den Rotssteen zijns heils" (Deut. 32:15). Daarom bidt en smeekt de wijze man Agur de HEERE, zeggende: "IJdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet, voed mij met het brood van het mij bescheiden deel, opdat ik zat zijnde, U dan niet verloochene en zegge: Wie is de HEERE? Of dat ik verarmd zijnde, dan niet stele, en den Naam mijns Gods aantaste" (Spreuk. 30:8 en 9).
Laat ons dan daarom niet voor gezegenden houden en achten, die in de wereld schijnen gezegend te zijn. "Het is niet alles goud", zegt men in het algemeen, "wat er blinkt". En zo is ook niet alles zegen, dat voor de vleselijke ogen schijnt een zegen te zijn, want daar is geen zegen dan in God; en daar is niet anders dan een vloek buiten God. En daarom beroeme een rijke zich niet in zijn rijkdom, maar die zich beroemt, beroeme zich in den HEERE. En zo ook wie zich wil zegenen, dat is, zichzelf gezegend oordelen, die zegene zich in de God der waarheid. Dat is, die make dat hij in Christus mag gevonden worden, de God Amen; in en door Wien wij gezegend worden met alle zegeningen uit de hemel, en buiten Hem is er geen heil noch zegen.

Maar wij zullen voortgaan, en zien hoe nu deze vloek van Kanaän bewaarheid en vervuld is geworden, zowel ten opzichte van de natuurlijke en lichamelijke, alsook ten opzichte van het geestelijke Kanaän, namelijk Israël naar het vlees.
Wat aangaat het natuurlijke en lichamelijke Kanaän, die is geworden volgens de uitspraak van deze vloek, *een knecht* aan hen למו, beide zijn broederen. Eerstelijk, op een lichamelijke wijze

aan Sem, wanneer de Gibeonieten tot dienstknechten van Sems nakomelingen, het volk Israël, zijn gemaakt, want de Gibeonieten, nakomelingen van Kanaän, Jozua bedrogen hebbende, zo zei hij tot hen: “Waarom hebt gijlieden ons bedrogen, zeggende: Wij zijn zeer ver van ulieden gezeten, daar gij in het midden van ons zijt wonende? Nu dan, vervloekt zijt gijlieden, en onder ulieden zullen niet afgesneden worden knechten, noch houthouwers, noch waterputters, ten huize mijns Gods”. Jozua 9:22 en 23. En in het volgende 27e vers staat: “Alzo gaf hen Jozua over ten zelven dage tot houthouwers en waterputters der vergadering, en dat tot het altaar des HEEREN, tot dezen dag toe, aan de plaats die Hij verkiezen zou”. En zo is toen Kanaän een *knecht* tot lichamelijke dingen voor zijn broeder Sem geworden; en deze profetie achthonderd jaren na haar uitspraak vervuld en bevestigd.
Ja, bijzonder is deze profetie vervuld geworden als het gehele land van Kanaän door de Israëlieten, Sems nakomelingen, werd ingenomen en de inwoners gedood en verdelgd zijn; want zodanig trakteert en behandelt men lijfeigen knechten en slaven die het verschrikkelijk verdorven hebben.
En dan ook ten aanzien van de geestelijke beloften en zegeningen; want die zijn eerst aan Sem beloofd en Sem heeft die ook eerst ge-erft; en Kanaän is achteraan gevolgd, zoals een knecht zijn heer. Ook zijn er zeer weinig Kanaänieten de zegen deelachtig geworden. Er wordt maar gelezen van één Melchizedek, Gen. 14 en van Rachab de hoer, welkers geloof en werken heerlijk geweest zijn, Jozua 6 en Hebr. 11:31, Jak. 2:25. En misschien enige Gibeonieten, die door hun dienst van het houthouwen en waterdragen voor het altaar des Heeren, het rechte Altaar Jezus Christus, van Denwelke geen macht hebben te eten die de tabernakel dienen, Hebr. 13:10, mogelijk hebben leren kennen en door het geloof tot Hem zijn gekomen; alsook Arauna de Jebusiet, 2 Sam. 24:16 en de Kananése vrouw, Matth. 15:22. Hetwelk een blijk van knechtelijkheid en dienstbaarheid is.
Ten aanzien nu van Jafeth, namelijk, hoe Kanaän ook een knecht is geworden van Jafeth. Ofschoon dat alles zo klaar en omstandig uit de heilige Schrift niet kan bewezen worden, zoals ten opzichte van Sem, zo is het echter wel te vermoeden dat toen de Israëlieten te vuur en te zwaard de Kanaänieten in hun eigen land vervolgd hebben, velen van hen buiten alle twijfel zichzelf gezocht hebben te redden buiten hun land, en onder de Jafethieten terechtgekomen zijn, en knechten van de Jafethieten zijn geworden. En dan, zo zijn ook de Kanaänieten lichamelijke knechten van Jafeth geworden, als de *schepen* כתים van Chittim, namelijk der Romeinen, nakomelingen van Jafeth, volgens Bileams profetie, Num. 24:24, Heber hebben geplaagd en het land der Kanaänieten hebben bemachtigd en ingenomen. Hetwelk eerst Sems nakomelingen vermeesterd hadden en overal waar ze nog enige overblijfselen van de Kanaänieten gevonden hebben, zowel in het Israëlische Kanaän, alsook in de omliggende landen en plaatsen door de Romeinen bemachtigd, zoals in Tyrus, Theben, Carthago, hebben ze die omgebracht, vernielt en tot hun lijfeigen knechten en slaven gemaakt.
En voorts, zo is Kanaän ook op een geestelijke wijze een knecht van Jafeth zijn broeder geworden, ten aanzien van de belofte en zegeningen. Want in de zegening heeft Jafeth de eerste beurt en het grootste gedeelte; er zijn meer Jafethieten dan Kanaänieten tot de genade gekomen; en alzo is Jafeth Kanaän voorgegaan als een heer, en Kanaän is achteraan gevolgd als een knecht. Aan Kanaän is geen belofte gedaan, maar aan Jafeth is ze geschied. Hier moet Kanaän wederom achteraan volgen als een knecht, en daarom is Kanaän waarlijk een knecht למו *aan hen*; namelijk, aan beide zijn broederen, Sem en Jafeth; zowel lichamelijk alsook voornamelijk geestelijk.
Onthoudt dan hier wederom, dat zij die ten onrechte en ontijdig willen heersen, en zichzelf met kracht en geweld zoeken te verheffen, die zullen dienen en knechten worden, “want God wederstaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade”. 1 Petr. 5:5, Jak. 4:6. Cham hoogmoedig en opgeblazen, wil zich over zijn vader verheffen en heersen; met hem als zijn knecht en slaaf spotten, maar juist daarom moet hij vernederd en een knecht van zijn

broederen worden. Ismaël wil Izaäk onderdrukken, ziet, hij wordt het huis uitgedreven, Gen. 21:10. Adonia verheft zichzelf en wil koning zijn, hij zocht tot dat doel met Abisag van Sunem te trouwen, maar het koste hem eindelijk zijn leven. Hij werd door het bevel van Salomo juist om dit werk gedood. Korach, Dathan en Abiram willen heersen en Mozes en Aäron onderdrukken, worden levend in de aarde verslonden en uit het midden der gemeente uitgeroeid, Num. 16:33. De moeder van de kinderen van Zebedeüs begeert dat haar twee zonen de ene ter rechter- en de andere ter linkerhand zouden zitten in het Koninkrijk van Jezus, Matth. 20:21. Maar zij wordt afgewezen, "Gijlieden weet niet wat gij begeert", vers 22. O christenen, "tracht toch niet naar die hoge dingen, maar voegt u tot de nederige", volgens Paulus' vermaning, Rom. 12:16.

De Talmoedisten gebruiken een zeer schone manier van spreken om deze plicht aan te dringen. "Die zichzelf vernedert (zeggen ze), God zal hem verhogen. En een ieder die zichzelf verhoogt, God zal hem vernederen. En een ieder die de grootsheid najaagt (dat is, die zich met kracht en geweld zoekt groot te maken) van hem zal de grootsheid of waardigheid vlieden" namelijk, die zal nooit groot worden of tot eer komen. Maar wat spreek ik toch van de Talmoedisten, laat ons liever aanhoren de mond der Waarheid. "Want een iegelijk die zichzelven verhoogt, zal vernederd worden; en die zichzelven vernedert, zal verhoogd worden." Luk. 14:11. Matth. 23:12. God zal den nederige van ogen behouden, zegt Elifas in Job 22:29. Waarlijk, heilige nederigheid is ook een kenteken van de ware inwoners van Sems tenten. Zo horen wij de man der lijdzaamheid met een diepe vernedering des harten spreken en zeggen: "Zo ik goddeloos ben, wee mij; en ben ik rechtvaardig, ik zal mijn hoofd niet opheffen", Job 10:15a. En de wijze man Agur in Spreuk. 30:2: "Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand, en ik heb geen mensenverstand". Daar was bij hem geen verheffing van zichzelf boven anderen, maar het tegenovergestelde hij zegt dat hij "onvernuftiger dan iemand", en vernedert zich onder anderen. Insgelijks Paulus de heilige apostel, noemt zichzelf de allerminste van al de heiligen, Ef. 3:8. De Fiolette is een aangename bloem, maar hangt het hoofd nederwaarts. Augustinus noemt de rechte heilige nederigheid "de moeder der genaden". Zeer heerlijk spreekt ook van deze deugd en haar noodzakelijkheid, die vermaarde en roemruchtige Zeeuwse raadsheer[7]: "Het gebouw van een Godvruchtig leven (zegt hij) moet nederigheid tot zijn grondslag hebben, waar zulk een fundament ontbreekt, moet heel het gesticht in duigen vallen. Nederigheid is de folie die de deugd doet glinsteren, en tot in de hemel schitteren. Het zijn de laagten en valleien die de vetste vruchten geven; hoge bergen zijn dor en mager". Ten laatste besluit hij zijn reden met dit volgende klein doch zeer heerlijk en veel omvattende versje:

"Nederigheid is zulken schat,
Welkers waarde niemand vat."

O, zijt dan met de ootmoedigheid bekleed, want dit is hetgeen dat de HEERE van u eist in Micha 6:8, en dat u als Gods tentenbewoners betaamt. De heilige worstelaar Jacob, die oprechte man en tentenbewoner was zeer nederig. "Ik ben geringer dan al deze weldadigheden" zegt hij, Gen. 32:10a. De Chaldeeuwse Parafrastes Jonathan heeft: "ik ben niet waardig en te gering", om zulke uitnemende weldaden te genieten. En waarlijk christenen, de Heere wil op zodanigen die nederig en verslagen van hart zijn, zien, Jes. 66:2. "Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien die van een verbrijzelden en nederigen geest is" Jes. 57:15b.

Maar verder, zo ziet en onthoudt dat degenen die van de genade Gods verstoten zijn, en min of niet deel hebben aan Gods zegen, die zijn maar knechten van hun broederen, die de belofte Gods ontvangen en door het geloof aangenomen hebben. Zo wordt Kanaän, die vervloekt en de genade ontzegd wordt, een knecht genoemd, ja een knecht van zijn broederen, of למו *van*

[7] Mr. Johan de Brune in zijn Banketwerk het tweede deel, pag. 51 en 52.

hen, zoals in onze tekst staat; namelijk, van beide zijn broeders. En gewis zijn zij die buiten God zijn, knechten, ja knechten der knechten, in de diepste graad en trap van dienstbaarheid; want zij zijn knechten en slaven van de satan, die een knecht en slaaf der zonden is. “De satan werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid”, Ef. 2:2. Zij dienen ook de zonden, want die heerst over hen, Rom. 6:14 en 17. Ja, zij zijn knechten van hun buik, want zij dienen niet de Heere Jezus, maar hun eigen buik, Rom. 16:18, en van het vlees, door wiens driften en begeerlijkheden zij omgeleid worden. En van de dood, want dit is hun bezoldiging, Rom. 6:23, en der hel, want dit zal hun woonplaats zijn. Ja, al waren ze zo machtig als Cyrus, koning van Perzië, die zeggen kon: “De HEERE, de God des hemels, heeft mij alle koninkrijken der aarde gegeven”, Ezra 1:2b. Zo zijn ze echter buiten God en Christus niets anders dan slaven en knechten van de satan, zonde, vlees, wereld, dood en hel. En bijzonder en voornamelijk, zo zijn ze ook knechten van hun broederen, die de belofte ontvangen en door het geloof aangenomen hebben. Want de heiligen zullen de wereld richten, 1 Kor. 6:2a “Weet gij niet dat de heiligen de wereld oordelen zullen?” Vergelijk Matth. 19:28 en Luk. 22:30.
O, tracht toch door het geloof Jezus te dienen en Zijn genade deelachtig te worden, dan zult gij niet meer dienstknechten zijn, maar in en door Jezus waarlijk vrij gemaakt worden; ”Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn”, zegt onze Zaligmaker in Joh. 8:36. Die door een ware gehoorzaamheid des geloofs tot Jezus komen, dienen God door het geloof en heilige liefde, zonder vreze, Luk. 1:74, want zij zijn niet onder de wet maar onder de genade, Rom. 6:14. In de taal van het Oude Testament wordt een priester en dienaar van de wet “Kohen” כהן genoemd, hetwelk tegelijk een dienaar en vorst (die heerst en gebiedt) betekend; maar met meerder recht en reden mag een dienaar van Jezus Christus onder de bediening der genade van het Evangelie der zaligheid in het Nieuwe Testament, alzo genoemd worden, want hij is vrij en heerst over de zonde, wereld en satan, welke dingen hem eertijds dienstbaar en slaafachtig gemaakt hebben. De wet, die toorn werkte, heeft nu geen plaats meer, en wij zijn onder de genade, vrij gemaakt van de zonden en Gode gesteld tot dienstknechten der gerechtigheid, Rom. 6:14 en 18. Zoekt dan de genade van de Heere Jezus Christus en de liefde van God en de gemeenschap van de Heilige Geest, 2 Kor. 13:13. En benaarstig u om hoe langer hoe meer in de liefde Gods en zegen van Jezus geworteld en gegrond te worden, dan zult gij geen dienstknechten maar vrijen zijn, en met Christus zitten op tronen, om te oordelen de twaalf geslachten Israëls, Matth. 19:28 vergelijk Openb. 3:21.
Maar nadat wij getoond hebben dat ook de ongelovige Joden een geestelijk Kanaän zijn; want waarlijk zij bespotten nog in deze huidige dag de naaktheid en nederigheid van de Heere Jezus, evenals eertijds Cham en Kanaän de naaktheid van hun vader Noach bespot hebben; zo zullen wij dan nu ook gaan zien hoe dat deze profetie aan het geestelijk Kanaän, de Joden, is vervuld, en hij een knecht van Jafeth geworden is.
Dit nu is geschied en bewaarheid, lichamelijk, toen de Romeinen, de nakomelingen van Jafeth, het gehele land Kanaän hebben bemachtigd en ingenomen en hun regering hebben vernietigd en velen van hun volk omgebracht en om geld verkocht, zoals men de knechten en slaven verkocht; en heersen alzo de Jafethieten nog in deze huidige dag over hen die ze als hun wettige heren en meesters moeten erkennen en als lijfeigen knechten hun bevel gehoorzamen, naar hun wetten en statuten leven en hun lasten dragen.
Maar bijzonder is deze profetie in hen vervuld geworden op een geestelijke wijze, want zij zijn onder de vloek, op dezelfde wijze als Kanaän vervloekt is geworden. Zij zijn onder de vloek des wets, van dewelke zij niet verlost zijn. Zij zijn besloten [opgesloten] onder de ongehoorzaamheid, Rom. 11:32. En nog op deze huidige dag, wanneer Mozes gelezen wordt, licht er een deksel op hun hart, zodat ze niet verstaan wat ze lezen, 2 Kor. 3:14 en 15. En zij voeden zichzelf evenals Efraïm met wind en leugen, verwachtende een ingebeelde Messias, anders dan dat God in Zijn Woord heeft beloofd en tot een geheel ander doel. En ofschoon dat

ze zo vaak in hun hoop en verwachting zijn bedrogen en beschaamd geworden, zoals nog onlangs in het jaar 1666 met de bedrieger Sabbatai Zevi, van Smirna, die te Constantinopel Turks is geworden, echter blijven ze nog even hard en verstokt bij hun ingebeelde hoop, dat nog zulk een Messias zoals ze zichzelf voorstellen, zou komen, en willen de ware Messias, Heiland en Zaligmaker Die gekomen is op de bestemde tijd, niet aannemen. Ja, een deel van hen branden van blinde ijver, en een deel leven maar als atheïsten, en als ze maar wat schateren kunnen, niet bekommerd of het tegen hun wet is en al was het Sabbat of Pascha, als ze maar enig voordeel weten te halen en dat het niet openbaar zal worden in hun Synagoge, zij zullen het waarnemen, al was het onder hun godsdienstoefening en in het midden daarvan.
Zij zitten zonder koning, vorst, offer, altaar, Efod en Terafim, Hosea 3:4, en zij leven zonder geloof en sterven zonder de minste ware hoop van zaligheid.
En zo zijn ze knechten der knechten, lijfeigen-knechten en slaven van de satan, die een knecht en slaaf is van de zonde. Zij zijn knechten van zonde, vlees, wereld, dood en hel. Zodanige beloning hebben ze te verwachten, want de satan beloont zijn knechten met geen ander loon.
Maar voornamelijk zijn ze knechten van hun broederen, de uitverkorenen en gelovige Semmieten en Jafethieten, de uitverkoren Semmieten en Jafethieten zijn de zegen in Christus deelachtig geworden. Maar zij zijn verhard gebleven en uitgeworpen als knechten, want een knecht blijft niet in het huis, Joh. 8:35. Zoals er ook tot Abraham gezegd is, “Drijf deze dienstmaagd en haar zoon uit; want de zoon dezer dienstmaagd zal met mijn zoon, met Izak, niet erven”. Gen. 21:10, Gal. 4:30.
Ja, de ongelovige Joden zijn Jafeths knechten; want de Joden zijn onder de zonde. Jafeth daarentegen onder de gerechtigheid. De Joden onder de wet, Jafeth onder de genade. Joden onder de vloek, Jafeth onder de zegen in Christus. Joden zijn geestelijk dood, Jafeth is geestelijk levend gemaakt en leeft Gode door de genade. De Joden zijn door ongeloof vijanden Gods, en לא-עמי lo-ammi; Jafeth is door het geloof een vriend Gods en ammi עמי. De ongelovige Joden zijn nu als zonder God, Jafeth bij en met God.
Hier zien wij dan, wat we te houden en te gevoelen hebben van de ongelovige Joden; namelijk, dat zij zijn een geestelijk Kanaän en in een verschrikkelijke en vervloekte staat, met al hun rijkdom en met al hun vasten, bidden en lezen. Zij zijn een volk dat de Heere gedurig tergt, zoals er staat in Jes. 65:3.
En in de tweede plaats, zo ziet dan hier de grootheid en de schrikkelijkheid van de vloek van dit geestelijk Kanaän, de ongelovige Joden. Want daar is geen schrikkelijker en groter vloek dan een knecht te zijn, voornamelijk wanneer de knechtschap niet alleen behelst een lichamelijke, maar ook een geestelijke knechtelijkheid, zoals deze van de ongelovige Joden is, want zulke knechten zijn vervreemd van God en van Zijn volk en van Zijn genade. Paulus, die grote apostel zegt, 1 Kor. 7:23: “wordt geen dienstknechten der mensen”. Deze geestelijke Kanaän is een knecht der mensen geworden. En niet alleen een knecht der mensen, maar helaas! hij is ook nog op deze huidige dag een knecht der zonde en des satans en des doods en der hel. Hij is een kind des toorns en des doods, zoals eertijds de heidenen geweest zijn, toen ze vervreemd waren van God en het burgerschap Israëls. Zo zijn waarlijk niet alle Israëlieten die uit Israël zijn, Rom. 9:6.
Laten wij dan, waarde christenen, dit geestelijk Kanaän, de ongelovige Joden als knechten van hun broederen aanschouwen en betrachten. Laten wij hen niet tot heren verheffen, noch te hoog laten klimmen en de conditie en recht der knechten laten te buiten gaan. Wij moeten hen niet te veel vrijheid vergunnen, en grote Synagogen en scholen laten timmeren, opdat ze niet in en door zulke dartele vrijheid, nog meer verhard worden en in hun dwalingen voortvaren. Want knechten betaamt het in kleinere huizen te wonen en verder in alle andere omstandigheden in toom gehouden te worden.
Maar in alles, laten wij met bescheidenheid met hen omgaan. Wij moeten hen niet vervolgen, doden, branden en hangen, zoals ze in Portugal en Spanje onbesuisd te werk gaan; ook

moeten wij ze niet dagelijks kwellen en met allerhande smaadheden bejegenen; maar door liefde en vriendelijkheid moeten wij ze trachten te winnen, om ze tot de kennis der waarheid te brengen, en zolang dat ze nog in het ongeloof blijven, zo moeten wij ze, ofschoon ze knechten zijn, niet al te streng behandelen. Want zo moeten de heren doen, omtrent hun dienstknechten, nalatende de dreiging, Ef. 6:9.
Ja, laten wij met ootmoedigheid en met vreze en beven de oordelen Gods aanschouwen. Dat Israël, ziet, dat zoveel uitwendige voorrechten had, zoals ze Paulus ze noemt en optekent in Rom. 9:4 en 5, is nu door ongeloof een vloek geworden. En daarom, laten wij niet hoge gevoelens van onszelf voeden, maar door een heilige vreze omzichtelijk wandelen en in het geloof volharden, opdat wij ook niet afgehouden zullen worden. “Want is het dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spare.” Rom. 11:21. Laten wij ze houden als die wel “vijanden zijn om onzentwil, naar het Evangelie, maar naar de verkiezing als beminde om der vaderen wil”, vers 28. En denken: “En indien hun val de rijkdom is der wereld, en hun vermindering de rijkdom der heidenen, hoeveel te meer hun volheid!“ (vers 12). En ons daarom trachten te benaarstigen om hen tot een heilige jaloersheid te verwekken, door ons geloof, kennis, liefde, hoop en heilige christelijke oefeningen, of wij enigen van hen naar de verkiezing der genade gewinnen en behouden mochten; want bij God is het mogelijk en machtig om hen weder in te enten, vers 23.
O gij bekeerde en overrede Jafethieten, doet dan uw best om deze uw oudste zuster Israël tot een heilige ijver en jaloersheid te verwekken. Dankt en looft God voor de genade die Hij aan u bewezen heeft. Ja, “Looft den HEERE, alle heidenen; prijst Hem, alle natiën. Want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des HEEREN is in der eeuwigheid. Hallelujah.” Ps. 117. Maar laat onze lof en dankzeggingen niet maar alleen in woorden bestaan, maar laat ons trachten God te loven en te danken met onze gehele wandel en leven, en dat hetzelve als een gedurige dankzegging mag wezen. En alzo ons benaarstigen om het vleselijke Israël tot een heilige ijver te verwekken, om in deze laatste dagen door een ware gehoorzaamheid des geloofs te komen tot de HEERE en Zijn goedheid. Zekerlijk, hun aanneming zal wezen “het leven uit de doden”, Rom. 11:15. O laat ons dan de HEERE bidden en smeken en wensen, en met de Kerk zeggen: “Och dat de Verlosser uit Sion kwam en afkere de goddeloosheid van Jacob!” (Jes. 59:20) En met Mozes: “Keer weder, HEERE, tot hoelange? En het berouwe U over Uw knechten.” Ps. 90:13. Waarlijk, als wij de Heere alzo van ganse harte aanroepen, Hij zal ons zekerlijk verhoren en Zijn Heilige Geest verlenen, Die ons bekwaam zal maken als instrumenten van Zijn goedertierenheid, om hen tot jaloersheid te verwekken. En Hij zal Zich ook eindelijk ontfermen over deze ellendige knechten, en hen maken tot rechtvaardigen en stellen in de vrijheid der kinderen Gods, Sems en Jafeths. En alzo zal zich Jacob verheugen en Israël verblijd zijn. En God in het midden van ons verheerlijkt worden van de opgang der zon tot haar ondergang en op de ganse aarde, amen. Het zij alzo, ja amen.

אמן

BIJVOEGSEL

Van enige Schriftuurplaatsen,

Die van de roeping en bekering der heidenen spreken, die we hier ook enigszins verklaren en wat licht geven, en ook aanwijzen wat de Joden omtrent het meestendeel er van zeggen en gevoelen.

Gen. 9:27. Deze profetie die wij nu verklaard en verhandeld hebben en getoond wat de Joden van deze profetie oordelen en gevoelen, is de eerste en allerdoorluchtigste profetie die ons in de heilige Bladeren van de roeping en bekering der heidenen voorkomt.

De tweede belofte die ons in de heilige Schriftuur van deze heilzame genade voorkomt vinden we in Gen. 12:3b, als de Heere zegt tot Abraham: האדמה משפחת כל בך נברכוו "en in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden." Nu hebben de heidenen van Abraham of Izaäk niet meer lichamelijke zegen en verbetering gehad, dan van Ismaël of Ezau, waarom ook deze woorden niet lichamelijk, maar geestelijk moeten opgevat en verstaan worden, die haar vervulling hebben in de Messias in Wien alle geslachten der aarde gezegend zijn geworden; en Abraham gesteld is tot een vader van vele volkeren, en tot een erfgenaam der wereld (Rom. 4:11 en 13). Daarom wordt deze belofte herhaald in Gen. 22:18. Met deze volgende verandering van woorden: הארץ גויי כל בזרעך והתברכו "En in uw Zaad zullen gezegend worden alle (gojim) volken der aarde". Over welke woorden Paulus, de heilige apostel, zeer wel is aanmerkende, dat de Heere niet zegt: "En den zaden, als van velen; maar als van één: En uw Zaad, Hetwelk is Christus" (Gal. 3:16). En hierom zegt hij in deze zendbrief, hoofdstuk 3:8: "En de Schrift, tevoren ziende dat God de heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, heeft tevoren aan Abraham het Evangelie verkondigd, zeggende: In u zullen al de volken gezegend worden. Zo dan, die uit het geloof zijn, worden gezegend met den gelovigen Abraham." Vers 9. Zodat die woorden, ziet, een herhaling zijn van hetgeen Noach tevoren van de roeping en bekering der heidenen verkondigd heeft, Gen. 9:27. God overrede Jafeth, opdat hij wone in Sems tenten. Daarom heeft de Chaldeeuwse Hiërosolamitanise Parafrastes in de voorgenoemde plaats, Gen. 12:3. "En de lichamen, of zielen, die Jodengenoten worden" dat is, die uit de heidenen tot de God Israëls zich bekeren en door het geloof Hem dienen zullen in Abraham, namelijk in Christus, Die de zone Abrahams is, Matth. 1:1, naar het vlees, en evenwel met waarheid zeggen kon, "Eer Abraham was ben Ik", Joh. 8:58. Gezegend worden. Abarbanel bekent dat in deze woorden van de Messias en van de bekering veler heidenen gesproken wordt.

Voorts zo komen ons deze volgende plaatsen in Gods Woord voor, Gen. 18:18 en Gen. 49:10. En Hem, den Silo, Messias, zullen de volkeren gehoorzaam zijn. עמים יקהת ולו De volkeren die over de gehele wereld verstrooid zullen worden, door een ware gehoorzaamheid des geloofs aan de Silo, het volk eens Konings, voor God in Christus. Ziet hier van uitvoeriger in onze *Heerlijkheid Jezu Christi,* hoofdstuk 2, pag. 54-62.

In Exod. 12:48 gebied de Heere de Israëlieten, zeggende: "Als nu een vreemdeling גר bij u verkeert en den HEERE het pascha houden zal, dat alles wat mannelijk is, bij hem besneden worde, en dan kome hij daartoe om dat te houden, en hij zal wezen als een ingeborene des lands; maar geen onbesnedene zal daarvan eten". En vers 49: "Enerlei wet zij voor den ingeborene en voor den גר ger vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert".

De גר vreemdeling dan, wordt volgens des Heeren opdracht en gebod toegelaten tot beide de tekenen, en tot de besnijdenis en tot het Pascha. Hetwelk een helder bewijs is, dat ook de heidenen bij testament gegeven is, de ware besnijdenis des harten, die niet met handen geschiedt; en alzo ook de gemeenschap met het ware Pascha, JEZUS CHRISTUS, het gezegende "Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt" (Joh. 1:29), tot rechtvaardigheid van een ieder die in Hem gelooft. En dat Jehova ook een God is der heidenen; en de heidenen

ook Gods volk zouden worden en dat ze allen een תורה wet en leer zouden hebben. Dat is, Joden en heidenen zullen naar één wet en leer leven. Want Jafeth, namelijk de heidenen, zal in Sems tenten wonen en naar Sems wijze, gewoonte, orde en wetten leven. Zoals we getoond hebben in onze verhandeling van Noachs profetie, Gen. 9:27.
In Deut. 32:43 worden de heidenen Gods volk genoemd. עמו גוים הרנינו "Juicht, gij heidenen *met* Zijn volk" enz. Hier worden de gojim גוים heidenen aangesproken en genodigd om te juichen, als Zijn volk; als die tot het volk Gods gekomen en עמו Zijn volk geworden zijn. Tot een bewijs dat de gelovige heidenen in de laatste dagen zich eens verheugen zullen over het goed van Gods Kerk, en daarover juichen; hoedanig een gejuich en gezang vertoond wordt, Jes. 12 en 25 en 26. Openb. 7, 9, 10, 11, 15:3 en 4, 19:1-10.
In Deut. 32:21 zegt de Heere: אל-בלא קנאוני הם "Zij hebben Mij tot ijver verwekt door hetgeen dat geen God is;" opdragende de eer en heerlijkheid Gods, aan een "niet-god", aan de keizer en Romeinse macht, zeggende; "Ik zal mijn boelen nagaan, die mij mijn brood en mijn water, mijn wol en mijn vlas, mijn olie en mijn drank geven". Hosea 2:4. En eigen kracht en uitwerking der gerechtigheid, zeggende: in mijn naam, of, om mijns naams wil, zal God verheerlijkt worden. Jes. 49:5. En wachten op een Messias die hen verlossen zou, die een "niet-god" אל לא is. En horen meer naar de geboden der zogenaamde goden, de vaderen des vleses, een niet-god, dan dat ze horen naar Christus, of naar Mozes en de profeten. Ja, "zij hebben Mij (zegt de Heere verder) tot toorn verwekt door hun ijdelheden", dan de overleveringen en geboden van mensen en valse pen der Schriftgeleerden en de dwaze ijdele inbeelding van eigen gerechtigheid, en van hun ingebeelde Messias en rijk. "Ik dan zal hen tot ijver verwekken door diegenen die geen volk zijn, door een dwaas volk zal Ik hen tot toorn verwekken." Deze woorden nu, legt Paulus die grote apostel en leraar der heidenen, van de roeping en bekering der heidenen uit in Rom. 10:19. Deze heidenen worden door Mozes genoemd, die לא עם "geen volk zijn"; namelijk Gods, zoals Israël een volk Gods geweest is. God de Heere dreigt hen, dat Hij hen gelijk met gelijk wil vergelden. Evenals zij, de Israëlieten, God tot ijver hebben verwekt door hetgeen dat geen God was, zo wilde Hij ook hen daarentegen tot ijver verwekken door diegenen die geen volk en waren; dat is, Hij wil voortaan niet meer zijn alleen de God der Joden, zoals Hij tot nog toe was geweest, maar ook der heidenen; en met dat doel wil Hij hen laten verkondigen door Zijn dienaren, die blijde boodschap van hun verzoening, en hen aannemen in Zijn eeuwig genadeverbond, en al Zijn beloften deelachtig maken en genieten laten. Hetwelk dan niet zonder smart, heimelijke naijver en afgunstigheid der Joden kon toegaan; die altijd de heidenen veracht en voor zondaars, der genade Gods onwaardig gehouden hebben. Het komt mij te binnen de woorden van dr. Luther, die de vermaarde Buxtorf in zijn *Synagoge Judaica* vooraan stelt "Ja, daar steekt het. Dat is de twist; daar verheft het zich over, dat maakt de Joden dol en gaande en drijft hen tot zulk een verdoemelijke gezindheid, dat zij al de spreuken der heilige Schrift zo schandelijk moeten verdraaien; namelijk, zij willen noch kunnen het niet lijden dat we heidenen voor God, nevens hen zouden gelijk zijn. En dat de Messias, zowel onze, als hun troost en vreugde zou zijn. Zij zouden (zeg ik) eer ze verdroegen dat we heidenen, die door hen zonder ophouden worden bespot, uitgespogen, vervloekt, gelasterd en geschonden, met hen aan de Messias zouden deel hebben, mede-erven en hun broederen heten, liever noch tien Messiassen kruien. Ja, zij sloegen God, zo het mogelijk was, met alle engelen en creaturen dood, al zouden ze er duizend hellen voor een verdienen; zulk een geheel onbegrijpelijke en harde vermetelheid steekt er in het edele bloed der vaderen en besneden heiligen. Zij willen de Messias alleen hebben en des wereld heren zijn. De vervloekte gojim, heidenen (waaronder ze christenen verstaan) zullen knechten zijn. Hun begeerte is, dat die hun goud en zilver aan de Joden zullen overgeven, en zich daarbij door hen als de arme beesten laten slaan. Ja, zij blijven voordat ze van deze uitleg afweken, liever wezenlijk en eeuwig verloren." Nu, door

deze heidenen, zei de Heere, wil Hij ze tot ijver verwekken; zodat ze niet anders weer tot de Heere zullen bekeerd worden, dan door het woord der heidenen.
De profetie in Jes. 2:2-6, die ten naaste bij ook herhaald wordt in Micha 4:1-4, spreekt ook van de roeping en bekering der heidenen door de Messias en het Woord Zijner genade. Dit bekent R. Abarbanel, wiens woorden wij aangehaald hebben in onze *Heerlijkheid Jezu Christi* hoofdstuk 2, pag. 61 en 62. Insgelijks worden deze woorden zo verstaan en genomen door R. David Kimchi, en de auteur van het boek *Michlol Jophi*. R. D. Kimchi voegt er nog bij dat de leraar die de heidenen of volkeren leren zou, de Koning Messias is, alsook de Richter die onder de heidenen oordelen of richten zou.
In Ps. 2:8 worden de heidenen aan Christus tot een erfenis gegeven en de "einden der aarde" tot een bezitting. Namelijk, op zulk een wijze als Israël de erfenis en het deel Gods is, Deut. 32:9. Te weten, dat ze tot God in Christus bekeerd en Zijn volk zouden worden. Bij deze belofte zullen wij voegen de woorden van Ps. 22:28: "Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot den HEERE bekeren; en alle geslachten der heidenen zullen voor Uw aangezicht aanbidden." Vergelijk Ps. 45:13. En in het volgende 18e vers, עמים de volkeren zullen u, hun God en Koning belijden. R. David Kimchi zegt, zij zullen belijden dat Gij Koning zijt over hen. Deze belijdenis nu, is een belijdenis des geloofs, Hebr. 4:14.
Zeer duidelijk wordt ook van deze heilzame genade gesproken in Ps. 68:19: "Gij zijt opgevaren in de hoogte, Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd, Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o HEERE God!" Dat is, dat de heidenen in de gemeenschap der heiligen zouden zijn. De Targum Jonathan spreekt duidelijk, en "en de wederhorigen, die Jodengenoten worden, en zich in waarheid (tot God) bekeren, bij hen zal wonen de waardigheid, oftewel de inwoning der heerlijkheid des HEEREN Gods".
Alzo duidelijk wordt van deze genade ook gesproken in Ps. 72:17: "Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in Hem gezegend worden; alle heidenen zullen Hem welgelukzalig roemen." Namelijk, Christus de Koning Die ze door een ware bekering en geloof aannemen. En Ps. 86:9: "Al de heidenen, Heere, die Gij gemaakt hebt, zullen komen en zullen zich voor Uw aanschijn nederbuigen, en Uw Naam eren." En wederom: "Ik zal Rahab (dat is Egypte) en Babel vermelden onder degenen die Mij kennen; zie, de Filistijn en de Tyriër, met den Moor, deze is aldaar geboren." Namelijk, door wedergeboorte. "En van Sion zal gezegd worden: Die en die" dat is, alle naties en volken, "is daarin geboren;" door de predicatie van het heilig Evangelie en genadige werking van de Heilige Geest, "en de Allerhoogste Zelf zal haar bevestigen." (Ps. 87:4 en 5).
In Jes. 11:10 staat: "dat de heidenen naar den Wortel van Isaï, Die staan zal לנס tot een Banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn." Deze woorden erkennen Kimchi en A. Abarbanel dat ze van de Messias, en van de gehoorzaamheid der heidenen aan de Messias handelen, zeggende duidelijk: "Alle heidenen zullen naar de Messias zorgvuldig vragen en Hem navolgen en gehoorzaam zijn". Zie *Bibl. Buxtorf*, Pag. 2 fol 456. Abarbanels woorden hebben we getoond en aangehaald in onze *Heerlijkheid Jezus Christi*, hoofdstuk 2 pag. 61. Voeg hierbij Jes. 19:25 en 27:6.
Geheel klaar en duidelijk wordt ook van deze genade geprofeteerd in Jes. 42:1, 4 en 6 en 56:3 en 7. Maar deze plaatsen hebben we aangehaald en verklaard in onze verklaring van *Noachs profetie*.
Opnieuw wordt van deze grote verborgenheid der godzaligheid gesproken in Jes. 65:1 als de Heere zegt: "Ik ben gevonden van hen die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten;" En Jes. 66:21: "En ook zal Ik uit dezelve enigen tot priesters en tot Levieten nemen, zegt de HEERE."

Een heerlijke belofte van deze grote genade vinden wij ook in Jer. 3:17: “Te dien tijde zullen zij Jeruzalem noemen des HEEREN troon; en al de heidenen zullen tot haar vergaderd worden, om des HEEREN Naams wil, te Jeruzalem; en zij zullen niet meer wandelen naar het goeddunken van hun boos hart.” De Targum Jonathan zegt dat de gojim, heidenen zullen zich vergaderen te Jeruzalem, om God te dienen. En zo heeft het ook Kimchi. Zie *Bibl. Buxtorf* fol. 525 pag. 2. Voeg hierbij de woorden uit Jer. 16:19: “tot U zullen de heidenen komen van de einden der aarde” etc. Alwaar R. D. Kimchi in zijn verklaring van deze woorden bijvoegt: ”En dit zal zijn en geschieden in de dagen van de Messias.” En zo spreekt ook over dezelfde woorden Abarbanel fol. 116 pag. 1. Edit Amsteld. En in het volgende 21ste vers van dit hoofdstuk zegt de HEERE: “en zij”, namelijk de heidenen, die door het geloof tot Hem zijn gekomen, “zullen weten dat Mijn Naam is HEERE.” Vergelijk Amos 9:12, Hag. 2:8, Zach. 2:8 en 8:20-23 en 14:16. Mal. 1:11. Maar de twee laatste plaatsen hebben wij aangehaald en verhandeld in de verklaring van Noachs profetie, Gen. 9:27.
Nog een bijzondere schone plaats komt ons voor in Hosea 9:13: “Ik heb gezien dat Tyrus geplant is in een lieflijke woonplaats:. Alsof de profeet zegt met Ps. 45, ik heb de dochter van Tyrus, dat is, de kinderen der heidenen in een gemeente verzameld gezien en geworteld in uw huis en in het land des Heeren onder de schapen Zijner weiding.
Wij besluiten eindelijk met de woorden van Ps. 117: “Looft den HEERE, alle heidenen; prijst Hem, alle natiën. Want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des HEEREN is in der eeuwigheid. Hallelujah.” Amen.